

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avstyrker motionerna.

Regeringens skrivelse täcker hela EU:s verksamhet och är tillbakablickande. Utskottet har i betänkandet valt att fästa särskild uppmärksamhet på elva områden. Dessa är den övergripande utvecklingen i EU, Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen, utvidgningsprocessen, EU:s förbindelser med omvärlden, ekonomiska och finansiella frågor m.m., rättsliga och inrikes frågor, jordbruk, fiske och livsmedel m.m., miljö- och energifrågor, konkurrenskraft och transport, utbildning, ungdom och kultur samt EU:s institutioner.

Konstitutionsutskottet, finansutskottet, justitieutskottet, civilutskottet, försvarsutskottet, socialutskottet, kulturutskottet, utbildningsutskottet, trafikutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och EU-nämnden har yttrat sig över skrivelsen och följdmotioner.

I betänkandet finns 32 reservationer (M, SD, V, L, KD).

Behandlade förslag

Regeringens skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015.

70 yrkanden i en följdmotion och cirka 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2014/15 och 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	11
Utskottets överväganden.....	12
Den övergripande utvecklingen i EU m.m.	12
Motionen.....	12
EU-nämndens yttrande.....	12
Utskottets ställningstagande.....	14
Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen	17
Motionen.....	17
Finansutskottets yttrande.....	18
Utskottets ställningstagande.....	19
Utvidgningsprocessen	19
Motionen.....	19
Utskottets ställningstagande.....	20
EU:s förbindelser med omvärlden	21
Motionerna.....	22
Försvarsutskottets yttrande.....	27
EU-nämndens yttrande.....	28
Utrikesutskottets ställningstagande	28
Ekonomiska och finansiella frågor m.m.	42
Motionen.....	42
Finansutskottets yttrande.....	43
Socialutskottets protokollsutdrag	45
EU-nämndens yttrande.....	45
Utrikesutskottets ställningstagande	46
Rättsliga och inrikes frågor	46
Motionerna.....	47
Justitieutskottets yttrande	48
Försvarsutskottets yttrande.....	50
EU-nämndens yttrande.....	50
Utrikesutskottets ställningstagande	51
Jordbruk, fiske och livsmedel m.m.	53
Motionen.....	53
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande	54
EU-nämndens yttrande.....	56
Utrikesutskottets ställningstagande	56
Miljö- och energifrågor	56
Motionerna.....	57
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande	57
EU-nämndens yttrande.....	58
Utrikesutskottets ställningstagande	58
Konkurrenskraft, konsumentpolitik och transport	60
Motionen.....	60
Civilutskottets yttrande	61
Trafikutskottets yttrande	62
EU-nämndens yttrande.....	63

Utrikesutskottets ställningstagande	63
Utbildning, ungdom och kultur	64
Motionen	64
Kulturutskottets protokollsutdrag	64
Utbildningsutskottets yttrande	65
Utrikesutskottets ställningstagande	67
EU:s institutioner	68
Motionen	68
Konstitutionsutskottets yttrande	69
Utrikesutskottets ställningstagande	69
Övriga yrkanden	70
Reservationer	71
1. Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen, punkt 2 (SD)	71
2. Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen, punkt 2 – motiveringen (V)	72
3. Utvidgningsprocessen, punkt 3 (SD)	72
4. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 4 (M)	74
5. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 4 (SD)	75
6. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 4 (L)	76
7. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 4 (KD)	77
8. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 4 – motiveringen (V)	78
9. EU:s grannskapspolitik, punkt 5 (M, L, KD)	79
10. EU:s grannskapspolitik, punkt 5 (SD)	83
11. EU:s grannskapspolitik, punkt 5 – motiveringen (V)	84
12. EU:s bilaterala och regionala förbindelser, punkt 6 (M)	84
13. EU:s bilaterala och regionala förbindelser, punkt 6 (SD)	85
14. EU:s bilaterala och regionala förbindelser, punkt 6 (L)	88
15. EU:s bilaterala och regionala förbindelser, punkt 6 – motiveringen (V)	89
16. Den gemensamma handelspolitiken, punkt 7 (M)	91
17. Den gemensamma handelspolitiken, punkt 7 (SD)	91
18. Den gemensamma handelspolitiken, punkt 7 (V)	93
19. EU som global utvecklingsaktör, punkt 8 (SD)	95
20. EU som global utvecklingsaktör, punkt 8 – motiveringen (V)	95
21. Ekonomiska och finansiella frågor m.m., punkt 9 (SD)	96
22. Ekonomiska och finansiella frågor m.m., punkt 9 – motiveringen (V)	97
23. Rättsliga och inrikes frågor, punkt 10 (SD)	98
24. Rättsliga och inrikes frågor, punkt 10 – motiveringen (V)	100
25. Rättsliga och inrikes frågor, punkt 10 – motiveringen (L)	101
26. Jordbruk, fiske och livsmedel m.m., punkt 11 (SD)	101
27. Miljö- och energifrågor, punkt 12 (SD)	104
28. Konkurrenskraft, konsumentpolitik och transport, punkt 13 (SD)	106
29. Konkurrenskraft, konsumentpolitik och transport, punkt 13 – motiveringen (V)	107
30. Utbildning, ungdom och kultur, punkt 14 (SD)	108
31. EU:s institutioner, punkt 15 (SD)	109
32. EU:s institutioner, punkt 15 – motiveringen (V)	110
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	111

Skrivelsen.....	111
Följdmotionen	111
Motion från allmänna motionstiden 2014/15	116
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	116
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	121
<i>Bilaga 3</i>	
Konstitutionsutskottets yttrande 2015/16:KU9y	122
<i>Bilaga 4</i>	
Finansutskottets yttrande 2015/16:FiU3y	131
<i>Bilaga 5</i>	
Justitieutskottets yttrande 2015/16:JuU7y	150
<i>Bilaga 6</i>	
Civilutskottets yttrande 2015/16:CU4y	160
<i>Bilaga 7</i>	
Försvarsutskottets yttrande 2015/16:FöU4y	165
<i>Bilaga 8</i>	
Socialutskottets protokollsutdrag	174
<i>Bilaga 9</i>	
Kulturutskottets protokollsutdrag	175
<i>Bilaga 10</i>	
Utbildningsutskottets yttrande 2015/16:UbU6y	177
<i>Bilaga 11</i>	
Trafikutskottets yttrande 2015/16:TU4y	184
<i>Bilaga 12</i>	
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2015/16:MJU3y	189
<i>Bilaga 13</i>	
EU-nämndens yttrande 2015/16:EUN1y	215
<i>Tabell</i>	
Övriga yrkanden	121

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Den övergripande utvecklingen i EU m.m.

Riksdagen avslår motion

2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 9 och 14 samt
lägger skrivelse 2015/16:115 till handlingarna.

2. Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen

Riksdagen avslår motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 3–5 och 39.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (V) – motiveringen

3. Utvidgningsprocessen

Riksdagen avslår motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 6 och 7.

Reservation 3 (SD)

4. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2174 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 3,

2015/16:2261 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 7.1,

2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 1, 6 och 7,

2015/16:2678 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7,

2015/16:2714 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 3–6,

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 11.1,

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 14 och

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 11–13.

Reservation 4 (M)

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (L)

Reservation 7 (KD)

Reservation 8 (V) – motiveringen

5. EU:s grannskapspolitik

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2261 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 7.2,

2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP) yrkandena 3–5,

2015/16:2333 av Karin Enström m.fl. (M, C, FP, KD) yrkandena 1–11,

2015/16:2714 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7,

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 10 och

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 23 och 28.

Reservation 9 (M, L, KD)

Reservation 10 (SD)

Reservation 11 (V) – motiveringen

6. EU:s bilaterala och regionala förbindelser

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP) yrkande 1,

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 11.2 och

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 8, 14, 22, 24–27 och 36.1.

Reservation 12 (M)

Reservation 13 (SD)

Reservation 14 (L)

Reservation 15 (V) – motiveringen

7. Den gemensamma handelspolitiken

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:194 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3,

2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 2 och

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 15 och 17–20.

Reservation 16 (M)

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (V)

8. EU som global utvecklingsaktör

Riksdagen avslår motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 21.

Reservation 19 (SD)

Reservation 20 (V) – motiveringen

9. Ekonomiska och finansiella frågor m.m.

Riksdagen avslår motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 30, 31 och 38.

Reservation 21 (SD)

Reservation 22 (V) – motiveringen

10. Rättsliga och inrikes frågor

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 8 och 9.1 samt

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 29, 32–35, 36.2 och 37.

Reservation 23 (SD)

Reservation 24 (V) – motiveringen

Reservation 25 (L) – motiveringen

11. Jordbruk, fiske och livsmedel m.m.

Riksdagen avslår motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 16 och 50–59.

Reservation 26 (SD)

12. Miljö- och energifrågor

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 9.2 och 21 samt

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 48, 49 och 60–64.

Reservation 27 (SD)

13. Konkurrenskraft, konsumentpolitik och transport

Riksdagen avslår motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 40–47.

Reservation 28 (SD)

Reservation 29 (V) – motiveringen

14. Utbildning, ungdom och kultur

Riksdagen avslår motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 65–69.

Reservation 30 (SD)

15. EU:s institutioner

Riksdagen avslår motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 9, 10 och 70.

Reservation 31 (SD)

Reservation 32 (V) – motiveringen

16. Övriga yrkanden

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2047 av Yilmaz Kerimo (S),

2015/16:1400 av Yilmaz Kerimo (S),

2015/16:1500 av Désirée Pethrus (KD) och

2015/16:3170 av Hanna Wigh (SD).

Stockholm den 26 maj 2016

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Karin Enström (M), Olle Thorell (S), Sofia Arkelsten (M), Julia Kronlid (SD), Margareta Cederfelt (M), Pyry Niemi (S), Valter Mutt (MP), Göran Pettersson (M), Krister Örnfjäder (S), Björn Söder (SD), Birgitta Ohlsson (L), Hans Linde (V), Sofia Damm (KD), Maria Andersson Willner (S) och Jamal Mouneimne (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 10 mars 2016 om skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015. Skrivelsen bordlades av kammaren den 16 mars 2016 och hänvisades till utrikesutskottet för beredning. I detta betänkande behandlar utskottet skrivelsen och en följdmotion som väckts med anledning av denna. Utskottet behandlar även ett antal motioner från den allmänna motionstiden 2014 och 2015 som berör samarbetet inom Europeiska unionen (EU).

Regeringens skrivelse täcker hela EU:s verksamhet och är tillbakablickande. Utskottet har, med utgångspunkt i de motioner som väckts, i betänkandet valt att fästa särskild uppmärksamhet på elva områden. Dessa är

- den övergripande utvecklingen i EU
- Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen
- utvidgningsprocessen
- EU:s förbindelser med omvärlden
- ekonomiska och finansiella frågor m.m.
- rättsliga och inrikes frågor
- jordbruk, fiske och livsmedel
- miljö- och energifrågor
- konkurrenskraft och transport
- utbildning, ungdom och kultur
- EU:s institutioner.

Utrikesutskottet har gett övriga utskott tillfälle att yttra sig över skrivelsen och följdmotionen inom deras respektive beredningsområden. EU-nämnden har getts tillfälle att yttra sig över skrivelsen. Följande utskott har yttrat sig: konstitutionsutskottet, finansutskottet, justitieutskottet, civilutskottet, försvarsutskottet, socialutskottet, kulturutskottet, utbildningsutskottet, trafikutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och EU-nämnden. Yttrandena refereras i delar i betänkandet men återges också i sin helhet i bilagor.

Enligt 9 kap. 21 § riksdagsordningen ska regeringen fortlöpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i EU och varje år lämna en skrivelse till riksdagen med en berättelse om verksamheten i EU. Med skrivelse 2015/16:115 har regeringen lämnat den avsedda redogörelsen till riksdagen.

Folkpartiet liberalerna har under hösten 2015 bytt namn till Liberalerna.

Utskottet har fortlöpande följt aktuella EU-frågor genom föredragningar inför utrikes- och biståndsrådsmöten i EU.

Utskottet fick vid sitt sammanträde den 12 november 2015 information om EU:s globala strategi av utrikesrådet Anna-Karin Eneström, kanslirådet Anna Lyberg och departementssekreterare Anders Skiöldebrand, samtliga från

utrikesdepartementet (UD). Utskottet höll även vid sitt sammanträde den 17 mars 2016 en överläggning med utrikesminister Margot Wallström, om den inriktning som regeringen redovisat för strategin. Från UD deltog även politiskt sakkunnige Alexander Akhlaghi, kanslirådet Fredrik Wetterqvist, kanslirådet Anna Lyberg, kanslirådet Jakob Ström samt kanslirådet Jessica Olausson.

Vidare höll utskottet vid sitt sammanträde den 3 december 2015 en överläggning med kabinetssekreterare Annika Söder, UD, om meddelandet Översyn av den europeiska grannskapspolitiken (JOIN(2015) 50 slutlig). Från UD deltog även ambassadör Martin Hagström, kanslirådet Cecilia Wramsten och departementsrådet Håkan Nyberg.

I februari 2016 överlade utskottet med regeringen, som företrädades av statssekreterare Ulrika Modéer, om den inriktning som regeringen redovisat inför världstoppmötet i Istanbul den 23–24 maj 2016. Från UD deltog även politiskt sakkunnige Sven Elander, ambassadör Per Örneus och kanslirådet Sofia Calltorp.

Vidare informerade statssekreterare Hans Dahlgren m.fl. vid Statsrådsberedningen utrikesutskottet och konstitutionsutskottet inför Europeiska rådets möte den 17–18 december 2015 i fråga om Storbritanniens förhållande till EU.

För att skaffa kunskap och utbyta information om aktuella EU-frågor inom utskottets beredningsområde reste utskottet i september 2015 till Bryssel. Under besöket träffade utskottet bl.a. företrädare för EU-kommissionen och den europeiska utrikestjänsten.

Den 16–19 februari 2016 besökte utskottet Israel och Palestina. Inför resan föredrog tjänstemän från Utrikesdepartementets enhet för Mellanöstern och Nordafrika situationen i Israel och Palestina för utskottet.

Den 23–24 maj 2016 deltog Hans Linde (V) och Sofia Damm (KD) i den svenska delegationen till det humanitära världstoppmötet i Istanbul.

Utskottet tog under 2015 emot Kosovos EU-integrationsminister Bekim Çollaku, där bl.a. relationerna mellan Kosovo och EU, aktuella reformprocesser, normaliseringsprocessen med Serbien samt utmaningar i närregionen diskuterades.

I juni 2015 träffade utskottet även Albanians utrikesminister Ditmir Bushati. Vid mötet behandlades bl.a. Albanians relation till EU, aktuell status för landets reformeringsprocess samt hur de nationella politiska partierna och medborgarna ser på EU och Albanians EU-närmanden.

Vidare besökte kommissionär Maroš Šefčovič, vice ordförande i EU-kommissionen med ansvar för arbetet med EU:s energiunion, riksdagen i oktober 2015 för ett gemensamt möte med näringsutskottet, EU-nämnden och utrikesutskottet. Fokus för mötet var diskussioner om EU:s energiunion.

Den 5 april 2016 tog utrikesutskottet tillsammans med socialförsäkringsutskottet emot FN:s flyktingkommissarie Filippo Grandi. Vid mötet diskuterades bl.a. flyktingsituationen och överenskommelsen mellan EU och Turkiet.

Den 10 mars 2016 fick utskottet information om EU:s globala strategi (EGS) från Björn Fägersten och Ylva Pettersson från Utrikespolitiska institutet.

Som uppföljning av klimattoppmötet i Paris (COP 21) fick utskottet den 1 mars 2016 information av statsrådet Isabella Lövin med medarbetare. Den 15 mars 2016 fick utskottet även en föredragning ur ett vetenskapligt perspektiv från Johan Rockström, professor i miljövetenskap, Stockholms universitet.

Utskottet har i samband med ärendets beredning tagit del av Regeringskansliets faktapromemoria 2015/16:FPM13 Meddelande om världstoppmötet om humanitära frågor, kommissionens meddelande KOM(2015) 419 Mot världstoppmötet om humanitära frågor- ett globalt partnerskap för effektiva humanitära insatser som utgår från gemensamma principer samt kommissionens årliga uppföljning av EU:s utvidgningspolitik (KOM(2015) 611).

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i EU under 2015. Skrivelsen är en övergripande beskrivning av Europeiska unionens utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner. Den tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar.

Utskottets överväganden

Den övergripande utvecklingen i EU m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avslår motionsyrkanden om Storbritanniens reformkrav på EU med hänvisning till den överenskommelse som har nåtts mellan EU och Storbritannien. Utskottet redovisar även sina ställningstaganden till den övergripande utvecklingen i EU.

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för den övergripande utvecklingen i EU (s. 13–25). Avsnittet behandlar även regeringens information till och överläggning och samråd med riksdagen samt Europeiska rådets möten under 2015.

Motionen

I motion 2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 9 resonerar motionärerna om Storbritanniens framtid i EU inför landets folkomröstning om EU-medlemskapet och anför att Sveriges regering bör ha en positiv grundsyn på förslag från Storbritannien om att slå vakt om ställning och inflytande för medlemsstater som inte har euron som valuta. I yrkande 14 om en översyn och förenkling av EU-lagstiftning betonar motionärerna att den svenska regeringen bör se positivt på brittiska förslag om färre och enklare regler på olika områden, liksom på initiativ som skulle innebära att EU:s lagstiftningsprocess på ett bättre sätt tar hänsyn till vilken påverkan ett nytt lagförslag har på exempelvis företagsklimatet och den ekonomiska tillväxten.

EU-nämndens yttrande

EU-nämnden vill liksom tidigare år uttrycka sin uppskattning över skrivelsen som ger en bred översikt över verksamheten i EU 2015.

Relationerna mellan regeringen och riksdagen behandlas övergripande i avsnitt 1.1 i skrivelsen (Information till och överläggning och samråd med riksdagen). Kontakterna mellan EU-nämnden och regeringen och på tjänstemannanivå har liksom tidigare år fungerat väl. Samarbetet har även fortsatt präglats av god samarbetsanda, effektiv handläggning och beredskap för nödvändig flexibilitet.

Det löpande arbetet i nämnden följer rådets dagordning och tidsramar. Under året har extraordinära händelser såsom terroristattacker och stora

flyktingströmmar medfört extrainsatta möten i rådet och Europeiska rådet och extra samråd i nämnden med kort varsel. Processen i rådet har stundtals varit ryckig, och det har ofta varit oklart vilka frågor som kommer att hanteras och på vilket sätt, särskilt vid möten i utrikesrådet och rådet för rättsliga och inrikes frågor. Nämnden har förståelse för att vissa frågor måste hanteras skyndsamt och att det varit ett komplicerat förhandlingsläge i många situationer. Samtidigt har delar av nämnden uttryckt att sent inkomna underlag försvårat nämndens ställningstaganden.

Totalt har åtta ordinarie möten i Europeiska rådet och informella möten mellan stats- och regeringscheferna ägt rum, inklusive extra möten. Statsministern har informerat och samrått med nämnden inför samtliga av dessa möten. Statsministern återrapporterade till EU-nämnden efter Europeiska rådets möten i juni och december 2015. Vid båda tillfällena skedde återrapporten via telefon. Övriga återrapporteringar ägde rum i kammaren.

Berörda statsråd samråder med nämnden inför alla ordinarie möten i rådet. Utöver dessa ordinarie möten har regeringen under året samrått med nämnden inför ett flertal extrainsatta rådsmöten. Några av dessa sammanträden har ägt rum via telefon.

Utgångspunkten är, vilket regeringens skrivelse speglar, att regeringens samråd med EU-nämnden ska ske i närvaro av statsråd och ledamöter vid sammanträden. När nämnden inte sammanträder sker samråd skriftligen. Antalet skriftliga samråd med nämnden har ökat och utgör nu en större del av nämndens arbete än tidigare år. Skriftliga samråd genomförs löpande flera gånger varje vecka och sker ofta inom korta tidsramar. Det gäller dels A-punkter, dvs. beslutspunkter där en överenskommelse redan har nåtts vid förberedande möten och som rådet kan besluta utan diskussion, dels inför rådsbeslut som antas med s.k. skriftliga förfaranden i rådet och dels då frågor läggs till en rådsdagordning efter EU-nämndens ordinarie sammanträde eller då dokument tillkommit som inte varit tillgängliga för nämnden under sammanträdet. Ledamöter i nämnden har under året vid ett antal tillfällen begärt att få kompletterande information i samband med skriftliga samråd.

Sammantaget fick regeringen under året stöd för sina ståndpunkter av en majoritet i nämnden, såväl vid sammanträden som vid skriftliga samråd.

I det följande lyfter EU-nämnden fram några utvecklingslinjer och enskilda frågor som är av intresse för att belysa regeringens samråd med nämnden. När det gäller den övergripande utvecklingen i EU har migrationsfrågor och kampen mot terrorism präglat många av regeringens samråd med nämnden liksom relaterade frågor som rör EU:s yttre gränser och den geopolitiska oron i EU:s närområde. Andra viktiga frågor som nämnden diskuterat under året är en strategi för energiunionen och EU:s ställningstaganden inför klimatmötet COP 21 i Paris 2015. Frågorna har diskuterats vid flera tillfällen.

Vad gäller horisontella frågor under allmänna rådet har regeringen bl.a. samrått med nämnden om Europa 2020-strategin, om sammanhållningspolitiken och om riktlinjer för Sverige inom ramen för planeringsterminen. Regeringen har också samrått om färdigställande av den

ekonomiska och monetära unionen. Det fanns stöd för regeringens ståndpunkter i dessa frågor medan delar av oppositionen förordade en mer restriktiv linje. Nämnden har under året också diskuterat det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet. Regeringen fick stöd för sin ståndpunkt i denna fråga av en majoritet i nämnden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att vi befinner oss i en tid när EU-samarbetet ställs inför stora utmaningar. Den oroliga omvärlden, med 60 miljoner människor på flykt i världen och konflikter i både EU:s södra och östra grannskap har understrukt vikten av en mer aktiv och sammanhållen utrikespolitik för att bidra till ökad fred och säkerhet i närområdet. De fruktansvärda terroristattacker som världen har sett prov på har ytterligare satt fokus på EU:s säkerhetsarbete. Utskottet anser att det finns behov av ett än starkare och mer enat agerande från EU.

Utskottet instämmer i vad regeringen framhåller i sina övergripande prioriteringar för EU-arbetet 2016 om att EU och Sverige i en tid av osäkerhet och konflikter ska utgöra en stark röst för mänskliga rättigheter, demokrati, fred, rättsstatens principer och jämställdhet. Det är viktigt att främjandet av dessa principer är en central del i EU:s arbete. Det gäller såväl inom olika tematiska områden som migration, kontraterrorism, utrikespolitik och handel, som för landspecifika situationer inom och utom EU.

Flyktingsituationen är i dag en av EU:s största utmaningar, både praktiskt och politiskt. Utskottet anser att EU:s framtida asylsystem bör uppnå en jämnare fördelning av asylsökande, vara långsiktigt hållbart och värna asyrrätten. Alla medlemsstater måste solidariskt dela på ansvaret att ta emot människor i behov av skydd. Fler lagliga vägar för skyddsbehövande att söka asyl inom EU måste åstadkommas.

Utskottet vill även betona vikten av en bredare diskussion om migration och utveckling. Utskottet konstaterar att det behövs en mer aktiv och sammanhållen utrikespolitik för att bidra till ökad fred och säkerhet i närområdet. Grundorsakerna till migration och flyktingströmmar är komplexa. Det handlar om krig, konflikt och brott mot mänskliga rättigheter men även om bristande framtidsutsikter på grund av bristande samhällsstyrning, liten social rörlighet och arbetslöshet. Utskottet understryker vikten av att fortsätta en bredare diskussion om migration och utveckling för att stärka samarbetet, möta de aktuella utmaningarna och även diskutera migrationens möjligheter.

Utskottet välkomnar att världens länder enades om ett nytt globalt och rättsligt bindande klimatavtal vid det internationella klimatomötet i Paris (COP 21). Utskottets uppfattning är att EU bör vara en drivande kraft för att både inom Europa och globalt skydda miljön och säkra en hållbar utveckling som genom en resurseffektiv ekonomi lägger grunden för grön tillväxt. En

sammanhållen och ambitiös klimat-, energi- och miljöpolitik på EU-nivå behövs.

Utskottet konstaterar att den ekonomiska återhämtningen i Europa har fortsatt och att även de sociala frågorna har fått ett ökat fokus i EU-arbetet. Utskottet noterar att EU vid ett extrainsatt eurotoppmöte i juli 2015 enades om ett tredje stödprogram till Grekland som innebär att landet kunde bli kvar i eurosamarbetet trots den mycket besvärliga ekonomiska och finansiella situationen.

EU-dagordningen har också präglats av Storbritanniens reformkrav på EU inför den kommande folkomröstningen om medlemskapet. Utskottet välkomnar att Europeiska rådet vid sitt möte i februari 2016 nådde en ny överenskommelse för Storbritannien inom EU. Det ligger i Sveriges intresse att värna om ett väl fungerande EU och samtidigt se till att de grundläggande principerna för EU-samarbetet inte urvattnas. Utskottet noterar att den rättsligt bindande överenskommelsen gäller ekonomisk styrning, konkurrenskraft, suveränitet samt sociala förmåner och fri rörlighet. Den nya överenskommelsen kommer att bli föremål för en folkomröstning i Storbritannien den 23 juni 2016. Utskottet betonar att Storbritannien är en viktig partner för Sverige i EU-samarbetet. Det är utskottets förhoppning att landet ska förbli medlem i EU.

Vidare betonar utskottet vikten av att medlemsstaterna och EU:s institutioner tar ett helhetsgrepp kring genomförandet av 2030-agendan för hållbar utveckling såväl inom EU som i unionens externa politik.

Utskottet återkommer i betänkandets olika avsnitt till en rad viktiga frågor som EU har att hantera under 2016.

Utskottet noterar att regeringen i det inledande avsnittet om den övergripande utvecklingen i EU också redogör för regeringens information till och överläggning och samråd med riksdagen. Utskottet konstaterar att den årliga EU-skrivelsen till riksdagen regleras av 9 kap. 21 § andra stycket riksdagsordningen (RO) där det framgår att regeringen ska redovisa sitt agerande i EU för riksdagen samt varje år lämna en skrivelse med berättelse över verksamheten i Europeiska unionen till riksdagen.

Utskottet välkomnar regeringens skrivelse med berättelsen om verksamheten i Europeiska unionen. Enligt utskottet utgör skrivelsen ett värdefullt instrument för att riksdagen ska kunna följa utvecklingen inom EU och hur regeringen har agerat i det europeiska samarbetet. Även flertalet utskott framhåller detta i sina yttranden. Skrivelsen, tillsammans med skriftliga återrappporter till riksdagen från rådsmöten och information i riksdagens kammare av statsministern efter Europeiska rådets möten, fyller en viktig funktion i riksdagens kontrollmakt men har också ett stort värde för den offentliga debatten och möjligheterna att i efterhand följa hur olika frågor har behandlats inom EU. Utskottet konstaterar att det inte har gjorts någon översyn av skrivelsens utformning under de senaste åren. Utskottet vill därför uppmana regeringen att se över skrivelsens utformning och omfattning för att säkerställa en ändamålsenlig redovisning.

Utskottet konstaterar att riksdagens arbete med EU-frågor har utvecklats i flera omgångar efter EU-inträdet 1995. År 2007 genomfördes ett antal ändringar i riksdagsordningen i syfte att framhålla utskottens ansvar i EU-arbetet och att se till att riksdagen kommer in tidigt i beslutsprocessen. Ändringarna innebär bl.a. att utskotten ska granska vissa EU-dokument och att utskotten kan begära överläggningar med regeringen i EU-frågor. Våren 2014 behandlade konstitutionsutskottet riksdagsstyrelsens framställning Översyn av riksdagsordningen (2013/14:RS3). När det gällde riksdagens arbete med EU-frågor föreslog riksdagsstyrelsen att regeringen skulle åläggas att samråda med EU-nämnden inför möten och beslut i Europeiska rådet, och inte bara inför möten.

Konstitutionsutskottet har framhållit vikten av att riksdagen och utskotten kommer in tidigt i EU:s lagstiftningsprocess och att bestämmelserna i riksdagsordningen ger utskotten möjlighet att begära information från regeringen under beslutsprocessen (bet. 2013/14:KU46 s. 16). Enligt konstitutionsutskottet borde formerna för riksdagens arbete med EU-frågor kontinuerligt utvärderas, för att säkerställa att de ger bästa möjliga förutsättningar för riksdagen att fullgöra sina uppgifter även i situationer då EU:s beslutsprocess är mycket snabb.

Utskottet noterar att konstitutionsutskottet i ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen (bet. 2015/16:KU16) har föreslagit att riksdagsstyrelsen ska tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppgift att utreda riksdagens arbete med EU-frågor, inklusive hur riksdagen bör och kan förhålla sig till en utveckling inom EU med en förstärkt roll för de nationella parlamenten. Ärendet bereds för närvarande inom Riksdagsförvaltningen, och riksdagsstyrelsen väntas i juni 2016 fatta beslut i frågan.

Utskottet kan för egen del få anledning att se över utskottets beredning av såväl EU-skrivelsen som det årliga utlåtandet över kommissionens arbetsprogram.

Utskottet framhåller att faktapromemorior är viktiga underlag i utskottens beredning av EU-ärenden och tjänar syftet både att på ett tidigt stadium identifiera de förslag till rättsakter och andra EU-dokument som är av större betydelse, att beskriva förhandlingsläget och att analysera förslagets konsekvenser. I ett tidigare betänkande (2007/08:UU10) gjorde utskottet en genomgång av inkomna faktapromemorior och fann att 93 procent av det totala antalet faktapromemorior¹ kom in för sent till riksdagen, vilket fick utskottet att ifrågasätta om regeringen uppfyllt sin informations- och samrådsskyldighet bl.a. genom tidig information genom faktapromemorior. En ny genomgång av inkomna faktapromemorior riksmötena 2013/14–2015/16 (t.o.m. april 2016) som riksdagens EU-samordning har låtit göra visar att totalt 200 av 238 faktapromemorior – dvs. 84 procent – kommit in i tid till

¹ Mellan 2005/06 och 2007/08 (t.o.m. december 2007).

riksdagen.² Av de 38 faktapromemorior som lämnades sent meddelade Regeringskansliet i 5 fall att faktapromemorian skulle bli försenad och angav samtidigt en ny tid för dess avlämnande. Utskottet välkomnar denna betydande förbättring av antalet faktapromemorior som kommit in i tid till riksdagen och uppmuntrar Regeringskansliet att fortsätta de ansträngningar som har visat tydliga framsteg.

Med det som utskottet anför i detta betänkande föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 till handlingarna och avstyrker motion 2015/16:2332 yrkandena 9 och 14.

Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen.

Jämför reservationerna 1 (SD) och 2 (V).

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen för stärkt ekonomisk samordning (s. 26–28). Avsnittet behandlar även Sveriges nationella reformprogram för 2015.

Motionen

Sverigedemokraterna föreslår i motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. yrkande 3 att icke-euroländer ska undantas från Europa 2020-målen. I yrkande 4 föreslår partiet att regeringen ska verka för att Sverige inte ska delta i den europeiska planeringsterminen. Vidare anför motionärerna i samma motion (yrkande 5) att det är av avgörande vikt att regeringens förslag till nationellt reformprogram tillställs riksdagen i en särskild skrivelse för att medborgarna och de partier som är EU-skeptiska ska kunna ta del av det och bilda opinion om hur EU påverkar medlemsstaterna. Sverigedemokraterna resonerar även om den inre marknadens utveckling och betonar i yrkande 39 att strukturreformer och tillväxtfrämjande åtgärder inte får vara kostnadsdrivande och därmed få negativa budgetära konsekvenser på EU-nivå eller nationell nivå.

² En faktapromemoria ska överlämnas till riksdagen inom fem veckor från det att kommissionens förslag publicerats. Om kommissionsförslaget publicerats under perioden den 1 juni–15 augusti är tidsfristen för överlämnande till riksdagen utsträckt till sju veckor. Regeringskansliets Cirkulär 2 Samråd, överläggning och information mellan regering och riksdag i EU-frågor.

Finansutskottets yttrande

Finansutskottet anger i sitt yttrande att Sverige, i egenskap av medlem i EU, har åtagit sig att nå Europa 2020-målen och att omvandla dem till nationella mål och tillväxtfrämjande strategier. Tillväxteffekten blir dock störst om alla länders enskilda insatser samordnas och inriktas mot samma mål, varför EU-kommissionen har infört en årligen återkommande cykel för samordning av ekonomi- och finanspolitiken – den europeiska planeringsterminen. Arbetet med termen är en del av reformen av EU:s regler om samordning av medlemsländernas ekonomiska politik som har sin grund i stabilitets- och tillväxtpakten. Reglerna i stabilitets- och tillväxtpakten behöver dock stramas åt så att alla länder för en ansvarsfull finanspolitik över hela konjunkturcykeln, och fokusera mer på tillväxt. En positiv ekonomisk utveckling förutsätter att stabilitet och tillväxt går hand i hand. Finansutskottet välkomnar att kommissionen i sin lägesrapport om Europa 2020 identifierar tillvaratagandet av kvinnors arbetskraftspotential som nödvändigt för framsteg mot sysselsättningsmålet.

Utskottet har tidigare, bl.a. i utlåtande 2009/10:FiU40 om samordning av den ekonomiska politiken, framhållit vikten för hela Europa av att respekten för stabilitets- och tillväxtpakten återställs. Det långsiktiga ansvaret för de offentliga finanserna och den samhällsekonomiska stabiliteten i medlemsstaterna är av central betydelse för att bevara finanspolitikens trovärdighet. Utskottet håller fast vid denna uppfattning och anser att utrikesutskottet bör avstyrka motion 2015/16:3360 yrkande 3 om att regeringen ska verka för att icke-euroländer ska undantas från Europa 2020-målen.

Det ligger i Sveriges intresse att även andra länder har finanspolitiska ramverk och regelverk som främjar ekonomisk stabilitet och tillväxt. Det är bra för Sverige att sådana ram- och regelverk både finns och i fortsättningen tillämpas effektivt. Med den europeiska planeringsterminen finns nu även en gemensam övervakningscykel för budget- och strukturpolitiken, och termen bidrar till att öka kraven på EU-ländernas budgetdisciplin. Enligt utskottet ska rådet och kommissionen, när de tillämpar regelverket för förstärkt samordning av den ekonomiska politiken, fullt ut respektera de nationella parlamentens roll. Utskottet anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka yrkande 4 i motion 2015/16:3360 om att Sverige inte ska delta i den europeiska planerings-terminen.

Regeringen presenterar det nationella reformprogrammet i utskottet varje vår och ger ledamöter av alla partier möjlighet att framföra sina åsikter. Det nationella reformprogrammet blir på så sätt politiskt förankrat i riksdagen. Denna ordning tycker utskottet är bra. Finansutskottet anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka motion 2015/16:3360 yrkande 5 om att regeringen ska presentera förslaget till ett nationellt reformprogram i en särskild skrivelse till riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Utrikesutskottet betonar vikten av att fortsätta arbetet med beslutade reformer för att stödja en ekonomisk återhämtning i Europa. Genomförandet av EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi, Europa 2020, är centralt för att främja ekonomisk samordning och en stabil och hållbar ekonomisk utveckling.

Vidare betonar utrikesutskottet vikten av att arbetet med jämställdhet drivs framåt inom EU-samarbetet och välkomnar, i likhet med finansutskottet, att kommissionen i sin lägesrapport om Europa 2020 identifierar tillvaratagandet av kvinnors arbetskraftspotential som nödvändigt för framsteg mot sysselsättningsmålet. Ökad jämställdhet på arbetsmarknaden är en viktig tillväxtfaktor, och utskottet konstaterar att om kvinnor yrkesarbetade i samma utsträckning som män skulle bruttonationalprodukten kunna öka betydligt.

Utrikesutskottet ansluter sig i övrigt till de ställningstaganden som görs i finansutskottets yttrande (2015/16:FiU3y) om Europa 2020.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utrikesutskottet motion 2015/16:3360 yrkandena 3–5 och 39.

Utvidgningsprocessen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om EU:s anslutningsförhandlingar.

Jämför reservation 3 (SD).

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för utvidgningsprocessens utveckling under 2015 (s. 29–33).

Motionen

Sverigedemokraterna anför i motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. yrkande 6 att regeringen bör använda sitt veto för att stoppa att anslutningsförhandlingar inleds med ett land till dess att alla inre konflikter är lösta, landet i fråga har uppnått en BNP som inte väsentligt understiger EU:s genomsnitt, landet kan garantera det yttre gränsskyddet samt påvisa mätbara framsteg i kampen mot korruption och organiserad brottslighet. Det ska också ställas krav på att landet är en utvecklad demokrati och fungerande rättsstat som respekterar de mänskliga rättigheterna. Dessa krav bör även gälla viseringsfrihet, menar motionärerna. Sverigedemokraterna framhåller även att innan ett nytt kandidatland godkänns måste Köpenhamnskriterierna vara uppfyllda i realiteten. Vidare uppmanar motionärerna regeringen att verka för att stoppa alla steg mot ett turkiskt medlemskap (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill, liksom i tidigare betänkanden, betona att EU:s engagemang för utvidgningsprocessen gagnar såväl unionen som de länder som eftersträvar medlemskap. Utvidgningen är en av EU-samarbetets största framgångar. Den har medverkat till att stärka Europas säkerhet, ekonomiska utveckling och stabilitet. Utskottet välkomnar att regeringen i skrivelsen framhåller att Sverige värnar att utvidgningens principer upprätthålls och att unionens åtaganden fullföljs. Utskottet anser att en trovärdig utvidgningspolitik förutsätter att EU står fast vid ingångna åtaganden och principer. Utskottet vill i detta sammanhang också betona vikten av att motverka krafter som vänder sig bort från öppenhet och samarbete. Sverige måste fortsätta att vara en stark kraft för öppna samhällen, för ett öppet Europa och för en öppen värld.

Utskottet välkomnar de rådsslutsatser som antogs vid rådet för allmänna frågor den 15 december 2015 där rådet upprepar att utvidgningen är och förblir ett centralt politikområde för Europeiska unionen och en investering i fred, demokrati, välfärd, säkerhet och stabilitet på vår kontinent.

Utskottet understryker att unionens åtgärder i internationella sammanhang, inklusive utvidgningsprocessen, ska utgå från de principer som legat till grund för dess egen tillblivelse, utveckling och utvidgning och som den strävar efter att föra fram i resten av världen: demokrati, rättsstatens principer, de mänskliga rättigheternas och grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet, respekt för människors lika värde, jämlikhet och solidaritet, respekt för principerna i Förenta nationernas stadga samt folkrätten. Utskottet konstaterar att alla länder som vill ansluta sig till EU måste respektera anslutningskriterierna, de s.k. Köpenhamnskriterierna.

Utskottet har inom ramen för ärendets beredning tagit del av kommissionens årliga uppföljning av EU:s utvidgningspolitik (KOM(2015) 611). Utskottet noterar att framgångar under 2015 bl.a. var att ett stabiliserings- och associeringsavtal (SA-avtal) trädde i kraft med Bosnien-Hercegovina, att ett SA-avtal med Kosovo undertecknades, fortsatta framsteg i normaliseringsdialogen mellan Kosovo och Serbien liksom en fortsatt dynamik i utvecklingen av det regionala samarbetet på västra Balkan. Samtidigt konstaterar utskottet att betydande utmaningar kvarstår. Kommissionen gör i sin uppföljning bedömningen att alla länder står inför stora utmaningar när det gäller rättsstatsprincipen. Rättsväsendena är inte tillräckligt oberoende, effektiva eller ansvariga. Det krävs fortfarande seriösa ansträngningar för att bekämpa organiserad brottslighet och korruption. Även om grundläggande rättigheter i hög grad regleras i lag kvarstår brister i praktiken, bedömer kommissionen. Att säkerställa yttrandefriheten är en särskild utmaning, och utvecklingen går i negativ riktning i ett antal länder. Vidare måste reformen av den offentliga förvaltningen fortsätta med kraft för att trygga nödvändig administrativ kapacitet och åtgärda de höga nivåerna av politisering och bristen på insyn. Utskottet välkomnar att kommissionen avser att fortsätta att inrikta sina ansträngningar på att se till att länderna prioriterar reformer på nyckelområden som rättsstatsprincipen, grundläggande rättigheter

och fungerande demokratiska institutioner. Kommissionen kommer också att fortsätta att främja ekonomisk utveckling och stärkt konkurrenskraft.

Utskottet välkomnar att kommissionen i årsrapporterna nu använder sig av en utvecklad metodologi som bl.a. möjliggjort ökad transparens, tydlighet och enhetliga bedömningar. Som komplement till rapporteringen om vilka framsteg som gjorts har rapporterna i år även ett tydligare fokus på specifika bedömningar av vilka åtgärder som länderna behöver vidta för att uppnå kriterierna för EU-medlemskap samt vilka förväntningar som finns från EU:s sida vad gäller respektive lands utveckling på såväl kort som lång sikt.

Utskottet noterar att kommissionen i sin översynsrapport, liksom i slutsatser från rådet för allmänna frågor den 15 december 2015, riktade skarp kritik mot Turkiets inrikespolitiska utveckling, bl.a. på yttrandefrihetsområdet. EU uppmanade också Turkiet att återuppta den kurdiska fredsprocessen. Utskottet välkomnar att regeringen under 2015 fortsatte att understryka vikten av samarbete med Turkiet, men samtidigt betonade vikten av att bygga detta samarbete på den formella EU-anslutningsprocessen. På så sätt säkerställs konditionalitet och möjlighet att ställa krav på interna reformer i Turkiet mot ökad rättssäkerhet, yttrandefrihet och respekt för minoriteter. Utskottet anser att EU blir en starkare union såväl politiskt som ekonomiskt med ett demokratiskt Turkiet som medlem i framtiden. Utskottet återkommer till EU:s förbindelser med Turkiet i avsnittet EU:s bilaterala och regionala förbindelser.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utrikesutskottet motion 2015/16:3360 yrkandena 6 och 7.

EU:s förbindelser med omvärlden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om EU:s utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik, EU:s grannskapspolitik, den gemensamma handelspolitiken, EU:s utvecklingsarbete samt EU:s bilaterala och regionala förbindelser.

Jämför reservationerna 4 (M), 5 (SD), 6 (L), 7 (KD), 8 (V), 9 (M, L, KD), 10 (SD), 11 (V), 12 (M), 13 (SD), 14 (L), 15 (V), 16 (M), 17 (SD), 18 (V), 19 (SD) och 20 (V).

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för EU:s förbindelser med omvärlden (s. 39–91). Avsnittet behandlar EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, den gemensamma handelspolitiken, EU som global utvecklingsaktör samt EU:s bilaterala och regionala förbindelser.

Motionerna

EU:s utrikes- och säkerhetspolitik

I partimotion 2015/16:2174 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 3 anför motionärerna att den europeiska utrikestjänsten måste stärkas för att få genomslag. Moderaterna menar att EU:s medlemsländer behöver utveckla en starkare militär och civil koordinerande förmåga att hantera kriser och konflikter och framhåller att Sverige ska vara pådrivande inom EU i det arbete som just nu pågår med en ny global strategi.

I kommittémotion 2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 11 i denna del menar motionärerna att det är viktigt att verka för EU-stridsgruppernas användbarhet och ett bredare nyttjande av denna förmåga inom EU:s och FNs ram. Sverige ska fortsätta att bidra regelbundet till EU:s stridsgrupper samt fortsatt verka för att stärka och utveckla EU:s partnersamarbete i säkerhets- och försvarsfrågor, inklusive bättre förutsättningar för tredjelandsdeltagande i EU-ledda krishanteringsinsatser. Särskild tonvikt ska läggas vid samarbetet med Nato, länderna inom östliga partnerskapet samt europeiska Natomedlemmar som inte är medlemmar i EU.

I motion 2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 1 vill motionärerna se en förstärkt utrikespolitik som tar sin utgångspunkt i det gemensamma europeiska intresset. En starkt gemensam politik kräver kompetens, kunnande och ett starkt förtroende för EU:s institutioner. Motionärerna framhåller att Sverige ska spela en ledande roll inom EU för att utveckla och förstärka den gemensamma utrikespolitiken och den europeiska utrikestjänsten. I yrkande 6 anför Moderaterna att EU behöver ett samlat strategiskt ramverk som ger långsiktig och övergripande vägledning för EU:s internationella agerande och att Sverige ska vara pådrivande i arbetet med en ny global strategi. Slutligen betonas i yrkande 7 att Sverige bör fortsätta att bidra regelbundet till EU:s stridsgrupper samt fortsatt verka för att stärka och utveckla EU:s partnersamarbete i säkerhets- och försvarsfrågor.

Sverigedemokraterna anför i motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. yrkande 11 att den europeiska utrikestjänsten bör avvecklas. Partiet anser att Sverige bör verka för en linje där säkerhets- och försvarspolitik i huvudsak ska ligga på respektive medlemsland och motverka en inriktning som går mot en sammanvävd militär organisation. Motionärerna framhåller att det för det svenska försvarets framtida utveckling är nödvändigt att ha tillgång till en tekniskt väl utvecklad försvarsindustri med bred kompetens. En svensk myndighet som upphandlar försvarsmateriel bör använda undantagsregeln i 346 § i EUF-fördraget på liknande sätt som andra medlemsländer med viktig försvarsindustri (yrkande 12). Vidare menar Sverigedemokraterna i yrkande 13 att regeringen bör verka för att EU:s förstärkta rätt att föra talan i FN upphävs, alternativt begränsas, för att inte inskränka medlemsstaternas rätt att framföra åsikter i FN.

I kommittémotion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 14 anför motionärerna att Sverige bör avsäga sig deltagandet i ytterligare beredskapsperioder för EU:s stridsgrupper och lämna alla eventuellt pågående förberedelser för att delta.

Liberalerna anför i partimotion 2015/16:2261 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 7 i denna del att EU bör eftersträva en mer samordnad och gemensam utrikespolitik och att mer medel från EU:s budget bör tilldelas EU:s utrikestjänst.

Kristdemokraterna anför i kommittémotion 2015/16:2714 av Sofia Damm m.fl. yrkande 3 att Sverige ska driva på för en mer aktiv, samstämmig och slagkraftig europeisk utrikespolitik där främjandet av demokrati och ökad respekt för mänskliga fri- och rättigheter har absolut prioritet. I yrkande 4 menar motionärerna att EU:s delegationer i omvärlden måste stärkas och samordningen mellan tredjeländer och EU:s medlemsländer förbättras. Motionärerna framhåller vidare i yrkande 5 att EU:s utrikespolitik ska främja en multilateral världsordning och att samarbetet med FN samt med regionala organisationer i andra världsdelar bör stärkas. I yrkande 6 betonar motionärerna att Sverige bör vara pådrivande inom EU för att få till stånd en översyn av EU:s stridsstyrkor. Efter en översyn bör beslut fattas om dessa styrkor ska få en mer aktiv och framträdande roll, något som Kristdemokraterna skulle välkomna.

I kommittémotion 2015/16:2678 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7 anför motionärerna att Sverige inom ramen för EU-samarbetet ska trycka på för att EU:s utrikestjänst ska få ökade resurser på området religions- och övertygelsefrihet.

EU:s grannskapspolitik

I kommittémotion 2015/16:2333 av Karin Enström m.fl. (M, C, FP, KD) beskriver motionärerna sina förslag för att uppnå en starkt politik för EU:s östliga partnerskap. Motionärerna framhåller i yrkande 1 att Sverige ska arbeta för en ambitiös strategi för hur det östliga partnerskapet ska utvecklas, ta nya initiativ i syfte att bredda och fördjupa samarbetet och vara det mest pådrivande landet i EU för partnerskapet. För de länder som genomför politiska och ekonomiska reformer ska det finnas ett tydligt EU-medlemskapsperspektiv (yrkande 2), och Sverige ska ha ett långsiktigt engagemang för fortsatt reformering av länderna inom det östliga partnerskapet (yrkande 3). Vidare betonar motionärerna i yrkande 4 vikten av att EU ger partnerländerna ett starkt stöd i deras ansträngningar att närma sig EU och att EU erbjuder bistånd i det reformarbete som detta medför. Sverige och EU bör synliggöra fördelarna med partnerskapet för medborgarna i respektive land samt verka för att involvera och engagera medborgarna i processen, menar motionärerna i yrkande 5. I yrkande 6 framhålls att Sverige och EU tydligare måste synliggöra de problem och möjligheter som finns med partnerskapet och hitta nya lösningar och en väg för att snabbare nå målen med

partnerskapet. Motionärerna betonar vidare att Sverige bör fördjupa och stärka samarbetet med Polen för att föra processen vidare i enlighet med de mål som sattes upp vid bildandet av partnerskapet (yrkande 7) och att Sverige ska verka för möjligheten till differentiering mellan partnerskapsländerna (yrkande 8). I yrkande 9 understryks att det östliga partnerskapet ska grunda sig i ömsesidiga utfästelser om rättsstatens principer, goda styrelseformer, respekt för de mänskliga rättigheterna, respekt för skyddet av minoriteter samt principerna om marknadsekonomi och hållbar tillväxt. Slutligen framhåller motionärerna i yrkande 10 vikten av att fördjupa samarbetet mellan EU och partnerländerna inom energisäkerhet, och i yrkande 11 att Sverige fortsatt ska utveckla bilaterala kontakter och utbyten med länderna inom det östliga partnerskapet.

I kommittémotion 2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 10 betonar motionärerna att det östliga partnerskapet aldrig tidigare har varit viktigare än i dag. Sverige måste genom EU stötta Ukraina mot Ryssland och bidra till att hitta en fredlig lösning samt arbeta för en fortsatt stark satsning på länderna i det östliga partnerskapet. Det är genom ekonomiskt och politiskt stöd samt dialog som vi kan främja en positiv utveckling i regionen. Sverige och EU måste tydligare synliggöra de problem och möjligheter som finns med partnerskapet och hitta nya lösningar och en väg fram för att snabbare nå målen med partnerskapet. Vidare bör EU fortsätta att understryka vikten av genomförandet av gjorda åtaganden, inte minst långtgående reformer i partnerländerna. Synliga resultat är centrala för att bevara och stärka stödet.

I fråga om EU:s grannskapspolitik anför Sverigedemokraterna i motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. yrkande 23 att regeringen bör arbeta för ett mellanstatligt samarbete mellan fria självständiga stater samt en renodlad frihandelszon som utvidgas genom frihandelsavtal med utomstående stater i stället för upptagande av ytterligare medlemsstater. Om ändå associeringsavtal ska tecknas anser Sverigedemokraterna att kraven måste skärpas och vill se tydligare reformer och uppfyllda krav innan avtal ingås t.ex. vad gäller arbete mot korruption och organiserad brottslighet, fungerande rättsstat, fungerande gränskontroller, säkerhet, demokrati och mänskliga rättigheter. Motionärerna anser vidare (yrkande 28) att stor försiktighet måste iakttas när det gäller beslut om nya stödpaket, särskilt för det södra grannskapet, eftersom omfattningen av sådana paket riskerar att bli mycket kostnadsdrivande för unionen i ett läge när många medlemsländer redan befinner sig i ekonomisk kris. Sveriges linje i frågan bör därför vara att ytterligare avtal om närmare associering inte är tvingande på EU-nivå utan överläts till sådana medlemsstater som anser sig ha kapacitet för detta.

I kommittémotion 2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP) yrkandena 3 och 4 betonar motionärerna att Ukrainas nya orientering västerut helhjärtat bör stödjas och att Sverige bör driva att EU tar fram en vägkarta för ett ukrainskt EU-medlemskap. Vidare framhåller motionärerna i yrkande 5 att Sverige fortsatt måste visa ett särskilt engagemang för de östliga partnerskapet

och driva på för att EU ska visa högre ambitioner i relationen till östliga partnerskapsländerna t.ex. i frågan om medlemskapsperspektiv.

Liberalerna framhåller i partimotion 2015/16:2261 av Jan Björklund m.fl. yrkande 7 i denna del att reformvillighet ska premieras i EU:s grannskapspolitik och politik mot omvärlden. En högre och mer ambitiös reformtakt i fråga om demokrati och mänskliga rättigheter ska resultera i generösare villkor i samarbetet med EU. EU bör också använda s.k. demokratistödsmisioner som stöttar genomförandet av fria, öppna och rättvisa val i länder som är i demokratisk transition, menar motionärerna.

Kristdemokraterna betonar i kommittémotion 2015/16:2714 yrkande 7 vikten av att EU fortsätter att spela en aktiv roll som politisk och ekonomisk partner till Tunisien samt bistår landet med kraftfullt stöd i kampen mot terrorism.

EU:s bilaterala och regionala förbindelser

I kommittémotion 2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 11 i denna del anför motionärerna att relationen mellan EU och Ryssland måste vila på respekt för internationella regler, institutioner och principer. Åtaganden inom Världshandelsorganisationen (WTO) och Europarådet måste följas och uppmuntra till en utveckling mot ett pluralistiskt och mer demokratiskt Ryssland. EU måste påtala de oacceptabla övergreppen mot de mänskliga rättigheterna inte minst mot hbtq-personer och den ökade repressionen mot det civila samhället i landet. Vidare framhåller Moderaterna att EU bör utveckla närmare relationer med länderna på den afrikanska kontinenten och att det behövs ett förstärkt partnerskap mellan EU och Afrikanska unionen (AU). Kampen mot fattigdom, främjandet av hållbar utveckling och arbetet för frihandel är prioriterade områden för detta partnerskap. Slutligen anför motionärerna att EU måste fortsätta att driva på fredsprocessen mellan Israel och Palestina baserat på en tvåstatslösning där båda parter kan leva med säkra och erkända gränser med utgångspunkt i 1967 års gränser och FN:s resolution 242.

I motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 14 argumenterar motionärerna för att EU borde anta riktade sanktioner mot Turkiet. Regeringen bör därför driva som ett första krav att landet ratificerar FN:s flyktingkonvention utan geografiska begränsningar och börjar prestera enligt det befintliga, bilaterala återvändandeavtalet med Grekland samt tar kontroll över sina gränser och bekämpar den illegala flyktingsmugglingen på turkisk mark. Sverigedemokraterna vill även att regeringen inför ett ensidigt visumtvång gentemot Turkiet om EU beslutar om visumfrihet i juni 2016 (yrkande 8). I yrkande 24 anför motionärerna att det är nödvändigt att regeringen sätter press på Marocko genom att erkänna Västsahara som stat och genom att verka för detta inom EU, samt att arbeta för att möjliggöra en folkomröstning om självständighet. För att sanktionerna mot Ryssland ska ge största möjliga effekt uppmanar Sverigedemokraterna regeringen att i EU

arbeta för en tydlig utvärdering och uppföljning av sanktionernas effekter och eventuella tillkortakommanden (yrkande 25). I fråga om fredsprocessen i Mellanöstern anför motionärerna i yrkande 26 att Sverige inom EU ska verka för att en regeringsbildning där Hamas ingår inte ska anses vara legitim. Sverigedemokraterna anser vidare att Sverige inom EU bör verka för att EU-institutionerna inte går vidare med genomförandet av märkning av produkter från israeliska bosättningar. I yrkande 22 framhåller motionärerna att villkor för att den palestinska myndigheten ska få bistånd bör vara att den upphör med alla belöningar för och hyllningar av terrorism och uppmaningar till terrordåd samt tar tydligt avstånd från antisemitism och visar prov på vilja att styra i enlighet med demokratiska principer och mänskliga rättigheter. De bör också uppvisa en trovärdig vilja att ha en fredlig relation med Israel. Sverigedemokraterna anser att regeringen inom EU bör arbeta för ett stopp av bistånd till den palestinska myndigheten tills dessa krav är uppfyllda. I yrkande 27 anför motionärerna att regeringen i EU bör verka för att uppmärksamma de humanitära och kulturella värden som håller på att gå förlorade i inbördeskrigens Syrien och Irak, för att FN upprättar en säker zon för utsatta minoriteter i konfliktområdena i Syrien och Irak samt visa sitt tydliga stöd för de kristna och andra utsatta minoriteter i området. Vidare bör regeringen i EU verka för att öka de humanitära insatserna i konfliktområdena. Eftersom behoven är närmast gränslösa är det också viktigt att pengarna används så effektivt som möjligt, och regeringen bör inte bidra med svenska medel till den s.k. Madadfonden. Motionärerna uppmanar även regeringen att verka för att en långsiktig konstitutionell lösning utarbetas som i praktiken tar hänsyn till, skyddar och bevarar områdets religiösa och kulturella minoriteter, att det skapas ett område för kristna på Nineveslätten med egen autonomi och för en långsiktigt hållbar lösning som tar hänsyn till kurdernas anspråk på utökat självstyre. Motionärerna anför vidare att regeringen ska verka för att avtalet med Turkiet tidigast möjligt sägs upp (yrkande 36 i denna del)

I kommittémotion 2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP) yrkande 1 anför motionärerna att Sverige bör verka för fortsatt skärpta sanktioner mot Ryssland inom ramen för de sanktioner som EU enats om.

Den gemensamma handelspolitiken

I motion 2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 2 betonar motionärerna att den transatlantiska länken mellan Europa och USA bör stärkas bl.a. genom att snabbt få till stånd ett gemensamt frihandels- och investeringsavtal (TTIP).

Sverigedemokraterna anför i kommittémotion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. yrkande 15 att även andra intressen än de rent ekonomiska bör kunna beaktas inom handelspolitiken. Till exempel bör motsvarande krav på djuretik kunna ställas på de animaliska produkter som vi importerar som på de inhemskt producerade produkterna. Sverigedemokraterna ser positivt på USA:s uttalanden om transparens, deltagande och ansvarstagande, och partiets

förhoppning är att framtagna standardiseringar styr mot redan befintliga handelsmekanismer i Världshandelsorganisationens (WTO) avtal (yrkande 17). Motionärerna efterfrågar i yrkande 18 framtagandet av en positiv lista som innehåller de delar som ska vara föremål för ett handelsavtal i stället för dagens negativa lista som endast innehåller de delar som inte kommer att vara föremål för avtalet. Vidare anförts att avtalet inte får utmynna i en situation där företag generellt ska kunna stämma stater med stöd av avtalet. Sverigedemokraterna kan inte ställa sig bakom en tvistelösningsklausul (investor-state dispute settlement, ISDS) av Naftamodell (yrkande 19). Slutligen betonar motionärerna i yrkande 20 att en europeisk handelsstrategi inte får generera ökade kostnader för svenska skattebetalare.

I partimotion 2015/16:194 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3 anför motionärerna att regeringen ska verka för att TTIP-avtalet, CETA-avtalet och Singaporeavtalet ska behandlas som blandade avtal.

EU som global utvecklingsaktör

I kommittémotion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 21 anför motionärerna att uppföljning och kontroll av uppnådda resultat är svårare på EU-nivå än på bilateral nivå och efterlyser därför en utvärdering av vilka för- och nackdelar ett gemensamt EU-bistånd innebär.

Försvarsutskottets yttrande

Försvarsutskottet välkomnar inledningsvis regeringens skrivelse med berättelsen om verksamheten i Europeiska unionen. Enligt försvarsutskottet är skrivelsen ett viktigt instrument för att riksdagen ska kunna följa utvecklingen inom EU och hur regeringen har agerat i det europeiska samarbetet.

Militära och försvarsmässiga beslut med konsekvenser på EU-nivå fattas enligt gällande fördrag med enhällighet, och varje medlemsstat har därmed vetorätt i dessa frågor. Om det rör sig om ett bidrag med svenska väpnade styrkor utomlands krävs ett riksdagsbeslut.

Liksom vid tidigare behandling av förutvarande motionsyrkanden vill utskottet framhålla att ett svenskt deltagande i fredsfrämjande insatser också handlar om att främja Sveriges nationella säkerhet och svenska intressen.

Försvarsutskottet instämmer med regeringen i att Sverige ska tillhöra det europeiska samarbetets kärna och driva på utvecklingen i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion 2015/16:3360 yrkande 12 i denna del bör avslås.

Försvarsutskottet anser likt Europeiska rådet att en konkurrenskraftig och innovativ europeisk försvarsindustri – kännetecknad av öppenhet, transparens och likabehandling av samtliga europeiska leverantörer – behövs för att behålla och utveckla Europas försvarsförmåga.

Liksom regeringen anser försvarsutskottet dock att det fortsatta arbetet med industri- och marknadsfrågor inom EU bör beakta försvarsmaterielmarknadens särart och behovet av att tillgodose

medlemsstaternas säkerhetsintressen inom ramen för den gemensamma marknaden. Försvarsmaktens operativa behov för att nå den förmåga som riksdagen och regeringen har beslutat om ska vara styrande för den svenska materielförsörjningen. Bibehållandet av såväl undervattens- som stridsflygförmågan är väsentliga säkerhetsintressen för Sverige som kan motivera avsteg från konkurrensupphandling, anser utskottet.

Med hänvisning till vad som anförs ovan gör försvarsutskottet bedömningen att motionärernas ståndpunkter på detta område i huvudsak ligger i linje med regeringens och utskottets. Utskottet anser att motion 2015/16:3360 yrkande 12 i denna del bör avslås.

EU-nämndens yttrande

EU-nämnden konstaterar i sitt yttrande att flera stora utrikespolitiska händelser under 2015 satte prägel på samråden i EU-nämnden. Inför möten i utrikesrådet var samråd om utvecklingen i Syrien och dess konsekvenser fortfarande i fokus.

Migration och kampen mot terrorism har dock varit de frågor som dominerat arbetet i nämnden. Mot bakgrund av det stora antalet förolyckade flyktingar och den livsfara som migranternas resor i överfulla farkoster över Medelhavet innebär sammankallades ett extra möte i Europeiska rådet den 23 april. Sedan dess har migration och flyktingströmmarna till EU och därmed relaterade frågor varit de mest frekventa i EU-nämnden, inbegripet bevakning av EU:s yttre gränser, samarbete med länder i EU:s närhet om migration och tillämpningen av EU:s gemensamma asylsystem. De frågeställningar som aktualiserats har implikationer både för EU:s interna hantering och för EU:s relationer med tredjeländer. Samråd i nämnden har hållits inför möten i utrikesrådet och rådet för rättsliga och inrikesfrågor såväl som allmänna rådet och Europeiska rådet. Diskussionen i nämnden har bl.a. rört vikten av att asylrätten värnas, möjligheterna för människor att lagligen söka asyl i EU och behovet av att skapa fler lagliga vägar in i EU, liksom frågan om säkra länder och huruvida Turkiet är ett säkert land för återsändande av flyktingar. En majoritet i nämnden har stått bakom regeringens ståndpunkt att asylrätten ska värnas och att fler länder måste ta sitt ansvar att ta emot flyktingar.

Utrikesutskottets ställningstagande

Utrikes- och säkerhetspolitik

Utskottet anser att EU ska vara en stark röst för frihet och en stark kraft för fred samt att Sverige har ett ansvar för att i europeisk samverkan bidra till fred, säkerhet och utveckling i vårt eget närområde och globalt. Utskottet konstaterar att EU-samarbetet intar en särställning i svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Sveriges säkerhet byggs solidariskt tillsammans med andra.

Hot mot fred och säkerhet avvärjs i gemenskap och samverkan med andra stater och organisationer. EU behöver stå upp för demokrati, rättsstatens principer och de mänskliga rättigheternas och grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet, var de än hotas.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning om att utvecklingen i EU:s grannskap och dess konsekvenser, inte minst flyktingkrisen, visar på behovet av ett än starkare och enat agerande från EU. Utskottet framhåller i detta sammanhang betydelsen av den nya globala strategin för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik och välkomnar att Europeiska rådet i juni 2015 gav den höga representanten för utrikesfrågor i uppdrag att ta fram en ny bred strategi för EU:s samlade externa relationer och förmågor. Utgångspunkterna för strategiarbetet bygger till stora delar på det arbete som Sverige, tillsammans med Polen, Spanien och Italien, initierade för fyra år sedan under benämningen en europisk global strategi. Strategin väntas överlämnas till Europeiska rådet i juni 2016.

Utskottet höll den 17 mars 2016 en överläggning med utrikesminister Margot Wallström om den inriktning som regeringen redovisat för EU:s globala strategi. Regeringens inriktning redovisades dels genom ett skriftligt underlag i form av den i förväg utsända promemorian Inför överläggningar med Utrikesutskottet om den globala strategin för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, dels genom muntlig föredragning för utskottet. Utskottet konstaterade vid överläggningen att det fanns stöd för regeringens redovisade ståndpunkt med det tillägg att regeringen även bör driva att nationella parlament ska ges en ökad roll vid framtagandet av strategin, att öppenhet ska vara en vägledande princip inom EU:s alla samarbetsområden samt att utvidgningsfrågan och medlemskapsperspektivet får genomslag i strategin.

Utskottet noterar att Europeiska rådet behandlade den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) vid sitt möte i juni 2015. I linje med Europeiska rådets slutsatser från december 2013, och från rådet för utrikes frågor i maj 2015, beslutade Europeiska rådet att fortsätta arbetet med en mer effektiv, synlig och resultatorienterad GSFP. I linje med detta ska de civila och militära förmågorna utvecklas och den europeiska försvarsindustrin, inklusive små och medelstora företag, stärkas. Rådet strök också under ett antal försvarsinriktade frågor och vikten av tillräckliga nivåer för medlemsstaternas nationella försvarsutgifter. Därtill betonade rådet vikten av möjligheter till framtida program inom forskning och utveckling, hybridhot samt stärkt partnerskap med FN, Nato, OSSE och Afrikanska unionen. Rådet slog fast att det regelbundet ska diskutera GSFP.

Utskottet vill, i likhet med i sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2014/15:UFöU5, understryka vikten av europeisk sammanhållning och en enad, principfast och tydlig europeisk utrikespolitik för att möta utmaningar mot vår säkerhet. EU:s förmåga att agera som en säkerhetspolitisk aktör är en funktion av medlemsstaternas resurser, sammanhållning och politiska vilja. Utskottet anser att Sverige aktivt bör bidra till den konceptuella utvecklingen inom den gemensamma säkerhets- och

försvarspolitikerna och fortsätta att bidra till EU:s civila och militära krishanteringsinsatser. Utskottet vill också understryka betydelsen av fortsatt nära samarbete mellan EU och FN vad gäller krishanteringsinsatser, liksom ett konstruktivt samarbete mellan EU och Nato.

Utskottet konstaterar att EU:s militära och civila krishanteringsinsatser inom ramen för GSFP är ett konkret uttryck för unionens vilja och förmåga att bidra till fred och säkerhet. Sammanlagt 17 insatser bedrevs under 2015 i Europa, Afrika, Mellanöstern och Asien, varav 7 var militära och 10 civila. Sverige har fortsatt att bidra till utvecklingen av denna förmåga och har engagerat sig i samtliga insatser. Under året lanserades en ny militär insats i Medelhavet. I fråga om EU:s stridsgrupper kan utskottet konstatera att under första halvåret 2015 stod den nordiska stridsgruppen under svensk ledning i beredskap för att kunna genomföra en operation inom ramen för GSFP. Regeringen har även fattat beslut om ett svenskt deltagande inom ramen för den stridsgrupp som står i beredskap under andra halvåret 2016, med Storbritannien som ramnation. Utskottet anser att det är viktigt att EU:s stridsgrupper är användbara och flexibla.

Vad gäller EU som aktör i FN konstaterar utskottet att EU:s status i FN formaliseras genom resolution 65/276 av den 3 maj 2011. Utskottet noterar att EU under 2015, med aktiv svensk medverkan, spelade en viktig roll i FN:s arbete. Utskottet välkomnar EU:s pådrivande roll under 2015 i förhandlingarna om 2030-agendan för hållbar utveckling och EU:s insatser vad gäller genomförandet av resolutionerna 1325 m.fl. om kvinnor i väpnade konflikter, det strategiska partnerskapet för fredsbevarande och krishantering och främjandet av mänskliga rättigheter. Utskottet noterar att EU har fortsatt att framhålla vikten av effektiv och ändamålsenlig användning av FN:s resurser, med ökad transparens och ansvarsutkrävande, och en budget på en rimlig nivå som samtidigt gör det möjligt för organisationen att genomföra sitt mandat.

Utskottet anser att Europeiska utrikestjänsten (European External Action Service, EEAS) är ett viktigt verktyg för en samlad och effektiv extern politik. Genom en stark och väl fungerande utrikestjänst finns det enligt utskottet bättre förutsättningar för ökad samstämmighet i EU:s globala agerande än tidigare och ökade möjligheter att tydligare samordna de instrument som finns till förfogande. Utskottet välkomnar det utvecklingsarbete som pågick under 2015 och noterar vad regeringen redogör för i skrivelsen om att den höga representanten under året visade att hon fullt ut avser att utnyttja sin roll som vice ordförande i kommissionen. Detta skapar bättre förutsättningar för att ytterligare utveckla samarbetet mellan EEAS och kommissionen, vilket är viktigt för ett effektivt och samstämmigt externt agerande.

Utskottet noterar att den höga representanten under året har genomfört en omorganisation av EEAS. Den nya organisationen trädde i kraft i mitten av september, och syftet är bl.a. en förenklad struktur och tydligare rapporteringslinjer. En mer omfattande dialog om hur samarbetet mellan EEAS och medlemsstaterna ska kunna förstärkas, särskilt mellan EU-

delegationerna och medlemsstaternas utlandsmyndigheter, har också fortsatt under året. Dialogen rör ett brett spektrum av frågor, såväl tematiska diskussioner om olika policyområden som diskussioner om t.ex. informationsdelning, diplomatiska framställningar och praktiskt samarbete i form av samlokalisering. Utskottet välkomnar EEAS omorganisation, inte minst inrättandet av den seniora tjänsten som jämställdhetsrådgivare som Sverige aktivt verkat för.

Några motionsyrkanden efterfrågar en ökad budget och mer resurser till utrikestjänsten. Utskottet konstaterar att EEAS budget ingår som en del i den samlade EU-budgeten och bestäms dels i långtidsbudgeten, dels i en årlig budget. Det är EU-kommissionen som föreslår hur inkomster och utgifter ska fördelas mellan EU:s olika verksamheter under det kommande året. Ministerrådet och Europaparlamentet beslutar sedan gemensamt om budgeten. Utskottet konstaterar att finansutskottet vid ett flertal tillfällen (bl.a. i 2015/16:FiU2y) har betonat betydelsen av en restriktiv och ansvarsfull linje i hanteringen av EU:s budget och finansieringen av olika verksamheter. Det är viktigt att EU bedriver en återhållsam och ansvarsfull budgetpolitik och att alla förslag och initiativ ryms inom beslutade budgetramar. Utskottet är inte berett att i detta sammanhang tillstyrka förslag om att regeringen bör driva en förändring av medelstilldelningen till utrikestjänsten.

Utrikesutskottet ansluter sig i övrigt till de ställningstaganden som görs i försvarsutskottets yttrande (2015/16:FöU4y).

Med hänvisning till det anförda avstyrker utrikesutskottet motionerna 2015/16:2174 yrkande 3, 2015/16:2971 yrkande 11 i denna del, 2015/16:2332 yrkandena 1, 6 och 7, 2015/16:3360 yrkandena 11–13, 2015/16:3218 yrkande 14, 2015/16:2261 yrkande 7 i denna del, 2015/16:2714 yrkandena 3–6 och 2015/16:2678 yrkande 7.

EU:s grannskapspolitik

Utskottet anser att en viktig utmaning för EU är att bidra till ett fortsatt öppet Europa med ett särskilt intresse och ansvar för utvecklingen i EU:s grannländer. Detta innefattar en vidareutveckling av den europeiska grannskapspolitiken som inkluderar östliga partnerskapet respektive södra Medelhavsunionen. Ökad handel, rörlighet över gränserna och gemensamma regelverk bidrar till välbefinnande och säkerhet och inspirerar till en demokratisk utveckling.

Utskottet konstaterar att det skett omfattande förändringar i grannskapet sedan 2011 när den förra översynen av den europeiska grannskapspolitiken (ENP) genomfördes. Ryssland utmanar ENP i Östeuropa, och Mellanöstern och Nordafrika präglas av konflikter och en akut flyktingsituation. Utskottet välkomnar därmed den översynsprocess som har pågått under året. Utskottet har i en överläggning (prot. 2015/16:13) och två utlåtanden (utl. 2014/15:UU18, utl. 2015/16:UU5) framfört sin syn på utformningen av en ny grannskapspolitik. Utskottet har framhållit behovet av en grannskapspolitik

som på ett bättre sätt kan hantera utmaningar och samtidigt främja relationsbyggande med och reformer i partnerländerna.

Vad gäller motionsyrkanden om östliga partnerskapet vill utskottet betona, i enlighet med vad som framförts i tidigare utlåtanden, att det krävs en ambitiös strategi för att utveckla partnerskapet med sikte på att bredda och fördjupa detsamma. Partnerskapen ska grundas på ömsesidiga utfästelser om rättsstatens principer, god samhällsstyrning, respekt för mänskliga rättigheter, inklusive för minoriteters rättigheter, samt principerna om marknadsekonomi och hållbar ekonomisk tillväxt. Det är av central vikt för EU:s trovärdighet att säkerställa ett fortsatt fokus på länder som tydligt tagit ställning för en integration med EU genom särskilda avtal. Utskottet betonar att det i linje med principen om ”mer för mer” ska finnas ett tydligt medlemskapsperspektiv för de partnerländer som är geografiskt belägna i Europa och som genomför politiska och ekonomiska reformer. En sådan ansats förutsätter att EU:s engagemang för reformer är långsiktigt och att EU erbjuder ett omfattande stöd, inklusive bistånd, för de partnerländer som vill närma sig EU. Utskottet framhåller även vikten av att EU och partnerländerna fördjupar samarbetet när det gäller energisäkerhet.

Utskottet noterar vad regeringen anger i skrivelsen om östliga partnerskapets utveckling under året och konstaterar att på det bilaterala området har flera framsteg gjorts, samtidigt som utvecklingen i flera av partnerländerna varit en källa till oro när det gäller den demokratiska utvecklingen. Framsteg har gjorts när det gäller partnerskapets mål om fördjupad politisk associering och ekonomisk integration med EU. Under året har genomförandet av associeringsavtalen, inklusive fördjupade frihandelsområden, fortsatt i Georgien, Moldavien och Ukraina. En stor majoritet av EU:s medlemsstater, inklusive Sverige, har ratificerat avtalen. Både Ukraina och Georgien har gjort framsteg mot målet om viseringsfrihet. Den politiska dialogen med Vitryssland har intensifierats, och sanktionerna har suspenderats, efter att landet släppt kvarvarande politiska fångar. Med Armenien har förhandlingar inletts om ett nytt mer avancerat samarbetsavtal med EU. Samarbetet med det civila samhället fortsätter att vara centralt.

Utskottet uppmärksammar att det har gått två år sedan Rysslands olagliga annektering av Krim och Sevastopol och dess militära aggression i östra Ukraina. Utskottet betonar att den ryska aggressionen måste upphöra och att Krim och Sevastopol måste återlämnas till Ukraina. Utskottet framhåller att det är centralt att EU fortsätter att stödja Ukrainas och andra länders suveränitet, territoriella integritet och rätt att göra sina egna vägval om utrikes-, säkerhets- och handelspolitik. EU måste slå vakt om folkrätten och värna den europeiska säkerhetsordningen. Utskottet betonar även vikten av att EU fortsätter att agera samstämmigt och att regeringen fortsätter att vara en stark och tydlig röst till stöd för Ukrainas självständighet och oberoende.

Vad gäller partnerskapet för demokrati och delat välstånd i södra Medelhavsregionen noterar utskottet att EU i mars 2015 antog en regional strategi för Syrien och Irak. Syftet är att verka för en långsiktig fred och

stabilitet i Syrien och Irak och möta hotet från Daish. På handelsområdet har förhandlingar om djupgående frihandelsavtal (DCFTA) fortsatt med Marocko, och näst på tur står Tunisien. På migrationsområdet har ett partnerskap för rörlighet med Tunisien etablerats. Bistånd till regionen fortsätter att vara ett prioriterat område, och EU har även genom andra internationella finansiella institutioner bidragit till reformer, ekonomisk tillväxt och demokratisering. Utskottet konstaterar att under 2015 intensifierades EU:s samarbete mot terrorism, och samarbetet med länder i MENA-regionen prioriteras särskilt. Arbete pågår med att ta fram ett ramverk för informationsbyte, ömsesidig rättshjälp och utlämningsavtal med MENA-länderna.

Med anledning av ett motionsyrkande om demokratistödsmissioner kan utskottet konstatera att genomförandet av rådsslutsatserna om demokratistöd i EU:s yttre förbindelser fortskred under 2015 och nu är fokuserat på en andra generationens pilotländer. Den demokratistödjande stiftelsen Europeiskt initiativ för demokrati (EED) inledde sitt arbete 2013 och har etablerat sig som en viktig aktör inom EU:s arbete för stärkt demokrati. Stödet har hittills i huvudsak riktats till EU:s södra och östra grannskap, men man har under året utvidgat EED:s verksamhetsområde till några länder bortom grannskapen. Utskottet noterar att Sverige är en av de största givarna till EED.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utrikesutskottet motionerna 2015/16:2333 yrkandena 1–11, 2015/16:2971 yrkande 10, 2015/16:3360 yrkandena 23 och 28, 2015/16:2266 yrkandena 3–5, 2015/16:2261 yrkande 7 i denna del och 2015/16:2714 yrkande 7.

EU:s bilaterala och regionala förbindelser

Vad gäller motionsyrkanden om EU och Ryssland kan utskottet konstatera att relationen även under 2015 präglades av Rysslands aggression mot Ukraina och olagliga annektering av Krim och Sevastopol. Utskottet välkomnar att EU, i likhet med stora delar av världssamfundet, kraftigt har fördömt Rysslands agerande. Till följd av detta trappade EU ned eller suspenderade vissa kontakter och samarbeten med Ryssland under 2014, vilket bl.a. innebar att vissa påbörjade förhandlingar mellan EU och Ryssland avbröts. Utskottet noterar att eftersom Ryssland fortsatte sin aggression mot Ukraina under 2015 har dessa samarbeten och förhandlingar, som det nya partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan Ryssland och EU och förhandlingsprocessen om viseringsfrihet, inte kunnat återupptas.

Utskottet betonar vikten av en fortsatt konsekvent sanktionspolitik mot Ryssland och välkomnar att EU i december 2015 tog beslut om att förlänga sanktionerna. Utskottet instämmer i vad regeringen framhåller i sina övergripande prioriteringar för EU-arbetet 2016 om att EU:s sanktioner mot Ryssland ska upprätthållas så länge Rysslands destabilisering av Ukraina fortsätter och den olagliga annekteringen av Krim och Sevastopol kvarstår.

Utskottet betonar vidare vikten av att Ryssland genomför Minsk-överenskommelsen. Vad gäller sanktionernas genomslagskraft förutsätter utskottet att de analyseras löpande både av regeringen och av EU.

Utskottet noterar att rådet för utrikes frågor vid sitt möte i mars 2016 hade en strategisk diskussion om principerna för EU:s relationer med Ryssland. Utskottet anser att EU:s förhållande till Ryssland måste vara principfast och konsekvent. Det är viktigt att regeringen fortsätter att betona vikten av att demokrati och mänskliga rättigheter har en framskjuten plats i EU:s dialog med Ryssland. EU måste vara en stark röst för demokrati och mänskliga rättigheter och på olika sätt försöka vidmakthålla och utveckla kontakterna med Rysslands folk och civilsamhälle.

Utskottet kan konstatera att sedan 2015 har EU:s och Turkiets gemensamma hantering av flyktingströmmarna varit i fokus. Vid Europeiska rådets möte i mars 2016 stod bl.a. migrationsfrågor och samarbetet mellan EU och Turkiet på dagordningen. Vid mötet enades EU och Turkiet om en överenskommelse för att hantera flyktingsituationen. Överenskommelsen, som innebär en konkretisering av det som beslutades vid EU-ledarnas möte med Turkiet den 7 mars 2016, innebär bl.a. att alla nya irreguljära migranter som fr.o.m. den 20 mars 2016 tar sig från Turkiet till de grekiska öarna kommer att återsändas till Turkiet. Detta ska ske i full överensstämmelse med EU-rätten och internationell rätt. De migranter som kommer till Grekland ska registreras och alla asylansökningar prövas individuellt av de grekiska myndigheterna, i samarbete med FN:s flyktingkommissariat (UNHCR). För varje syrier som skickas tillbaka till Turkiet från de grekiska öarna ska en annan syrier från Turkiet vidarebosättas i EU. De totalt 72 000 platser det handlar om utgörs av de 18 000 platser EU tidigare beslutat om för vidarebosättning liksom vid behov den reserv på 54 000 platser som ingår i beslutet om att omfördela asylsökande från Grekland och Italien till andra EU-länder. Visumkrav för turkiska medborgare ska lyftas senast i juni 2016 under förutsättning att Turkiet uppfyller villkoren i färdplanen för viseringsliberalisering. Under våren ska ett nytt kapitel, kapitel 33 om finansiella och budgetära frågor, öppnas i de turkiska förhandlingarna om EU-medlemskap. Ytterligare 3 miljarder euro, utöver de 3 miljarder euro som EU tidigare beslutat om, utlovas för faciliteten för flyktingar i Turkiet fram till slutet av 2018. Faciliteten ska stödja projekt för att förbättra förhållandena för flyktingar i landet. Vidare innebär överenskommelsen ett stärkt stöd till Grekland för att landet ska klara ett rättssäkert mottagande och återvändande.

Utskottet betonar att det är centralt att åtgärderna i överenskommelsen vidtas i enlighet med internationell och europeisk rätt och välkomnar att regeringen under förhandlingarna har drivit dessa frågor. Asylrätten ska värnas. Vidare är det betydelsefullt att samarbetet med UNHCR är tydligt uttryckt och att överenskommelsen ska utvärderas löpande så att det är möjligt att säkerställa successivt att åtgärderna genomförs i enlighet med EU-rätten och internationell rätt och att de når resultat. Utskottet betonar också vikten av att överenskommelsen innehåller ett tydligt åtagande från turkisk sida om att

migranter som återvänder till landet ska få skydd i enlighet med relevanta internationella standarder och att principen om s.k. non-refoulement ska respekteras.

I ett motionsyrkande anförs att regeringen bör införa ett ensidigt visumtvång gentemot Turkiet om EU beslutar om visumfrihet i juni 2016. Utskottet kan konstatera att viseringsfrågor regleras på EU-nivå och är fullt ut harmoniserade. I viseringsförordningen regleras vilka tredjeländers medborgare som behöver visering respektive vilka som är undantagna från viseringskrav vid resa till ett EU-land. Utskottet kan därmed konstatera, i likhet med vad socialförsäkringsutskottet anför i betänkande 2015/16:SfU14, att Sverige inte ensidigt kan införa krav på visering gentemot vare sig vissa individer eller vissa länder.

I likhet med vad som anförs under avsnittet om utvidgningsprocessen välkomnar utskottet att regeringen under 2015 fortsatte att understryka betydelsen av samarbete med Turkiet, men samtidigt betonade vikten av att bygga detta samarbete på den formella EU-anslutningsprocessen. Utskottet betonar vikten av att säkerställa konditionalitet och möjlighet att ställa krav på interna reformer i Turkiet mot ökad rättssäkerhet, yttrandefrihet och respekt för minoriteter.

Utskottet understryker vikten av ett nära samarbete och ett starkt partnerskap vad gäller såväl partnerskapet EU–Afrika som EU–Afrikanska unionen (AU). Utskottet noterar att i samband med EU-kommissionens och AU-kommissionens möte i april 2015 betonades vikten av fortsatt arbete med att genomföra den gemensamma s.k. vägkartan för perioden 2014–2017. Områdena fred och säkerhet, demokratisk styrning och mänskliga rättigheter, hållbar och inkluderande utveckling, tillväxt och kontinental integration, globala och uppkomna utmaningar samt administrativt och finansiellt samarbete lyftes särskilt fram under mötet. Vidare konstaterar utskottet att fred och säkerhet, liksom stödet till AU:s institutions- och kapacitetsstärkande, är prioriteringar i samarbetet med AU.

Flera motionsyrkanden berör frågor med koppling till utvecklingen i Syrien, Irak, Västsahara, Israel och Palestina. Utskottet har nyligen i ett betänkande om Mellanöstern och Nordafrika (bet. 2015/16:UU12) utförligt behandlat liknande frågeställningar och väljer därför att i detta betänkande lämna mer övergripande ställningstaganden.

Utskottet konstaterar att Syrienkrisen över tid har utvecklats till världens största humanitära katastrof. Det uppskattas att inbördeskriget i Syrien krävt över 250 000 dödsoffer. Åtminstone halva den syriska befolkningen befinner sig på flykt i eller utanför landet. I likhet med vad som konstaterats återkommande i resolutioner av FN:s säkerhetsråd, i EU:s rådsslutsatser och av Sveriges regering framhåller utskottet att lösningen på konflikten i Syrien är politisk. Utskottet stöder, i likhet med vad som anges i EU:s rådsslutsatser och som regeringen konsekvent gett uttryck för, den svensk-italienska FN-medlaren Staffan de Misturas uppdrag att verka för fred i Syrien. EU har vid upprepade tillfällen i rådsslutsatser betonat vikten av att den internationella

humanitära rätten och de mänskliga rättigheterna respekteras och att det humanitära tillträdet i Syrien garanteras. Utskottet instämmer i detta.

Utskottet konstaterar att EU, tillsammans med övriga medlemsstater, hittills har bidragit med 4,2 miljarder euro, varav Sverige med 2,2 miljarder kronor, i humanitärt och annat bistånd sedan konflikten bröt ut 2011. Syriens grannländer utsätts för stora påfrestningar genom det mycket stora antal flyktingar från Syrien som sökt skydd i grannländerna. Sverige bidrar med 28 miljoner kronor till den s.k. Madadfonden. Fonden samlar bidrag från EU-budgeten och medlemsstater för stöd till flyktingar och värdsamhällen i Syriens grannländer.

I enlighet med vad som framförs i betänkande 2015/16:UU12 kan utskottet konstatera att det är väl dokumenterat att övergreppen mot de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten är mycket omfattande i både Irak och Syrien, inklusive när det gäller övergrepp mot minoriteter i båda länderna. Utskottet välkomnar att EU har fördömt de omfattande övergreppen mot de mänskliga rättigheterna såväl i Irak som i Syrien, inklusive övergreppen mot religiösa och etniska minoriteter och Daishs förstörelse av ländernas kulturarv. Utskottet fördömer övergrepp mot de mänskliga rättigheterna, inklusive mot personer som tillhör minoriteter, och den internationella humanitära rätten som i Irak och Syrien utförs av framför allt Daish och andra terroristorganisationer, och i fallet Syrien, av den syriska regimen.

Vad gäller Irak välkomnar utskottet att EU står bakom den irakiska premiärministern Haider al-Abadis ambitioner att genomföra reformer och främja nationell dialog och försoning. Utskottet konstaterar att Sverige aktivt företräder detta politiska ställningstagande inom ramen för den bilaterala dialogen med Irak. Utskottet konstaterar vidare att både EU och Sverige rent praktiskt stöder ansträngningarna att främja en fredlig och demokratisk utveckling i Irak. EU ger stabiliseringsstöd, stöd till nationell försoning och fredsbyggande, bl.a. inom ramen för EU:s partnerskaps- och samarbetsavtal med Irak.

När det gäller att inrätta säkra zoner eller skyddszoner för att skydda etniska och religiösa minoriteter i Irak och/eller Syrien konstaterar utskottet, i likhet med i betänkande 2015/16:UU12, att det erfarenhetsmässigt visat sig komplicerat att upprätthålla särskilda skyddade zoner för utsatta minoriteter och att det finns en risk att sådana zoner kan bli en dödsfälla för redan utsatta människor. Utskottets bedömning är vidare att en samsyn inom FN:s säkerhetsråd är nödvändig för ett trovärdigt beslut om att inrätta och med vapenmakt upprätthålla sådana skyddade zoner och konstaterar att det för närvarande saknas stöd inom säkerhetsrådet för ett sådant beslut.

I fråga om yrkandet om en konstitutionell lösning som skyddar och bevarar Iraks minoriteter, regionalt självstyre på Nineveslätten för kristna grupper och autonomi eller självständighet för irakiska Kurdistan konstaterar utskottet att EU i bl.a. rådsslutsatser från december 2015 slagit fast att unionen står bakom Iraks enighet, suveränitet och territoriella integritet. Utskottet konstaterar att

Sverige erkänner Iraks suveränitet och landets rätt att besluta om konstitutionella strukturer, inklusive graden av självstyre för olika grupper inom ramen för Iraks federala konstitutionella system. Detta framhålls även i det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkanden om svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i norra Irak (bet. 2014/15:UFöU4 och bet. 2015/16:UFöU2).

Vad gäller Israel och Palestina kan utskottet, i likhet med i betänkande 2015/16:UU12, konstatera att EU och Sverige är djupt engagerade i ansträngningarna att försöka bidra till en lösning på den israelisk-palestinska konflikten. EU har vid upprepade tillfällen, senast i rådsslutsatser från januari 2016, förmedlat att EU står redo att erbjuda parterna politiskt, ekonomiskt och säkerhetsrelaterat stöd och ett särskilt privilegierat partnerskap med EU om parterna lyckas komma överens om ett fredsavtal. EU har löpande även betonat att utvecklingen av EU:s framtida relationer med parterna kommer att vara avhängig deras engagemang för fred på basis av en tvåstatslösning. Utöver de politiska och diplomatiska ansträngningarna konstaterar utskottet att såväl Sveriges som EU:s bistånd till Palestina utgör ett centralt instrument för att främja en tvåstatslösning. Europeiska unionen är en av de största biståndsgivarna till palestinierna. De senaste åren har EU:s och Sveriges stöd ökat, till en följd av det försämrade humanitära läget. Utskottet utgår från att EU:s bistånd inte finansierar antsemitisk eller uppviglande verksamhet. Utskottet konstaterar i detta sammanhang att kontrollmekanismerna finns på plats och att biståndsinsatserna kontinuerligt kan följas upp.

Utskottet noterar att vid kammarens omröstning om utskottets betänkande 2015/16:UU12 Mellanöstern och Nordafrika beslutspunkt 6 Israel, Palestina, fredsprocessen och erkännandet av Palestina som stat bifölls motivreservation 11 av M, L och KD. Beslutet innebär att motiveringen till att motionsyrkandena avslogs framgår av motivreservationen och inte av utskottets ställningstagande under rubriken Israel och Palestina. Utskottet konstaterar att majoritetsförhållandena vid omröstningen i kammaren inte återspeglas i det majoritetsförhållande som råder i nu aktuellt betänkande.

I fråga om ursprungsmärkning kan utskottet konstatera att det finns EU-regler om varors ursprung och märkning som säger att informationen till konsumenter inte får vara felaktig eller vilseledande. Utskottet välkomnar att EU-kommissionen den 12 november 2015 publicerade en vägledning om ursprungsmärkning av produkter från områden ockuperade av Israel sedan juni 1967 i syfte att klargöra och bidra till att EU:s medlemsstater korrekt tillämpar existerande lagstiftning på konsumentområdet. Om produkter från israeliska bosättningar på ockuperat område marknadsförs som produkter från Israel är detta enligt EU:s regelverk vilseledande och därför inte acceptabelt.

Avslutningsvis förutsätter utskottet att regeringen fortsätter att uppmärksamma Västsaharakonflikten, bl.a. inom EU. Det är väsentligt att Västsahara regelmässigt berörs i de olika forum som EU inrättat inom ramen för ett fördjupat samarbete med Marocko.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utrikesutskottet motionerna 2015/16:2971 yrkande 11 i denna del, 2015/16:3360 yrkandena 8, 14, 22, 24–27 och yrkande 36 i denna del och 2015/16:2266 yrkande 1.

Den gemensamma handelspolitiken

Utrikesutskottet betonar vikten av att Sverige fortsätter att vara en tydlig röst inom EU och internationella forum, såsom Världshandelsorganisationen (WTO), för en öppen och fri handel och för att motverka protektionistiska krafter. Det är viktigt att handeln med länder utanför EU kan bedrivas på öppna och likvärdiga villkor.

Vad gäller förhandlingarna som EU för med USA om ett transatlantiskt frihandels- och investeringsavtal (TTIP) kan utskottet konstatera att det är en av de viktigare frihandelsförhandlingar som EU hittills har inlett. Avtalet är tänkt att bli mer omfattande och djupgående än något av de frihandelsavtal som EU tidigare ingått, och utskottet välkomnar vad som anges i skrivelsen om att det är en av de främsta prioriteringarna för regeringen i EU:s relationer med USA. Utskottet vill understryka vikten av att nå ett så ambitiöst frihandelsavtal som möjligt med USA för att stödja tillväxt och sysselsättning utan att möjligheten att stärka skyddet för miljön, löntagarnas intressen och människors och djurs hälsa försämrats. Utskottet konstaterar att ett framtida transatlantiskt handels- och investeringspartnerskap mellan EU och USA kommer att bidra till tillväxt och jobb i Sverige.

Utskottet konstaterar att hittills har elva s.k. förhandlingsrundor genomförts, den senaste i oktober 2015. I samband med förhandlingarna har kommissionen presenterat ett förslag om investeringsskydd samt ett moderniserat system för tvistlösning. Dessa förslag är tänkta att fungera som grund för de fortsatta förhandlingarna med USA om relevanta avsnitt av TTIP. Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att öka transparensen i denna typ av förhandlingar, och det är positivt att kommissionen har ställt sig bakom det initiativ till större öppenhet i förhandlingarna som initierats av kommissionär Cecilia Malmström. Vad gäller utformningen av en tvistlösningsklausul noterar utskottet att näringsutskottet nyligen i sitt betänkande 2015/16:NU9 har behandlat liknande frågor. Näringsutskottet konstaterar i sitt betänkande att varken kommissionen, Europaparlamentet eller regeringen driver frågan om att TTIP-avtalet ska innehålla en tvistlösningsmekanism av ren Naftamodell.

I fråga om kommissionens handelsstrategi Handel för alla (KOM(2015) 497) kan utskottet konstatera att ärendet ligger inom näringsutskottets beredningsområde. Näringsutskottet har nyligen behandlat kommissionens förslag till utformning av strategin i utlåtande 2015/16:NU8. Näringsutskottet ställer sig på ett övergripande plan positivt till kommissionens meddelande om en ny handelsstrategi och konstaterar att det sedan länge finns ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i

grunden är något positivt som kan leda till ökat välbefinnande och därmed är en viktig princip att värna.

I ett motionsyrkande anförs att regeringen ska verka för att TTIP-avtalet, CETA-avtalet och Singaporeavtalet ska behandlas som blandade avtal. Utskottet konstaterar att EU har en gemensam handelspolitik i enlighet med fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och har exklusiv kompetens på hela området för den gemensamma handelspolitiken. När Lissabonfördraget trädde i kraft 2009 utökades området för den gemensamma handelspolitiken till att även omfatta utländska direktinvesteringar, tjänster och handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter. Lissabonfördraget innebar även att Europaparlamentets roll utökades från att vara rådgivande till att bli medbeslutande. En del i EU:s handelspolitiska strategi är att förhandla bilateral och regionala frihandelsavtal. I augusti 2014 avslutades förhandlingarna mellan EU och Kanada om ett frihandelsavtal (CETA). Utskottet noterar att CETA-avtalet på kommissionens begäran har omförhandlats vad gäller bestämmelser om en tvistlösningsmekanism mellan investerare och stat (ISDS) och att parterna kom överens om en ny modell av investeringsskydd, s.k. Investment Court System (ICS) i februari 2016. Kommissionen väntas under året presentera förslag till beslut om undertecknande och provisorisk tillämpning av avtalet.

Förhandlingarna mellan EU och Singapore om ett frihandelsavtal avslutades i december 2012. Avtalstexterna har granskats juridiskt och paraferades den 20 september 2013. Eftersom EU:s förhandlingar om handelsavtal vanligtvis omfattar ett brett spektrum av områden aktualiseras ofta frågan huruvida de färdigförhandlade avtalen omfattar frågor som ligger utanför EU:s exklusiva kompetens. Kommissionen har begärt ett yttrande från EU-domstolen i syfte att få klarhet i kompetensfördelningen på de områden som omfattas av frihandelsavtalen och om EU ensamt kan ingå avtalet med Singapore eller om EU:s medlemsstater vid sidan om EU ska vara parter till avtalet. Utskottet konstaterar att EU-domstolen ännu inte har tagit ställning i frågan. EU-domstolens bedömning vad gäller Singaporeavtalet förväntas bli vägledande även för bedömningen av CETA-avtalet.

Utskottet noterar att närings- och innovationsminister Mikael Damberg som svar på en skriftlig fråga (fr. 2014/15:569) har uttryckt att många medlemsländer anser att CETA och frihandelsavtalet med Singapore innehåller bestämmelser som faller utanför EU:s exklusiva kompetens på handelspolitikens område och att avtalen är blandade och därför ska ingås både av EU och av medlemsstaterna. Statsrådet Damberg framhöll att Sverige i princip delar den uppfattningen men avvaktar ett eventuellt ställningstagande från EU-domstolens sida.

I fråga om TTIP-avtalet kan utskottet konstatera att det ännu inte är färdigförhandlat, och således kan en juridisk bedömning inte göras. Utskottet noterar dock att kommissionär Cecilia Malmström i samband med utskottets öppna utfrågning om TTIP våren 2015 gjorde bedömningen att väldigt mycket talar för att det kommer att bli fråga om ett blandat avtal.

Med anledning av ett motionsyrkande om att även andra intressen än de rent ekonomiska bör kunna beaktas inom handelspolitiken vill utskottet understryka vikten av att handelspolitiken medverkar till att värna de mänskliga rättigheterna, stärker respekten för grundläggande arbetsvillkor, inkluderar ett klimat- och miljöperspektiv och prioriterar ett utvecklingsperspektiv. Vad gäller den specifika frågan om att motsvarande krav ska kunna ställas på animaliska produkter som Sverige importerar som på de inhemskt producerade kan dock utskottet konstatera att Sverige inte har möjlighet att ensidigt stoppa införsel av livsmedel som uppfyller de krav som gäller inom EU med hänvisning till att de generellt sett inte lever upp till svenska lagar. Sverige kan inte heller ställa sådana krav på tredjeländer vid import om inte dessa överenskommit i ett bilateralt avtal eller en internationell överenskommelse.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utrikesutskottet motionerna 2015/16:2332 yrkande 2, 2015/16:3360 yrkandena 15 och 17–20 och 2015/16:194 yrkande 3.

EU som global utvecklingsaktör

Utskottet konstaterar att den humanitära situationen i världen fortsätter att förvärras. Sida beräknar att omkring 125 miljoner människor kommer att vara i behov av humanitärt stöd under 2016. Mot bakgrund av detta allvarliga världsläge välkomnar utskottet att det första humanitära världstoppmötet, The World Humanitarian Summit (WHS), ägde rum i Istanbul den 23–24 maj 2016. Utrikesutskottet deltog med två ledamöter i regeringens delegation till toppmötet. Utskottet har tagit del av meddelandet KOM(2015) 419 (2015/16:FPM13) som beskriver kommissionens rekommendationer inför världstoppmötet samt de rådsslutsatser som antogs vid rådet för utrikes frågor med fokus på utvecklingsarbete den 12 maj 2016.

Utskottet betonar betydelsen av att både EU och medlemsstaterna arbetar för välbehövliga och behovsanpassade förbättringar i det internationella humanitära biståndsarbetet. I likhet med vad regeringen har framhållit anser utskottet att det humanitära systemet har ett behov av att samlas för att bättre kunna bemöta de nya och stora utmaningar som humanitär biståndspolitik står inför. Fler aktörer behöver engagera sig för att råda bot på den långvariga underfinansieringen av FN-ledda humanitära insatser världen över. Effektivitets- och samarbetsförbättringar i FN-systemet och mellan givare och aktörer behöver också ses över.

Utskottet höll den 11 februari 2016 en överläggning med statssekreterare Ulrika Modéer om den inriktning som regeringen redovisat inför världstoppmötet. Regeringen framhöll att den vid toppmötet särskilt avser att fokusera på frågor om jämställdhet och kvinnligt ledarskap i det humanitära arbetet, stärkande av lokala aktörer samt humanitär finansiering och genomförandet av rekommendationerna från rapporten från högnivåpanelen för humanitär finansiering. Regeringen planerade även ett sidoevenemang om

sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Utskottet konstaterade vid överläggningen att det fanns stöd för ett fortsatt arbete med den inriktning som regeringen redovisat.

Utskottet har under flera år i olika sammanhang betonat vikten av att främja internationella biståndsströmmar och betonat att EU och dess medlemsstater måste förverkliga sina åtaganden om utvecklingsfinansiering. Utskottet vidhåller detta. Utskottet noterar att slutsatserna från den tredje internationella konferensen om utvecklingsfinansiering (Addis Abeba Action Agenda), där utrikesutskottet deltog med två ledamöter i regeringens delegation, bl.a. framhåller vikten av inhemsk resursmobilisering, kapital från den privata sektorn och internationellt utvecklingsbistånd som viktiga finansieringskällor för utvecklings- och hållbarhetsagendan. Slutsatserna från konferensen välkomnar EU:s kollektiva åtagande om att uppnå målet om 0,7 procent av BNI till bistånd under löptiden för den nya globala hållbarhetsagendan, och att EU på kort sikt ska uppnå målet om 0,15–0,20 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) till de minst utvecklade länderna samt uppnå 0,20 procent under hållbarhetsagendans löptid.

Det är samtidigt viktigt att framhålla att EU även har ett antal andra instrument än bistånd till sitt förfogande och arbetar inom andra politikområden som bör bidra till global utveckling. Utskottet har vid flera tillfällen välkomnat EU:s arbete med samstämmighetspolitiken och betonat vikten av resultatuppföljning och bättre samordning inom de olika EU-institutionerna för att bättre uppnå politikens mål. Att analysera utvecklingsperspektivet vid politiska beslut inom olika områden är grundläggande för att identifiera lösningar på globala utmaningar och bidra till utveckling. Utskottet noterar att kommissionen under 2015 presenterade den femte rapporten om EU:s arbete med samstämmighet för utveckling (policy coherence for development, PCD). Rådsslutsatser om rapporten antogs vid rådet för utrikes frågor (utveckling) i oktober 2015. I rådsslutsatserna bekräftar rådet sitt engagemang för PCD och betonar att ytterligare ansträngningar krävs för att förbättra EU-arbetet med PCD, inte minst i ljuset av antagandet av 2030-agendan för hållbar utveckling. Alla EU:s institutioner och politikområden har ett ansvar för att genomföra, rapportera och dela med sig av erfarenheter av PCD-arbetet. Kommissionen och medlemsstaterna bör öka sina ansträngningar med att göra systematiska bedömningar av hur politikområden påverkar hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Rådsslutsatserna uppmuntrar kommissionen och EEAS att, tillsammans med andra aktörer, komma med konkreta förslag på hur PCD och Agenda 2030 kan få större genomslag inom alla EU:s politikområden och institutioner.

Utskottet välkomnar rådsslutsatserna som ligger i linje med vad utskottet har framhållit i fråga om utvecklingen av samstämmighetspolitiken. Det är viktigt att medlemsstaterna och EU:s institutioner tar ett helhetsgrepp kring genomförandet av Agenda 2030 och stärker arbetet med samstämmighetspolitik som ett viktigt verktyg för genomförande. Utskottet noterar att rådet

för utrikes frågor med fokus på utvecklingsarbete i maj 2016 diskuterade en revidering av EU:s biståndspolicy i ljuset av den nya globala Agenda 2030.

Utskottet välkomnar att en ny handlingsplan för jämställdhet i EU:s externa relationer 2016–2020 antogs av rådet i oktober 2015. Utskottet noterar att den tidigare handlingsplanen endast berörde utvecklingspolitiken, medan den nya planen syftar till att stärka jämställdhet inom EU:s alla politikområden, inte minst i relation till den nya 2030-agendan för hållbar utveckling. Utskottet välkomnar detta och understryker det positiva i att planen även innehåller åtgärder för att öka kvinnors och flickors politiska och ekonomiska egenmakt samt kvinnors deltagande i alla skeden av fredsprocesser och i fredsfrämjande insatser.

Med anledning av motionsyrkandet om utvärdering av vilka för- och nackdelar ett gemensamt EU-bistånd innebär kan utskottet inleda med att konstatera att utvecklingssamarbetet utgör en viktig del av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Målet med EU:s utvecklingspolitik är enligt fördraget om Europeiska unionen att minska och på sikt utrota fattigdomen. Utskottet understryker vikten av utvärdering av internationellt bistånd och välkomnar vad som anges i skrivelsen om att Sverige 2015 fortsatte att vara drivande i arbetet med att ta fram ett resultatramverk som mer systematiskt ska redogöra för resultat från EU:s projekt och program. Utskottet noterar att det i den strategiska inriktningen för EU:s utvecklingssamarbete, Agenda för förändring, finns ett ökat fokus på resultat, uppföljning och resultatredovisning.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utrikesutskottet motion 2015/16:3360 yrkande 21.

Ekonomiska och finansiella frågor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om ekonomiska och finansiella frågor m.m.

Jämför reservationerna 21 (SD) och 22 (V).

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för de ekonomiska och finansiella frågorna (s. 92–123). Avsnittet behandlar bl.a. frågor om ekonomi och finans, finansmarknaden, skatter och EU:s budget.

Motionen

I motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. yrkande 30 vänder sig Sverigedemokraterna emot fördelningen av EU:s budget och vill att regeringen inom EU ständigt ska verka för att hålla nere onödiga kostnader. I

samma motion (yrkande 31) anförs att regeringen bör verka för att kommissionen inte beviljas ansvarsfrihet. Vidare betonas i yrkande 38 att det är viktigt med en uppföljning av de reella effekterna av fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (Fund for European Aid to the Most Deprived, Fead). Motionärerna efterfrågar därför en utvärdering av de fem projekt som har fått medel ur fonden av ESF-rådet.

Finansutskottets yttrande

Finansutskottet noterar att 2015 var ett händelserikt år för EU:s ekonomiska politik. Diskussionerna om fördjupningen av den ekonomiska och monetära unionen fick ny aktualitet under året, delvis som en följd av den ekonomiska krisen i Grekland. EU:s finanser präglas alltjämt av viss oro, även om den ekonomiska och finansiella situationen fortsätter att förbättras. Sverige stöder ett väl fungerande EMU eftersom det är viktigt också för vårt land. Samtidigt är det viktigt att värna sammanhållningen bland alla EU:s medlemsstater.

Den finansiella och ekonomiska krisen har tydligt visat att den svenska ekonomin är starkt beroende av utvecklingen i euroområdet. För Sveriges del är det också av stor betydelse att den inre marknaden (EU-28 plus EES-länderna) utvecklas positivt och skapar möjligheter för svenska företag och medborgare. Under 2015 behandlade finansutskottet De fem ordförandenas rapport om färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union. I behandlingen betonade utskottet särskilt vikten av att hålla samman EU och att samtliga medlemsstater ska diskutera och besluta om frågor som rör hela EU. Vidare rekommenderade utskottet att arbetet fokuseras på att effektivt genomföra befintliga regler snarare än på att inrätta nya förfaranden och organ. Utskottet framhöll betydelsen av att medlemsstaternas regeringar och parlament har utrymme att utforma det egna landets ekonomiska politik, så att politiken ges nödvändig demokratisk förankring.

Finansutskottet stöder regeringens ambition att aktivt medverka i diskussioner som rör Europas gemensamma ekonomi. Frågan aktualiserades särskilt i juli 2015 när den ekonomiska situationen för Grekland blev akut och medlemsländerna ställdes inför valet att godkänna ett rådsbeslut om ett tremånaderslån till Grekland på drygt 7 miljarder euro genom den europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen EFSM. I detta sammanhang vill dock utskottet lyfta frågan om en bredare diskussion om Sveriges framtida roll som icke-euromedlem när Europas gemensamma ekonomi förhandlas. Finansutskottet noterar att Sverige, tillsammans med flera andra icke-euroländer, var mycket kritiskt till kommissionens och euroländernas agerande i förhandlingarna om överbrygningslånet till Grekland eftersom det i eurogruppens interna diskussioner talades om möjligheten att euroländerna kunde använda sin röststyrka i rådet för att på egen hand få till stånd ett rådsbeslut om EFSM-stöd. Regeringens hållning var då att när man diskuterar ärenden som berör 28 medlemsländer måste alla 28 medlemsländer sitta med runt bordet – inte bara vid beslutstillfället utan också när man genomför

diskussionerna. Enligt utskottet är det viktigt att fortsätta diskutera vilken roll Sverige i framtiden ska ha i sådana förhandlingar som främst gäller euroländer, men där icke-euroländer ändå kan komma att påverkas. Denna fråga är nu åter aktuell med anledning av diskussionerna om den kommande folkomröstningen om Storbritanniens framtida relation till EU och Storbritanniens önskemål om en rättsligt bindande överenskommelse om reformer av EU.

I juli 2015 inrättades även Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) och den gemensamma resolutionsmekanismen för banker i euroområdet. I behandlingen av frågan välkomnade utskottet investeringsplanen som ett viktigt komplement till andra åtgärder för att stärka den europeiska konkurrenskraften och tillväxten samt för att bidra till en hållbar utveckling. Finansutskottet framhöll att investeringsklimatet behöver förbättras genom bättre lagstiftning och enklare regler samt genom en fördjupning av den inre marknaden, särskilt den digitala inre marknaden. Utskottet stöder den målsättning som har tagits fram för Efsi som bl.a. omfattar långsiktig tillväxt och ökad konkurrenskraft och där lån kan möjliggöras till projekt med hög potential men med högre risk än vad marknaden är beredd att investera i. Vidare är utskottet positivt till möjligheten att utbyta åsikter om hur Efsi kan användas för forskning och utveckling och för innovation.

När det gäller EU:s budget ställer sig utskottet bakom de principer och utgångspunkter som regeringen vid tidigare tillfällen ansett ska vara styrande för budgeten – subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet, sund ekonomisk förvaltning och restriktivitet. Sverige ska även i fortsättningen verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU, innebärande en kostnadseffektiv användning av EU:s medel och en strikt budgetdisciplin.

Finansutskottet noterar att regeringen i förhandlingarna om det nya systemet för EU-budgetens finansiering har verkat för en reformering och modernisering av EU-budgetens utgiftssida, med en minskning av den totala utgiftsvolymen och omprioriteringar mellan utgiftsrubrikerna. Utskottet konstaterar även att överenskommelsen om EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020 resulterat i att EU:s budget minskas och att utgiftsstrukturen moderniseras. I kommande översyner av EU-budgeten önskar dock utskottet att miljö- och klimatfrågorna samt insatser för forskning och utveckling ges ökad prioritet. Med anledning av detta anser utskottet att utrikesutskottet bör avstyrka yrkande 30 i motion 2015/16:3360 (SD) om EU:s budget.

Finansutskottet anser att kontrollen av att EU-medel används på ett korrekt och effektivt sätt behöver förbättras. Revisionsrätten bör även få ökade möjligheter att bedriva effektivitetsrevision för att bedöma om olika utgiftsprogram är ändamålsenligt utformade för att uppnå de politiska målen. Transparens, enkelhet och tydlig ansvarsfördelning bör vara ledstjärnor i utformningen av såväl budgeten som sådan som de enskilda utgiftsprogrammen. År 2014 röstade Sverige, tillsammans med två andra icke-euroländer, nej till rekommendationen att bevilja kommissionen ansvarsfrihet

för genomförande av 2013 års budget. Övriga medlemsstater ställde sig bakom rekommendationen, vilket också blev Europaparlamentets beslut. Finansutskottet anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka yrkande 31 i motion 2015/16:3360 (SD) om att kommissionen inte ska beviljas ansvarsfrihet.

Socialutskottets protokollsutdrag

Socialutskottet konstaterar att rådet för europeiska socialfonden (Svenska ESF-rådet) har i uppdrag att i Sverige genomföra fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (Fead), vilket innebär att utlysa projektmedel, följa upp och utvärdera effekterna av de olika projekt som får del av medlen. I april 2015 inrättades också en övervakningskommitté för Fead i Sverige. Svenska ESF-rådet kommer med början under våren 2016 att påbörja en programutvärdering av Fead. Utvärderingen ska lämnas till övervakningskommittén och innehålla rekommendationer om programmets genomförande, styrfart och eventuella resultat. Socialutskottet anser därmed att yrkande 38 i motion 2015/16:3360 (SD) får anses tillgodosett och bör avstyrkas.

EU-nämndens yttrande

När det gäller samråden om ekonomiska och finansiella frågor samrådde regeringen med nämnden under juli månad om bl.a. en bryggfinansiering till Grekland ur den EU-gemensamma europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM). Syftet med bryggfinansieringen var att Grekland behövde medel att klara sin betalning till Europeiska centralbanken som löpte ut innan det tredje stödprogrammet till Grekland, som beslutats av euroländerna, hann träda i kraft. Regeringen fick stöd av nämnden för sin ståndpunkt att godkänna lånet medan delar av oppositionen förordade en annan hållning i frågan.

Vidare har nämnden hanterat det förslag om en kapitalmarknadsunion som kommissionen presenterade under hösten. Som en del av kapitalmarknadsunionen presenterades även ett förordningsförslag om värdepapperisering och skapandet av ett europeiskt ramverk för enkel, transparent och standardiserad värdepapperisering. Regeringen fick stöd i nämnden för sin ståndpunkt av en majoritet i nämnden.

Nämnden diskuterade även vid ett antal tillfällen under 2015 det arbete som inletts under 2014 med investeringsplanen för EU och den europeiska investeringsfonden (Efsi). Regeringen fick stöd för sin ståndpunkt av en majoritet i nämnden.

Vidare diskuterade nämnden under hösten kommissionens förslag till ändringar i direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning. Regeringen fick stöd av en enig nämnd inför rådets antagande av en politisk överenskommelse.

Regeringen har vid flera tillfällen samrått med nämnden om sysselsättningsfrågor och sociala frågor inom ramen för den europeiska planeringsterminen, bl.a. om kommissionens och rådets gemensamma sysselsättningsrapport, de landspecifika rekommendationerna samt sysselsättningsriktlinjer för 2015 liksom inspel till Europeiska rådets möte den 25–26 juni. En majoritet av nämndens ledamöter ställde sig bakom regeringens ståndpunkt vid dessa tillfällen.

Vidare har nämndens ledamöter fått löpande information om och diskuterat förslaget om en jämnare könsfördelning i börsnoterade bolagsstyrelser samt efterföljande kompromissförslag. En majoritet av nämndens ledamöter har vidhållit att de inte ställer sig bakom regeringens förslag till svensk ståndpunkt om stöd för det kompromissförslag som lagts fram i rådet. Oppositionen ansåg att reglerna för hur ägarna i ett företag utser styrelseledamöterna är en nationell angelägenhet.

Utrikesutskottets ställningstagande

Utrikesutskottet noterar, i likhet med finansutskottet, att 2015 var ett händelserikt år för EU:s ekonomiska politik. Diskussionerna om fördjupningen av den ekonomiska och monetära unionen fick ny aktualitet under året, delvis som en följd av den ekonomiska krisen i Grekland. EU:s finanser präglas alltjämt av viss oro, även om den ekonomiska och finansiella situationen fortsätter att förbättras. Sverige stöder ett väl fungerande EMU eftersom det är viktigt också för vårt land. Samtidigt är det viktigt att värna sammanhållningen bland alla EU:s medlemsstater. Utrikesutskottet instämmer i vad finansutskottet anför i sitt yttrande om att den finansiella och ekonomiska krisen tydligt har visat att den svenska ekonomin är starkt beroende av utvecklingen i euroområdet. För Sveriges del är det också av stor betydelse att den inre marknaden (EU-28 plus EES-länderna) utvecklas positivt och skapar möjligheter för svenska företag och medborgare.

Utrikesutskottet delar i övrigt finansutskottets ställningstaganden i yttrande 2015/16:FiU3y och socialutskottets ställningstaganden i protokollsutdrag 2015/16:30. Utrikesutskottet avstyrker därmed motion 2015/16:3360 yrkandena 30, 31 och 38.

Rättsliga och inrikes frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om rättsliga och inrikes frågor.

Jämför reservationerna 23 (SD), 24 (V) och 25 (L).

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse om rättsliga och inrikes frågor (s. 124–148). Avsnittet behandlar bl.a. frågor om civilrättsligt samarbete, polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete, asyl, invandring och annan politik som rör rörlighet för personer samt grundläggande rättigheter och medborgarskap.

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 8 betonar motionärerna att det är viktigt att EU:s medlemsländer lever upp till de värden EU är grundat på och att EU därför bör införa ett system med löpande oberoende revision av situationen för mänskliga rättigheter och den demokratiska statusen i EU:s medlemsländer med möjlighet till sanktioner vid allvarliga avvikelser. Vidare framhåller Moderaterna i yrkande 9 i denna del vikten av att övriga medlemsländer följer Sveriges exempel och öppnar för legal arbetskraftsinvandring för de många människor som vill söka sig en bättre framtid. EU ska ge alla människor i behov av skydd möjlighet till asyl och genomföra inrättandet av ett gemensamt asylsystem. Europeiska unionen bör se till migrationens positiva effekter och vara generös i mottagandet av asylsökande. Sverige bör verka för att fler EU-länder ska göra mer när det gäller flyktingmottagandet.

I motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 29 ställer motionärerna sig mycket kritiska till EU:s hantering av visumlättnader och viseringsfrihet. Sverigedemokraterna anför att viseringsfrihet endast bör ges för medborgare i länder där alla inre konflikter är lösta, som har en godtagbar ekonomisk standard, som kan garantera det yttre gränsskyddet och påvisa mätbara framsteg i kampen mot korruption och organiserad brottslighet och terrorism. Det ska också ställas krav på att landet är en utvecklad demokrati och fungerande rättsstat som respekterar de mänskliga rättigheterna. Regeringen bör verka för att visum och underlättande för att få visum även i framtiden tilldelas efter individuella skäl så länge landet i fråga inte uppfyller ovanstående krav. I yrkande 32 anför motionärerna att EU inte ska reglera nationella villkor för de delar av förslaget till revidering av EU:s vapendirektiv som rör vapen. Vad gäller förslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning anser Sverigedemokraterna att de föreslagna åtgärderna bättre nås på nationell nivå och menar att förslaget i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen (yrkande 33). I yrkande 34 anføres att regeringen bör utnyttja sitt veto för att Sverige ska stå utanför den europeiska åklagarmyndigheten. I yrkande 35 betonar Sverigedemokraterna sin utgångspunkt om att Sverige och andra EU-länder ska vara självständiga och oberoende i utformningen av sin invandringspolitik. Regeringen bör därmed avbryta förhandlingarna om det gemensamma europeiska asylsystemet. I stället för att utforma en gemensam asylpolitik anser motionärerna att varje EU-land ska bidra med medel till krisens närområde och utforma bilaterala avtal med FN för att ta emot

kvotflyktingar via UNHCR:s vidarebosättningsprogram (yrkande 36 i denna del). Sverigedemokraterna anför i yrkande 37 att regeringen bör effektivisera arbetet med att sluta återtagandeavtal med tredjeländer på EU-nivå och att EU bör använda sanktioner riktade mot handel och bistånd som påtryckningsmedel.

Justitieutskottets yttrande

När det gäller reformer inom EU på ett generellt plan är justitieutskottet positivt till kommissionens tidigare uttryckta vilja att begränsa sitt arbete till områden där medborgarna förväntar sig resultat från EU. Detsamma gäller ambitionen att vara uppmärksam på att den befintliga lagstiftningen fungerar effektivt och ändamålsenligt. Vidare anser justitieutskottet, liksom det gjorde i yttrandet över kommissionens arbetsprogram för 2016, att kommissionen bör lägga större vikt vid att analysera den gällande lagstiftningen i samband med att ny lagstiftning förbereds (2015/16:JuU5y).

Vad gäller förslaget till revidering av EU:s vapendirektiv anser justitieutskottet alltför att en översyn behövs. Förslaget syftar bl.a. till att förhindra att skjutvapen används vid terroristbrott och annan grov brottslighet, och utskottet anser att det är viktigt att medlemsstaternas kontroll över farliga vapentyper förstärks. Utskottet står dock fast vid sin tidigare redovisade ståndpunkt att kommissionens ursprungliga förslag i flera delar strider mot subsidiaritetsprincipen (utl. 2015/16:JuU26). Även om målen med det föreslagna direktivet inte i tillräcklig omfattning kan uppnås av medlemsstaterna själva är det tveksamt om det i alla delar kräver en reglering på den detaljnivå och i alla de frågor som kommissionen föreslår. Det är utskottets uppfattning att kontrollen främst bör vara inriktad på de vapen som det erfarenhetsmässigt är störst risk att de används vid terroristbrott eller annan grov brottslighet, samtidigt som regelverket inte får bli onödigt betungande eller ingripande för enskilda tillståndshavare eller frivilliga försvarsorganisationer. Utskottet har överlagt med regeringen under förhandlingarnas gång (prot. 2015/16:19) och noterar att regeringen har lagt fram flera förslag till ändringar i kommissionens förslag. Det handlar bl.a. om halvautomatiska vapen avsedda för jakt, 18-årsgräns för innehav av vapen, tidsbegränsning om fem år för tillstånd, obligatoriska läkarundersökningar och privatpersoners distanshandel. Regeringen har även presenterat förslag om införande av minimiregler för förvaring av skjutvapen inom EU. Utskottet anser mot denna bakgrund att något initiativ inte är nödvändigt med anledning av motionsyrkandet om vapendirektivet (mot. 2015/16:3360 yrkande 32). Yrkandet bör därför avstyrkas av utrikesutskottet.

När det gäller förslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning anser justitieutskottet att gränskontroll främst är en nationell fråga. Mot bakgrund av den situation som råder i Schengenområdet är det emellertid viktigt att överväga nya förslag och idéer om hur kontrollen av den yttre gränsen kan stärkas. Detta måste dock ske utan att medlemsstaterna lämnar över det

grundläggande ansvaret för gränskontrollen till EU. Enligt förslaget är huvudregeln att medlemsstaterna ska vara ansvariga för förvaltningen av sina respektive delar av den yttre gränsen. I vissa undantagsfall kan dock kommissionen ingripa mot en medlemsstats vilja. Justitieutskottet betonar vikten av att medlemsstaterna får en tydlig roll i den beslutsprocess som föregår ett ingripande mot medlemsstaters egen vilja. Utskottet noterar att Sverige i de pågående förhandlingarna fått gehör för flera av de ståndpunkter som förts fram och som utskottet i samband med överläggning med regeringen ställt sig bakom (prot. 2015/16:21). Sveriges ståndpunkt om en tydlig roll för medlemsstaterna i beslutsprocessen om ett ingripande från EU:s sida i en medlemsstats gränskontroll har tillgodosetts på så vis att det är rådet som ska fatta det beslutet. Vidare föreslås att endast gränsbyråns styrelse, och inte den verkställande direktören, ska kunna fatta bindande beslut om vilka åtgärder medlemsstaten i ett tidigare stadium ska vidta om det framkommit att det finns brister i gränsförvaltningen.

Sammantaget konstaterar justitieutskottet att alla medlemsstater är beroende av att förvaltningen av den yttre gränsen fungerar och sköts i enlighet med EU-regelverket. Den föreslagna byrån kan utgöra ett viktigt stöd för medlemsstaterna, i synnerhet för de stater som inte själva kan kontrollera sina gränser tillräckligt väl. Utskottet anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka motionsyrkandet om en europeisk gräns- och kustbevakning (mot. 2015/16:3360 yrkande 33).

Justitieutskottet har vid flera tillfällen framfört att det anser att kommissionens förslag om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet är alltför långtgående och i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen, senast i yttrande 2015/16:JuU5y. Utskottet vidhåller sin inställning till kommissionens förslag men anser till skillnad från motionärerna att det varken är konstruktivt eller gynnar Sverige att definitivt säga nej till ett förslag som ännu inte är färdigförhandlat. Som utskottet tidigare uttalat (2015/16:JuU5y) delar det regeringens ståndpunkt om att ett slutligt ställningstagande till ett svenskt deltagande i en europeisk åklagarmyndighet kan bli aktuellt först när förhandlingsarbetet kommit längre och detaljerna i förslaget är tydligare. Det är också viktigt att Sverige deltar aktivt och konstruktivt i förhandlingsarbetet för att få genomslag för svenska utgångspunkter om t.ex. effektivitet, rättssäkerhet och öppenhet för att driva utformningen av en europeisk åklagarmyndighet i rätt riktning. Utrikesutskottet bör därför även avstyrka motionsyrkandet om den europeiska åklagarmyndigheten (mot. 2015/16:3360 yrkande 34).

När det gäller kommissionens förslag om smarta gränser som lades fram den 6 april 2016 har utskottet ännu inte tagit ställning till detta. Justitieutskottet avser att behandla förslagen i detalj framöver.

Försvarsutskottets yttrande

Försvarsutskottet ser positivt på regeringens kommande analys av kommissionens förordningsförslag om en europeisk gräns- och kustbevakning, inklusive Kustbevakningens roll i sammanhanget, och det kommande utlåtandet från rådets rättstjänst. Försvarsutskottet ser ingen anledning att föreslå ytterligare åtgärder för tillfället men avser att fortsätta att följa frågan. Motion 2015/16:3360 yrkande 33 bör avslås.

EU-nämndens yttrande

EU-nämnden har inför möten i rådet för rättsliga och inrikes frågor ingående diskuterat system för en omfördelning av flyktingar inom EU. Nämnden har varit enig med regeringen om att det stora antal flyktingar som Sverige tagit emot ska beaktas vid beräkning av antalet asylsökande som ska omfördelas inom EU. Nämnden har också ingående diskuterat etableringen och inrättandet av Eunavfor MED, en insats för att bekämpa människosmuggling från centrala delar av södra Medelhavet. I nämnden underströks vikten av att insatsen är förenlig med folkrättens regler och genomförs med respekt för mänskliga rättigheter. Delar av nämnden har under året haft avvikande meningar i olika delar i de aktuella frågorna. Regeringen har dock huvudsakligen fått stöd för sina ståndpunkter.

EU-nämnden konstaterar att även frågeställningar om terrorism berör EU:s samarbete inom ramen för rättsliga och inrikes frågor och EU:s förbindelser med omvärlden. Kampen mot terrorism har till följd av terrorattackerna i Paris i februari och november 2015 intensifierats och har varit föremål för regeringens samråd med nämnden vid ett flertal tillfällen under året. Vid ett informellt möte mellan stats- och regeringscheferna efter terrorattackerna i Paris i februari gjordes ett uttalande om kampen mot terrorism som sedan bekräftades av rådet för rättsliga och inrikes frågor vid ett extrainsatt möte efter attackerna i Paris i november. Regeringen samrådde med nämnden vid ett extra telefonmöte i den delen, vilket anordnades med kort varsel. I rådets slutsatser betonades vikten av att påskynda redan överenskomna åtgärder. bl.a. genomförandet av EU-direktivet om passageraruppgifter. Slutsatserna betonar vidare frågor om skjutvapen, kontrollen av EU:s yttre gränser, utbyte av information och finansiering av terrorism samt straffrättsliga åtgärder mot terrorism och våldsam extremism. Det fanns stöd av en majoritet i EU-nämnden för regeringens ståndpunkt. Flera partier har understrukit vikten av att bevaka rättighets- och integritetsfrågorna i dessa sammanhang. Vid samma tillfälle antog rådet slutsatser om rättsliga åtgärder mot radikaliserings som leder till terrorism och våldsbejakande extremism.

Slutligen noterar EU-nämnden att frågan om användningen av vapen för terrorismmändamål och olaglig handel med vapen också har lett till diskussion i nämnden. Delar av oppositionen har framhållit svenska jägares behov av att fortsatt kunna använda vapen som är avpassade för jakt.

Utrikesutskottets ställningstagande

Utrikesutskottet konstaterar att socialförsäkringsutskottet, som beslutat att inte yttra sig över skrivelsen och följdmotionerna, i sitt betänkande 2015/16:SfU14 behandlar en rad frågor som rör asyl- och migrationsfrågor. Bland annat behandlas frågor om samarbete inom EU vad gäller viseringspolitiken och det gemensamma europeiska asylsystemet.

Utrikesutskottet anser, i likhet med socialförsäkringsutskottet, att Sverige ska ha en human flyktingpolitik och vara en fristad för dem som flyr undan förföljelse och förtryck. Rätten och möjligheten att söka asyl ska värnas i alla lägen och i alla länder. Målet bör vara att säkerställa en långsiktigt hållbar migrationspolitik som inom ramen för den reglerade invandringen värnar asylrätten, underlättar rörlighet över gränser och tillvaratar migrationens utvecklingseffekter. En viktig del bör vara att, genom vidarebosättning i Sverige, i samarbete med UNHCR ge skydd för flyktingar och andra skyddsbehövande som inte har tillgång till någon annan varaktig lösning. Alternativ till flyktingsmuggling behövs. Sverige verkar för att skapa fler lagliga vägar för att söka asyl i EU.

Socialförsäkringsutskottet konstaterar i betänkande 2015/16:SfU14 att flyktingkrisen inom EU har motiverat kommissionen att arbeta fram en europeisk migrationsagenda, som antogs i maj 2015. Migrationsagendan innebär bl.a. ett fullständigt genomförande av det gemensamma europeiska asylsystemet (CEAS) och att ett gemensamt vidarebosättningsprogram för EU ska införas. Vidare kommer asylsökande från Grekland och Italien att omfördelas till övriga EU-länder. Arbetet med att genomföra migrationsagendan pågår, och kommissionen har inlett överträdelseförfaranden mot de medlemsstater som inte genomfört regelverket, t.ex. Grekland och Malta. Kommissionen har också arbetat fram förslag till en lista över s.k. säkra ursprungsländer för en snabbare handläggning av asylsökande från sådana länder (ändringar i asylprocedurdirektivet) och ett permanent system för omplacering av asylsökande inom EU där alla EU-länder ska ta emot asylsökande enligt ett kvotsystem (KOM(2015) 450). Vidare har förslag lagts fram för att underlätta återsändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt inom EU. Arbetet med att upprätta s.k. hot spots pågår i Italien och Grekland. Även arbetet med att stärka EU:s yttre gränser och bekämpandet av flyktingsmuggling ingår i migrationsagendan. Kommissionen har vidare aviserat ett förslag till omarbetning av det s.k. blåkortsdirektivet för högutbildade tredjelandsmedborgare samt att en översyn av Dublinförordningen kommer att lämnas under våren 2016. Under slutet av 2015 ansökte regeringen hos kommissionen om anstånd med omplacering av asylsökande. Socialförsäkringsutskottet noterar också att kommissionen i december 2015 (KOM(2015) 677) beslutade att bevilja Sverige ett års uppskov med att ta emot omplacerade asylsökande från Grekland och Italien.

I budgetpropositionen för 2016 anger regeringen att fördelningen av asylsökande mellan EU-länderna har varit mycket ojämn och att regeringen har verkat för ökad solidaritet inom EU genom att driva frågan om ett

välfungerande europeiskt asylsystem där alla medlemsstater lever upp till den gemensamma lagstiftningen och där asylsökande tas emot och får sin ansökan prövad på ett likvärdigt sätt. Regeringen har vidare verkat för att samtliga medlemsstater ska ge skydd åt fler genom vidarebosättning. Under hösten 2015 kom regeringen överens med Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna om att Sverige successivt ska öka antalet kvotflyktingar upp till 5 000 personer per år fram till 2018.

Socialförsäkringsutskottet noterar att regeringen, till följd av överenskommelsen under hösten 2015 om insatser med anledning av flyktingkrisen, har tillsatt en utredning som ska analysera förutsättningarna för att skapa lagliga vägar för att söka asyl i EU (dir. 2016:8). Utifrån ett brett angreppssätt ska utredaren analysera förutsättningarna för att skapa lagliga vägar, t.ex. genom att införa en möjlighet att utfärda viseringar eller någon annan typ av inresetillstånd för personer som har för avsikt att ansöka om asyl i EU. Om det bedöms lämpligt ska utredningen föreslå hur ett sådant regelverk skulle kunna utformas med utgångspunkt i EU-rätten och övriga internationella åtaganden. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2017.

Socialförsäkringsutskottet konstaterar vidare i betänkandet att regeringen driver frågan om gemensamt ansvarstagande mellan länderna i EU. Regeringen har också ansökt om ekonomisk ersättning för mottagandet från EU-fonder.

Med hänsyn till det omfattande arbete som pågår inom EU och regeringens arbete anser socialförsäkringsutskottet att det saknas skäl för riksdagen att göra tillkännagivanden till regeringen om det gemensamma europeiska asylsystemet. Utrikesutskottet instämmer i denna bedömning. Utrikesutskottet noterar även att kommissionen i maj 2016 presenterade ett nytt asylreformpaket bestående av tre meddelanden (förslaget om revidering av Dublinförordningen KOM(2016) 270, utökat mandat till EASO KOM(2016) 271, revidering av Eurodac KOM(2016) 272). Socialförsäkringsutskottet höll vid sitt sammanträde den 26 maj 2016 en överläggning med regeringen om de inkomna förslagen till reform av det gemensamma europeiska asylsystemet. Socialförsäkringsutskottet överlade även om viseringsfrågor (KOM (2016)279 och KOM (2016)290).

I fråga om yrkandet om att införa ett system med löpande oberoende revision av situationen för mänskliga rättigheter och den demokratiska statusen i medlemsländerna kan utskottet konstatera att konstitutionsutskottet nyligen har behandlat liknande motionsyrkanden i betänkande 2015/16:KU15. När det gäller EU:s medlemsländers respekt för mänskliga rättigheter framhöll konstitutionsutskottet att värnandet av de mänskliga rättigheterna och människors demokratiska delaktighet är hörnstenar som ska genomsyra arbetet såväl i EU som globalt. Utskottet såg därför positivt på att ett ramverk inrättats i EU för att stärka rättsstaten. Konstitutionsutskottet såg likaså positivt på att rådet (allmänna frågor) ska hålla en årlig dialog om rättsstatsfrågor. Konstitutionsutskottet noterade vidare att erfarenheterna av

dialogerna ska utvärderas i slutet av 2016. Konstitutionsutskottet var mot denna bakgrund inte berett att göra något tillkännagivande i frågan.

Utrikesutskottet instämmer i konstitutionsutskottets bedömning och delar i övrigt de ställningstaganden som görs i yttrandet från justitieutskottet (2015/16:JuU7y) om EU:s vapendirektiv, en europeisk gräns- och kustbevakning och den europeiska åklagarmyndigheten.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utrikesutskottet motionerna 2015/16:2971 yrkandena 8 och 9 i denna del och 2015/16:3360 yrkandena 29, 32–35, 36 i denna del och 37.

Jordbruk, fiske och livsmedel m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om jordbruk, fiske och livsmedel m.m.

Jämför reservation 26 (SD).

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse om jordbruk, fiske och livsmedel (s. 196–217). Avsnittet behandlar frågor om den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken, livsmedel, djur och växter. I skrivelsen lämnas även en redogörelse om naturresurser och biologisk mångfald (s. 214)

Motionen

I motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 16 anför att exportbidrag som är direkt skadliga för utvecklingsländernas självförsörjningsgrad ska avskaffas. Vidare anför motionärerna att regeringen bör verka för att avskaffa den gemensamma jordbrukspolitiken (yrkande 50) och den externa fiskeripolitiken (yrkande 52). I yrkande 51 resonerar Sverigedemokraterna kring den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken och yrkar på att regeringen ska verka för en minskad EU-byråkrati för jordbruks- och fiskerinäringen. Att regeringen ska verka för att rimliga sanktions- och återkravsbelopp för EU-ersättningar bör gälla vid felaktigheter anför i yrkande 53. I yrkande 54 framhålls att regeringen ska verka för att varje medlemsstat får införa de sjukdoms- och smittkontroller som anses nödvändiga. Vidare bör ett generellt förbud på EU-nivå mot slakt utan bedövning införas (yrkande 55). Regeringen bör även verka för att Sverige ska få möjlighet till undantag som gör att vi kan stoppa importen av kött som kraftigt avviker från intentionerna i svensk djurskyddslagstiftning, menar motionärerna i yrkande 56. Den nationella beslutanderätten över skogspolitiken måste värnas (yrkande 57). Vad gäller art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet uttrycker motionärerna i yrkande 58 en oro över att

genomförandet av direktiven kan komma att kringskära normalt kommersiellt skogsbruk. Slutligen menar Sverigedemokraterna i yrkande 59 att regeringen ska verka för att Sverige återtar beslutanderätten i frågor som gäller jakt och viltvård.

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

Miljö- och jordbruksutskottet noterar, i likhet med vad som anfördes i utskottets yttrande 2014/15:MJU3y, att unionens politik och inre åtgärder, bl.a. den inre marknaden, fri rörlighet för varor och den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken behandlas i den tredje delen av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Utskottet konstaterar även att Sverige blev medlem i EU den 1 januari 1995 och sedan dess deltar fullt ut i EU:s gemensamma jordbruks- och fiskeripolitik. Miljö- och jordbruksutskottet anser i likhet med regeringen att den långsiktiga målsättningen för den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU är en avreglerad, marknadsorienterad och konkurrenskraftig jordbrukssektor som styrs av konsumenters efterfrågan och klimat- och miljömål och där hänsyn tas till djurskydd samt den globala utvecklingspolitiken i enlighet med Sveriges politik för global utveckling (PGU). Vidare vill utskottet liksom regeringen se ett hållbart fiske såväl i Sverige och Europa som globalt. Så som anförts i skrivelsen är regeringens hållning när det gäller EU:s fiskepartnerskapsavtal med tredjeländer att ta ställning från fall till fall och då beakta en rad kriterier. Miljö- och jordbruksutskottet konstaterar att Sverige under året avstått från att ge sitt stöd till beslut om att ingå fiskepartnerskapsavtal mellan EU och ett antal afrikanska stater, bl.a. på grund av att det saknats tillräcklig information om fiskebestånden.

När det gäller förenklingsarbete och rimliga sanktioner vid felaktigheter noterar miljö- och jordbruksutskottet inledningsvis att kommissionen under året tagit initiativ till att förenkla den nyligen reformerade jordbrukspolitiken. Utskottet konstaterar att regeringen är aktiv i detta arbete och att den bl.a. driver på för att förenkla tvärvillkoren. Så som anförts i betänkande 2015/16:MJU9 är ett enklare och mer transparent sanktionssystem för tvärvillkoren något som kan behövas. Miljö- och jordbruksutskottet delar regeringens syn att det är viktigt med en jordbrukspolitik som är effektiv och enkel för både myndigheter och brukare utan att göra avkall på miljökraven och noterar att regeringen har föreslagit att Jordbruksverket får extra resurser för att arbeta med detta under perioden 2016–2019. Utskottet konstaterar således att det pågår arbete på både EU-nivå och nationell nivå, vilket är positivt.

I fråga om beslutanderätt över skogspolitiken konstaterar miljö- och jordbruksutskottet att regeringen enligt skrivelsen värnar den nationella skogspolitiken och noggrant följer nya EU-initiativ och hur dessa kan påverka svensk skog och skogsnäringen. Utskottet anser liksom regeringen att Sverige generellt bör verka för att begränsa EU-insatser som berör skogsområdet men

att subsidiaritetsprincipen samtidigt ska respekteras för de områden som faller inom EU:s befogenhet.

När det gäller kontroller av djursjukdomar vid införsel av djur välkomnar miljö- och jordbruksutskottet att regeringen i arbetet med att ta fram en ny djurhälsoförfordning verkat för att medlemsstater med en god djurhälsa ska kunna förhindra införsel av smittsamma djursjukdomar som kan utgöra ett hot mot djurs eller människors hälsa eller orsaka produktionsförluster. Utskottet konstaterar att den nya förordningen antogs i mars 2016.

Miljö- och jordbruksutskottet ser positivt på att Sverige under året har deltagit i ett samarbete med andra medlemsstater på djurskyddsområdet inom EU och välkomnar den gemensamma deklaration som syftar till att öka djurskyddsnivån för grisar inom EU. Utskottet ser även positivt på det aviserade förslaget till kommissionen om att det bör inrättas en plattform för djurskydd inom EU. När det gäller importbegränsningar på grund av bristande djurskydd hänvisar utskottet till vad som anförs i förra årets yttrande 2014/15:MJU3y.

Så som miljö- och jordbruksutskottet konstaterade i sitt betänkande 2011/12:MJU21 framgår det av artikel 4 i förordningen om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning att djur endast får avlivas efter bedövning. Av samma artikel framgår att kraven på bedövning emellertid inte gäller djur som slaktas med särskilda metoder som påbjuds av religiösa riter, under förutsättning att slakten äger rum i ett slakteri. Utskottet välkomnar att kommissionen har tagit initiativ till en undersökning om märkning av kött från obedövad slakt och beklagar att den försenats. Miljö- och jordbruksutskottet påminner även om det tillkännagivande som riksdagen riktade till den dåvarande regeringen om att regeringen bör arbeta för att det inom EU införs en tydlig märkning av kött som kommer från djur som har slaktats utan bedövning (bet. 2011/12:MJU21, rskr. 2011/12:261).

När det gäller art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet konstaterar miljö- och jordbruksutskottet att det pågår en översyn av dessa direktiv i vilken bl.a. frågor om lagstiftningens ändamålsenlighet, effektivitet och relevans ska följas upp (en s.k. fitness check). Så som anförs i skrivelse 2015/16:75 kommer kommissionen bl.a. att använda resultatet av denna översyn som underlag för beslut om att eventuellt gå vidare med att öppna direktiven för en förändring. Först då kan frågan om eventuella ändringar av direktiven komma upp. Miljö- och jordbruksutskottet vidhåller därför vad som nyligen anfördes i betänkande 2015/16:MJU10 mot bakgrund av liknande motionsyrkanden, dvs. att utfallet av översynen bör avvaktas innan det finns skäl för riksdagen att vidta åtgärder.

Sammanfattningsvis konstaterar miljö- och jordbruksutskottet att de förslag som tas upp i de aktuella motionsyrkandena antingen kan anses tillgodosedda eller i övrigt inte bör ge anledning till någon åtgärd från riksdagens sida. Utrikesutskottet bör därmed avstyrka motion 2015/16:3360 (SD) yrkandena 50–59.

EU-nämndens yttrande

EU-nämndens ledamöter behandlade under 2015 löpande kommissionens stödåtgärder med anledning av den svåra situationen för EU:s mejeri- och animaliesektorer. En majoritet i nämnden har uttryckt stöd för de föreslagna åtgärderna.

Nämnden har även behandlat kommissionens förslag till förordning om genetiskt modifierade livsmedel och foder (GMO). Vid samrådet den 10 juli fanns det stöd för regeringens inriktning. Dock hade flera partier oliklydande avvikande meningar.

Utrikesutskottets ställningstagande

Utrikesutskottet anser, i likhet med miljö- och jordbruksutskottet och regeringen, att den långsiktiga målsättningen för den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU är en avreglerad, marknadsorienterad och konkurrenskraftig jordbrukssektor som styrs av konsumenters efterfrågan och klimat- och miljömål och där hänsyn tas till djurskydd samt den globala utvecklingspolitiken i enlighet med Sveriges politik för global utveckling (PGU). Vidare vill utskottet liksom regeringen se ett hållbart fiske såväl i Sverige och Europa som globalt.

Ett motionsyrkande tar upp frågan om exportbidrag. Utskottet kan konstatera att miljö- och jordbruksutskottet i sitt betänkande 2014/15:MJU5 anfört att utskottet delar regeringens uppfattning att exportbidragen bör avskaffas. Utskottet konstaterar att regeringen har förespråkat att marknadsstöden, inklusive exportbidragen, ska fasas ut.

Utskottet delar i övrigt miljö- och jordbruksutskottets ställningstaganden i yttrande 2015/16:MJU3y. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utrikesutskottet motion 2015/16:3360 yrkandena 16 och 50–59.

Miljö- och energifrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om miljö- och energifrågor bl.a. med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 27 (SD).

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen redogörelser för miljöfrågor (s. 210–217) och energifrågor (s. 193–195). Avsnittet om miljö behandlar bl.a. frågor om klimat och luft, naturresurser och biologisk mångfald samt kemikalier. Avsnittet om energi tar bl.a. upp energiunionen och energimärkning.

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 9 i denna del anför motionärerna att samarbetet inom EU är avgörande för att kunna möta många av de miljö- och klimatutmaningar som vi står inför i Sverige, i Europa, men också i världen och att EU därmed måste vara den pådrivande aktören inom de internationella klimatförhandlingarna. Vidare menar motionärerna att EU:s utsläppssystem (EU ETS) bör utvidgas till fler sektorer, successivt skärpas och på sikt länkas samman med andra utsläppshandelssystem. I yrkande 21 anger motionärerna att Sverige måste fortsätta främja och utveckla förnybara källor, både här hemma och i andra länder. Ett viktigt steg är att EU snarast avskaffar alla tullar på förnybar energi, t.ex. tullarna på etanol, biodiesel och solceller. Vidare menar motionärerna att ett förverkligande av den föreslagna energiunionen är avgörande för europeisk energisäkerhet. Sammanlänkningen av ländernas energisystem behöver ökas, och en större överföringskapacitet bör skapas. Sverige bör även särskilt överväga hur vi kan bidra till att skapa överföringskapacitet till Baltikum.

I motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 48 och 49 anför motionärerna att den europeiska energihandlingsplanen bör utvärderas vad gäller energiprisernas utveckling, elnätens funktion, investeringskostnader i infrastruktur, handlingsplanens påverkan på globalt koldioxidläckage samt för fråga om kostnadsutvecklingen av subventioner som gäller förnybar energi. I yrkande 60 anför motionärerna att regeringen vid förhandlingar inom den klimat- och energipolitiska ramen ska verka för att EU:s medlemsstaters åtaganden ska kunna justeras. Vid förhandlingarna ska kärnkraft likställas med förnybar energi, menar motionärerna i yrkande 61. I yrkande 62 framhåller Sverigedemokraterna att regeringen ska driva att EU:s medlemsstater, inom ramen för internationella klimatavtal, inte bör anta väsentligt större mål om minskning av utsläpp av växthusgaser än resten av världen. Vidare bör regeringen inom EU driva frågan om att klimatfokus bör ligga på energiforskning (yrkande 63). Slutligen anför motionärerna i yrkande 64 att regeringen bör driva linjen att EU:s medlemsstater vid beräkningen av nettoutsläpp av klimatgaser ska kunna tillgodogöra sig faktiska nettoutsläpp som inkluderar markanvändning.

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

När det gäller vad Sverige ska driva i klimatförhandlingarna konstaterar utskottet inledningsvis att man vid FN:s klimattoppmöte COP 21 i december 2015 nådde enighet om ett globalt och rättsligt bindande klimatavtal för tiden efter 2020. I avtalet slår man fast att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader och att man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 grader. Det nya klimatavtalet innebär att länder successivt ska skärpa sina åtaganden och att dessa ska förnyas vart femte år. En gemensam översyn av världens samlade ansträngningar för att minska klimatpåverkan ska också göras vart femte år. Utskottet anser i likhet med regeringen att Sverige ska vara

ett föregångsland och visa globalt ledarskap genom en ambitiös klimatpolitik och att alla världens länder måste ställa om till ett hållbart samhälle för att begränsa den globala uppvärmningen. Utskottet konstaterar att även Miljömålsberedningen i sitt delbetänkande anser att den svenska traditionen med en bred politisk uppslutning kring en ambitiös och kraftfull klimatpolitik ska fortsätta.

Så som utskottet tidigare har konstaterat (2014/15:MU3y) nåddes en kompromiss om upptag och utsläpp av växthusgaser till följd av verksamheter i samband med skogs- och markanvändning på rådsmötet den 6 mars 2015. Kompromissen innebär att EU innan 2020 ska besluta hur skogs- och markanvändning ska hanteras inom ramen för EU:s klimat- och energiramverk till 2030. Utskottet välkomnar kommissionens avsikt, så som den uttrycks i kommissionens meddelande Vägen från Paris, att under det närmaste året lägga fram ett förslag om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att de förslag som tas upp i de aktuella motionsyrkandena antingen kan anses tillgodosedda eller i övrigt inte bör ge anledning till någon åtgärd från riksdagens sida. Utrikesutskottet bör därmed avstyrka motion 2015/16:3360 (SD) yrkandena 60, 62 och 64.

EU-nämndens yttrande

På miljöområdet har klimatfrågorna stått i centrum. Inför rådets behandling av FN:s klimattoppmöte (COP 21) i Paris i december 2015 höll nämnden samråd vid tre tillfällen under året. Det har vid samtliga tillfällen funnits stöd för regeringens ståndpunkt. Flertalet partier har dock vid ett eller flera tillfällen lämnat avvikande meningar i olika delar.

Nämnden har även behandlat kommissionens förslag om ett reviderat system för handel med utsläppsrätter. Frågan var föremål för samråd den 23 oktober. Samtliga oppositionspartier lämnade avvikande meningar, dock oliklydande, varmed regeringen fick stöd för sin inriktning.

På energiområdet har nämnden ett flertal gånger behandlat EU:s energiunion, bl.a. en strategi för en energiunion med en framåtblickande klimatpolitik, en strategi för energitrygghet samt ett styrningssystem för energiunionen inklusive klimat- och energiramverket 2030. Vid samtliga tillfällen har en majoritet i nämnden gett sitt stöd till regeringens ståndpunkt.

Utrikesutskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att Sverige ska vara ett föregångsland och visa globalt ledarskap genom en ambitiös klimatpolitik. Alla världens länder måste ställa om till ett hållbart samhälle för att begränsa den globala uppvärmningen. När det gäller vad Sverige ska driva i klimatförhandlingarna konstaterar utskottet, i likhet med miljö- och jordbruksutskottet, att man vid FN:s klimattoppmöte COP 21 i december 2015 nådde enighet om ett globalt

och rättsligt bindande klimatavtal för tiden efter 2020. I avtalet slår man fast att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader och att man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 grader. Det nya klimatavtalet innebär att länder successivt ska skärpa sina åtaganden och att dessa ska förnyas vart femte år. En gemensam översyn av världens samlade ansträngningar för att minska klimatpåverkan ska också göras vart femte år.

Utskottet instämmer i vad regeringen framhåller i sina övergripande prioriteringar för EU-arbetet 2016 om att efter COP 21 behöver såväl EU som andra höja sina klimatambitioner. För att nå klimat- och energimålen till 2030 måste kommande EU-förslag, inte minst inom ramen för energiunionen, utformas i linje med den ambition som uttalades i Paris. Resultatet av COP 21 behöver följas upp. En stärkt energiunion behövs för minskade koldioxidutsläpp, förnybar energi, energieffektivisering och en väl fungerande inre energimarknad, men också för konkurrenskraft, hållbar tillväxt och fler jobb.

Utskottet noterar att regeringen under 2016 bl.a. avser att verka för ett stärkt system för handel med utsläppsrätter som ger en långsiktig styrning mot lägre utsläpp av växthusgaser samt en ansvarsfördelning i den icke-handlande sektorn, inklusive skog och markanvändning, som säkerställer att 2030-målen uppnås. Vidare avser regeringen att verka för att säkerställa genomförandet av målen för förnybar energi och energieffektivisering, att en ändamålsenlig energibeskattnings kommer till stånd i sektorer utanför EU:s system för handel med utsläppsrätter och att principen om att förorenaren betalar ges fullt genomslag. En effektiv skatt på fossila bränslen är en förutsättning för att kunna nå de klimatpolitiska målen på ett kostnadseffektivt sätt.

Utskottet konstaterar att EU:s strategi på energiområdet vilar på tre pelare: miljömässig hållbarhet (inklusive bekämpande av klimatförändringar), konkurrenskraft och ökad försörjningstrygghet. Kommissionen föreslår i sitt meddelande³ en energiunion som består av fem ömsesidigt förstärkande dimensioner: försörjningstrygghet, inre marknad, energieffektivitet, minskade klimatutsläpp samt forskning, innovation och konkurrenskraft. Energiunionen kommer att innebära en översyn av i princip hela den europeiska energilagstiftningen och att en rad nya initiativ tas fram. Delar av energiunionen syftar specifikt till att genomföra 2030-ramverket. Utskottet noterar att Sverige har drivit att energiunionen ska bidra till att skapa ett energisystem som är i linje med vad som krävs för att begränsa den globala uppvärmningen så långt under 2 grader som möjligt. Sverige har också framhållit vikten av en väl fungerande inre marknad.

EU-kommissionens förslag om en europeisk energiunion inkluderar bl.a. en målsättning om att EU ska bli världsledande på förnybar energi, vilket utskottet välkomnar. Utskottet konstaterar att energiområdet är betydelsefullt

³ KOM(2015) 80 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén och Europeiska investeringsbanken – En ramstrategi för en motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik

för en global ekonomisk, social och hållbar utveckling. En långsiktigt hållbar och trygg energieffektivisering uppnås bäst genom satsningar på långsiktig energieffektivisering och en större tillgång på förnybar energi.

Vad gäller motionsyrkandet om att klimatfokus bör ligga på energiforskning och om att likställa kärnkraft med förnybar energi noterar utskottet att näringsutskottet nyligen har behandlat likalydande yrkanden i sitt betänkande 2015/16:NU10. Näringsutskottet framhåller bl.a. i betänkandet att det inte anser att kärnkraft är en förnybar energikälla och att utskottet därför inte ser några skäl för riksdagen att hörsamma det förslaget.

Utrikesutskottet delar i övrigt miljö- och jordbruksutskottets ställningstaganden i yttrande 2015/16:MJU3y. Utrikesutskottet avstyrker därmed motionerna 2015/16:2971 yrkandena 9 i denna del och 21 och 2015/16:3360 yrkandena 48–49 och 60–64.

Konkurrenskraft, konsumentpolitik och transport

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om konkurrenskraft, konsumentpolitik och transportfrågor.

Jämför reservationerna 28 (SD) och 29 (V).

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen redogörelser för konkurrenskraftsfrågor (s. 162–182) och transportfrågor (s. 183–189). Avsnittet om konkurrenskraft behandlar frågor om den inre marknadens utveckling, fri rörlighet för varor, immaterialrätt, näringspolitik, konsumentpolitik, forskning och innovation samt den europeiska rympolitiken. Avsnittet om transporter tar bl.a. upp landtransporter, sjöfart, den integrerade havspolitikerna och luftfart.

Motionen

I fråga om konsumentpolitik anför motionärerna i motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 40 och 41 att regeringen i EU-samarbetet i första hand ska verka för svenska konsumentprodukters säkerhet enligt svenska standarder och i andra hand för att svenska konsumentprodukters säkerhet kompletteras med EU:s säkerhetskrav i marknadskontrollen. I yrkande 42 anför Sverigedemokraterna att regeringen bör verka för utökad ursprungsmärkning inom EU. Vad gäller transportfrågor framhåller motionärerna i yrkande 43 att frågeställningar om infrastruktur och transportföretag i allt väsentligt bör hanteras på en nationell nivå. Vidare ställer motionärerna sig skeptiska till signalsäkerhetssystemet ERTMS och

anför att regeringen i EU bör verka för ett avskaffande av ERTMS och endast i nödvändiga fall genomföra systemet i Sverige (yrkandena 44 och 45). I yrkande 46 vänder sig Sverigedemokraterna emot att EU ska lägga sig i medlemsstaternas järnvägspolitik och menar att regeringen ska verka för ett avskaffande av järnvägspaketet. Slutligen anför motionärerna i yrkande 47 att så mycket som möjligt av medlemsländernas flygledning och trafikbestämmelser ska skötas på nationell nivå.

Civilutskottets yttrande

Civilutskottet framhåller i sitt yttrande att vid en överläggning med regeringen i juni 2013 om kommissionens förslag till förordning om konsumentprodukters säkerhet (KOM(2013) 78) ställde sig en majoritet av civilutskottets ledamöter bakom regeringens ståndpunkt (se prot. 2012/13:35). I likhet med vad regeringen då anförde anser civilutskottet att förslaget om krav på ursprungslandsmärkning är problematiskt eftersom en sådan märkning riskerar att bli missvisande för konsumenten, dels med hänsyn till de produktions- och leveranskedjor som i dag gäller för konsumentprodukter där en produkt kan bestå av delar från olika länder och fysiskt tillverkas i ett land för att sedan monteras ihop i ett annat, dels eftersom en ursprungslandsmärkning inte ger någon upplysning om förhållandena i produktionen, t.ex. arbetsvillkor eller miljöpåverkan. Snarare riskerar en sådan märkning att förstärka ogrundade uppfattningar om produktionen i vissa länder och i praktiken riskera varors fria rörlighet på den inre marknaden. Att säkerställa att produkter är spårbara är viktigt ur marknadskontrollhänseende, men detta går att åstadkomma på annat sätt. Som regeringen också konstaterade vid informationen till civilutskottet den 21 maj 2015 visar den studie om ursprungslandsmärkning för konsumentprodukter som kommissionen presenterade i maj 2015 att en ursprungslandsmärkning troligtvis inte skulle innebära någon tydlig förbättring för konsumenter. Utifrån kontrollmyndigheternas perspektiv förbättras inte heller produkters spårbarhet av en ursprungslandsmärkning, och om så endast obetydligt. Med hänvisning till vad som framgår av studien delar utskottet därför alltjämt regeringens uppfattning att den föreslagna bestämmelsen om ursprungslands-märkning är problematisk. Det kan också ifrågasättas om en sådan märkning är lämplig inom ramen för en förordning som reglerar konsumentprodukters säkerhet.

Den inre marknaden har stor betydelse för svensk tillväxt och sysselsättning. Att den fungerar väl är till nytta för såväl företag och arbetstagare som konsumenter. I likhet med vad näringsutskottet tidigare anfört (se utl. 2015/16:NU16 s. 6 f.) anser civilutskottet att målsättningen måste vara att handelshinder tas bort, nya handelshinder inte uppstår och att den inre marknads potential utnyttjas fullt ut. Olika nationella regler gör det krångligare och dyrare för företag att göra affärer utanför det egna landet. Det gäller både när företagen ska sälja och när de ska köpa. En konsekvens av motionärernas krav på att svenska säkerhetsstandarder och krav ska gälla för

konsumentprodukter i Sverige vore att även övriga 27 medlemsstater skulle kunna införa motsvarande nationella krav. Det skulle inte underlätta för svenska företag som i dag verkar – eller vill verka – på den europeiska marknaden om de skulle behöva förhålla sig till 28 olika medlemsländers standarder och säkerhetskrav. På samma sätt skulle det heller inte underlätta för konsumenter som vill köpa varor från andra medlemsstater eller för myndigheterna att kontrollera, spåra och vidta korrigerande åtgärder mot produkter som inte är säkra.

Avslutningsvis delar civilutskottet regeringens övergripande uppfattning att det är positivt att kommissionens förslag till förordning om konsumentprodukters säkerhet strävar efter att förbättra regelverket för att uppnå mer säkra konsumentvaror på den inre marknaden, tydligare regler för näringsidkarna och en effektivisering av tillsynsmyndigheternas arbete (se fakta-PM 2012/13:FPM77). Civilutskottet vill framhålla att det är viktigt att regeringen fortsätter arbeta för att reglerna ska innebära höga säkerhetsnivåer och för att de ska vara enkla och tydliga.

Med det som anförs ovan föreslår därför civilutskottet att utrikesutskottet avstyrker motion 2015/16:3360 yrkandena 40–42.

Trafikutskottets yttrande

Trafikutskottet har inget att invända mot redogörelsen i skrivelsen i de delar som rör utskottets beredningsområde. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det är viktigt att få på plats en inre marknad för transporter där det fjärde järnvägspaketet, sjöfartsmarknaden och ett gemensamt europeiskt luftrum är nyckelåtgärder. Det är viktigt att Sverige och övriga länder gör sina åtaganden i enlighet med detta.

När det gäller yrkandena 43 och 46 i motion 2015/16:3360 påminner trafikutskottet om att det har subsidiaritetsprövat kommissionens förslag i fjärde järnvägspaketet, inklusive förslaget om inrättandet av ett gemensamt europeiskt järnvägsområde (KOM(2013) 29). Trafikutskottet har också haft överläggningar med regeringen om förhandlingarna om det fjärde järnvägspaketet, senast i mars 2015. Den 17 april 2015 överlämnade regeringen proposition 2014/15:120 om ett gemensamt europeiskt järnvägsområde, med nödvändiga lagändringar för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/34/EU om inrättandet av ett gemensamt europeiskt järnvägsområde. Riksdagen antog regeringens lagförslag (bet. 2014/15:TU13, rskr. 2014/15:207). När det gäller frågan om signalsystemet ERTMS (yrkandena 44 och 45) vill trafikutskottet dessutom uppmärksamma att den kommer att beredas i särskild ordning senare under våren när utskottet behandlar motionsyrkanden på området inom ramen för trafikutskottets betänkande 2015/16:TU16 om järnvägs- och kollektivtrafikfrågor.

När det gäller yrkande 47 kan utskottet konstatera att det vid subsidiaritetsprövningen av kommissionens förslag om det gemensamma

europiska luftrummet (KOM(2013) 409–410) ansåg att dessa inte strider mot subsidiaritetsprincipen (prot. 2012/13:38). Trafikutskottet påminner också om att det den 26 oktober 2013 överlade med regeringen om genomförandet av det gemensamma europeiska luftrummet.

Sammanfattningsvis konstaterar trafikutskottet att det redan har behandlat de motionsyrkanden som berör utskottets beredningsområde i samband med genomförda subsidiaritetsprövningar eller i överläggningar med regeringen. Därmed anser utskottet att det inte är nödvändigt med något initiativ med anledning av de aktuella motionsyrkandena. Utrikesutskottet bör därför avstyrka motion 2015/16:3360 yrkandena 43–47.

EU-nämndens yttrande

Under året har nämnden behandlat två övergripande frågor på konkurrenskraftsområdet: inre marknadsstrategin för varor och tjänster och en strategi för en inre digital marknad. Regeringen har fått stöd för sina ståndpunkter av en majoritet i nämnden.

Under året har nämnden även fortsatt att behandla det fjärde järnvägspaketet och den s.k. marknadsöppningsdelen. Regeringen fick vid dessa tillfällen stöd för sin ståndpunkt av en majoritet i nämnden. Vid samrådet den 6 mars lämnade dock samtliga oppositionspartier oliklydande avvikande meningar.

Utrikesutskottets ställningstagande

Utskottet noterar vad regeringen redogör för i skrivelsen om att fokus för nya åtgärder på den inre marknaden bör ligga på de sektorer som bedöms ha störst tillväxtpotential, t.ex. tjänsteområdet och den digitala inre marknaden. Under 2015 presenterade kommissionen två strategier som ligger i linje med regeringens målsättningar för den inre marknaden.

Vad gäller transportfrågor kan utskottet konstatera att ett väl fungerande och långsiktigt hållbart transportsystem är en viktig förutsättning för att möta klimatutmaningen och för att stärka EU:s ekonomi och konkurrenskraft. Utskottet noterar att en hel del arbete fortfarande återstår innan den inre marknaden för transporter kan anses färdig bl.a. vad gäller det fjärde järnvägspaketet, sjöfartsmarknaden och utvecklingen av det gemensamma luftrummet.

Utrikesutskottet ansluter sig i övrigt till de ställningstaganden som görs i civilutskottets yttrande (2015/16:CU4y) och trafikutskottets yttrande (2015/16:TU4y). Med hänvisning till det anförda avstyrker utrikesutskottet motion 2015/16:3360 yrkandena 40–47.

Utbildning, ungdom och kultur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om EU:s utbildnings- och kulturpolitik samt om ungdomspolitiken.

Jämför reservation 30 (SD).

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen redogörelser för utbildning (s. 218–221), ungdom (s. 221–223) och kultur (s. 224–225). Avsnittet om utbildning behandlar bl.a. frågor om Utbildning 2020-ramverket, EU:s program för utbildning, ungdom och idrott (Erasmus+), rådsslutsatser om elever som lämnar skolan i förtid, rådsslutsatser om förskoleverksamhet och primär utbildning samt yrkeskvalifikationsdirektivet. Avsnittet om ungdom tar bl.a. upp EU:s ungdomsrapport, rådsslutsatser om socioekonomiska utmaningar för unga och rådsslutsatser om förstärkt ungdomsarbete.

Motionen

I motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 65 betonar motionärerna vikten av att Utbildning 2020-ramverket inte innehåller förslag på lösningar på problem eller utmaningar som är bäst lämpade att lösa på nationell nivå. I yrkande 66 anføres att regeringen bör verka för att de ekonomiska satsningarna på Erasmus+, EU:s program för främjande av internationellt samarbete och utbyte inom utbildning, ungdom och idrott, stannar inom EU. Vidare bör regeringen verka för att lägga ned Erasmus+-samarbetet, och i stället låta respektive lärosäte skriva avtal med de lärosäten de önskar, menar motionärerna (yrkande 67). Sverigedemokraterna betonar i yrkande 68 vikten av att EU respekterar att ungdomspolitiken först och främst är en lokal angelägenhet och att enbart erfarenhetsutbyten och öppna samordningsmetoder bör tillämpas på det ungdomspolitiska området. Slutligen framhålls i yrkande 69 vikten av att det inte sker någon harmonisering på kulturområdet inom EU och att kulturpolitik även i framtiden är en nationell angelägenhet.

Kulturutskottets protokollsutdrag

Kulturutskottet konstaterar i enlighet med regeringens beskrivning att ungdomspolitiken är sektorsövergripande och omfattar alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år. Detta arbete förutsätter insatser på såväl nationell, regional och lokal som internationell nivå (prop. 2015/16:1 utg.omr. 17 s. 171). Under 2015 antog EU en arbetsplan på ungdomsområdet (2016–2018) som under en pilotfas ska använda existerande

verktyg och resurser mer effektivt för att möta de utmaningar som unga står inför. Utskottet noterar att i såväl EU:s ramverk för det europeiska samarbetet på ungdomsområdet (2010-2018) som ovannämnda arbetsplan återfinns de nationella prioriteringarna om försörjning, inflytande och psykisk hälsa. Utskottet vill dock understryka vikten av att det beaktas att EU när det gäller ungdomsfrågor enbart har befogenhet att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. Motion 2015/16:3380 (SD) yrkande 68 bör därför avstyrkas.

Kulturpolitiken är inte bindande på EU-nivå utan vilar på frivillighet. EU ska stödja, samordna och komplettera medlemsstaternas insatser. Detta sker i första hand genom att främja samarbete mellan medlemsstaterna, bl.a. via den s.k. öppna samordningsmetoden. Kulturutskottet anser att internationellt samarbete, där olikheter möts, är centralt för utveckling och förnyelse av det svenska kulturlivet. Det är också betydelsefullt att svensk kultur har möjlighet att nå utanför landets gränser. Kulturutskottet betonade den principiella betydelsen av frivillighet i EU-arbetet i sitt yttrande till utrikesutskottet över kommissionens arbetsprogram 2016 (prot. 2015/16:13). Där betonade utskottet vikten av att de åtgärder som planeras inom ramen för arbetsprogrammet inte innebär en utveckling mot en gemensam kulturpolitik inom EU. Kulturutskottet vill även i detta sammanhang understryka att kulturpolitiken är en nationell angelägenhet och att det är viktigt att åtgärderna inte inkräktar på de enskilda staternas befogenhet på området. Kulturutskottet menar att motion 2015/16:3380 (SD) yrkande 69 inte bör leda till något initiativ från riksdagens sida.

Utbildningsutskottets yttrande

Utbildning 2020

Inledningsvis framhåller utbildningsutskottet i sitt yttrande att inom utbildnings-, forsknings- och rymdområdet ägde flera viktiga processer rum på EU-nivå under 2015. Utbildningsutskottet har aktivt följt och kommer att fortsätta att följa utvecklingen inom dessa frågor.

Utbildningsutskottet påminner även om att EU-samarbetet på utbildningsområdet enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (artiklarna 2.5 och 6) inte ska omfatta harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning, men att unionen har befogenhet att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder.

När det gäller just Utbildning 2020-ramverket betonar utskottet att ramverket är ett värdefullt instrument för europeiskt samarbete inom utbildningsfrågor. Genom ramverket får medlemsstaterna möjlighet att utbyta erfarenheter och dra lärdom av varandra inom en rad olika utbildningsfrågor.

Utbildningsutskottet konstaterar vidare att i rådsslutsatserna om inrättandet av Utbildning 2020 (rådets slutsatser av den 12 maj 2009, 2009/C 119/02) enades EU:s utbildningsministrar om ett antal principer om hur Utbildning 2020 ska genomföras. Utbildningsministrarna kom bl.a. överens om att

Utbildning 2020 ska genomföras med ett effektivt utnyttjande av den öppna samordningsmetoden, med fullständig respekt för medlemsstaternas ansvar för sina utbildningssystem och enligt det europeiska utbildningssamarbetets frivilliga karaktär. Utbildningsutskottet lyfter i sammanhanget fram att den öppna samordningsmetoden, som den bl.a. beskrivs i EU:s rättsliga databas Eurlex, är en typ av mellanstatligt beslutsfattande som inte leder till bindande EU-lagstiftning. Vidare kräver inte den öppna samordningsmetoden att EU-länderna för in nya lagar eller ändrar befintliga, utan samarbetet bygger i stället på mellanstatlig utvärdering. Utbildningsutskottet noterar även att regeringen i skrivelsen (s. 218) betonar att det är medlemsstaterna som själva avgör i enlighet med nationella prioriteringar vad de väljer att samarbeta kring inom Utbildning 2020.

Under 2015 hade utbildningsutskottet överläggningar med regeringen vid två tillfällen inför formuleringen och antagandet av de nya prioriteringar inom Utbildning 2020 som ska gälla fram till 2020. Utbildningsutskottet uttryckte vid dessa överläggningar stöd för regeringens då redovisade ståndpunkt (se prot. 2014/15:34 och prot. 2015/16:09).

Utifrån det anförda ser utbildningsutskottet inte att det finns behov av att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandet och föreslår därför att utrikesutskottet avstyrker motion 2015/16:3360 (SD) yrkande 65.

EU:s program för utbildning, ungdom och idrott (Erasmus+)

Utbildningsutskottet betonar inledningsvis betydelsen av internationalisering av högre utbildning. Det är mycket viktigt att ta till vara och utöka möjligheterna för elever och studenter att förlägga delar av sin utbildning eller sin praktik utomlands. I detta sammanhang anser utskottet att Erasmus+ spelar en viktig roll.

Utbildningsutskottet framhåller även i sitt yttrande att svenska studenter och akademiker har dragit betydande nytta av EU-program inom utbildningsområdet, vilket utskottet ger en rad exempel på.

När det gäller yrkandet om att satsningar inom Erasmus+ inte ska användas till länder som inte är medlemmar i EU konstaterar utbildningsutskottet att en stark internationell dimension är en viktig komponent av Erasmus+. I rådets beslut av den 11 december 2013 om inrättande av Erasmus+ (2013/1288/EU) framhålls att den starka internationella dimensionen väntas bidra till att förbättra kvaliteten på den europeiska högre utbildningen i strävan att nå de bredare målsättningarna i den strategiska ramen för europeiskt utbildningssamarbete (Utbildning 2020), göra unionen till ett attraktivt studiemål och främja förståelsen mellan människor. Den internationella dimensionen väntas även bidra till en socioekonomisk utveckling i partnerländer och en hållbar utveckling av den högre utbildningen i dessa länder.

I sitt yttrande framhåller utbildningsutskottet även att utvärderingar av tidigare EU-program inom utbildningsområdet har visat att en stark internationell dimension har gett positiva effekter i EU:s medlemsstater genom

att bl.a. lösa hinder för internationaliseringen av utbildning i Europa, bidra till en bättre rörlighet för akademiker och höja synligheten för universitet och högskolor. Programmen har även bidragit till positiva effekter bland deltagande individer, såsom förbättrade språkkunskaper och främjande av solidariska värderingar.

När det gäller yrkandet om att regeringen ska verka för att lägga ned Erasmus+ och i stället låta respektive lärosäte skriva avtal med de lärosäten de önskar konstaterar utskottet, utöver vad som angetts ovan, att Erasmus+ enligt rådets beslut om inrättande av programmet (2013/1288/EU) enbart ska stödja de insatser och den verksamhet som har ett potentiellt europeiskt mervärde och som bidrar till att programmets allmänna mål uppnås. De allmänna målen inom utbildningsområdet är att bidra till att uppnå målen i Europa 2020-strategin, Utbildning 2020 och hållbar utveckling av den högre utbildningen i partnerländer. Det framgår även att det europeiska mervärdet hos programmets insatser och verksamheter framför allt ska säkerställas genom att insatserna är av gränsöverskridande karaktär, kompletterar och skapar synergier med andra program och strategier på nationell nivå, unionsnivå och internationell nivå samt bidrar till en effektiv användning av unionens verktyg för öppenhet och erkännande.

Utskottet noterar slutligen att kommissionen för närvarande genomför en halvtidsutvärdering av Erasmus+, som väntas bli klar under fjärde kvartalet 2017 (Evaluation roadmap 2016, Mid-term evaluation of Erasmus+). I halvtidsutvärderingen ingår bl.a. frågor om programmets effektivitet när det gäller att nå programmets mål och skapa europeiskt mervärde. Utvärderingen kommer även att undersöka de långsiktiga resultaten och påverkan när det gäller de program som föregick Erasmus+.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan ser utbildningsutskottet inte något skäl att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandena och föreslår att utrikesutskottet avstryker motion 2015/16:3360 (SD) yrkandena 66 och 67.

Utrikesutskottets ställningstagande

Utrikesutskottet noterar att Europa 2020-strategin har inneburit en ny dynamik för utbildningsfrågorna i EU. Utbildning spelar en allt viktigare roll för att nå de gemensamma målen om tillväxt och sysselsättning. Vad gäller ungdomssamarbetet konstaterar utskottet att de två övergripande mål som ligger till grund för EU-samarbetet är att skapa fler och lika möjligheter för alla unga i utbildningen och på arbetsmarknaden och att främja alla ungas aktiva medborgarskap, sociala delaktighet och solidaritet. Under året fokuserades ungdomssamarbetet inom EU på socioekonomiska utmaningar, ungdomsarbete, EU:s ungdomsrapport och arbetsplan samt ungdomars politiska deltagande. Vidare konstaterar utskottet att enligt fördragen ska EU bidra till kulturens och den audiovisuella sektorns utveckling med respekt för den nationella och regionala mångfalden. Utskottet noterar att kultur- och mediepolitiken huvudsakligen faller under nationell behörighet, men EU ska

främja samarbete mellan medlemsstaterna och kan vid behov stödja och komplettera medlemsstaternas insatser.

Utrikesutskottet inställer i de ställningstaganden som görs i kulturutskottets protokollsutdrag 2015/16:25 och i utbildningsutskottets yttrande 2015/16:UbU6y.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utrikesutskottet motion 2015/16:3360 yrkandena 65–69.

EU:s institutioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om ett svenskt utträde ur EU och om delegerade akter. Riksdagen avslår också ett motionsyrkande om att verka för mer öppenhet inom EU med hänvisning till regeringens fortlöpande arbete på detta område.

Jämför reservationerna 31 (SD) och 32 (V).

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för EU:s institutioner (s. 227–235). Avsnittet behandlar bl.a. frågor om kommissionens, Europaparlamentets och EU-domstolens verksamhet, öppenhet och insyn, EU-rekrytering samt regionkommittén.

Motionen

Sverigedemokraterna föreslår i motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. yrkandena 1 och 2 att regeringen ska verka för ett svenskt utträde ur EU för att i stället ingå ett mellanstatligt avtal med EU. När ett alternativ till medlemskapet är framförhandlat bör det underställas svenska folket i en folkomröstning. Sverigedemokraterna anför vidare i yrkande 9 att regeringen ska verka för att användningen av triloger inskränks och verka för en ökad öppenhet och transparens. I yrkande 10 anför de att regeringen bör verka för att minimera kommissionens möjlighet att anta regler via delegerade akter och att samråd ska hållas med EU-nämnden före varje överföring av normgivningsmakt och utnyttjande av normgivningsmakt. Slutligen uppmanar Sverigedemokraterna regeringen (yrkande 70) att verka för ökad offentlighet i den svenska EU-politiken genom att minska användandet av hemligstämpling av material som skickas till EU-nämnden.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet anser inte att det finns någon anledning till omförhandling av Sveriges medlemskap i EU, och anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka motion 2015/16:3360 yrkandena 1 och 2.

Det är viktigt att värna öppenhet och transparens och bevaka användningen av delegerade akter. Utskottet har tidigare uttalat att ett öppet och effektivt beslutsfattande främjar den demokratiska legitimiteten, och har framhållit vikten av en ökad öppenhet och insyn i EU:s beslutsprocesser, inte minst när det gäller de s.k. trilogerna, dvs. trepartsförhandlingarna mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet.

När det gäller frågan om delegerade akter har utskottet tidigare uttalat att det finns anledning att bevaka i vilken omfattning kommissionen ges befogenheter att anta delegerade akter. Även om det interinstitutionella avtalet – som nu har trätt i kraft – innehåller förbättringar i form av ett mer öppet, stärkt och konsekvent samråd med medlemsstaternas experter innan delegerade akter antas, vidhåller utskottet denna uppfattning.

Av skrivelsen framgår att regeringen verkar för en ökad öppenhet inom EU och att den aktivt arbetar med öppenhetsfrågorna. Vidare framgår att regeringen i förhandlingarna av det interinstitutionella avtalet bl.a. verkade för att överenskommelsen skulle leda till att antagandet av en delegerad akt blir mer öppet och konsekvent.

Med hänsyn till att frågorna fortlöpande bevakas av regeringen och riksdagen anser utskottet inte att det finns något skäl att göra några tillkännagivanden till regeringen med anledning av motion 2015/16:3360 yrkandena 9, 10 och 70. Konstitutionsutskottet anser därmed att utrikesutskottet bör avstyrka yrkandena.

Utrikesutskottets ställningstagande

Med anledning av ett motionsyrkande om svenskt utträde ur EU kan utskottet konstatera att frågan om ett svenskt utträde ur EU inte är aktuell. I samband med folkomröstningen 1994 röstade svenska folket ja till medlemskap i EU, och beslutet om ett svenskt medlemskap fattades därefter formellt av Sveriges riksdag den 15 december 1994. Utskottet anser att Sverige genom att vara en engagerad och konstruktiv kraft i det europeiska samarbetet bäst kan ta till vara nationella intressen och främja universella värden.

Utskottet ansluter sig i övrigt till de ställningstaganden som görs i konstitutionsutskottets yttrande (2015/16:KU9y) om triloger, delegerade akter och öppenhetsfrågor.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utrikesutskottet motion 2015/16:3360 (SD) yrkandena 1, 2, 9, 10 och 70.

Övriga yrkanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Utöver de yrkanden som behandlats tidigare i detta betänkande finns förslag i motioner som är föremål för förenklad motionsbehandling enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande 2005/06:RS3 och i enlighet med promemorian Förenklad motionsbehandling under valperioden 2014–2018 som utrikesutskottet fastställde i oktober 2014. Utskottet har vid en genomgång och beredning funnit att de yrkanden som redovisas i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enigt utskott motionerna.

Reservationer

1. Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen, punkt 2 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 3–5 och 39.

Ställningstagande

Vi anser att det är dags att EU tar ett steg tillbaka. Även om vi tycker att Europa 2020-målen i sig är sympatiska, finns det anledning att ifrågasätta om det verkligen är så EU ska fungera – med gemensamma mål som omvandlas till en harmoniserad strategi som i sin tur omvandlas till EU:s gemensamma rekommendationer om reformer i medlemsstaterna. Konvergens mellan medlemsstaternas ekonomier och tillväxt kommer nog snarare till genom sund konkurrens mellan medlemsstaterna och marknadstillträde inom unionen än genom en harmoniserad utbildningspolitik och användningen av strukturfonder.

Under 2015 skedde ytterligare förstärkningar av arbetet med den europeiska planeringsterminen i syfte att strömlinjeforma Europa 2020-arbetet. Vi ifrågasätter nyttan med detta och menar att de problem som finns i respektive medlemsstat behöver lösas på nationell nivå för att ge bäst effekt, utan att kommissionen tar ett helhetsgrepp om saken. Återkommande kritik mot t.ex. Sveriges hyresmarknad, lönebildning och arbetsmarknadspolitik, som medlemsstaterna förväntas ställa sig bakom, är ett steg på vägen mot en ökad federalisering av EU.

Den europeiska planeringsterminen breder ut sig trots att kommissionen talar om att den ska bli smalare och mer effektiv. Från att ha varit ett i huvudsak makroekonomiskt verktyg inkluderar den numera även rättspolitiska och sociala frågor som förvisso anknyter till finanspolitiska utgifter, men som knappast förväntades ingå i kommissionens granskning från början. Kommissionen har tagit den förstärkta ekonomiska styrningen till intäkt för att ge rekommendationer inom socialpolitik, och den europeiska planeringsterminen har på kort tid utvecklats till att bli ett av de starkaste verktyg EU har för att påverka medlemsstaterna. Inlemmandet av en social

dimension i planeringsterminen är särskilt oroväckande eftersom det är ett av få områden som medlemsstaterna råder över själva. Vi anser därför att regeringen bör verka för att den europeiska planeringsterminen endast ska omfatta de länder som omfattas av stödprogram eller ingår i eurogruppen.

De nationella reformprogrammen är en av de avgörande bitarna för att EU ska kunna utöva inflytande över en medlemsstats finanspolitik. När kommissionen i planeringsterminen gör analyser av medlemsstaternas ekonomi beaktas inte bara programmets relevans för hållbarheten i finanspolitiken utan också i vilken utsträckning EU:s regler och riktlinjer iakttagits. För att medborgarna och de partier som är EU-skeptiska ska kunna ta del av och bilda opinion kring hur EU påverkar medlemsstaterna och vilka krav EU bör ställa på en medlemsstat är det av avgörande vikt att regeringens förslag till nationellt reformprogram tillställs riksdagen i en särskild skrivelse.

2. Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen, punkt 2 – motiveringen (V)

av Hans Linde (V).

Ställningstagande

Orsakerna till den ekonomiska krisen i EU är komplexa och sammanflätade men har samtidigt avslöjat betydande brister i det finansiella systemet. Eurokrisen är en strukturell kris som har sin grund i att valutaunionen låser fast länderna i en gemensam penning- och valutapolitik, samtidigt som de saknar nationella centralbanker som kan agera som långgivare i sista instans. Detta har lett till budgetunderskott och akuta statsfinansiella problem i en del länder i form av kraftigt stigande räntor på deras statsobligationer. Den förda politiken har alltså snarast förlängt och fördjupat den ekonomiska krisen, och den har hanteras över huvudet på dem vars liv påtagligt påverkas av de beslut som fattas.

I fråga om Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen tar jag avstånd från de avsteg från nationell bestämmanderätt över finanspolitiken som blir en följd av kommissionens förslag om förstärkt samordning och styrning av den ekonomiska politiken och som kommer till uttryck i den s.k. sexpacken inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Priset för den förda krishanteringen är att krisen blir allt djupare som social, demokratisk och politisk kris.

3. Utvidgningsprocessen, punkt 3 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna anser att den förhastade och dåligt planerade utvidgningen av EU har gett kännbara negativa konsekvenser för svenska folket, såsom omfattande social turism, urholkning av den svenska arbetsrätten och lönedumpning. Vidare har utvidgningen orsakat enorma kostnader för Sverige genom att behovet av strukturfondsstöd till de nya medlemmarna ökat. Då unionen utvidgas samtidigt som integrationen och överstatligheten utvecklas och fördjupas påverkas de välskötta länderna oundvikligen av de nya medlemsländernas problem med dåligt skött ekonomi, fattigdom, korruption och organiserad brottslighet. Sverigedemokraterna ser med oro på det faktum att unionen inom en inte alltför avlägsen framtid kan uppta länder som präglas av sinsemellan ouppklarade, allvarliga konflikter relaterade till gränser, handel, namn och etnisk tillhörighet. De potentiellt nya medlems- och kandidatländerna riskerar även att ytterligare urholka EU:s gränsskydd då vi menar att handel med identitetshandlingar och korruption inom polisväsendet är mer en regel än undantag i dessa länder. Om en utvidgningsprocess ska leda till en positiv utveckling i nya potentiella medlemsstater vad gäller genomförandet av reformer måste också EU bli mycket tydligare i sina krav och mer konsekvent vad gäller konditionalitet.

Sverigedemokraterna anser därför att regeringen bör använda sitt veto för att förhindra att anslutningsförhandlingar påbörjas med ett potentiellt medlemsland till dess att alla inre konflikter är lösta, landet i fråga har uppnått en BNP som inte väsentligt understiger EU:s genomsnitt och landet kan garantera det yttre gränsskyddet och påvisa mätbara framsteg i kampen mot korruption och organiserad brottslighet. Det ska också ställas krav på att landet är en utvecklad demokrati och fungerande rättsstat som respekterar de mänskliga rättigheterna. Dessa krav bör även gälla viseringsfrihet. Vidare måste Köpenhamnskriterierna vara uppfyllda i realiteten innan ett nytt kandidatland godkänns.

Sverigedemokraterna ser extra allvarligt på att Turkiet nu, genom vad vi menar måste benämnas som utpressning, lyckats utvinna stora eftergifter från EU, såsom viseringsfrihet och ett påskyndat förfarande för anslutning. Vi anser att Turkiet är ett land som avviker mycket kraftigt från Europa när gäller den offentliga förvaltningen, demokratisk tradition och rättsstatens principer. Mot bakgrund av hur den turkiska regeringen i närtid agerat mot demonstranter, press, den kurdiska minoriteten och sina grannländer menar vi att det är tydligt att kommissionen har sänkt kraven som ställs på kandidatländer och väljer att helt bortse från uppenbara brister.

Vi vänder oss också emot att Turkiet får EU att gå med på eftergifter i anslutningsprocessen trots de stora brister som finns i landet och som Turkiet inte åtgärdar. Mot bakgrund av detta vill vi uppmana regeringen att verka för att stoppa alla steg mot ett turkiskt medlemskap.

4. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 4 (M)

av Karin Enström (M), Sofia Arkelsten (M), Margareta Cederfelt (M) och Göran Pettersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2174 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 3,
2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 1, 6 och 7 samt
2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 11.1 och
avslår motionerna
2015/16:2261 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 7.1,
2015/16:2678 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7,
2015/16:2714 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 3–6,
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 14 och
2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 11–13.

Ställningstagande

Med hjälp av EU kan vi hantera många av våra framtidsutmaningar. Europasamarbetet ska vara ett gemensamt värderingsbygge mot protektionism och nationalism. Vi vill se ett fritt, öppet och enat Europa. Europasamarbetet har genom historien säkrat frihet, fred och demokrati i medlemsländerna och fortsätter att göra det för medlemmar och för blivande medlemmar. Sverige ska tillhöra kärnan i detta samarbete. Många gränsöverskridande frågor kan bara lösas genom Europasamarbetet.

Vi vill se ett EU som är en stark kraft för demokrati, mänskliga rättigheter, frihandel och hållbar utveckling i världen. Men trots att EU har många viktiga utrikespolitiska instrument som ger inflytande är samarbetet inte tillräckligt starkt, samstämmigt och effektivt för att EU ska kunna spela sin fulla roll på den internationella arenan. Vi vill se en förstärkt utrikespolitik som tar sin utgångspunkt i det gemensamma europeiska intresset. En starkt gemensam politik kräver kompetens, kunnande och ett starkt förtroende för EU:s institutioner. Sverige ska spela en ledande roll inom EU för att utveckla och förstärka den gemensamma utrikespolitiken och den europeiska utrikestjänsten.

EU behöver en mer aktiv utrikespolitik, som är bredare förankrad och konsekvent bedriven. EU behöver också agera proaktivt. Sanktionspolitiken mot Ryssland har varit framgångsrik i så motto att EU:s 28 medlemsländer uppträtt gemensamt och koordinerat, men samtidigt har försök gjorts att rasera enigheten.

EU:s medlemsländer behöver utveckla en starkare militär och civil koordinerande förmåga att hantera kriser och konflikter. EU behöver ett samlat strategiskt ramverk som ger långsiktig och övergripande vägledning för EU:s internationella agerande. En europeisk global strategi skulle stärka EU:s möjligheter i en föränderlig omvärld. Arbetet med en ny global strategi pågår just nu i EU och målet är att vara klar 2016. Sverige ska vara pådrivande i detta arbete.

Det är viktigt att verka för EU-stridsgruppernas användbarhet och ett bredare nyttjande av denna förmåga inom EU:s och FN:s ram. Sverige ska fortsätta att bidra regelbundet till EU:s stridsgrupper samt även i fortsättningen verka för att stärka och utveckla EU:s partnersamarbete i säkerhets- och försvarsfrågor. Särskild tonvikt ska läggas vid samarbetet med Nato, länderna inom det östliga partnerskapet samt europeiska Natomedlemmar som inte är medlemmar i EU.

5. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 4 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 14 och

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 11–13 och avslår motionerna

2015/16:2174 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 3,

2015/16:2261 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 7.1,

2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 1, 6 och 7,

2015/16:2678 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7,

2015/16:2714 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 3–6 och

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 11.1.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna kan inte ställa sig bakom att den utrikespolitiska kompetensen helt ska förflyttas från nationell nivå till EU:s utrikestjänst. Vi kan instämma i mervärdet i en gemensam EU-linje i viktiga frågor så länge

den bygger på konsensus mellan medlemsstaterna och varje medlemsstat också fortsättningsvis har en frihet att föra sin egen utrikespolitik i enlighet med sina intressen. Vi ser däremot inte behovet av en särskild utrikestjänst och utrikesrepresentant för EU. Utanför det rent principiella planet finns det också anledning att betvivla utrikesmyndighetens effektivitet. Förhandlingarna med Turkiet har t.ex. skötts på ett allt annat än professionellt sätt, och migrationskrisen som nu upptar en stor del av unionens arbetskraft hade antagligen inte tillåtit bli så allvarlig som den är om utrikestjänsten varit mer kapabel att göra prognoser. Med hänvisning till detta är det vår uppfattning att europeiska utrikestjänsten bör avvecklas.

Vi ser med oro på att Europeiska rådet vill driva EU mot en alltmer sammanvävd militär organisation. När ett alltmer överstatligt EU beslutar om militära insatser där riksdagens inflytande är begränsat innebär det i praktiken att Sverige är med i en militär allians. Vi anser att det är tveksamt om denna förändring i svensk utrikespolitik är förankrad hos det svenska folket. Därför menar vi att regeringen inom EU ska verka för en linje där säkerhets- och försvarspolitikerna i huvudsak ska ligga på respektive medlemsland, samt motverka en inriktning som går mot en sammanvävd militär organisation. Om ett samarbete i stora frågor är nödvändigt ska det ske på mellanstatlig basis.

Utöver detta menar vi att det är ett oundgängligt behov för det svenska försvarets framtida utveckling att ha tillgång till en tekniskt välutvecklad försvarsindustri med bred kompetens. En svensk myndighet som upphandlar försvarsmateriel bör använda undantagsregeln i artikel 346 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på liknande sätt som andra medlemsländer som har en viktig försvarsindustri. Regeringen bör därför hålla en linje som håller fast vid möjligheten att kunna ta sådana hänsyn om ett medlemslands säkerhetsintressen står på spel. Detta är nödvändigt om vi vill att försörjningstryggheten ska genomsyra försvarsmaterielförsörjningen av vår försvarsmakt.

Sverigedemokraterna motsätter sig EU:s institutioners rätt att föra unionens talan i FN, i stället för representanter från EU:s ordförandeland. Vi ser detta som ett steg i utvecklingen mot ett federalistiskt EU som har som slutgiltigt mål att ersätta medlemsstaternas representation i FN. Sverigedemokraterna är av uppfattningen att FN kommer att gå miste om en betydelsefull röst om inte Sverige har möjlighet att föra sin egen talan. EU är inte en stat, och Sverigedemokraterna motsätter sig kraftigt en utveckling mot en sådan utveckling. Sverigedemokraterna anser därför att regeringen bör verka för att EU:s förstärkta rätt att föra talan i FN upphävs alternativt begränsas för att inte inskränka på medlemsstaternas rätt att framföra åsikter i FN.

6. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 4 (L)

av Birgitta Ohlsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2261 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 7.1 och avslår motionerna

2015/16:2174 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 3,
2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 1, 6 och 7,
2015/16:2678 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7,
2015/16:2714 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 3–6,
2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 11.1,
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 14 och
2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 11–13.

Ställningstagande

EU:s röst i världen är som starkast när budskapet är gemensamt. Alltför ofta har EU:s agerande på den internationella scenen upplevts som splittrat och svagt. Liberalerna vill ha en effektiv utrikespolitik som gör nytta. EU bör därför eftersträva en mer samordnad och gemensam utrikespolitik. Mer medel från EU:s budget bör även tilldelas EU:s utrikestjänst.

7. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 4 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2678 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7 och
2015/16:2714 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 3–6 och
avslår motionerna
2015/16:2174 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 3,
2015/16:2261 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 7.1,
2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 1, 6 och 7,
2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 11.1,
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 14 och
2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 11–13.

Ställningstagande

EU är och ska vara det centrala forumet för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. EU:s stora styrka ligger i en utrikespolitik baserad på normer och värderingar. Som världens största ekonomi, världens största handelspart och världens största biståndsgivare har EU möjlighet att påverka utvecklingen i världen genom en rad olika kanaler. Kristdemokraterna vill att regeringen driver på för en mer aktiv, samstämmig och slagkraftig europeisk utrikespolitik där främjandet av demokrati och ökad respekt för mänskliga fri- och rättigheter har absolut prioritet. EU kan och ska spela en central roll i omvärlden och verka för fred, frihet och säkerhet såväl i som utanför Europa. För att det ska vara möjligt krävs tydligare visioner, förstärkt samarbete och högre effektivitet i genomförandet av den gemensamma utrikespolitiken.

Den europeiska utrikestjänsten (European External Action Service, EEAS) har inneburit en viktig förstärkning och förbättrat samordningen av den gemensamma utrikespolitiken. Dock kvarstår brister och svagheter som förhindrar eller begränsar effektiviteten och samstämmigheten i EU:s utrikespolitik. EU:s delegationer i omvärlden måste stärkas och samordningen i tredje land mellan EU:s medlemsländer måste förbättras. EU:s utrikespolitik ska främja en multilateral världsordning. Samarbetet med FN samt med regionala organisationer i andra världsdelar är av stor vikt och bör stärkas.

Sverige ska ha fortsatt stor beredskap att bidra till militära insatser i EU:s regi och ska vara drivande i arbetet för att utveckla EU:s krishanteringsförmågor. Sverige bör vara pådrivande inom EU för att få till stånd en översyn av EU:s stridsstyrkor, s.k. Battle Groups som står i ständig beredskap att delta i en snabb och begränsad insats vid hotande folkmord, våld från globala och regionala organisationer osv. Sverige hade en nordisk stridsgrupp beredd senast första halvan av 2015. Stridsgrupperna som sådana har dock aldrig satts in, och därmed har osäkerheten kring konceptet blivit allt större. Avsevärda resurser används för att utrusta, utbilda och hålla dem i beredskap i de olika medlemsländerna. Efter en översyn bör beslut fattas om dessa styrkor ska få en mer aktiv och framträdande roll, något Kristdemokraterna skulle välkomna. Världen runt Europa har inte blivit säkrare eller stabilare under de senaste åren, tvärtom. Tillfällen att använda dem saknas inte.

Kristdemokraterna välkomnar att EU har tagit fram nya riktlinjer för att främja och skydda religions- och övertygelsefrihet. Där slås fast att EU ska främja dessa rättigheter i unionens externa relationer. Sverige måste nu inom ramen för EU-samarbetet driva på för att få till stånd konkretion, och vi föreslår att EU:s utrikestjänst EEAS får ökade resurser på området religions- och övertygelsefrihet.

8. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, punkt 4 – motiveringen (V)

av Hans Linde (V).

Ställningstagande

Sverige har sakta men säkert övergivit en traditionell och framgångsrik säkerhetspolitik som byggt på militär alliansfrihet, nedrustning, fredliga lösningar på konflikter, stöd till FN och solidaritet med tredje världen. Internationell säkerhet ska vila på samarbete och ett starkt globalt regelverk under FN:s ledning, och Sverige bör inrikta sin internationella säkerhetspolitik på att förebygga kriser och hjälpa människor som drabbats av krig och katastrofer att återuppbygga sina samhällen. Sverige är officiellt fortfarande militärt alliansfritt, men genom att delta i Nordic Battle Group (NBG) anser vi att Sverige har frångått kravet på att svenska militära insatser internationellt alltid ska ha FN-mandat. För att Sverige ska bli trovärdigt i sitt internationella engagemang krävs en oberoende utrikespolitik och militär alliansfrihet. Fredsskapande, fredsbevarande och fredsfrämjande åtgärder ska enbart ske på FN:s uppdrag.

Vad gäller EU:s arbete för att stärka och utveckla den europeiska försvarsindustrin och skapa en gemensam försvarsmaterielmarknad anser vi att detta utgör ännu ett steg mot ett gemensamt militärt samarbete inom EU, med målet att bygga upp ett gemensamt militärt försvar. Det närmare samarbetet med Nato innebär steg i samma riktning. Med den försvarsindustristrategi som nu utarbetas på EU-nivå kommer ännu större fokus att läggas vid lösningar som gynnar försvarsindustrin och vapenexporten. Det är en utveckling vi i grunden motsätter oss, eftersom vi värnar en oberoende och militärt alliansfri utrikes- och säkerhetspolitik. Det finns därför all anledning att se till att vi har en strategi för svensk försvarsindustri som gör att vi har en större egenförsörjning. Sverige bör lämna samarbetet inom Europeiska försvarsbyrån (EDA), som är en del av EU:s militarisering och upprustning. Ett ökat samarbete i fråga om upphandling av krigsmateriel torde dessutom försvåra möjligheterna att skärpa den svenska regleringen av krigsmaterielimporten, något som vi har krävt vid ett flertal tillfällen. Vi vill att Sverige ska vara en föregångare genom sin lagstiftning om svensk export och import av vapen och krigsmateriel. Det svenska övergripande målet måste vara att den totala vapenhandeln i världen ska minska, och Sverige bör därför motsätta sig alla riktlinjer eller regelverk inom EU som kan leda till att vår möjlighet att reglera vapenhandeln begränsas.

9. EU:s grannskapspolitik, punkt 5 (M, L, KD)

av Karin Enström (M), Sofia Arkelsten (M), Margareta Cederfelt (M), Göran Pettersson (M), Birgitta Ohlsson (L) och Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2333 av Karin Enström m.fl. (M, C, FP, KD) yrkandena 1–11,
bifaller delvis motionerna

2015/16:2261 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 7.2,

2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP) yrkandena 3–5,

2015/16:2714 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7 och

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 10 och
avslår motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 23 och 28.

Ställningstagande

Genom det östliga partnerskapet (Öst-P) förstärks EU:s samarbete med de sex grannländerna i Östeuropa och Kaukasus. Dessa länders möjlighet att utvecklas till vitala demokratier och marknadsekonomier samt själva göra sina utrikespolitiska vägval är centralt för ett säkert och stabilt Europa.

Vi menar att Öst-P ska förmedla ett varaktigt budskap om solidaritet från EU. Partnerskapet är ett uttryck för EU:s politiska vilja att erbjuda de sex östliga grannarna djupare samarbete med unionen i syfte att öka integrationen med EU och stärka närmandet till unionens värdegrund, regelverk och lagstiftning. Det finns ett ömsesidigt intresse att utveckla samarbetet och relationerna mellan EU och dessa länder. Sverige ska arbeta för en ambitiös strategi för hur partnerskapet ska utvecklas, ta nya initiativ i syfte att bredda och fördjupa samarbetet och vara det mest pådrivande landet i EU för Öst-P. För de länder som genomför politiska och ekonomiska reformer ska det finnas ett tydligt EU-medlemskapsperspektiv.

Sverige ska verka för möjligheten till differentiering mellan partnerskapsländerna där respektive land ska ha möjlighet att göra framsteg i sin egen takt. Principen om differentiering är viktig. Likaså att stegen tas på frivillig grund. Den innebär att de sex länderna bör behandlas på egna meriter och utifrån individuella förutsättningar. Samtidigt finns ett värde av att de sex länderna omfattas av samma ramverk och strategiska ansats. Principen om konditionalitet är också central, det vill säga att utvecklingen av varje lands relation med EU kommer att vara beroende av hur väl landet lever upp till åtaganden vad gäller t.ex. mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen.

Huvudsakligt fokus inom Öst-P ligger på varje partnerlands bilaterala relationer med EU. Därutöver har ett multilateralt samarbete etablerats i syfte att stödja de bilaterala relationerna. Den multilaterala dimensionen av partnerskapet syftar inte till att ersätta de sex ländernas respektive bilaterala relation med EU, utan erbjuder möjligheter att förstärka och fördjupa dessa. Öst-P:s syfte var att skapa ett tydligare ramverk för de bilaterala relationerna med EU, med tydligare målsättningar och prioriteringar. Sverige ska även i

fortsättningen utveckla bilaterala kontakter och utbyten med länderna inom Öst-P. Det är viktigt att inte länder känner att de fastnar i sina ambitioner till följd av att de kopplas ihop med övriga.

Öst-P ska grunda sig på ömsesidiga utfästelser om rättsstatens principer, goda styrelseformer, respekt för de mänskliga rättigheterna, respekt för skyddet av minoriteter samt principerna om marknadsekonomi och hållbar tillväxt. Det är önskvärt med en tydligare koppling mellan de politiska prioriteringarna när det gäller de sex målländerna inklusive vilka reformer de bör genomföra och EU:s bistånd till dessa länder. Öst-P bör bidra till detta, liksom till förbättrad givarsamordning. Sverige ska ha ett långsiktigt engagemang för fortsatt reformering av länderna inom Öst-P och EU ska ge dessa partnerländer starkt stöd i deras ansträngningar att närma sig EU och erbjuda bistånd i det reformarbete som detta medför. Sverige behöver därför stärka ansträngningar över hela regionen, och det var i det syftet som alliansregeringen våren 2014 beslutade att anta en sjuårig biståndsstrategi för Öst-P, västra Balkan och Turkiet för perioden 2014–2020.

Öst-P har nu funnits i fem år. Vi har lagt grunden för en allt närmare relation med Georgien, Moldavien och Ukraina, genom att slutföra förhandlingar om associerings- och frihandelsavtal och etablera dialoger som syftar till viseringsfrihet. De länder som uppnått kraven måste premieras. Det kommer successivt att leda till att länderna integreras i EU:s inre marknad, vilket öppnar enorma ekonomiska möjligheter. Samtidigt som partnerskapet på vissa områden har överträffat förväntningarna finns det bakslag och stora utmaningar.

I Azerbajdzjan och Vitryssland är de ekonomiska och politiska reformerna få, och kränkningarna av mänskliga rättigheter och bristen på demokratisk utveckling är fortfarande särskilt allvarligt. Vitryssland har dessutom fortsatt kvar dödsstraffet. Dessutom drog sig Armenien tillbaka från sitt framförhandlade avtal efter starka påtryckningar från Ryssland. Även i de tre föregångsländerna finns det fortsatta problem med skyddet av mänskliga rättigheter, korruption och oligarkers särställning.

Associeringsavtalen utgör en långsiktig plattform för framtida förbindelser mellan EU och de tre länderna, vilket bl.a. ger dem tillträde till EU:s inre marknad. Det ökade ekonomiska utbytet kommer på sikt att leda till ökat välbefinnande i länderna. Associeringsavtal som inkluderar ett djupgående och omfattande frihandelsområde (AA/DCFTA) har undertecknats och trätt i kraft i Georgien, Moldavien och Ukraina (delvis), vilket redan nu har lett till en ökning av den bilaterala handeln. Två tredjedelar av EU:s medlemsstater har slutfört ratificering av avtalen. Sverige var en av de första medlemsstaterna att ratificera avtalet, vilket skedde redan hösten 2014. Moldavien har uppnått viseringsfrihet. Georgien har fullföljt sina åtaganden och bör ges viseringsfrihet samtidigt som Ukraina har tagit steg mot att uppfylla handlingsplaner i samma syfte. Armenien och Azerbajdzjan har gått vidare med viseringsförenklning, och förhandlingar pågår med Vitryssland. Samtidigt

är utmaningarna fortfarande mycket stora, särskilt när det gäller genomförandet av åtgärder.

Fria marknader och ekonomisk integration är avgörande för partnerländernas utveckling och deras förtroende för ett fördjupat partnerskap med EU. Utöver framtida ekonomiska vinster sänder avtalen också en politisk signal. Ukraina, Moldavien och Georgien har valt utvecklingsväg. Länderna satte öppenhet, demokrati och marknadsekonomi samt europeiskt samarbete framför slutenhet, förtryck och korruption. För de tre länderna i partnerskapet, Armenien, Azerbajdzjan och Vitryssland, som inte skrivit ett associeringsavtal, är det nu viktigt att hålla dialogen levande, inte minst för medborgarnas skull. Det måste finnas en tydlig öppning kring EU-medlemskap för alla de sex länderna förutsatt att politisk vilja finns och att de reformer som krävs genomförs. Partnerskapet uppmuntrar och stöder dem i genomförandet av nödvändiga reformer i denna riktning. För att partnerskapet ska få reell genomslagskraft krävs det dock att EU klart och tydligt deklarerar att även dessa länder ska få bli medlemmar i EU om de så önskar och förmår. För oss är Öst-P en logisk fortsättning på vårt historiskt starka stöd för EU-utvidgning och spridning av EU:s värden, standarder och arbetssätt till hela den europeiska kontinenten. EU ska vara öppet för alla de europeiska länder som vill och förmår leva upp till de krav som medlemskapet ställer. Skulle EU stänga dörren till dessa länder riskerar vi att få en ekonomisk nedgång och en destabiliserande utveckling i Europa.

Partnerländernas ambitioner med EU är olika, men EU har ett intresse av att fördjupa relationerna med var och en. Hur relationen utvecklas beror på varje partnerlands egna val, men också om de kan leva upp till de krav som EU ställer på samarbetet. En stor utmaning är att hitta modeller för att dels fördjupa relationerna, dels främja reformer.

Öst-P syftar också till att stärka EU:s och partnerländernas energisäkerhet med avseende på långsiktiga leveranser och transiteringar av energi. Här har inte utvecklingen gått i önskad takt och det finns stora utmaningar. Sverige måste ta initiativ till att fördjupa och utveckla samarbetet mellan EU och partnerländerna inom energisäkerhet.

Sverige och EU bör synliggöra fördelarna med partnerskapet för medborgarna i respektive land samt verka för att involvera och engagera medborgarna i processen. EU och partnerländerna måste bli bättre på att förklara innebörden av och målen med partnerskapet för allmänheten.

Aldrig tidigare har Öst-P varit viktigare. Sverige måste genom EU stötta Ukraina mot Ryssland och bidra till att hitta en fredlig lösning samt arbeta för en fortsatt stark satsning på länderna inom Öst-P. Sverige måste fortsätta på den väg som Alliansen startade. Det är genom ekonomiskt och politiskt stöd samt dialog som vi kan främja en positiv utveckling i regionen.

Sverige och EU måste tydligare synliggöra de problem och möjligheter som finns med partnerskapet och hitta nya lösningar och en väg framåt för att snabbare nå målen med partnerskapet. EU måste starkt och tydligt visa sin solidaritet och sitt engagemang för partnerskapet och partnerländerna samt

fortsätta att understryka vikten av implementering av gjorde åtaganden, inte minst långtgående reformer i partnerländerna. Synliga resultat är centralt för att bevara och stärka stödet.

10. EU:s grannskapspolitik, punkt 5 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 23 och 28 samt avslår motionerna

2015/16:2261 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 7.2,

2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP) yrkandena 3–5,

2015/16:2333 av Karin Enström m.fl. (M, C, FP, KD) yrkandena 1–11,

2015/16:2714 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7 och

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna anser det vara av stor vikt att EU upprätthåller goda relationer och handelsförbindelser med grannskapet, och vi anser det viktigt att värna varje lands rätt till territoriell integritet och suveränitet och möjlighet att göra fria val utan påtryckningar från utomstående parter. Vi menar att regeringen bör arbeta för ett mellanstatligt samarbete mellan fria och självständiga stater samt en renodlad frihandelszon som utvidgas genom frihandelsavtal med utomstående stater i stället för upptagande av ytterliga medlemsstater.

Om associeringsavtal trots allt ska tecknas anser vi att kraven måste skärpas. Vi vill se tydligare reformer och uppfyllda krav t.ex. när det gäller arbete mot korruption och organiserad brottslighet, en fungerande rättsstat, fungerande gränskontroller, säkerhet, demokrati och mänskliga rättigheter. Dessa krav ska vara uppfyllda innan avtal ingås.

Vidare betonar Sverigedemokraterna att stor försiktighet måste iaktas när det gäller beslut om nya stödpaket för särskilt det södra grannskapet. Omfattningen av sådana paket riskerar att bli mycket kostnadsdrivande för unionen i ett läge när många medlemsländer redan befinner sig i ekonomisk kris. Sveriges linje i frågan bör därför vara att ytterligare avtal om närmare associering inte är tvingande på EU-nivå utan överläts till sådana medlemsstater som anser sig ha kapacitet för detta.

11. EU:s grannskapspolitik, punkt 5 – motiveringen (V)

av Hans Linde (V).

Ställningstagande

EU har en historia av omfattande politiskt och ekonomiskt samarbete med auktoritära regimer i Nordafrika och Mellanöstern. Efter den s.k. arabiska våren sa sig EU vilja göra ett omtag av den förda politiken, och frågor om mänskliga rättigheter stod högt upp på den politiska agendan. Ett par år senare kan vi konstatera att lite har gjorts i praktiken. I arbetet med att bygga EU:s murar högre mot omvärlden har många av regionens auktoritära regimer varit nära allierade. Flera av regimerna har dessutom beväpnats genom vapenexport från EU:s medlemsstater och betraktas som viktiga ekonomiska partner i arbetet med att öka exporten från EU. Det gäller även Sverige. Vänsterpartiet anser att det, i ljuset av den arabiska våren, fortfarande finns stora behov av att i grunden reformera grannskapspolitiken med Nordafrika och Mellanöstern för ett ökat fokus på folkrätt, demokrati och mänskliga rättigheter.

12. EU:s bilaterala och regionala förbindelser, punkt 6 (M)

av Karin Enström (M), Sofia Arkelsten (M), Margareta Cederfelt (M) och Göran Pettersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 11.2 och avslår motionerna

2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP) yrkande 1 och

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 8, 14, 22, 24–27 och 36.1.

Ställningstagande

Relationen mellan EU och Ryssland måste vila på respekt för internationella regler, institutioner och principer. Åtaganden inom världshandelsorganisationen WTO och Europarådet måste följas och uppmuntra till en utveckling mot ett pluralistiskt och mer demokratiskt Ryssland. EU måste påtala de oacceptabla övergreppen mot de mänskliga rättigheterna inte minst mot hbtq-personer och den ökade repressionen mot det civila samhället.

Betydelsen av EU:s relationer med Kina har ökat markant. Kinas agerande påverkar i princip alla verksamhetsområden inom EU:s utrikespolitik. EU måste, som Kinas viktigaste exportmarknad, tydligare använda sitt

ekonomiska inflytande för att påverka när det gäller mänskliga rättigheter, liberaliseringen av landets ekonomi och främjandet av en hållbar utveckling.

EU bör utveckla närmare relationer med länderna på den afrikanska kontinenten, och det behövs ett förstärkt partnerskap mellan EU och Afrikanska unionen (AU). Kampen mot fattigdom, främjande av hållbar utveckling och arbetet för frihandel är prioriterade områden för detta partnerskap. EU behöver också fördjupa sitt samarbete med länder som Brasilien, Indien och Sydafrika i viktiga frågor som rör klimat, forskning och tillväxt.

EU måste också fortsätta att driva på fredsprocessen mellan Israel och Palestina baserat på en tvåstatslösning där båda parter kan leva med säkra och erkända gränser med utgångspunkt i 1967 års gränser och FN:s resolution 242.

13. EU:s bilaterala och regionala förbindelser, punkt 6 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 8, 14, 22, 24–27 och 36.1 samt

avslår motionerna

2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP) yrkande 1 och

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 11.2.

Ställningstagande

Det är tydligt att Rysslands agerande, både när det gäller agerandet på Krim och i de östliga delarna i Ukraina, strider mot internationell rätt och avtal och kränker Ukrainas territoriella integritet. Det kan nu inte råda några tvivel om att Ryssland på många olika sätt stöder separatistgrupper och även är direkt militärt involverat i landet. Utifrån vår principiella utgångspunkt att värna alla staters suveränitet, självbestämmande och territoriella integritet är vi kritiska till den överstatliga inriktningen inom EU och med samma utgångspunkter är vi naturligtvis ännu mer kritiska till Rysslands stormaktsfasoner som dessutom utgör ett säkerhetspolitiskt hot i vårt närområde. Sverigedemokraterna ställer sig positiva till EU:s starka reaktion mot Rysslands agerande på Krim och i östra Ukraina. Sverigedemokraterna ställde sig bakom att avbryta förhandlingarna om det nya samarbetsavtalet med Ryssland och avtalet om förhandlingsprocessen om viseringsfrihet och partiet stöder ett fortsatt fryst förhandlingsläge.

Sverigedemokraterna anser liksom regeringen att ämnen som mänskliga rättigheter och demokrati fortsatt bör ha en framträdande ställning då samtal förs mellan EU och Ryssland. Sverigedemokraterna står bakom det paket av sanktioner som EU infört mot Ryssland hittills och välkomnar utvidgningen som skett under året. Vi är öppna för ytterligare utvidgningar av sanktionerna och anser att Sverige inom EU ska ställa sig bakom sådana om det skulle visa sig nödvändigt. Det är viktigt att Sverige står fast när andra EU-länder börjar vackla i frågan om sanktioner gentemot Ryssland. För att sanktionerna ska ge största möjliga effekt uppmanar Sverigedemokraterna även regeringen att i EU arbeta för en tydlig utvärdering och uppföljning av sanktionernas effekter och eventuella tillkortakommanden.

I fråga om Turkiet ser vi mycket allvarligt på att Turkiet har lyckats utvinna stora eftergifter från EU bl.a. när det gäller viseringsfrihet. EU säger sig ställa samma krav på Turkiet som andra och har som målsättning att landet ska uppfylla kraven för viseringsfrihet fram till juni, men vi bedömer det som högst osannolikt att detta kommer att bli något annat än tomma löften. Enligt en rapport från EU-kommissionen i början av mars uppfyller Turkiet i dag endast 36 av de 79 nuvarande kraven och tiden fram till juni är knapp. Vi menar att tidigare erfarenheter av beviljad viseringsfrihet till andra länder visar på att även om länder avger löften om att åtgärda brister och uppfylla krav riskerar det att endast bli en papperskonstruktion där handling inte följer ord. Vi anser att EU inte ställer tillräckliga krav på länder vare sig i anslutningsförhandlingar eller för att bevilja visumfrihet. Vi vill även att regeringen inför ett ensidigt visumtvång gentemot Turkiet om EU ger dem visumfrihet redan i juni.

När gäller EU:s avtal med Turkiet anser vi att det saknar grund i beprövad erfarenhet och bygger på önsketänkande. Strategin för att hantera migrationsströmmen bygger på att Turkiet är en tillförlitlig avtalspart, vilket vi ser som ett mycket osäkert antagande. Turkiets ingångsvärde i processen bedömer vi vara att utverka fördelar och få en s.k. ”gräddfil” in i unionen. Därför bör regeringen verka för att avtalet tidigast möjligt sägs upp.

Sverigedemokraterna stöder ett erkännande av Västsahara som stat. Vägen till att bygga en fungerande stat i Västsahara kräver en folkomröstning och fredsförhandlingar med Marocko. Marocko visar ingen vilja till samarbete i frågan, och landet sköter också den humanitära situationen i Västsahara dåligt. Sverigedemokraterna anser att det därför är nödvändigt att regeringen sätter press på Marocko genom att erkänna Västsahara som stat, verka för detta inom EU och arbeta för att möjliggöra en folkomröstning för självständighet. Sverigedemokraterna anser det som mycket problematiskt att riksdagens beslut av den 5 december 2012 om att erkänna den sahariska arabiska demokratiska republiken (Västsahara) som en fri och självständig stat och även verka för detta inom EU nu inte genomförs varken på nationellnivå eller EU-nivå. Vi anser därför att regeringen ska följa upp tidigare riksdagsbeslut och inom EU verka för ett erkännande av Västsahara samt verka för att Marocko går med på en rättvis folkomröstning om Västsaharas framtid.

Sverigedemokraterna anser att målet med EU:s Mellanösternpolitik bör vara en varaktig fred där båda parter kan leva i fred och säkerhet. Sverigedemokraterna ser det som omöjligt att Hamas kan bli en del av en sådan långsiktig lösning. Hamas är en terrororganisation som vill förinta staten Israel och det judiska folket, och som sedan 2005 har skjutit över 11 000 raketer mot Israel. Under året har även en ny och mycket oroande förskjutning i terrortaktik skett. I stället för att föra in vapen och bomber uppmanar Hamas palestinierna till att begå enskilda knivattacker mot israeler. Förutom den fysiska faran är detta en form av psykologisk krigföring ägnad att göra livet för civila israeler så svårt som möjligt. Inget folk ska behöva acceptera att leva under sådana förhållanden, och Sverigedemokraterna efterlyser här ett mycket starkare ställningstagande från EU. Sverigedemokraterna anser att Sverige inom EU ska verka för att en regeringsbildning där Hamas ingår inte ska anses vara legitim. Sverigedemokraternas förtroende för Fatah och den palestinska myndigheten (PA) är lågt. EU betalar stora biståndsmedel till den palestinska myndigheten. Sverigedemokraterna anser att villkor för att den palestinska myndigheten ska erhålla bistånd ska vara att den upphör med alla belöningar för och hyllningar av terrorism, uppmaningar till terrordåd samt tar tydligt avstånd från antisemitism och visar prov på vilja att styra i enlighet med demokratiska principer och mänskliga rättigheter. De bör också uppvisa en trovärdig vilja att ha en fredlig relation med Israel. Sverigedemokraterna anser att regeringen inom EU bör arbeta för ett stopp av bistånd till den palestinska myndigheten tills dessa krav är uppfyllda.

Sverigedemokraterna anser vidare att Sverige inom EU bör verka för att EU-institutionerna inte ska gå vidare med genomförandet av märkning av produkter från israeliska bosättningar. Vi anser att detta inte för fredsprocessen framåt utan snarare missgynnar många människor från Palestina som tjänar sitt uppehälle på att arbeta på industrier i dessa områden.

De fruktansvärda inbördeskrigen i Syrien och Irak har varit särskilt förödande för minoriteter, i synnerhet ländernas kristna sådana. I och med Daishs härjningar har situationen förvärrats ytterligare och efter att den kristna befolkningen dödats eller fördrivits från sina hem har man påbörjat ett folkmord och en förintelse av det kristna och förhistoriska kulturarvet. Från att det 2003 fanns ca 1,2 miljoner kristna bara i Irak, uppskattas nu antalet ha sjunkit till 150 000–400 000. Förenta nationernas expert på minoritetsfrågor betecknar utvecklingen för områdets minoriteter som förödande och oåterkallelig. Både Europaparlamentet och den amerikanska senaten erkände nyligen händelserna i området som folkmord, vilket vi välkomnar.

Irak är en problematisk statsbildning eftersom landet innefattar ett flertal religiösa och etniska minoriteter som visar på uppenbara svårigheter att samexistera fredligt. Ninevesläppen var historiskt en del av det assyriska kungariket, och kristna och andra minoriteter har under lång tid utgjort en majoritet i området. Dessa grupper kräver att området ska få långtgående autonomi inom den irakiska statsbildningen. Kurderna har länge haft en varierande men betydande grad av självstyre inom Irak. I dagens instabila

situation har kurderna uppvisat förmåga att försvara de områden som de anser tillhör dem. Kurderna har, jämfört med andra minoriteter i området, visat stor vilja till demokratisk utveckling. Kurderna har även visat ett engagemang för mänskliga rättigheter när de gett skydd åt andra minoriteter som drabbats av Daishs framfart.

Sverigedemokraterna stöder utökad autonomi och självständighet för såväl kurder som kristna. Vi ser därför mycket allvarligt på att EU i praktiken gjort sig beroende av Turkiet för att hantera flyktingfrågan, samtidigt som Turkiet använder sin militär för att förhindra utökad kurdisk autonomi i Syrien. Beslut i sådana frågor måste dock fattas efter noggrant övervägande för att förhindra att nya konflikter uppstår. Sverigedemokraterna anser därför att regeringen i EU bör verka för att uppmärksamma de humanitära och kulturella värden som håller på att gå förlorade i inbördeskrigens Syrien och Irak, att FN upprättar en säker zon för utsatta minoriteter i konfliktområdena i Syrien och Irak samt visar sitt tydliga stöd för de kristna och andra utsatta minoriteter i området. Vidare bör regeringen i EU verka för att öka de humanitära insatserna i konfliktområdena. Vi välkomnar att så i viss mån skett även om omfattningen fortfarande är otillräcklig. Eftersom behoven är närmast gränslösa är det också viktigt att pengarna används så effektivt som möjligt. Inrättandet av t.ex. Maddadfonden anser vi vara onödig eftersom det redan finns ett antal liknande instrument. Regeringen bör därför inte bidra med svenska medel. Regeringen bör i EU även verka för att en långsiktig, konstitutionell lösning utarbetas, som i praktiken tar hänsyn till, skyddar och bevarar områdets religiösa och kulturella minoriteter, för att det skapas ett område för kristna på Nineveslätten med egen autonomi och för en långsiktigt hållbar lösning som tar hänsyn till kurdernas anspråk på utökat självstyre.

14. EU:s bilaterala och regionala förbindelser, punkt 6 (L)

av Birgitta Ohlsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP) yrkande 1 och avslår motionerna

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 11.2 och

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 8, 14, 22, 24–27 och 36.1.

Ställningstagande

Utvecklingen i Ryssland är mycket oroande. Dess militära styrka växer i samma takt som landets respekt för mänskliga rättigheter och folkrätten försvinner. Exempelen på grova brott inom båda dessa områden är omfattande. De ryska stormaktsambitionerna omsätts också i tuffa påtryckningar mot de forna sovjetstater som vill vända sig västerut.

Ryssland har annekterat Krim och därmed för första gången i modern tid flyttat gränser i Europa med vapenmakt. Konflikten i Ukraina har sedan dess utvecklats till en krigssituation. Detta sker i ett av EU:s grannländer, i Sveriges närhet.

Sverige bör i det uppkomna läget balansera vår vilja att fördjupa vår relation med medborgarna i Ryska federationen med tydliga och hårda markeringar mot en alltmer auktoritär regim i Kreml. Konkret innebär det bl.a. att Sverige bör verka för fortsatt skärpta sanktioner mot Ryssland inom ramen för de sanktioner som EU enats om.

15. EU:s bilaterala och regionala förbindelser, punkt 6 – motiveringen (V)

av Hans Linde (V).

Ställningstagande

De återkommande katastroferna i Medelhavet, med tusentals drunknade flyktingar som följd, understryker vikten av att reformera EU:s asyl- och flyktingpolitik. Dublinförordningen behöver avskaffas, och vi måste skapa lagliga, säkra vägar in i Europa. Detta kan ske genom asylvisum som utfärdas vid ambassader och beskickningar, men även genom upphävande av visumkrav från länder som drabbats av konflikt eller krig eller vars regimer utsätter befolkningen för tortyr eller förföljelse. EU tenderar att behandla massflykten över EU:s gränser som någonting kriminellt i stället för att se det som en fråga om människor i nöd, och Vänsterpartiet anser att alltför mycket fokus läggs på att jaga smugglare och med militära medel sänka deras båtar samt förmå länder i Nordafrika och Sahel att stoppa flyktingar, i stället för att sätta igång räddningsaktioner av formatet Mare Nostrum, den italienska flottans räddningsprogram.

Israels ockupation av Palestina har skapat en av världens mest segdragna konflikter. Sedan 1967 har Israel ockuperat delar av Gazaremsan, Västbanken och östra Jerusalem i strid med folkrätten. Trots Israels omfattande och pågående folkrättsbrott har EU i dag ett mycket omfattande samarbete med Israel inom många områden. EU ingick ett associeringsavtal med Israel 1995. En central del av avtalet är omfattande handelslättnader för Israel. Avtalet är villkorat med respekt för mänskliga rättigheter och demokratiska principer. I flera andra fall har EU valt att säga upp liknande avtal när länder begått brott mot de mänskliga rättigheterna. Vänsterpartiet anser att Sverige bör agera för

att det nuvarande associeringsavtalet mellan EU och Israel fryses tills Israel respekterar folkrätten och upphör med sin ockupation.

Sedan 1975 är stora delar av den tidigare spanska kolonin Västsahara ockuperad av Marocko. Ockupationen har av den internationella domstolen i Haag bedömts vara rättsvidrig. FN vill att det västsahariska folket självt ska få avgöra sin framtid i en folkomröstning. En folkomröstning har dock systematiskt förhalats av ockupationsmakten Marocko. I december 2012 ställde sig en majoritet i riksdagen bakom motioner från bl.a. Vänsterpartiet om att erkänna staten Västsahara. Vi anser att regeringen nu ska genomföra riksdagens beslut och agera för att fler länder inom EU erkänner Västsahara. EU förhandlar just nu med Marocko om ett s.k. djupgående och omfattande frihandelsområde (Deep and Comprehensive Free Trade Area, DCFTA). När avtalet är på plats kommer det att bli det mest omfattande handelsavtal som EU har med något land runt Medelhavet. EU har undertecknat avtal om handel med jordbruksprodukter och fiske. Vänsterpartiet anser att Sverige bör agera för att alla förhandlingar om handelslättnader och fördjupat samarbete med Marocko bör villkoras med att Marocko respekterar folkrätten och genomför en folkomröstning i Västsahara i enlighet med FN:s beslut.

Vänsterpartiet är mycket kritiskt mot EU:s avtal med Turkiet. Turkiet är inget säkert tredje land. De erkänner inte flyktingstatus för icke-europeiska flyktingar, och flera rapporter vittnar om undermåliga asylprocesser samt att de turkiska myndigheterna sänt tillbaka flyktingar till de länder de flytt ifrån, bl.a. annat Syrien. Det har även kommit rapporter om att turkiska gränsvakter beskjutit syrier som försökt ta sig in i landet.

Turkiet har under Erdoğans styre tagit fler betydande steg bort från demokratins väg. Rapporterna om grova kränkningar av mänskliga rättigheter, inskränkt yttrandefrihet och ett växande förtryck av landets kurder avlöser varandra. Sedan i somras har utvecklingen i Turkiet entydigt gått åt fel håll. Över 400 av det politiska partiet HDP:s kontor har attackerats, tusentals oppositionella, journalister och aktivister har fängslats och våldet trappas upp i en rad kurdiska städer. Hitintills har fler än 300 civila dödats.

Grekland befinner sig alltjämt i en djup ekonomisk kris. Landet är i dagsläget inte kapabelt att tillgodose ett rättssäkert eller stabilt mottagande av människor på flykt. Mottagandeförhållandena är så dåliga och rättssäkerheten så låg att Grekland sedan flera år tillbaka undantas från den del av Dublinförordningen som säger att asylsökande ska få sin sak prövad i det land där de först registrerats.

Mottagandeförhållandena i de grekiska lägren är under all kritik. Den humanitära situationen är svår och det saknas både vilja, förmåga och kapacitet att behandla asylsökande på ett värdigt sätt. Människor sover utan tak över huvudet, på bara marken, och det råder brist på mat. Flera läger är numera låsta, och flyktingarna kan inte lämna dem på egen hand. Både Läkare utan gränser och UNHCR lämnade lägren på grund av EU:s avtal med Turkiet direkt efter att det tecknats.

16. Den gemensamma handelspolitiken, punkt 7 (M)

av Karin Enström (M), Sofia Arkelsten (M), Margareta Cederfelt (M) och Göran Pettersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 2 och
avslår motionerna

2015/16:194 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3 och

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 15 och 17–20.

Ställningstagande

EU förenas av en djup värdegemenskap och starka handelspolitiska band med USA. Den transatlantiska länken, som binder parterna samman, är den viktigaste kraften för demokrati, mänskliga rättigheter och marknadsekonomi i den internationella politiken. I ljuset av de politiska och ekonomiska förändringarna i världen är det viktigare än någonsin att EU och USA fördjupar sitt samarbete och agerar tillsammans på den internationella arenan. Ett resursstarkare Europa som har förmågan att både ta ett större ansvar för den egna säkerheten och kunna vara en stark partner till USA är även väsentligt för hållbarheten i det transatlantiska samarbetet.

EU och USA bör upprätta ett gemensamt frihandelsavtal. Frihandels- och investeringsavtalet Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) kommer att skapa världens största regionala frihandelsområde. Målet är att få bort handelshinder för den transatlantiska handeln. För Sverige är avtalet mycket viktigt. Sveriges utveckling och välbefinnande har under åren varit nära sammanlänkade med frihandels landvinningar. Det gäller än i dag. Och USA är en av våra viktigaste handelspartner. Vi vill därför se ett ambitiöst transatlantiskt handels- och investeringspartnerskap mellan EU och USA senast 2016. Att på detta sätt sammanlänka världens två största ekonomier är bra för hållbar tillväxt och sysselsättning, för styrkan och vitaliteten i den så centrala transatlantiska länken, för säkerheten och för frihandeln.

17. Den gemensamma handelspolitiken, punkt 7 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 15 och 17–20 samt avslår motionerna

2015/16:194 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3 och

2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 2.

Vi är positiva till handel och anser att Sverige inom såväl EU som i internationella forum, så som WTO, ska verka för en öppen och fri handel. Vi instämmer även i uppfattningen att ökad handel ger ökad tillväxt som i sin tur skapar bättre ekonomiska förutsättningar för länder och deras medborgare. Liksom tidigare sluter vi även upp bakom uppfattningen att frihandel kan vara en starkt välståndsskapande kraft för såväl fattiga som mer utvecklade länder. Att värna principen om frihandel är därför både ett globalt och ett svenskt intresse. Även andra intressen än rent ekonomiska bör kunna beaktas inom handelspolitiken, t.ex. ska vi kunna ställa motsvarande krav på djuretik på de animaliska produkter vi importerar som på de inhemskt producerade produkterna. Vi ser även vikten av att handelsavtal ska innefatta bl.a. företagens sociala ansvar (Corporate Social Responsibility, CSR) och miljöaspekter där prioriteringen ligger i ett minskat koldioxidläckage.

Sverigedemokraterna ser betydelsen av att skapa globala handelsavtal i dess helhet, men vi vill även belysa vikten av dess innehåll och hur detta påverkar den svenska marknaden. Vi är generellt positiva till ett handelsavtal mellan EU och USA – det s.k. TTIP – och vi tror att detta kommer att stärka den svenska industrin genom borttagandet av både tariffära och befintliga icke-tariffära handelshinder men även genom att förebygga tillkomsten av nya handelshinder.

Sverigedemokraterna ser positivt på USA:s uttalade indikationer om transparens, deltagande och ansvarstagande, och vår förhoppning är att framtagna standardiseringar styr mot redan befintliga handelsmekanismer i WTO:s avtal. Avtalet innehåller dock väldigt många faktorer och komplexiteten är påtaglig när det gäller bl.a. de tekniska och de icke-tariffära regelhindren, jämfört med borttagande av t.ex. ekonomiska tullar. Sverigedemokraterna betonar vikten av att i första hand se över de områden som har störst möjlighet till regelsamarbete. Det behövs även en förståelse av att vissa regelverk är svåra att samköra på grund av olika myndighetsstrukturer och olika produktregelverk. Vi anser att en gemensam minsta nämnare för de olika sektorerna bör vara att de ska generera avkastning, ökad marknadsintegration, i viss mån skydd av nationella intressen samt att handelsrelationer med tredjeland inte får försämrats. När det gäller utfallet i de olika sektorerna vill vi poängtera att redan framtagna prognoser är just

generella uppskattningar. Rapporter som visar vilka sektorer eller olika regioner som gynnas av handelsavtalet är osäkra.

Även om vår generella uppfattning av avtalet i dess helhet är positiv i fråga om industrins exportmöjligheter vill vi dock flagga för vissa klausuler i avtalet. Sverigedemokraterna betonar vikten av en lämplig utformning av tvistlösningsklausulen (ISDS) i det slutgiltiga avtalet. En tvistlösningsklausul av ren Naftamodell är något som Sverigedemokraterna inte kan ställa sig bakom. Vi vill vidare se att det blir fråga om en lista där de delar som ska vara föremål för ett handelsavtal tas upp och inte som i dag en lista där endast de delar som inte kommer att vara föremål för avtalet tas upp.

Sammanfattningsvis välkomnar vi ett frihandelsavtal med USA men anser att ett sådant avtal inte får utmynna i en situation där företag generellt ska kunna stämma stater med stöd av avtalet, där den svenska modellen skadas eller i en situation där avtalet i övrigt leder till en underminering av den svenska autonomin.

Sverigedemokraterna ser positivt på en övergripande handelsstrategi, och vi menar att vissa utvalda delar av åtgärds paketet kan generera positiva effekter för den europeiska och svenska marknaden. Men om vi gör en generell överblick, inte bara över de faktiska förslagen från kommissionen, utan även över andra åtgärds paket som rör bl.a. handel, energi, infrastruktur eller tillväxtskapande åtgärder, ser vi en återkommande problematik som rör finansieringslösningar, ökad användning av strukturfonder och socioekonomiska projekt samt ständigt kostnadsdrivande lösningar. Återkommande är att förslag som inte ska generera några kostnadsdrivande effekter har lett till det motsatta, särskilt för svenska skattebetalare, enligt vår mening. Vi menar därför att regeringen inom EU bör slå vakt om att den gemensamma handelsstrategin inte genererar ökade kostnader för svenska skattebetalare. Vi anser därmed att det är orimligt att försöka driva igenom handelsstrategin, särskilt som förslagen endast är visioner utan att varken innehålla några konkreta lagstiftningsförslag eller vara finansiellt förankrade.

18. Den gemensamma handelspolitiken, punkt 7 (V)

av Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:194 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3 och
avslår motionerna

2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 2 och

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 15 och 17–20.

Ställningstagande

EU har en gemensam handelspolitik i enlighet med fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. EU har därmed s.k. exklusiv kompetens på hela området för den gemensamma handelspolitiken. När Lissabonfördraget trädde i kraft 2009 utökades området för den gemensamma handelspolitiken till att även omfatta utländska direktinvesteringar, tjänster och handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter. Lissabonfördraget innebar även att Europaparlamentets roll utökades från att vara rådgivande till att bli medbeslutande. Numera krävs alltså ett godkännande av Europaparlamentet för att ett nytt, gemensamt handelsavtal ska kunna träda i kraft.

Eftersom EU:s förhandlingar om handelsavtal vanligtvis omfattar ett brett spektrum av områden aktualiseras ofta frågan om de färdigförhandlade avtalen omfattar frågor som ligger utanför EU:s exklusiva kompetens, och om avtalen därmed ska betraktas som s.k. blandade avtal och därför godkännas av de nationella parlamenten. Frågan har aktualiserats i samband med förhandlingarna kring TTIP-avtalet, CETA-avtalet och Singaporeavtalet. Många av EU:s medlemsländer anser att dessa avtal innehåller bestämmelser som faller utanför EU:s exklusiva kompetens på handelspolitikens område. Dessa länder har därför framfört åsikten att avtalen ska betraktas som blandade och att de således ska ingå av både EU och medlemsstaterna.

I nuläget råder oklarhet kring vilken makt EU har att besluta om de ovan nämnda avtalen. EU-kommissionen meddelade därför i mars 2015 att man kommer att begära ett yttrande från EU-domstolen i syfte att få klarhet i kompetensfördelningen på de områden som omfattas av handelsavtalen och i om EU ensamt kan ingå avtalet med Singapore eller om EU:s medlemsstater vid sidan om EU ska vara parter till avtalet. EU-domstolen har ännu inte avgett något yttrande.

Om EU-kommissionen, efter EU-domstolens ställningstagande, beslutar sig för att avtalen är att betrakta som blandade avtal ska avtalen godkännas av medlemsländernas parlament, däribland Sveriges riksdag. Givet avtalens omfattning och potentiella negativa konsekvenser för de enskilda medlemsländerna är det rimligt att de nationella parlamenten ges denna möjlighet. Vänsterpartiet har lyft frågan i en interpellation till näringsministern och fått svaret att den svenska regeringen i princip delar uppfattningen att avtalen ska betraktas som blandade, men att man avvaktar EU-domstolens ställningstagande. Vi förutsätter därför att regeringen arbetar aktivt på EU-nivå så att det tydliggörs att TTIP-avtalet, CETA-avtalet och Singaporeavtalet är att betrakta som blandade avtal.

Regeringen bör verka för att TTIP-avtalet, CETA-avtalet och Singaporeavtalet ska behandlas som blandade avtal.

19. EU som global utvecklingsaktör, punkt 8 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 21.

Ställningstagande

Även om Sverigedemokraterna i sak inte vänder sig emot att EU ägnar sig åt biståndsverksamhet ser vi problem med en gemensam biståndspolitik eftersom den gemensamma inriktningen och strategin inte alltid står i samklang med Sveriges biståndspolitiska intressen samt att uppföljning och kontroll av uppnådda resultat är svårare på EU-nivå än på bilateral nivå. Vi efterlyser därför en saklig utvärdering om vilka fördelar och nackdelar ett sådant budgetsamarbete innebär. Av respekt för svenska skattemedel menar vi att beslut om bistånd, mottagarländer och strategier i första hand bör utgå från Sveriges riksdag.

20. EU som global utvecklingsaktör, punkt 8 – motiveringen (V)

av Hans Linde (V).

Ställningstagande

EU:s medlemsländer står för nästan 60 procent av världens samlade bistånd och är många utvecklingsländers största handelspartner. Trots att EU-kommissionen är världens fjärde största biståndsgivare och Sverige kanaliserar drygt 2 miljarder kronor av den nationella biståndsbudgeten årligen genom EU är den svenska biståndsdebatten fokuserad på det svenska bilaterala biståndet.

EU:s utvecklingspolitik brister på en rad punkter och står inför en rad utmaningar. Det främsta problemet är självklart att få av EU:s medlemsstater lever upp till sina åtaganden när det gäller biståndet. Under flera år hade EU målsättningen att biståndet skulle uppgå till 0,7 procent av BNI, för EU totalt och för äldre medlemsländer, medan de som blivit medlemmar efter 2002 haft en målsättning på 0,33 procent av BNI. Concord beräknar i sin rapport AidWatch från 2015 att EU sammantaget har långt kvar till målet och 2014 endast nådde upp till 0,42 procent av BNI. För två tredjedelar av EU:s länder, 18 stater, var motsvarande siffra under 0,2 procent. Uppskattningsvis 7,1 miljarder euro togs 2014 från EU-ländernas biståndsbudgetar för att

finansiera bundet bistånd, klimatbistånd, räntekostnader, flyktingmottagande i EU, utländska studenter vid högskolor i EU och skuldavskrivningar.

Utöver biståndsnivåerna och urholkningen av biståndet finns andra stora problem. Fortfarande är s.k. bundet bistånd vanligt i ett flertal medlemsstater. All utvecklingsforskning pekar på att det är en mycket ineffektiv biståndsform, och det står i strid med tanken om ägandeskap i biståndet. EU har antagit en policy för samstämmighet i utvecklingspolitiken, Policy Coherence for Development, som motsvarar PGU i Sverige. Fortfarande finns dock grundläggande brister i samstämmigheten mellan EU:s olika verksamheter. Unionens handels-, jordbruks- och fiskeripolitik är exempel på verksamheter som försvårar, och i vissa fall helt slår sönder, förutsättningarna för att biståndet ska kunna ge resultat. Ytterligare en bland flera stora utmaningar i EU:s utvecklingspolitik är att ett mindre antal medlemsstater med Malta, Ungern och Polen i spetsen har kunnat blockera mycket av arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i unionens bistånd.

EU:s bistånds- och utvecklingspolitik genomgår ett antal olika processer som kommer att medföra omfattande förändringar av hur politiken kommer att bedrivas framöver, och i detta arbete bör Sverige delta aktivt. Den tidigare målsättningen att biståndet skulle uppgå till 0,7 procent av BNI till 2015 har reviderats till ett kollektivt åtagande om att uppnå målet under löptiden för den nya globala hållbarhetsagendan, dock med förbehållet att de äldre medlemsstaterna får ta hänsyn till budgetära omständigheter och att de nyare endast måste sträva mot målet 0,33 procent. EU ska dessutom på kort sikt uppnå målet om att 0,15–0,20 procent av BNI ska gå till de minst utvecklade länderna samt uppnå 0,20 procent under hållbarhetsagendans löptid. Dessa målsättningar är otillräckliga. Sverige bör aktivt verka för att EU och dess medlemsländer snarast tar fram en tydlig färdplan för hur målen ska nås. Dessutom bör Sverige verka för att EU:s klimatfinansiering ska ske utöver redan existerande åtaganden för biståndet. Likaså är det viktigt att klargöra att samstämmighet för utveckling är ett överordnat mål och att det ska översättas i en konkret färdplan. Sverige bör arbeta aktivt för att en sådan färdplan ska bli verklighet. Slutligen finns ett behov av att tydliggöra det civila samhällets roll för utveckling, bl.a. genom deltagande i beslutsprocesser, och att finansieringen av det civila samhällets verksamhet ökar.

21. Ekonomiska och finansiella frågor m.m., punkt 9 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 30, 31 och 38.

Ställningstagande

Vi vänder oss mot den snedvridning som råder inom unionen där vissa länder står för de finansiella tillgångarna och andra i stort tar emot pengar utan motkrav. Sveriges EU-avgift uppgick 2015 till 37,7 miljoner kronor och återflödet från EU:s budget uppgick till endast 13,7 miljarder kronor 2014. För 2015 väntas återflödet hamna på ett ungefärligt jämförbart resultat. Denna mellanskillnad på tiotals miljarder kronor kommer aldrig de svenska skattebetalarna till del. I takt med EU:s utvidgning och förskjutning av makt ökar denna mellanskillnad ständigt i stället för att, som många skulle önska, minska. Vi vill därför att regeringen inom EU ständigt ska verka för att EU ska hålla onödiga kostnader nere.

EU:s och kommissionens dåliga hantering av budgetmedel borde lyftas upp mer än vad som är fallet i dag. En felmarginal på 4,4 procent kan aldrig accepteras, och därför ska inte kommissionen beviljas ansvarsfrihet för genomförandet av 2014 års budget.

22. Ekonomiska och finansiella frågor m.m., punkt 9 – motiveringen (V)

av Hans Linde (V).

Ställningstagande

Orsakerna till den ekonomiska krisen i EU är komplexa och sammanflätade men har samtidigt avslöjat betydande brister i det finansiella systemet. Eurokrisen är en strukturell kris som har sin grund i att valutaunionen låser fast länderna i en gemensam penning- och valutapolitik, samtidigt som de saknar nationella centralbanker som kan agera som långgivare i sista instans. Detta har lett till budgetunderskott och akuta statsfinansiella problem i en del länder i form av kraftigt stigande räntor på deras statsobligationer. Den förda politiken har alltså snarast förlängt och fördjupat den ekonomiska krisen och den har hanteras över huvudet på dem vars liv påtagligt påverkas av de beslut som fattas. I de flesta av de berörda länderna fick medborgarna inte fatta beslut om huruvida de skulle vara med i EMU, men de får nu betala priset. Att ytterligare öka överstatligheten ser vi därför inte som lösningen på de stora utmaningar som Europa står inför.

Krisen visar en brist på demokratisk legitimitet när det gäller EU- och EMU-länderna. En bankunion riskerar att förstärka EU:s makt på medlemsstaternas bekostnad. Jag anser att det behövs betydligt kraftigare åtgärder för att trygga den finansiella stabiliteten. En sådan åtgärd är att införa en lag om bankdelning som separerar traditionell bankverksamhet från spekulativ investmentverksamhet, vilket föreslås i den s.k. Liikanenrapporten

som tyvärr verkar ha hamnat längre ned på den politiska dagordningen bl.a. på grund av motstånd från den svenska regeringen.

Under 2015 behandlade utskottet rapporten Färdigställandet av EU:s ekonomiska monetära union, även benämnd De fem ordförandenas rapport. Rapporten innehåller mycket långtgående förslag om ett fördjupat EU-samarbete. Stora steg tas mot ökad överstatlighet, och makten förskjuts från medlemsstaterna till EU. Jag är starkt kritisk till rapportens förslag. Problemen i euroområdet kan inte lösas genom att man beskär medlemsstaternas nationella beslutanderätt över finanspolitiken. Överstatliga lösningar förhindrar de enskilda medlemsstaterna att fatta nödvändiga beslut utifrån sina egna förutsättningar. Då länderna står inför olika utmaningar och det finns obalanser i de individuella ekonomierna som måste lösas är steg i federal riktning fel väg att gå. Enligt min mening är det viktigt att medlemsstaternas kompetens inte beskärs ytterligare. De åtgärder som föreslås i rapporten innebär ett ökat EU-inflytande. Grundläggande befogenheter flyttas från medlemsstaterna, och fördragsändringar kommer att bli nödvändiga. Jag menar att det krävs en bred debatt och att de nationella parlamenten aktivt involveras i diskussionen om ett framtida EMU. Demokratisk legitimitet är här en central fråga.

Under 2015 trädde Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) i kraft. Jag tycker det är bra att kommissionen tar initiativ för att öka investeringarna i EU i syfte att bidra till högre tillväxt, ökad sysselsättning och stärkt konkurrenskraft. Efsi ska stödja strategiska investeringar av europeisk betydelse inom bl.a. infrastruktur, utbildning, forskning och innovation samt förnybar energi. Investeringarna bör kunna bidra till omställningen mot en grön resurseffektiv ekonomi, t.ex. genom hållbara investeringar på energi-, miljö- och klimatområdet med fokus på innovativa teknologier. I Sverige är ökade investeringar i Almi och Norrlandsfonden två viktiga satsningar.

Vänsterpartiet anser att EU:s budget bör minskas kraftigt. Bland annat bör EU:s gemensamma jordbrukspolitik avvecklas för att medlemsstaterna ska kunna bygga upp en nationell politik inom detta område i stället. Vi motsätter oss generellt förslag som ökar EU:s makt. På områden där det är möjligt att flytta fram positionerna för en progressiv politik måste en bedömning göras från fall till fall om fördelarna överväger riskerna med att ytterligare politikområden förs till EU-nivå. Vi anser vidare att Sverige bör omförhandla sitt avtal med EU.

23. Rättsliga och inrikes frågor, punkt 10 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 29, 32–35, 36.2 och 37 samt

avslår motion

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 8 och 9.1.

Ställningstagande

Motivet till förslaget till revidering av EU:s vapendirektiv är enligt kommissionen att stärka EU:s inre säkerhet mot terrorism. Men åtgärderna är i huvudsak begränsade till striktare regleringar av legala vapen som inte har någon betydelse för terroristers förmåga att utgöra ett hot mot eller allvarligt skada samhället. Förslaget får i stället negativa konsekvenser för bl.a. sport, jakt och träning för polis och militär. Vi anser därför att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen eftersom EU inte ska reglera nationella villkor för vapen. Däremot är vi positiva till förslaget i den del som rör ett gemensamt vapenregister, vilket gör det enklare att spåra vapen.

När det gäller förslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning kan vi förstå de motiv som ligger bakom. Vi anser emellertid att kontrollen av det egna territoriet är och bör förbli en nationell uppgift. Gränskontroller är ett viktigt verktyg för att varje medlemsstat ska kunna hävda sin territoriella integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. Det nu aktuella förslaget innebär att EU inkräktar på medlemsstaternas uppgifter. Enligt vår mening kan målen för de föreslagna åtgärderna bättre nås på nationell nivå, och vi anser därför att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen.

Slutligen anser vi att kommissionens förslag om en europeisk åklagarmyndighet innebär ett tydligt och oacceptabelt steg mot att ge mer makt till EU på bekostnad av medlemsstaternas suveräna självbestämmande. Även om en europeisk åklagarmyndighet ges ett begränsat ansvarsområde ser vi inget nationellt intresse i att låta utvecklingen gå mot en mer överstatlig union. Förslaget strider mot såväl subsidiaritetsprincipen som proportionalitetsprincipen, och vi anser att Sverige inte ska delta i samarbetet.

Vi förstår de motiv som motiverar en ny förordning om en europeisk gräns- och kustbevakning. Dock anser vi att kontrollen av det egna territoriet är och bör förbli en nationell uppgift. Gränskontroller är ett viktigt verktyg för att hävda territoriell integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. Vi anser att förslaget inkräktar på medlemsstaternas rätt att kontrollera och upprätthålla sina gränser. Enligt vår mening kan målen för de föreslagna åtgärderna bättre nås på nationell nivå, och vi anser därför att förslagen i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen.

Sverigedemokraternas utgångspunkt är att Sverige så som andra EU-länder ska vara självständigt och oberoende i utformningen av sin invandringspolitik.

Mot bakgrund av att EU-institutioners passivitet redan har lett till katastrofala konsekvenser för Sverige men även för andra EU-medlemmar ska regeringen verka för att avbryta förhandlingarna om det gemensamma europeiska asylsystemet som innebär att styrningen på området migration och invandring lämnas över till EU-strukturer i en ännu högre utsträckning än i dagsläget. Vi anser att svenska folket genom sina representanter ska kunna bestämma vilka som kommer till Sverige och på vilka villkor. Omfördelningsmekanismen som är grundbulten i det gemensamma asylsystemet har bevisligen inte fungerat. Sveriges önskemål om att använda sig av en del av Ungerns kvot och lätta på sin börda har inte fått gehör. Med Sverigedemokraternas politik kommer endast de som kommer direkt från ett krigsområde att omfattas av asylrätten, och därför finns det ingen anledning för Sverige att delta i utbyggnaden av det gemensamma systemet i fortsättningen.

I stället för att utforma en gemensam asylpolitik som gång på gång visat sig misslyckas anser vi att varje EU-land bör bidra med humanitära medel till krisens närområde. I stället för påtvingade kvotssystem på EU-nivå finns redan möjligheten för varje land att utforma bilaterala avtal med FN om att ta emot kvotflyktingar via UNHCR:s vidarebosättningsprogram. Detta riktar sig till de mest utsatta direkt i krisens närområde. Då har varje land möjlighet att bidra utifrån sina egna förutsättningar.

24. Rättsliga och inrikes frågor, punkt 10 – motiveringen (V)

av Hans Linde (V).

Ställningstagande

Direktivet om användning av flygpassageraruppgifter (PNR-uppgifter) har nyligen antagits. Terrorism är ett hot som måste tas på allvar, oavsett var i världen det sker. Metoderna för att bekämpa och motverka terrorism måste dock vara effektiva, rättssäkra och välavvägda. Jag är kritisk till direktivet och den massregistrering av uppgifter om personer som inte är misstänkta för brott som direktivet innebär. Att skapa ett sådant register är enligt min mening en alltför långtgående åtgärd som inte står i proportion till den inskränkning av den personliga integriteten som det medför. Jag ifrågasätter också på vilket sätt uppgifter om kostvanor och val av sittplats på flyget bidrar till att förebygga terrorism.

När det gäller förslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning är jag kritisk till den nya gränsbyråns otydliga men likväl utökade mandat. Rätten att söka asyl och möjligheten för människor att ta sig till Europa inskränks för varje dag som går. Samtidigt ökar de systematiska kontrollerna av personer som enligt unionsrätten har fri rörlighet inom Schengenområdet. Den nya myndigheten kommer inte att skapa fler lagliga vägar in i Europa eller skydda den fria rörligheten. EU bör i stället värna asylrätten och se till att en fungerande omfördelningsmekanism kommer till stånd. Dessutom anser jag att kostnadsanalysen av förslaget är bristfällig.

När det gäller förslaget om en europeisk åklagarmyndighet är det min åsikt att Sverige inte bör delta i samarbetet. Jag anser emellertid att det är positivt att Sverige deltar i förhandlingsarbetet för att påverka utformningen av en europeisk åklagarmyndighet så att den överensstämmer med svenska utgångspunkter om t.ex. effektivitet, rättssäkerhet och öppenhet.

Mot denna bakgrund delar jag utskottets uppfattning att de aktuella motionsyrkandena bör avstyrkas.

25. Rättsliga och inrikes frågor, punkt 10 – motiveringen (L)

av Birgitta Ohlsson (L).

Ställningstagande

EU är en värderingarnas union där respekten för mänskliga rättigheter och demokrati alltid måste stå i centrum. Såväl EU:s institutioner som medlemsländerna ansvarar för att respekten för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer upprätthålls. Det är emellertid tydligt att respekten för de mänskliga rättigheterna behöver stärkas inom EU-länderna. Det förslag om en s.k. rättighetsmekanism som EU-kommissionen lagt fram är därför välkommet. Samtidigt är förslaget enligt vår uppfattning tandlöst och saknar de sanktionsmöjligheter som skulle kunna göra mekanismen effektiv. Likabehandlingsprincipen och objektiva kriterier betonas, men någon regelbunden granskning av samtliga medlemsstater föreslås inte. Det råder även osäkerhet kring vad som ska kunna utlösa att EU-kommissionen vidtar åtgärder och hur granskningen av medlemsstaterna ska ske.

Jag anser att EU ska offentliggöra årliga rapporter om hur medlemsländerna respekterar unionens grundläggande värden. Vidare bör det genomföras regelbundna tematiska utvärderingar för var och en av de grundläggande rättigheterna i EU:s rättighetsstadga. Kommissionen bör ges möjlighet att dra ett medlemsland inför EU-domstolen för brott mot artikel 2 i Lissabon-fördraget. Kommissionen ska också kunna föreslå kännbara sanktioner, i form av exempelvis frysning av EU-stöd eller använda möjligheten att dra in rösträtten i rådet. Vidare bör s.k. fundamental rights officers tillsättas på varje EU-kommissionskontor i medlemsländerna med uppgift att bevaka grundläggande värden.

26. Jordbruk, fiske och livsmedel m.m., punkt 11 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 16 och 50–59.

Ställningstagande

Dagens jordbrukspolitik i Sverige är ett av de områden där i stort sett all kompetens är överförd till EU. Sverigedemokraterna anser att den gemensamma jordbrukspolitiken (Common Agricultural Policy, CAP) har karaktären av en icke ändamålsenlig övergripande lösning som är gjord främst för att passa jordbrukare i södra Europa. Denna politik är det kanske mest ineffektiva och kostsamma inslaget i hela EU. Jordbruksstödet utgör ungefär en tredjedel av EU:s budget. Det är Sverigedemokraternas mening att regeringen ska verka för att avskaffa den gemensamma jordbrukspolitiken. Sverigedemokraterna vill helt skrota jordbruksstödet i dess nuvarande form, som ur ett svenskt perspektiv utgör en enorm transferering av medel från svenska skattebetalare till jordbrukare på den europeiska kontinenten. Ett avskaffande av den gemensamma jordbrukspolitiken skulle leda till en radikal sänkning av medlemsavgifterna till EU. För svenskt vidkommande skulle i stället det s.k. gårdsstödet betalas ut direkt från den svenska staten. Tills vidare är det dock viktigt att vi på bästa sätt tar vara på de stöd som lantbruket kan få av EU för att stärka det svenska jordbruket.

Sedan EU-inträdet är den svenska jordbruksnäringen på tillbakagång. Sverigedemokraterna motsätter sig flera av de direktiv som EU stipulerar och som får negativa återverkningar på de svenska böndernas villkor. Sverigedemokraterna eftersträvar att Sverige ska omförhandla villkoren för medlemskapet i Europeiska unionen med det långsiktiga målet att återföra beslutsmakten till Sverige. Sverigedemokraterna vill i grunden omförhandla avtalen för det svenska EU-medlemskapet för att på olika sätt gynna Sveriges jordbruksnäring.

Den byråkrati som i dag omger EU:s regler måste förenklas, och den tillsyn som utförs av svenska myndigheter ska vara rättssäker, transparent och fri från onödigt betungande byråkrati. Reglerna om tvärvillkoren betyder att lantbrukarna ska uppfylla ett antal verksamhetskrav inom t.ex. tvärvillkorsområdet djurskydd för att få fulla stöd. Överträdelser bestraffas med avdrag på stöden, och om lantbrukarna inte rättat till tidigare uppmärksammade fel blir avdragen procentuellt större, från 3 till 15 procent. Tyvärr har många av de s.k. tvärvillkoren systematiskt tillämpats felaktigt i Sverige. Jordbruksverket har själva medgett att deras avdragssystem är fel. Det har resulterat i att tusentals lantbrukare kan ha fått avdrag för fel som de inte har begått.

Sverigedemokraterna motsätter sig stora delar av EU:s externa fiskeripolitik. Vi ifrågasätter kostnadseffektiviteten i framför allt fiskeavtalen och ser helst att avtalen inte förlängs när det gäller utvecklingsländerna. Man

använder fiskeripolitiken och pengar från den gemensamma budgeten, där vi är stora nettobetallare, för att upprätthålla en fiskeflotta, främst i Spanien och Portugal, som vid det här laget borde ha anpassats till hållbara fiskerivåer. Vi anser även att EU:s fiskeavtal över huvud taget inte går att förena med en hållbar utvecklingspolitik. EU:s fiskeflotta är dåligt kontrollerad och undergräver utvecklingsländernas möjligheter att utveckla lokalt fiske, skapa möjligheter till arbetstillfällen och försörja sin egen befolkning. Sverigedemokraterna menar därför att regeringen ska verka för att avskaffa EU:s externa fiskeripolitik.

Sverigedemokraterna anser vidare att konsumenternas förtroende för kvaliteten på livsmedlen förutsätter ett starkt djurskydd i Sverige och flexibla kontroller utifrån varje EU-medlemsstats specifika behov. Ett starkt djurskydd har även ett egenvärde eftersom det besparar djuren det lidande som uppstår vid långa transporter och plågsamma slaktmetoder. Det bästa sättet att uppnå ett starkt djurskydd inom EU är att verka för strikta gemensamma regler vid transporter samt att gemensamt motverka undantag för plågsamma slaktmetoder. Krav på ett starkt djurskydd i Sverige får inte leda till att det svenska jordbruket konkurreras ut av jordbruk i andra EU-länder. Sverigedemokraterna anser att de svenska böndernas konkurrenskraft bör stärkas, samtidigt som ett starkt djurskydd bibehålls.

Inom ramen för EU vill Sverigedemokraterna även verka för att varje medlemsstat får införa de sjukdoms- och smittokontroller som anses nödvändiga. Sverigedemokraterna vill därför minska kommissionens inflytande över hur, när och varför kontroller utförs i alla led i produktionskedjan samt vid import av livsmedel.

För närvarande pågår ett arbete inom EU med att ta fram en ny skogsstrategi. Vi i Sverigedemokraterna känner en oro för att en sådan strategi kan bli det första steget mot en framtida gemensam skogspolitik inom EU, vilket med stor sannolikhet skulle kunna få betydande negativa konsekvenser för Sverige och för den svenska skogsbruksmodellen. Redan i dag påverkas förutsättningarna för en nationell skogspolitik av flera av EU:s direktiv och förordningar. Om EU får ett allt större inflytande i dessa frågor kommer vi utan tvekan få mer av detaljstyrning, administration och byråkrati. Svenska förhållanden skiljer sig kraftigt från många EU-länders, och vi har redan fungerande modeller för att bruka och bevara vår egen skog. Därför anser vi att Sverige måste värna den nationella beslutanderätten.

Sverigedemokraterna har en konservativ syn på biologisk mångfald; vi anser att hänsyn ska tas till missgynnade och hotade arter. Art- och habitatdirektivet innebär emellertid att skogsbruk i praktiken skulle begränsas starkt om direktivet följdes strikt. Genomförandet av direktivet i svensk lagstiftning går betydligt längre än vad direktivet säger. Dessutom finns det en stark kritik kring hur Sverige som helhet har arbetat med rapporteringen till EU i fråga om art- och habitatdirektivet. Detta har till stor del skötts av Artdatabanken vid SLU utan insyn från övriga aktörer. Sverigedemokraterna anser att man inte kan ha den gemensamma rapporteringen av art- och

habitatdirektivet som utgångspunkt för en utvärdering av vare sig miljömålet Levande skogar i stort eller av huruvida vissa naturtyper i sig mer specifikt har gynnsam status eller inte. Sverige bör i stället utifrån egna definitioner av olika naturtyper sätta upp mål för bevarandet helt bortsett från befintliga definitioner av EU-habitaten. Frågan aktualiserades genom halvtidsöversynen av EU:s strategi för biologisk mångfald. Sverigedemokraterna har framfört en oro för att fågel- respektive habitatdirektivet så som de är formulerade i alltför hög grad kan kringskära normalt kommersiellt skogsbruk.

Sverigedemokraterna är positivt inställda till den jakt och viltvård som bedrivs i Sverige. Emellertid vänder vi oss mot att EU diktar svensk viltförvaltning. Sverige hade redan före EU-inträdet en viltförvaltning som var ett föredöme för resten av världen, och vi ser inga mervärden i att EU numera diktar förutsättningarna. I frågor som berör viltförvaltning anser vi att det nationella parlamentet alltid ska ha sista ordet och att regeringen därmed tydligt ska verka för att Sverige återtar beslutsmakten för de frågor som rymms inom art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet.

27. Miljö- och energifrågor, punkt 12 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 48, 49 och 60–64 samt avslår motion

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 9.2 och 21.

Ställningstagande

När det gäller klimatpolitiken vill Sverigedemokraterna se den i ett globalt perspektiv. Det krävs en insikt om att varken Sverige eller EU kan påverka koldioxidutsläppen i någon betydande utsträckning utan globala avtal. Sverigedemokraterna eftersträvar en miljö- och klimatpolitik baserad på humanism där alla världens människor har en okränkbar rätt att eftersträva en mer hälsosam morgondag. Vi avhåller oss emellertid från domedagsprofetior och lägger fokus på realistiska lösningar på verkliga problem. Om vi på kort och lång sikt ska kunna klara vår industri och handel och därmed i förlängningen jobben och välfärden måste vi ta med i beräkningen vad vi faktiskt släpper ut i förhållande till andra när vi beslutar om Sveriges utsläppsminskningar. I Sverige har vi sedan 1970-talet minskat vår användning av fossilt bränsle bl.a. genom en utfasning av användning av olja

för uppvärmning. Detta har tillsammans med en nästan koldioxidfri elproduktion resulterat i att vi i princip har den industrialiserade världens lägsta utsläpp per capita, detta trots vårt kalla klimat. Sverige står därmed för mellan 0,1 och 0,2 procent av världens totala utsläpp av växthusgaser, och därför anser vi inte att Sverige ska krävas på större utsläppsminskningar än andra länder.

Sverigedemokraterna ser positivt på en väl fungerande inre energimarknad när det gäller koldioxid och att förorenaren betalar. Vår högsta prioritering är dock ett minskat koldioxidläckage i kombination med europeisk konkurrens samt att investeringar ska vara kostnadseffektiva, realistiska och transparenta.

Sverigedemokraterna anser vidare att regeringens linje vid förhandlingar i EU och på global nivå måste vara att de som släpper ut mest också ska göra de största åtagandena när det gäller att minska sina utsläpp när det kommer till fördelningen av bördan inom EU och resten av världen. Svensk klimatpolitik har länge byggt på att Sverige ska gå före och besluta om betydligt större utsläppsminskningar av koldioxid än andra länder. Tanken bakom detta är att Sverige på detta sätt ska kunna påverka andra länder i samma riktning. Problemet med denna strategi är att det inte finns något som tyder på att den fungerar. Det finns ingen forskning på området som tyder på att denna föregångspolitik på något sätt bidrar till minskade utsläpp. Enligt teorin om koldioxidläckage kan det till och med vara så att denna politik bidrar till att öka utsläppen i andra länder. Enligt EU-kommissionen bidrar varje procentuell ökning av elpriset till en minskning av exporten med 1,6 procent, vilket understryker vikten av att upprätthålla god konkurrenskraft inom EU. Om det blir dyrare att tillverka varor i Sverige och Europa är risken stor att företag i stället flyttar till andra länder med lägre energipriser.

Sverigedemokraterna anser att regeringen bör driva linjen att EU:s medlemsstater vid beräkningen av nettoutsläpp av klimatgaser ska kunna tillgodogöra sig faktiska nettoutsläpp som inkluderar markanvändning.

Sverige har en väl fungerande elmarknad som dessutom är relativt miljövänlig och koldioxidutsläppssnål. Att delar av Europa nu överger en stabil elmarknad till förmån för vind, kol samt utomeuropeisk gas och olja ser vi som ett stort bekymmer. Vi ser att den europeiska utvecklingen på energimarknaden kan komma att påverka oss negativt. Sverigedemokraterna ser positivt på ett energisamarbete med våra närliggande grannländer när det gäller produktion och distribution av el. Utmaningarna ligger i att säkerställa nationell och europeisk energitillgång samt långsiktig miljöutveckling och försörjningstrygghet. Stora och dyra investeringar i europeisk infrastruktur, förnybar energi och avvecklad kärnkraft för att säkerställa klimatmål ser vi som en ekonomisk orimlighet. Att lägga för stora kostnader på europeiska företag kommer att hämma den ekonomiska tillväxten och därmed minskade resurser till forskning och utveckling. Vi ser att det bör ligga en balans i ekonomin och miljöåtgärderna för att skapa det långsiktigt hållbara samhället samt en långsiktig global konkurrens. Sverigedemokraterna prioriterar att säkerställa den nationella energiförsörjningen i första hand och

sedan, genom bilaterala nationella avtal garantera tillförlitligheten för att inte bli ekonomiskt eller politiskt beroende av bl.a. utomeuropeisk olja eller gas.

Sverigedemokraterna ser positivt på samarbete länder emellan när det gäller energi och klimatfrågor. Men vi ser dock ett flertal otydligheter och bristen på realistiska åtaganden när det gäller en gemensam europeisk energiunion. Vi vill särskilt lyfta upp betydelsen och vikten av globalt minskat koldioxidläckage och europeisk konkurrenskraft i framtida förhandlingar. Dessutom vill vi se en kostnadsanalys när det gäller investeringar i infrastruktur, förnybar energi och subventioner samt fördelning av europeiska fondmedel. Sverigedemokraterna anser att dessa frågeställningar är av största vikt då den Svenska energimodellen som till dagens datum har legat till grund för tillförlitlig och konkurrenskraftig energiproduktion med låga utsläpp av koldioxid ska styras mot den europeiska energivisionen. Vi ser detta som problematiskt eftersom den europeiska energisituationen resulterat i ökade kostnader, enorma investeringsbehov samt ofinansierade framtida satsningar och en oklarhet i fråga om vilka som ska bekosta detta i slutändan; dessutom ser vi en ökad användning av fossila bränslen och därtill ökade utsläpp av klimatgaser, samt undanträngningseffekter av koldioxidfri elproduktion.

Sverigedemokraterna anser att försörjningstryggheten är av största vikt och att det i första hand ligger i nationernas intresse att säkra sin egen kraftproduktion och diversifiering. Vi ser också betydandet av att minska importen av energi från politiskt instabila stater. Försörjningstrygghet handlar också om att göra realistiska prioriteringar när det gäller de olika energislagen. Vi ser det som orealistiskt att avveckla kärnkraften och samtidigt vilja avstå från fossila energislag och ersätta detta med förnybara intermittenta energislag.

28. Konkurrenskraft, konsumentpolitik och transport, punkt 13 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 40–47.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör arbetet inom EU i högre grad inriktas på att minska överstatligheten och öka medlemsstaternas självbestämmande. I den mån det inte är möjligt att avstå EU-lagstiftning vill vi att den ska bygga på

minimiharmonisering och att medlemsstaterna ges utrymme att själva bestämma nivån på de nationella reglerna.

Svenska produkters höga kvalitet och säkerhet har länge satt standarden, och av det skälet tenderar många konsumenter att föredra produkter som lever upp till svenska säkerhetskrav. Enligt vår mening är det viktigt att Sverige inte sänker sina höga ambitioner på detta område. Så länge EU inte ställer högre säkerhetskrav än de svenska bör regeringen därför verka för att svenska standarder och säkerhetskrav ska gälla för svenska konsumentprodukter. EU:s regler bör endast tillämpas i den mån de innebär ett högre och bättre skydd för konsumenterna och då endast fungera som ett komplement till de svenska standarderna och kraven.

För att konsumenten ska kunna fatta kloka och bra beslut är det viktigt att konsumenten får all relevant information om en produkt. Information om en produkts ursprungsland kan vara viktig för en konsument eftersom hon eller han av olika anledningar kan vilja – eller inte vilja – köpa produkter från ett visst land. För att konsumenten ska få möjlighet att välja eller välja bort en vara och därigenom kunna utöva sin konsumentmakt är det helt nödvändigt att få information om var produkten är producerad.

Enligt vår mening kan svenska konsumenter på detta sätt alltid vara säkra på att få det högsta skyddet och de högsta säkerhetskraven på svenska produkter. En ursprungsmärkning kommer av samma skäl också att vara en konkurrensfördel för svenska företag gentemot företag från andra länder.

Vad gäller transportfrågor anser vi att det vare sig är rätt eller rimligt att EU:s regelverk står över de lagar som stiftas av Sveriges riksdag, det svenska folkets företrädare. Detta grundläggande förhållningssätt bör vara vägledande även i frågor som rör transporter.

29. Konkurrenskraft, konsumentpolitik och transport, punkt 13 – motiveringen (V)

av Hans Linde (V).

Ställningstagande

Liksom vi framhållit tidigare år är vi i Vänsterpartiet emot det fjärde järnvägs-paketet. Vi menar att det är olyckligt att tvinga medlemsländerna att genomföra det marknadsexperiment på järnvägen som Sverige redan har prövat. Det har visat sig bli dyrare till följd av ökade administrativa kostnader, det har lett till sämre kontroll av hur företagen lever upp till arbetsmiljökrav och på så sätt bidragit till social dumpning och stora brister vad gäller arbetsmiljöerna och deras säkerhet. Det har också lett till dålig samordning mellan de aktörer som verkar på järnvägen. Detta ställer till stora problem för trafiken då järnvägen är beroende av att fungera som en enhet eftersom det är ett sammanhängande system. Järnvägen är därför särskilt olämplig att avreglera. Jag delar dock utskottets uppfattning att de aktuella motionsyrkandena bör avstyrkas.

30. Utbildning, ungdom och kultur, punkt 14 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 65–69.

Ställningstagande

Vår uppfattning är att Utbildning 2020-ramverket innehåller många bra förslag. Samtidigt anser vi att vilka åtgärder och vilka prioriteringar som ett enskilt land bäst behöver för att ha en framgångsrik utbildningspolitik är något som det enskilda landet bäst avgör självt. Vi är inte emot samarbeten mellan länder – tvärtom – men anser att det inte ska ske på ett överstatligt plan utan genom bilaterala avtal.

När det gäller Erasmus+ kan vi konstatera att den totala budgeten för Erasmus+ programperiod (2014–2020) är hela 14,7 miljarder euro. Vi anser att detta är en mycket stor kostnad.

Vi har dessutom uppmärksammat att medel kan sökas inom programmet till olika aktiviteter runtom i världen – bl.a. genom Jean Monnet-programmet. Pengar slussas på detta sätt från EU:s budget till länder som inte är med i EU och som inte är med och finansierar EU:s budget. Detta ställer vi oss skeptiska till.

Dessutom innehåller Erasmus+ ett antal frågor som bäst löses på nationell nivå. Vi anser exempelvis att samverkan mellan olika lärosäten bäst sker direkt mellan lärosätena.

Det är viktigt att mellanstatligt kunna utbyta erfarenheter på det ungdomspolitiska området och kan leda till att goda lösningar sprids mellan länderna. Vi vill betona att det är viktigt att avsikten med att använda den öppna samordningsmetoden efterföljs. Sverigedemokraterna anser att ungdomsarbete främst ska sker på lokal nivå och EU-samarbete kring ungdomsfrågor ska inte innebära någon harmonisering på området.

Sverigedemokraterna anser att kulturpolitik bör vara en nationell angelägenhet, och ser därför positivt på att man inom kulturområdet tillämpar sig av den öppna samordningsmetoden i stället för överstatlig lagstiftning. Med det sagt vill vi förtydliga att vi inte är främmande för frivilligt mellanstatligt samarbete och erfarenhetsutbyte. Det är dock viktigt att man från EU:s sida inte försöker påtvinga harmonisering på området, utan att de egna nationernas kulturella särart respekteras.

Därför är vi skeptiska till de, om än vaga, formuleringarna om att skapa större samhörighet mellan de europeiska medborgarna som finns inom programmet Ett Europa för medborgarna. Samhörighet i Europa är bra, men denna samhörighet får inte skapas på bekostnad av de suveräna nationernas interna samhörighet och EU:s kulturpolitiska satsningar ska inte syfta till att skapa en artificiell europeisk identitet.

31. EU:s institutioner, punkt 15 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 9, 10 och 70.

Ställningstagande

Det har nu gått drygt 20 år sedan Sverige blev medlem i Europeiska unionen. EU har utvecklats till något helt annat än det EU som folket röstade ja till. Enligt vår uppfattning bör regeringen därför verka för en omförhandling av medlemskapet i EU för att göra det möjligt för Sverige att lämna den överstatliga delen. När ett sådant alternativ är framförhandlat bör svenska folket ges möjlighet att i en ny folkomröstning ta ställning till Sveriges medverkan i en överstatlig union.

Regeringen bör också verka för ökad öppenhet och transparens i lagstiftningsarbetet i EU och för att användningen av de s.k. trilogerna inskränks. Enligt vår mening bör det råda full insyn i lagstiftningsprocessens alla delar. Trilogerna var avsedda att användas som en sista utväg om parterna inte kunde enas. Nu avgörs nästan alla lagstiftningsfrågor genom triloger. Det interinstitutionella avtalet ger enligt vår mening fortsatt utrymme för hemliga överläggningar, vilket är oacceptabelt.

När det gäller kommittéförfarandet och delegerade akter oroar det oss att Lissabonfördraget ger en långtgående normgivningsmakt till kommissionen, en makt som vi anser hör hemma hos medlemsstaterna. Mycket av det som kommissionen numera kan besluta om och som göms bakom ”tekniska anpassningar till Lissabonfördraget” är i själva verket betydande överflyttningar av makt till Bryssel. Enligt vår mening måste regeringen därför verka för att minimera användningen av delegerade akter.

32. EU:s institutioner, punkt 15 – motiveringen (V)

av Hans Linde (V).

Ställningstagande

Vänsterpartiet är ett EU-kritiskt parti. Vårt motstånd grundas i en kritik mot EU:s överstatlighet. Utvecklingen av unionen går åt fel håll och EU blir alltmer överstatligt, snarare än en samarbetsorganisation. EU:s sätt att hantera finanskrisen och de människor som sökt skydd i unionen undan krig och förtryck visar på EU:s stora brister. Samtidigt ser vi med oro på den anti-demokratiska utveckling som sker i flera medlemsstater utan att EU ingriper. Vänsterpartiet är mycket kritisk till EU:s avtal med Turkiet och återöppnandet av förhandlingarna om turkiskt medlemskap, samtidigt som regimen i Ankara begår övergrepp mot landets kurder och bryter mot yttrande- och tryckfriheten. Den nuvarande djupa krisen inom EU väcker frågor om unionens framtid. Den stundade folkomröstningen i Storbritannien likaså. Mot bakgrund av detta kan vi se att det kan finnas anledning att omförhandla det svenska medlemskapet i EU, men på andra grunder än de som anförs i motion 2015/16:3360 yrkande 1.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015.

Följdmotionen

2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för en omförhandling så att svenska folket kan ges möjlighet att ta ställning till om Sverige ska lämna det överstatliga EU och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om folkomröstningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att icke-euroländer ska undantas från Europa 2020-målen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att Sverige inte ska delta i den europeiska planeringsterminen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska presentera ett förslag till ett nationellt reformprogram för riksdagen genom en särskild skrivelse och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommissionens utvidgningsstrategi och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om svenskt ensidigt visumtvång gentemot Turkiet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anslutningsförhandlingar med Turkiet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att användningen av triloger inskränks och för ökad öppenhet och transparens och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att minimera förekomsten av delegerade akter och att samråd ska ske med EU-nämnden innan varje överföring av

- normgivningsmakt och innan utnyttjandet av normgivningsmakt, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den europeiska utrikestjänsten och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU som aktör i FN och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sanktioner gentemot Turkiet och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även andra intressen än rent ekonomiska bör kunna beaktas inom handelspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att exportbidrag som är direkt skadliga för utvecklingsländernas självförsörjningsgrad ska avskaffas och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handelsavtalet ska följa WTO:s standard och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avtal ska innehålla en positiv lista där det som ska vara föremål för frihandelsavtalet med USA radas upp, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frihandelsavtalet med USA inte får utmynna i en situation där företag generellt ska kunna stämma stater med stöd av avtalet och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en europeisk handelsstrategi inte får generera ökade kostnader för svenska skattebetalare och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvärdering av gemensamt EU-bistånd och tillkännager detta för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om villkor för EU-bistånd till den palestinska myndigheten och tillkännager detta för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s grannskapspolitik och tillkännager detta för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Västsahara och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sanktioner mot Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fredsprocessen i Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Syrien och Irak och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Medelhavsunionen och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om viseringsfrihet och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s budget och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att kommissionen inte ska beviljas ansvarsfrihet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s inre säkerhet och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förslaget till en gemensam gräns- och kustbevakning och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en europeisk åklagarmyndighet och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det gemensamma europeiska asylsystemet och tillkännager detta för regeringen.
- 36.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säga upp avtal med Turkiet och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser Turkiet

- 36.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säga upp avtal med Turkiet och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser kvotflyktingar

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska effektivisera arbetet med att sluta återtagandavtal med tredjeländer på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en regelbunden utvärdering av de reella effekterna av fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strukturreformer och tillväxtfrämjande åtgärder inte får vara kostnadsdrivande och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för svenska konsumentprodukters säkerhet enligt svenska standarder och säkerhetskrav primärt och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i andra hand ska verka för att svenska konsumentprodukters

- säkerhet kompletteras med EU:s säkerhetskrav i marknadskontrollen, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kravet på ursprungsland och tillkännager detta för regeringen.
 43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frågeställningar angående infrastruktur och transportföretag i allt väsentligt bör hanteras på en nationell nivå och tillkännager detta för regeringen.
 44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att man enbart i nödvändiga fall ska implementera ERTMS och tillkännager detta för regeringen.
 45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka i EU för ett avskaffande av ERTMS och tillkännager detta för regeringen.
 46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka i EU för ett avskaffande av järnvägspaketet och tillkännager detta för regeringen.
 47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att så mycket som möjligt av medlemslänarnas flygledning och trafikbestämmelser ska skötas på nationell nivå och tillkännager detta för regeringen.
 48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den europeiska energihandlingsplanen utvärderas när det gäller energiprisernas utveckling, elnätens funktion, investeringskostnader i infrastruktur samt handlingsplanens påverkan på globalt koldioxidläckage och tillkännager detta för regeringen.
 49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att energihandlingsplanen utvärderas i fråga om kostnadsutvecklingen av subventioner som gäller förnybar energi och tillkännager detta för regeringen.
 50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att avskaffa den gemensamma jordbrukspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
 51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för en minskad EU-byråkrati för fiske-, jordbruks- och fiskerinäringen och tillkännager detta för regeringen.
 52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att avskaffa den externa fiskeripolitiken och tillkännager detta för regeringen.
 53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att rimliga sanktions- och återkravsbelopp för EU-ersättningar bör gälla vid felaktigheter och tillkännager detta för regeringen.
 54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att varje medlemsstat får införa de sjukdoms-

- och smittkontroller som anses nödvändiga och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att ett generellt förbud på EU-nivå införs mot slakt utan bedövning och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att Sverige ska få möjlighet till undantag som gör att vi kan stoppa importen av kött som kraftigt avviker från intentionerna i svensk djurskyddslagstiftning, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige måste värna den nationella beslutanderätten över skogspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet och dess implementering i den svenska lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återta makten över jakten och viltvården från EU och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen vid förhandlingar inom den klimat- och energipolitiska ramen ska verka för att EU:s medlemsstaters åtaganden ska kunna justeras och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att kärnkraft vid förhandlingar inom den klimat- och energipolitiska ramen ska likställas med förnybar energi och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska driva som svensk linje att EU:s medlemsstater, inom ramen för internationella klimatavtal, inte bör anta väsentligt större mål om minskning av utsläpp av växthusgaser än resten av världen och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU bör driva frågan om att klimatfokus bör ligga på energiforskning och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör driva linjen att EU:s medlemsstater vid beräkningen av nettoutsläpp av klimatgaser ska kunna tillgodogöra sig faktiska nettoutsläpp som inkluderar markanvändning enligt vad som anförs i motionen och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Utbildning 2020-ramverket inte ska innehålla förslag på lösningar på problem eller utmaningar som är bäst lämpade att lösa på nationell nivå och tillkännager detta för regeringen.

66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de ekonomiska satsningarna på Erasmus+ ska stanna inom EU och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att lägga ned Erasmus+-samarbetet, och i stället låta respektive lärosäte skriva avtal med de lärosäten de önskar, och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att EU respekterar Sveriges nuvarande ståndpunkt att ungdomspolitiken först och främst är en lokal angelägenhet och att enbart erfarenhetsutbyten och öppna samordningsmetoder bör tillämpas på det ungdomspolitiska området, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att det inte sker någon harmonisering på kulturområdet inom EU och att kulturpolitik även fortsatt ska vara en nationell angelägenhet och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för ökad offentlighet i EU-politiken och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:2047 av Yilmaz Kerimo (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om värdet av ökade kontakter med Turkiet.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:194 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att TTIP-avtalet, CETA-avtalet och Singaporeavtalet ska behandlas som blandade avtal och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1400 av Yilmaz Kerimo (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade kontakter med Turkiet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1500 av Désirée Pethrus (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i EU bör driva frågan om krav på Turkiet avseende mänskliga rättigheter och demokrati i relationerna mellan EU och Turkiet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2174 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska spela en ledande roll inom EU för att utveckla och förstärka den gemensamma utrikespolitiken och den europeiska utrikestjänsten och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2261 av Jan Björklund m.fl. (FP):

- 7.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder och förslag inom ramen för EU:s utrikespolitik och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser EU:s utrikestjänst

- 7.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder och förslag inom ramen för EU:s utrikespolitik och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser EU:s grannskapspolitik

2015/16:2266 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta sanktioner mot Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den svenska hållningen visavi Ukrainas orientering västerut och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva att EU tar fram en tydlig vägkarta för ukrainskt EU-medlemskap och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sverige och det östliga partnerskapet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2332 av Karin Enström m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska spela en ledande roll inom EU för att utveckla och förstärka den gemensamma utrikespolitiken och den europeiska utrikestjänsten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den transatlantiska länken mellan Europa och USA bl.a. genom att

- snabbt få till stånd ett gemensamt frihandels- och investeringsavtal och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inom EU nu pågår ett arbete med att ta fram en långsiktig övergripande strategi för att stärka EU som global aktör, att strategin ska vara klar 2016 och att Sverige fortsatt ska vara ledande i det arbetet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsatt ska bidra till EU:s militära och civila krishantering och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om icke-euroländers ställning och inflytande inom EU-samarbetet och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn och förenkling av EU-lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2333 av Karin Enström m.fl. (M, C, FP, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för en ambitiös strategi för hur det östliga partnerskapet ska utvecklas, ta nya initiativ i syfte att bredda och fördjupa samarbetet och vara det mest pådrivande landet i EU för partnerskapet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det för de länder som genomför politiska och ekonomiska reformer ska finnas ett tydligt EU-medlemskapsperspektiv och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ha ett långsiktigt engagemang för fortsatt reformering av länderna inom det östliga partnerskapet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska ge dessa partnerländer starkt stöd i deras ansträngningar att närma sig EU och erbjuda bistånd i det reformarbete som detta medför och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige och EU bör synliggöra fördelarna med partnerskapet för medborgarna i respektive land samt verka för att involvera och engagera medborgarna i processen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige och EU tydligare måste synliggöra de problem och möjligheter som finns med partnerskapet och hitta nya lösningar och en väg för att snabbare nå målen med partnerskapet och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör fördjupa och stärka samarbete med Polen för att föra processen vidare i enlighet med de mål som sattes upp vid bildandet av partnerskapet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för möjligheteten till differentiering mellan partnerskapsländerna där respektive land ska ha möjlighet att göra framsteg i sin egen takt, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det östliga partnerskapet ska grunda sig i ömsesidiga utfästelser om rättsstatens principer, goda styrelseformer, respekt för de mänskliga rättigheterna, respekt för skyddet av minoriteter samt principerna om marknadsekonomi och hållbar tillväxt och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fördjupa samarbetet mellan EU och partnerländerna inom energisäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsatt ska utveckla bilaterala kontakter och utbyten med länderna inom det östliga partnerskapet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2678 av Sofia Damm m.fl. (KD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för EU-samarbetet ska trycka på för att EU:s utrikestjänst EEAS ska få ökade resurser på området religions- och övertygelsefrihet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2714 av Sofia Damm m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för en mer aktiv, samstämmig och slagkraftig europeisk utrikespolitik där främjandet av demokrati och ökad respekt för mänskliga fri- och rättigheter har absolut prioritet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s delegationer i omvärlden måste stärkas och samordningen i tredjeland mellan EU:s medlemsländer förbättras och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s utrikespolitik ska främja en multilateral världsordning och stärka samarbetet med FN samt med regionala organisationer i andra världsdelar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara pådrivande inom EU för att få till stånd en översyn av EU:s

stridsstyrkor, så kallade battlegroups, som står i ständig beredskap att delta i en snabb och begränsad insats och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att EU fortsätter att spela en aktiv roll som politisk och ekonomisk partner till Tunisien samt bistår med kraftfullt stöd i kampen mot terrorism och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i avsnitt 3.1 EU och tillkännager detta för regeringen.
- 9.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i avsnitt 3.2 Vårt Europa och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser migration

- 9.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i avsnitt 3.2 Vårt Europa och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser miljö- och klimatutmaningar

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i avsnitt 3.3 En större union med välmående grannar och tillkännager detta för regeringen.
- 11.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i avsnitt 3.4 EU:s röst i världen och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser EU:s stridsgrupper

- 11.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i avsnitt 3.4 EU:s röst i världen och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser EU:s bilaterala och regionala förbindelser

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i avsnitt 4.4 Energi och säkerhet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3170 av Hanna Wigh (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör avsluta medlemskapet i EU och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör avsäga sig deltagandet i ytterligare beredskapsperioder för EU:s stridsgrupper och lämna alla eventuellt pågående förberedelser för att delta i dessa (avsnitt 3.10) och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Övriga yrkanden

Motion	Motionärer
2014/15:2047	Yilmaz Kerimo (S)
2015/16:1400	Yilmaz Kerimo (S)
2015/16:1500	Désirée Pethrus (KD)
2015/16:3170	Hanna Wigh (SD)

BILAGA 3

Konstitutionsutskottets yttrande 2015/16:KU9y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 22 mars 2015 att ge konstitutionsutskottet möjlighet att yttra sig över skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 och följdmotioner i de delar de berör konstitutionsutskottets beredningsområde.

Konstitutionsutskottet yttrar sig över de delar av skrivelsen som gett upphov till motionsyrkanden inom utskottets beredningsområde och de aktuella motionsyrkandena. Motion 2015/16:3360 (SD) yrkandena 1, 2, 9, 10 och 70 berör utskottets beredningsområde.

Utskottet anser att utrikesutskottet bör avstyrka motionsyrkandena.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD) och ett särskilt yttrande (V).

Utskottets överväganden

Omförhandling av medlemskapet i EU och folkomröstning

Motionen

I kommittémotion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen ska verka för en omförhandling så att svenska folket kan ges möjlighet att ta ställning till om Sverige ska lämna det överstatliga EU. I samma motion begärs även ett tillkännagivande om folkomröstningar (yrkande 2).

Motionärerna vill att Sverige ska inleda en omförhandling för att göra det möjligt att lämna den överstatliga delen av unionen för att i stället samarbeta på en mellanstatlig nivå. De vill se ett samarbete kring vissa frågor, t.ex. brottsbekämpning samt miljö- och gränskontroller. När ett sådant alternativ är framförhandlat vill motionärerna att svenska folket ges möjligheten att i en ny folkomröstning ta ställning till Sveriges medverkan i en överstatlig union.

Tidigare behandling

Våren 2012 avstyrkte konstitutionsutskottet motioner om att Sverige snarast möjligt borde inleda förhandlingar om ett omedelbart svenskt utträde ur EU och att Sverige i fortsättningen endast ska vara medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Utskottet fann inte skäl att förordna en översyn av frågan om Sveriges medlemskap i EU och avstyrkte därför motionerna (bet. 2011/12:KU15).

Under våren 2015 behandlade utrikesutskottet likalydande motionsyrkanden som de nu aktuella (bet. 2014/15:UU10). Utrikesutskottet konstaterade då att frågan om ett svenskt utträde ur EU inte är aktuell. Utskottet anförde att svenska folket i samband med folkomröstningen 1994 röstade ja till medlemskap i EU, och beslutet om ett svenskt medlemskap fattades därefter formellt av Sveriges riksdag den 15 december 1994. Utskottet ansåg att Sverige genom att vara en engagerad och konstruktiv kraft i det europeiska samarbetet bäst kan ta till vara nationella intressen och främja universella värden. Yrkandena avstyrktes.

Ökad öppenhet och transparens

Skrivelsen

Europaparlamentet, rådet och kommissionen tillämpar sedan 2001 förordningen om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen). Regeringen anför att

Sverige har agerat aktivt sedan reglerna antogs för att främja en öppenhetsvänlig tolkning av öppenhetsförordningen.

I skrivelsen anför regeringen vidare att handlingsoffentligheten inom EU har ökat väsentligt sedan öppenhetsförordningen infördes. Många handlingar som tidigare var hemliga är numera direkt sökbara på internet. Utvecklingen mot en ökad handlingsoffentlighet är dock inte entydig. Under den översyn av öppenhetsförordningen som inleddes under 2008 och fortfarande pågår, har det även framförts förslag som skulle kunna leda till en minskad öppenhet. I skrivelsen framhålls det att Sveriges målsättning i förhandlingarna är ökad öppenhet i EU:s institutioner. Alla mål vid EU-domstolen och tribunalen med anknytning till allmänhetens tillgång till handlingar bevakas. Under året har Sverige fortsatt att agera i de mål där Sverige redan tidigare har varit aktivt och intervenerat i tre nya mål vid tribunalen.

Av skrivelsen framgår vidare att kommissionen presenterade ett interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning i maj 2015, och att en överläggning hölls med konstitutionsutskottet i oktober 2015. Enligt skrivelsen nåddes en preliminär överenskommelse mellan institutionerna i december 2015.

Överenskommelsen innebär bl.a. att man skapar en process för hur institutionerna ska samarbeta om program och planering där Europaparlamentet och rådet likställs. Den innehåller förstärkningar när det gäller kommissionens konsekvensutredningar innan kommissionen lägger fram nya förslag samt ett mer öppet, stärkt och konsekvent samråd med medlemsstaternas experter innan delegerade akter antas. Kommissionen åtar sig också att göra förteckningar över planerade delegerade akter tillgängliga. Överenskommelsen innebär också att institutionerna ska beakta öppenhet i lagstiftningsarbetet såväl inom ramen för den ordinarie lagstiftningsproceduren som inom arbetet med delegerade akter och genomförandakter.

Tilläggas kan att avtalet undertecknades den 13 april 2016 och har därmed trätt i kraft.

Motionen

Julia Kronlid m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2015/16:3360 yrkande 9 ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att användningen av de s.k. trilogerna inskränks och för ökad öppenhet och transparens i lagstiftningsarbetet inom EU. Motionärerna anser att det interinstitutionella avtalet ger fortsatt utrymme för hemliga överläggningar, vilket de menar är oacceptabelt. Trilogerna var tänkta som en sista utväg, mer eller mindre, om parterna inte kunde enas. Nu avgörs nästan alla lagstiftningsfrågor direkt genom triloger, anför motionärerna. De anser att regeringen ska verka för full öppenhet i trilogerna t.ex. i fråga om dagordningar, deltagarlistor, kallelser och stenografiska uppteckningar.

I samma motion begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för ökad offentlighet i EU-politiken (yrkande 70). Motionärerna anför att mycket av det material som t.ex. kommer EU-nämnden till del är hemligstämplat av

regeringen, men kan samtidigt vara tillgängligt genom medierna eller andra medlemsstaters parlaments webbplatser. Motionärerna tror inte att en ökad öppenhet kring de politiska turerna i rådet skulle leda till irreparabel skada för Sveriges anseende. I vart fall skulle det troligen uppvägas av ett ökat anseende inom landet, då Sverige vågar stå upp för sina principer om öppenhet och offentlighet.

Tidigare behandling

Vid sin behandling av kommissionens agenda om bättre lagstiftning för bättre resultat i november 2015 välkomnade utskottet kommissionens arbete för en bättre lagstiftning och ambitionen att införa mer öppenhet i lagstiftningsprocessen (utl. 2015/16:KU3). Utskottet framhöll att ett öppet och effektivt beslutsfattande främjar den demokratiska legitimiteten. Utskottet framhöll vidare vikten av en ökad öppenhet och insyn i EU:s beslutsprocesser, inte minst när det gäller de s.k. trilogerna, dvs. trepartsförhandlingarna mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet. I utlåtandet fanns ett särskilt yttrande (SD).

Utskottet hänvisade till det nämnda ställningstagandet i sitt yttrande till utrikesutskottet över kommissionens arbetsprogram för 2016 (2015/16:KU4y). I yttrandet fanns ett särskilt yttrande (SD).

Delegerade akter och genomförandeakter

Skrivelsen

Kommissionen presenterade, som redan nämnts, ett interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning i maj 2015, och en överläggning hölls med konstitutionsutskottet i oktober 2015. Enligt skrivelsen nåddes en preliminär överenskommelse mellan institutionerna i december 2015.

I skrivelsen framhålls det att överenskommelsen om det interinstitutionella avtalet innehåller ett mer öppet, stärkt och konsekvent samråd med medlemsstaternas experter innan delegerade akter antas. Kommissionen åtar sig att göra förteckningar över planerade delegerade akter tillgängliga. Överenskommelsen innebär också att institutionerna ska beakta öppenhet inom arbetet med delegerade akter och genomförandeakter.

Institutionerna kommer att arbeta vidare i syfte att också nå överenskommelser om icke bindande kriterier för tillämpningen av delegerade akter och genomförandeakter, och ett register där man ska kunna följa var i processen ett lagstiftningsärende befinner sig. Vidare förbinder sig institutionerna att senast under 2017 upprätta ett gemensamt register över delegerade akter i syfte att bl.a. öka transparensen. Sammantaget kan överenskommelsen sägas motsvara rådets prioriteringar och de ståndpunkter regeringen verkat för, anför regeringen i skrivelsen.

Den horisontella diskussionen om delegerade akter och genomförandekter har under 2015 framför allt handlat om att hitta en tillfredsställande lösning för en förstärkt roll för konsultation av medlemsstaternas experter i samband med antagandet av delegerade akter. Även frågan om kriterier för tillämpning av delegerade akter och genomförandekter har diskuterats.

Regeringen verkade bl.a. för att överenskommelsen leder till att antagandet av en delegerad akt blir mer öppet och konsekvent. Regeringen värnade i detta sammanhang ökad insyn i kommissionens förslag till delegerade akter och sammankallande av samråd med medlemsstaternas experter, notering av experters åsikter och återkoppling av kommissionens slutsatser av samrådet samt införandet av ett särskilt register med förslag till delegerade akter. Regeringen verkade också för att vägledande kriterier för tillämpningen av delegerade akter och genomförandekter ska tas fram. Sammantaget kan överenskommelsen sägas motsvara regeringens ståndpunkter.

Avtalet undertecknades som nämnts den 13 april 2016 och har därmed trätt i kraft.

Motionen

I kommittémotion 2015/16:3360 begär Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 10 ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att minimera förekomsten av delegerade akter, och att samråd ska ske med EU-nämnden innan varje överföring av normgivningsmakt och innan utnyttjandet av normgivningsmakt.

Tidigare behandling

Utskottet har i ett yttrande till utrikesutskottet uttalat följande om delegerade akter och kommittéförfarandet (2012/13:KU7y).

Enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt kan unionens lagstiftare, dvs. Europaparlamentet och rådet, välja att ge kommissionen befogenhet att anta akter med allmän räckvidd som inte är lagstiftningsakter och som kompletterar eller ändrar vissa icke väsentliga delar av en lagstiftningsakt. Så som regeringen anför i skrivelsen ger systemet med delegerade akter Europaparlamentet liksom rådet möjlighet att utöva kontroll över den befogenhet som lagstiftaren delegerar till kommissionen. Denna kontroll utövas genom att Europaparlamentet liksom rådet kan återkalla delegeringen eller invända mot att en akt antagen av kommissionen träder i kraft. I övriga frågor där kommissionen har genomförandebefogenheter och inget annat anges kvarstår det s.k. kommittéförfarandet ("kommittölogin"). Detta innebär att kommissionen samråder med särskilda rådgivande kommittéer bestående av experter från medlemsstaterna när den genomför EU-lagstiftning. I dessa fall kontrolleras utövandet av befogenheterna av medlemsstaterna.

Enligt utskottets mening kan det finnas anledning att bevaka i vilken omfattning kommissionen ges befogenheter att anta s.k. delegerade akter. De väsentliga delarna av ett område ska enligt fördraget förbehållas lagstiftningsakterna och får inte delegeras. Enligt utskottets mening bör inte kommissionen ges befogenheter i en sådan utsträckning att den på ett

oförutsebart sätt kan komma att påverka en lagstiftningsakts utformning och innehåll.

Vid sin subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till allmän uppgiftsskyddsförordning (KOM(2012) 11) som hänvisades i februari 2012 till utskottet, fann utskottet att förslaget inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen (utl. 2011/12:KU25). I sitt ställningstagande anförde utskottet att den omfattning i vilken kommissionen föreslås få befogenhet att anta delegerade akter framstår som olämplig, bl.a. då förslaget innebär att kommissionen ges en lagstiftande roll där kommissionen på ett oförutsebart sätt kan komma att påverka förordningens framtida utformning och innehåll på sätt som i många avseenden normalt bör ligga på lagstiftare eller domstol. Utskottet ifrågasatte också om en så pass omfattande, detaljerad och komplicerad reglering som den föreslagna förordningen, med inslag av delegerade akter som antas av kommissionen och av nationella föreskrifter, gagnar reglernas nationella genomslag. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2011/12:178).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det finns någon anledning till omförhandling av Sveriges medlemskap i EU, och anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka motion 2015/16:3360 yrkandena 1 och 2.

Det är viktigt att värna öppenhet och transparens och bevaka användningen av delegerade akter. Utskottet har tidigare uttalat att ett öppet och effektivt beslutsfattande främjar den demokratiska legitimiteten, och har framhållit vikten av en ökad öppenhet och insyn i EU:s beslutsprocesser, inte minst när det gäller de s.k. trilogerna, dvs. trepartsförhandlingarna mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet.

När det gäller frågan om delegerade akter har utskottet tidigare uttalat att det finns anledning att bevaka i vilken omfattning kommissionen ges befogenheter att anta delegerade akter. Även om det interinstitutionella avtalet – som nu har trätt i kraft – innehåller förbättringar när det gäller ett mer öppet, stärkt och konsekvent samråd med medlemsstaternas experter innan delegerade akter antas, vidhåller utskottet denna uppfattning.

Av skrivelsen framgår att regeringen verkar för en ökad öppenhet inom EU och att den aktivt arbetar med öppenhetsfrågorna. Vidare framgår att regeringen i förhandlingarna av det interinstitutionella avtalet bl.a. verkade för att överenskommelsen skulle leda till att antagandet av en delegerad akt blir mer öppet och konsekvent.

Med hänsyn till att frågorna fortlöpande bevakas av regeringen och riksdagen anser utskottet inte att det finns något skäl att göra några tillkännagivanden till regeringen med anledning av motion 2015/16:3360

yrkandena 9, 10 och 70. Utskottet anser därmed att utrikesutskottet bör avstyrka yrkandena.

Stockholm den 28 april 2016

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Björn von Sydow (S), Annicka Engblom (M), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Maria Abrahamsson (M), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Emanuel Öz (S), Fredrik Eriksson (SD), Mathias Sundin (L), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Emilia Töyrä (S), Berit Högman (S) och Marta Obminska (M).

Avvikande mening

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 (SD)

Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD) anför:

Det har nu gått drygt 20 år sedan Sverige blev medlem i Europeiska unionen. EU har utvecklats till något helt annat än det EU som folket röstade ja till. Enligt vår uppfattning bör regeringen därför verka för en omförhandling av medlemskapet i EU för att göra det möjligt för Sverige att lämna den överstatliga delen. När ett sådant alternativ är framförhandlat bör svenska folket ges möjlighet att i en ny folkomröstning ta ställning till Sveriges medverkan i en överstatlig union.

Regeringen bör också verka för ökad öppenhet och transparens i lagstiftningsarbetet i EU och för att användningen av de s.k. trilogerna inskränks. Enligt vår mening bör det råda full insyn i lagstiftningsprocessens alla delar. Trilogerna var avsedda att användas som en sista utväg om parterna inte kunde enas. Nu avgörs nästan alla lagstiftningsfrågor genom triloger. Det interinstitutionella avtalet ger enligt vår mening fortsatt utrymme för hemliga överläggningar, vilket är oacceptabelt.

När det gäller kommittéförfarandet och delegerade akter oroar det oss att Lissabonfördraget ger en långtgående normgivningsmakt till kommissionen, en makt som vi anser hör hemma hos medlemsstaterna. Mycket av det som kommissionen numera kan besluta om och som göms bakom ”tekniska anpassningar till Lissabonfördraget” är i själva verket betydande överflyttningar av makt till Bryssel. Enligt vår mening måste regeringen därför verka för att minimera användningen av delegerade akter.

Mot denna bakgrund anser vi att utrikesutskottet bör tillstyrka motionsyrkandena.

Särskilt yttrande

Omförhandling av medlemskapet i EU (V)

Mia Sydow Mölleby (V) anför:

Vänsterpartiet är ett EU-kritiskt parti. Vårt motstånd grundas i en kritik mot EU:s överstatlighet. Utvecklingen av unionen går åt fel håll och EU blir alltmer likt en stat, snarare än en samarbetsorganisation. EU:s sätt att hantera finanskrisen och de människor som sökt skydd i unionen undan krig och förtryck visar på EU:s stora brister. Samtidigt ser vi med oro på den anti-demokratiska utveckling som sker i flera medlemsstater utan att EU ingriper. Vänsterpartiet är mycket kritisk till EU:s avtal med Turkiet och återöppnandet av förhandlingarna om turkiskt medlemskap, samtidigt som regimen i Ankara begår övergrepp mot landets kurder och bryter mot yttrande- och tryckfriheten. Den nuvarande djupa krisen inom EU väcker frågor om unionens framtid. Den stundade folkomröstningen i Storbritannien likaså. Mot bakgrund av detta kan vi se att det kan finnas anledning att omförhandla det svenska medlemskapet i EU, men på andra grunder än de som anförs i motion 2015/16:3360 yrkande 1. Jag ställer mig dock inte bakom yrkandet.

BILAGA 4

Finansutskottets yttrande 2015/16:FiU3y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 22 mars 2016 att ge finansutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 och följdmotionen som väckts med anledning av den i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Finansutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör utskottets beredningsområde och över motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 3-5, 30 och 31.

Utskottet anser inte att något initiativ är nödvändigt med anledning av de motionsyrkanden som väckts inom utskottets beredningsområde. Yrkandena bör därför avstyrkas.

I yttrandet finns två särskilda yttranden (M, V) och en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2015 i enlighet med 9 kap. 21 § andra stycket riksdagsordningen. Skrivelsen tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådens olika sammansättningar. Finansutskottets beredningsområde berörs främst av följande avsnitt i skrivelsen:

- Europa 2020-strategin och den europeiska terminen (s. 26–28)
- Ekonomi och finans (s. 92–104)
- Finansmarknaden (s. 105–113)
- Skatt på finansiella transaktioner (s. 114)
- EU:s budget (s. 118–120)
- Skydd av EU:s finansiella intressen (s. 120–122)
- Statistik (s. 122–123).

Inledning

Regeringen inleder skrivelsen med att konstatera att 2015 var ett dramatiskt år för EU och att EU-samarbetet ställdes inför stora prövningar. Flyktingkrisen har medfört stora utmaningar för EU både praktiskt och politiskt. Terroristattacker i Paris i januari och november satte ytterligare fokus på EU:s säkerhetsarbete. Regeringen framhåller dock att det samtidigt har gjorts viktiga framsteg och att det reguljära förhandlingsarbetet har fungerat väl. Vid det internationella klimatmötet i Paris (COP 21) i december nåddes en överenskommelse om ett nytt globalt och rättsligt bindande klimatavtal där EU var pådrivande i förhandlingarna.

Den ekonomiska återhämtningen i Europa fortsätter för tredje året i rad. Tillväxten är dock låg och återhämtningen långsam jämfört med tidigare erfarenheter, särskilt inom euroområdet. Arbetslösheten minskar långsamt och i olika takt mellan medlemsstaterna. Under våren 2015 fördes intensiva förhandlingar om förordningen (EU) 2015/1017 om inrättandet av Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) som är en central del i kommissionens investeringsplan. Förordningen trädde i kraft i juli 2015.

Den ekonomiska krisen i Grekland fortsatte under 2015. I juli kunde man enas om ett tredje stödprogram, vilket innebar att Grekland kunde bli kvar i eurosamarbetet. Situationen har nu stabiliserats, och regeringen har genomfört reformer, men utvecklingen framöver är fortfarande osäker. Fokus har samtidigt ökat på de sociala frågorna i EU-samarbetet, mycket på grund av de konsekvenser som följt av den ekonomiska krisen. EU-dagordningen präglas också av Storbritanniens reformkrav på EU inför den kommande folkomröstningen om medlemskapet som ska hållas i juni 2016.

Europa 2020-strategin och den europeiska terminen

Skrivelsen

Europa 2020 är EU:s gemensamma strategi för att skapa långsiktigt hållbar tillväxt, hög sysselsättning och social sammanhållning i unionen. Under 2014 inleddes en översyn av hur Europa 2020-strategin bör utvecklas de kommande fem åren. Kommissionen genomförde ett offentligt samråd, och i mars 2015 publicerades en sammanfattning av de synpunkter som inkommit. Resultatet är huvudsakligen följande:

- Europa 2020 betraktas som en relevant ram för främjande av jobb och tillväxt i EU och medlemsstaterna. Dess mål och prioriteringar anses relevanta i förhållande till dagens och morgondagens utmaningar.
- De fem huvudmålen motsvarar viktiga faktorer för tillväxt och sysselsättning, och bidrar till att hålla strategin fokuserad.
- De flesta flaggskeppsinitiativen har tjänat sitt syfte, men har hållit låg profil.
- Det finns utrymme för och behov av förbättringar i genomförandet av strategin, genom ökad delaktighet och praktisk medverkan.

Den femte europeiska terminen inleddes med att kommissionen i november 2014 presenterade sin årliga tillväxtöversikt med förslag till prioriteringar för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken i EU för det kommande året. Kommissionen föreslog att den ekonomiska politiken inom EU 2015 skulle inriktas på följande tre huvudområden:

- stimulans till investeringar
- en förnyad vilja till strukturreformer
- en ansvarsfull finanspolitik.

Inom ramen för den europeiska terminen har rådet antagit en landspecifik rekommendation för Sverige om genomförandet av Europa 2020-strategin och stabilitets- och tillväxtpakten. Rekommendationen inkom till riksdagen i maj 2015. De landspecifika rekommendationerna är inte bindande, och regeringen ser dessa som ett instrument för att uppmuntra till en ansvarsfull ekonomisk politik och för att uppfylla de mål som sätts upp inom EU.

För fjärde året i rad genomfördes förfarandet för övervakning av makroekonomiska obalanser inom ramen för den europeiska terminen. Utifrån den preliminära analysen av medlemsstaterna föreslogs djupgranskningar av 16 medlemsstater. För Sveriges del överskred tre av indikatorerna angivna tröskelvärden (bytesbalansöverskott, minskande exportmarknadsandelar och hög privat skuldsättning).

Motionen

I motion 2015/16:3360 yrkande 3 föreslår Julia Kronlid m.fl. (SD) att regeringen ska verka för att icke-euroländer undantas från Europa 2020-målen. Motionärerna framhåller att det, även om Europa 2020-målen i sig är sympatiska, finns anledning att ifrågasätta om EU ska fungera genom gemensamma mål som omvandlas till en harmoniserad strategi som i sin tur omvandlas till EU:s gemensamma rekommendationer om reformer i medlemsstaterna.

I yrkande 4 föreslås att regeringen ska verka för att Sverige inte ska delta i den europeiska planeringsterminen. Motionärerna anför att arbetet med den europeiska planeringsterminen förstärktes ytterligare under 2015 i syfte att strömlinjeforma Europa 2020-arbetet. Motionärerna ifrågasätter nyttan med detta och menar att de problem som finns i respektive medlemsstat behöver lösas på nationell nivå för att ge bäst effekt. Planeringsterminen inkluderar numera rättspolitiska och sociala frågor som i och för sig anknyter till finanspolitiska utgifter, men som knappast förväntades ingå i kommissionens makroekonomiska granskning från början. Motionärerna anser att inkludandet av den sociala dimensionen är oroväckande eftersom socialpolitik är ett område som medlemsstaterna råder över själva.

I yrkande 5 föreslås att regeringen ska presentera ett förslag till ett nationellt reformprogram för riksdagen genom en särskild skrivelse. Enligt motionärerna är de nationella reformprogrammen av betydelse för att EU ska kunna utöva inflytande över en medlemsstats finanspolitik. Motionärerna framhåller att regeringens förslag till nationellt reformprogram ska tillställas riksdagen i en särskild skrivelse, för att de medborgare och de partier som är EU-skeptiska ska kunna ta del av och bilda opinion kring hur EU påverkar medlemsstaterna och vilka krav EU bör ställa på en medlemsstat.

Den europeiska terminen i riksdagen

I enlighet med den europeiska terminen ska medlemsstaterna i april varje år skicka in nationella reformprogram till kommissionen där de redogör för genomförandet av Europa 2020-strategin i de nationella parlamenten. I det nationella reformprogram som Sverige skickade in redogörs för regeringens förslag till åtgärder i budgetpropositionen för 2015 och 2015 års ekonomiska vårproposition.

Den 21 april 2015 informerade statssekreterare Karolina Ekholm och Hans Dahlgren utskottet om konvergensprogrammet och det nationella reformprogrammet.

Ekonomi och finans

Skrivelsen

Det ekonomiska samarbetet inom EU bedrivs genom samordning av den ekonomiska politiken och gemensamma finansieringsinstrument. Under 2015 inriktades arbetet främst på initiativ för att öka investeringarna och stärka tillväxtpotentialen. Bland annat så etablerades Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi), och arbetet med en kapitalmarknadsunion påbörjades. Ett annat fokusområde har varit fördjupningen av EMU.

I mars presenterade kommissionen förslag till riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik och riktlinjer för medlemsstaternas ekonomiska politik. Kommissionen föreslog fyra nya riktlinjer: stimulera investeringar, främja tillväxt genom strukturreformer i medlemsstaterna, undanröja viktiga tillväxt- och sysselsättningshinder på unionsnivå samt mer hållbara och tillväxtfrämjande offentliga finanser.

I november presenterade kommissionen sin årliga tillväxtöversikt för 2016. De prioriteringar som kommissionen föreslår ligger i linje med de som gällt föregående år: en ny ansats till investeringar, genomförandet av strukturreformer och en ansvarsfull finanspolitik. I tillväxtöversikten konstaterar kommissionen att EU:s ekonomi genomgår en måttlig återhämtning och att den ekonomiska aktiviteten förväntas tillta successivt. Skillnaderna inom EU är dock fortsatt stora när det gäller ekonomiska resultat, sociala villkor och genomförande av reformer.

Finansiellt stabilitetsstöd

Det finns tre stabilitetsmekanismer som inrättats under eurokrisen för att ge stabilitetsstöd till medlemsstater med betalningssvårigheter. Det är Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM), Europeiska finansiella stabilitetsfaciliten (EFSF) och Europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM). ESM är den permanenta stabiliseringsmekanismen för medlemsstater som har euron som valuta. EFSM baseras på EU-budgeten. Stöd från EFSM beslutas av samtliga medlemsstater.

Under juli 2015 blev betalningssituationen för Grekland akut. För att undvika en betalningsinställelse till Internationella valutafonden (IMF) behövdes ett överbrygningslån, och det enda alternativ som fanns tillgängligt var EFSM. Ekofinrådet fattade i juli beslut om ett överbrygningslån på 7,16 miljarder euro. Euroländernas hantering av överbrygningslånet väckte stark kritik från Sverige och andra icke-euroländer när det framkom att det i eurogruppens interna diskussioner talades om möjligheten att euroländerna kunde använda sin röststyrka i rådet för att på egen hand få till stånd ett rådsbeslut om EFSM-stöd (beslutsregeln är kvalificerad majoritet). Kommissionen och euroländerna tog dock intryck av kritiken och hittade en lösning som gav icke-euroländerna en tillfredsställande säkerhet.

Som en följd av dessa diskussioner har EFSM-förordningen ändrats. Den innehåller nu en bestämmelse om att för det fall stöd i framtiden ges till en medlemsstat som har euron som valuta, ska en tillfredsställande säkerhet ställas för den finansiella risk som icke-euroländer löper. Säkerheten måste ge full och omedelbar kompensation i händelse av utebliven betalning från låntagaren. Eurogruppen har även med anledning av det som hände utlovat större öppenhet och stärkt samarbete med de övriga medlemsstaterna.

Tidigare behandling i utskottet

Den 2 juli 2015 ordnade utskottet ett informationstillfälle med finansminister Magdalena Andersson med anledning av situationen i Grekland. För de ledamöter som inte kunde närvara på plats gavs möjlighet att delta via telefon. Finansministern informerade ledamöterna om läget i förhandlingarna med Grekland och Sveriges inställning till eventuell långivning.

Ekonomiska och monetära unionen

På eurotoppmötet i oktober 2014 uppmanades kommissionens ordförande att i nära samarbete med ordförandena för eurotoppmötet, eurogruppen och Europeiska centralbanken "förbereda de kommande stegen för en bättre ekonomisk styrning inom euroområdet". Rapporten Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union, kallad De fem ordförandenas rapport, lades fram vid Europeiska rådets möte i juni 2015.

Tidigare behandling i utskottet

Finansutskottet behandlade De fem ordförandenas rapport i utlåtandet Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union (2015/16:FiU13). I utlåtandet betonade utskottet särskilt vikten av att hålla samman EU och att samtliga medlemsstater ska diskutera och besluta om frågor som rör hela EU. Vidare rekommenderade utskottet att arbetet fokuseras på att effektivt genomföra befintliga regler snarare än på att inrätta nya förfaranden och organ. Utskottet framhöll också betydelsen av att medlemsstaternas regeringar och parlament har utrymme att utforma det egna landets ekonomiska politik, så att politiken ges nödvändig demokratisk förankring.

I oktober överlade utskottet med finansministern om rapporten. Överläggningar ägde även rum i april inför regeringens inspel i den förberedande processen under våren.

Initiativ för att främja investeringar

Under 2015 fortsatte arbetet med att genomföra den investeringsplan som kommissionen presenterade 2014 (KOM(2014) 903). Syftet med planen, som består av tre olika pelare, är att försöka öka investeringarna inom EU. Inom ramen för den första pelaren av investeringsplanen lade kommissionen i januari 2015 fram ett förslag till förordning om inrättandet av en europeisk fond för strategiska investeringar (Efsi).

Förordningen trädde i kraft i juli 2015. Efsi är inordnat i Europeiska investeringsbankens (EIB) struktur och påbörjade sin verksamhet under 2015.

Tidigare behandling i utskottet

Finansutskottet behandlade investeringsplanen i utlåtandet En investeringsplan för Europa (2014/15:FiU16). I utlåtandet välkomnade utskottet investeringsplanen som ett viktigt komplement till andra åtgärder för att stärka den europeiska konkurrenskraften och tillväxten samt för att bidra till en hållbar utveckling. Utskottet framhöll att investeringsklimatet behöver förbättras genom bättre lagstiftning och enklare regler samt genom en fördjupning av den inre marknaden, särskilt den digitala inre marknaden. När det gäller styrningen betonade utskottet att EIB:s roll i fonden bör vara central och att projekt måste granskas och bedömas på transparenta och objektiva grunder. Utskottet ansåg också att investeringsplanen bör utvärderas efter 2017.

Överläggningar om Efsi och investeringsplanen ägde rum i februari och juni 2015.

Europeiska investeringsbanken

Europeiska investeringsbanken (EIB) är ett fristående organ inom EU. Bankens huvudsyfte är att bidra till tillväxt och sysselsättning inom EU. Genomförandet av Efsi påverkar EIB:s verksamhet, framför allt genom att merparten av bedömningarna av Efsiprojekten kommer att genomföras av EIB. Efsiprojekten är som regel mindre och mer riskfyllda än de projekt som EIB normalt finansierar.

Tidigare behandling i utskottet

Överläggningar om EIB:s roll i fråga om Efsi ägde rum i februari och juni.

Finansmarknaden

Skrivelsen

Den höga regleringstakt som präglat området de senaste åren har avtagit något men var ändå hög under 2015. Kommissionen presenterade flera nya regleringsförslag inom ramen för den s.k. kapitalmarknadsunionen med syfte att öka integreringen av kapitalmarknaderna inom EU. En lång rad lagstiftningsärenden avhandlades mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet. Exempel på förhandlingar där politiska överenskommelser nåddes är förordningen om förmedlingsavgifter, penningtvättsdirektivet och försäkringsdistributionsdirektivet.

Förordningen om förmedlingsavgifter

Kommissionen presenterade i juli 2013 en förordning om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner som hör ihop med förslaget till ett reviderat betaltjänstdirektiv. Förordningen introducerar gemensamma regler för tak för förmedlingsavgifter (vanligen kallade mellanbanksavgifter) i EU när man betalar med kort.

Tidigare behandling i utskottet

Överläggningar ägde rum senast i december 2014. I mars 2016 lämnade regeringen proposition 2015/16:133 Förmedlingsavgifter vid kortbetalningar till riksdagen. Utskottet behandlade propositionen under våren 2016.

Förordningen om strukturreformer

I januari 2014 lade kommissionen fram ett förordningsförslag om strukturella reformer i den europeiska banksektorn (KOM(2014) 43). Förslaget syftar till att minska riskerna i det finansiella systemet inom EU och innebär ett förbud för vissa kreditinstitut att bedriva handel för egen räkning i den del av banken som hanterar insättningar.

Tidigare behandling i utskottet

Utskottet informerades om frågan senast i mars 2015. Nästa informationstillfälle med finansmarknadsministern är planerat till den 10 maj 2016.

Bankunionen

I september 2012 presenterade kommissionen ett meddelande om en samlad bankunion. Enligt kommissionen är syftet med att skapa en europeisk bankunion att återskapa förtroende för den europeiska banksektorn och för euron. Sedan dess har förslag om två komponenter i bankunionen presenterats och slutförhandlats: den gemensamma tillsynsmekanismen och den gemensamma resolutionsmekanismen.

I november 2015 presenterade kommissionen nästa del i bankunionen om att inrätta en gemensam insättningsgaranti (KOM(2015) 586). Som icke deltagande i bankunionen berörs Sverige i nuläget inte av den gemensamma insättningsgarantin. De åtgärder som kommissionen kan komma att föreslå för att minska risker i banksektorn kan dock komma att rikta sig till samtliga medlemsstater.

Tidigare behandling i utskottet

Överläggningar och informationstillfällen i frågan om bankunionen har hållits vid ett flertal tillfällen med utskottet, senast i oktober 2014.

Krishanteringsdirektivet

I juni 2012 presenterade kommissionen ett förslag till ramverk för hantering av kreditinstitut och värdepappersföretag i kris (KOM(2012) 280). Förslaget syftar till att trygga att myndigheter har lämpliga verktyg för att hantera systemviktiga institut på ett sätt som minimerar spridningsrisker och samtidigt bevarar tillgången till grundläggande finansiella tjänster. Ett nytt förfarande för rekonstruktion eller avveckling (resolution) av institut i kris föreslogs.

Tidigare behandling i utskottet

I november 2015 lämnade regeringen proposition 2015/16:5 Genomförande av krishanteringsdirektivet till riksdagen. Utskottet behandlade propositionen i betänkande 2015/16:FiU17. Utskottet ansåg att krishanteringsdirektivet i huvudsak bör genomföras i svensk rätt på det sätt som regeringen föreslog i sin proposition. Utskottet ansåg dock att regeringen bör utreda hur bestämmelserna om riskavgifter kan utformas så att kriterierna för att fastställa avgifterna blir tydligare reglerade i lagen om resolution.

Kapitalmarknadsunionen

I februari 2015 presenterade kommissionen en grönbok om att bygga en kapitalmarknadsunion (KOM(2015) 63). I september presenterade kommissionen en handlingsplan om skapandet av en kapitalmarknadsunion (KOM(2015) 468). Handlingsplan för skapandet av en kapitalmarknadsunion är ett samlingsbegrepp för en serie initiativ som syftar till att främja den inre marknadens funktionssätt när det gäller rörlighet för kapital och finansiella tjänster. Handlingsplanen är ett av flera EU-initiativ med det övergripande syftet att främja sysselsättning och tillväxt genom att avveckla hinder för gränsöverskridande investeringar.

Tidigare behandling i utskottet

Utskottet behandlade grönboken i utlåtande 2014/15:FiU29 Grönbok om kapitalmarknadsunionen. Utskottet ställde sig där bakom de grundläggande principer och prioriterade åtgärder som kommissionen identifierat. Utskottet betonade vikten av att initiativen främjar finansiell stabilitet och samtidigt garanterar ett effektivt skydd för investerare och konsumenter. Vidare framhöll utskottet att kommande förslag till gemensamma regler måste föregås av grundliga konsekvensanalyser och att förslagen måste beakta subsidiaritetsprincipen så att utrymme ges för nationella variationer där sådana är motiverade.

Den 14 mars hade utskottet en överläggning om kommissionens grönbok om kapitalmarknadsunionen. Vidare höll utskottet den 7 maj en överläggning om de pågående offentliga samråden kring kapitalmarknadsunionen.

EU:s budget

Skrivelsen

EU:s budget omfattar Europeiska unionens samtliga förväntade inkomster och utgifter. Under 2015 förhandlades budgeten för 2016. Den svenska EU-avgiften bestäms utifrån betalningsanslagen på EU:s årsbudget.

Årsbudgetförfarandet för 2016 inleddes med att kommissionen i maj 2015 presenterade sitt budgetförslag. Mot bakgrund av Sveriges allmänna budgetrestriktiva hållning ansåg Sverige under förhandlingarna i rådet att kommissionens förslag låg för högt och saknade tillräckliga marginaler för att kunna möta oförutsedda händelser under budgetåret. I november 2015 nådde Europaparlamentet och rådet en överenskommelse om EU:s årsbudget för 2016. Alla medlemsstater i rådet kunde ställa sig bakom överenskommelsen. Överenskommelsen innebär en nivå för åtaganden på 155 miljarder euro och för betalningar på 144 miljarder euro. Detta innebär en betalningsmarginal på 800 miljoner euro och en åtagandemarginal på 2,3 miljarder euro.

Sveriges avgift till EU för 2015 beräknas uppgå till ca 37,7 miljarder kronor. Det är högre än prognosen i budgetpropositionen för 2016, där den svenska avgiften för 2015 beräknades uppgå till 36,2 miljarder kronor. Den ökade avgiften förklaras av att de förändringar som gjorts för beräkning av BNI och mervärdesskattebasen troligen kommer att få genomslag först 2016 i stället för 2015. Enligt årsredovisningen för staten uppgick Sveriges återflöde från EU-budgeten under 2014 till sammanlagt ca 13,7 miljarder kronor. Återflödet kommer huvudsakligen från garantifonden för jordbruket, jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, bidrag från EU:s regionalfond och bidrag från EU:s socialfond.

Motionen

I motion 2015/16:3360 yrkande 30 föreslår Julia Kronlid m.fl. (SD) att regeringen ständigt ska verka för att hålla onödiga kostnader nere inom EU. Motionärerna vänder sig emot den snedförvridning som råder inom unionen där vissa länder står för de finansiella tillgångarna och andra i stort sett bara får ta emot pengar utan motkrav. Motionärerna noterar att skillnaden mellan vad Sverige betalar i EU-avgift och det som kommer tillbaka i återflöde uppgår till tiotals miljarder kronor, pengar som aldrig kommer de svenska skattebetalarna till del. I takt med maktförflyttningen och EU:s utvidgning ökar denna mellanskillnad ständigt i stället för att minska, anför motionärerna.

Tidigare behandling i utskottet

Överläggningar med utskottet genomfördes inför rådets behandling av budgetförslaget i juni samt inför Ekofin-budgetförlikningen i november. Resultatet av förhandlingarna bedömdes då sammantaget ligga i linje med målet för Sveriges budgetpolitik i EU.

Skydd av EU:s finansiella intressen

Skrivelsen

Europeiska revisionsrättens granskning av kommissionens genomförande av budgeten ligger till grund för bedömningen av om kommissionen ska beviljas ansvarsfrihet för det aktuella budgetåret. Ekofinrådet beslutade i februari att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2013. Sverige, Nederländerna och Storbritannien röstade nej till rekommendationen vid omröstningen i Ekofinrådet. Europaparlamentet beslutade i maj att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2013.

I början av november 2015 publicerade revisionsrätten årsrapporten om budgetåret 2014. För 21:a året i rad lämnade revisionsrätten en revisionsförklaring med reservation när det gäller genomförandet av EU:s budget eftersom felen i de underliggande transaktionerna uppskattades till 4,4 procent (föregående år 4,5 procent) och alltså översteg gränsen för väsentliga fel på två procent.

Från och med granskningen av 2014 års budget presenterar revisionsrätten resultatet uppdelat på rubrikerna i EU:s budget. Jämförelser med tidigare års politikområden går därför inte att göra, men revisionsrätten konstaterar att de fel som identifierats uppstår av i stort sett samma anledning som tidigare. De största felkällorna är enligt revisionsrätten att icke stödberättigande kostnader har redovisats i ersättningsanspråk, allvarliga fel vid offentlig upphandling och att arealer redovisats felaktigt av jordbrukare. Det område som har högst felprocent är Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning följt av Konkurrenskraft för tillväxt och sysselsättning. Revisionsrätten nämner i årsrapporten att den har identifierat brister i tre olika projekt som genomförts i Sverige.

Regeringen lämnar i ett särskilt avsnitt av Årsredovisningen för staten ett intygande om hanteringen av EU-medel i Sverige. Intygandet innehåller en årlig räkenskapssammanställning över de medel som har tagits emot från EU:s budget och en redogörelse för hur dessa medel har använts. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och att det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

Motionen

I motion 2015/16:3360 yrkande 31 föreslår Julia Kronlid m.fl. (SD) att regeringen ska verka för att kommissionen inte ska beviljas ansvarsfrihet. Motionärerna anser att en felmarginal på 4,4 procent aldrig kan accepteras och att kommissionen därför inte ska beviljas ansvarsfrihet för genomförandet av 2014 års budget.

Tidigare behandling i utskottet

Den 12 november 2015 informerade H.G. Wessberg, ledamot av Europeiska revisionsrätten, utskottet om revisionsrättens årsrapport för 2014. I rapporten konstaterar revisionsrätten, förutom det ovannämnda om felen i betalningarna, att om kommissionen, myndigheter i medlemsstaterna eller oberoende revisorer hade använt all tillgänglig information skulle de ha kunnat förebygga eller upptäcka och korrigera en stor andel av felen innan de gjordes. De belopp som ska betalas under innevarande och kommande år är fortfarande mycket höga. Enligt revisionsrätten måste kommissionen vidta åtgärder för att minska detta problem.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar inledningsvis regeringens skrivelse med berättelsen om verksamheten i Europeiska unionen. Enligt utskottet är skrivelsen ett viktigt instrument för att riksdagen ska kunna följa utvecklingen inom EU och hur regeringen har agerat i det europeiska samarbetet.

Utskottet noterar att 2015 var ett händelserikt år för EU:s ekonomiska politik. Diskussionerna om fördjupningen av den ekonomiska och monetära unionen fick ny aktualitet under året, delvis som en följd av den ekonomiska krisen i Grekland. EU:s finanser präglas alltjämt av viss oro, även om den ekonomiska och finansiella situationen fortsätter att förbättras. Sverige stöder ett väl fungerande EMU eftersom det är viktigt också för vårt land. Samtidigt är det viktigt att värna sammanhållningen bland alla EU:s medlemsstater.

Sverige har i egenskap av medlem i EU åtagit sig att nå Europa 2020-målen och att omvandla dem till nationella mål och tillväxtfrämjande strategier. Tillväxteffekten blir dock störst om alla länders enskilda insatser samordnas och inriktas mot samma mål, varför EU-kommissionen har infört en årligen återkommande cykel för samordning av ekonomi- och finanspolitiken – den europeiska terminen. Arbetet med terminen är en del av reformen av EU:s regler om samordning av medlemsländernas ekonomiska politik som har sin grund i stabilitets- och tillväxtpakten. Reglerna i stabilitets- och tillväxtpakten behöver dock stramas upp så att alla länder för en ansvarsfull finanspolitik över hela konjunkturcykeln, och fokusera mer på tillväxt. En positiv ekonomisk utveckling förutsätter att stabilitet och tillväxt går hand i hand. Utskottet välkomnar att kommissionen i sin lägesrapport om Europa 2020 identifierar tillvaratagandet av kvinnors arbetskraftspotential som nödvändigt för framsteg mot sysselsättningsmålet.

Utskottet har tidigare, bl.a. i utlåtande 2009/10:FiU40 om samordning av den ekonomiska politiken, framhållit vikten för hela Europa av att respekten för stabilitets- och tillväxtpakten återställs. Det långsiktiga ansvaret för de offentliga finanserna och den samhällsekonomiska stabiliteten i medlemsstaterna är av central betydelse för att bevara finanspolitikens trovärdighet. Utskottet håller fast vid denna uppfattning och anser att

utrikesutskottet bör avstyrka motion 2015/16:3066 (SD) yrkande 3 om att regeringen ska verka för att icke-euroländer ska undantas från Europa 2020-målen.

Det ligger i Sveriges intresse att även andra länder har finanspolitiska ramverk och regelverk som främjar ekonomisk stabilitet och tillväxt. Det är bra för Sverige att sådana ram- och regelverk både finns och i fortsättningen tillämpas effektivt. Med den europeiska terminen finns nu även en gemensam övervakningscykel för budget- och strukturpolitiken, och terminen bidrar till att öka kraven på EU-ländernas budgetdisciplin. Enligt utskottet ska rådet och kommissionen, när de tillämpar regelverket för förstärkt samordning av den ekonomiska politiken, fullt ut respektera de nationella parlamentens roll. Utskottet anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka yrkande 4 i motion 2015/16:3066 om att Sverige inte ska delta i den europeiska planeringsterminen.

Regeringen presenterar det nationella reformprogrammet i utskottet varje vår och ger ledamöter av alla partier möjlighet att framföra sina åsikter. Det nationella reformprogrammet blir på så sätt politiskt förankrat i riksdagen. Denna ordning tycker utskottet är bra. Utskottet anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka motion 2015/16:3066 (SD) yrkande 5 om att regeringen ska presentera förslaget till ett nationellt reformprogram i en särskild skrivelse till riksdagen.

Den finansiella och ekonomiska krisen har tydligt visat att den svenska ekonomin är starkt beroende av utvecklingen i euroområdet. För Sveriges del är det också av stor betydelse att den inre marknaden (EU-28 plus EES-länderna) utvecklas positivt och skapar möjligheter för svenska företag och medborgare. Under 2015 behandlade utskottet De fem ordförandenas rapport om färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union. I behandlingen betonade utskottet särskilt vikten av att hålla samman EU och att samtliga medlemsstater ska diskutera och besluta om frågor som rör hela EU. Vidare rekommenderade utskottet att arbetet fokuseras på att effektivt genomföra befintliga regler snarare än på att inrätta nya förfaranden och organ. Utskottet framhöll betydelsen av att medlemsstaternas regeringar och parlament har utrymme att utforma det egna landets ekonomiska politik, så att politiken ges nödvändig demokratisk förankring.

Utskottet stöder regeringens ambition att aktivt medverka i diskussioner som rör Europas gemensamma ekonomi. Frågan aktualiserades särskilt i juli 2015 när den ekonomiska situationen för Grekland blev akut och medlemsländerna ställdes inför valet att godkänna ett rådsbeslut om ett tremånaderslån till Grekland på drygt 7 miljarder euro genom den europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen EFSM. I detta sammanhang vill dock utskottet lyfta frågan om en bredare diskussion om Sveriges framtida roll som icke-euromedlem när Europas gemensamma ekonomi förhandlas. Utskottet noterar att Sverige, tillsammans med flera andra icke-euroländer, var mycket kritiskt till kommissionens och euroländernas agerande i förhandlingarna om överbrygningslånet till Grekland eftersom det i eurogruppens interna

diskussioner talades om möjligheten att euroländerna kunde använda sin röststyrka i rådet för att på egen hand få till stånd ett rådsbeslut om EFSM-stöd. Regeringens hållning var då att när man diskuterar ärenden som berör 28 medlemsländer måste alla 28 medlemsländer sitta med runt bordet – inte bara vid beslutstillfället utan också när man genomför diskussionerna. Enligt utskottet är det viktigt att fortsätta diskutera vilken roll Sverige i framtiden ska ha i sådana förhandlingar som främst gäller euroländer, men där icke-euroländer ändå kan komma att påverkas. Denna fråga är nu åter aktuell med anledning av diskussionerna om den kommande folkomröstningen om Storbritanniens framtida relation till EU och Storbritanniens önskemål om en rättsligt bindande överenskommelse om reformer av EU.

I juli 2015 inrättades även Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) och den gemensamma resolutionsmekanismen för banker i euroområdet. I behandlingen av frågan välkomnade utskottet investeringsplanen som ett viktigt komplement till andra åtgärder för att stärka den europeiska konkurrenskraften och tillväxten samt för att bidra till en hållbar utveckling. Utskottet framhöll att investeringsklimatet behöver förbättras genom bättre lagstiftning och enklare regler samt genom en fördjupning av den inre marknaden, särskilt den digitala inre marknaden. Utskottet stöder den målsättning som har tagits fram för Efsi som bl.a. omfattar långsiktig tillväxt och ökad konkurrenskraft och där lån kan möjliggöras till projekt med hög potential men med högre risk än vad marknaden är beredd att investera i. Vidare är utskottet positivt till möjligheten att utbyta åsikter om hur Efsi kan användas för forskning och utveckling och för innovation.

När det gäller EU:s budget ställer sig utskottet bakom de principer och utgångspunkter som regeringen vid tidigare tillfällen ansett ska vara styrande för budgeten – subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet, sund ekonomisk förvaltning och restriktivitet. Sverige ska även i fortsättningen verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU, innebärande en kostnadseffektiv användning av EU:s medel och en strikt budgetdisciplin.

Utskottet noterar att regeringen i förhandlingarna om det nya systemet för EU-budgetens finansiering har verkat för en reformering och modernisering av EU-budgetens utgiftssida, med en minskning av den totala utgiftsvolymen och omprioriteringar mellan utgiftsrubrikerna. Utskottet konstaterar även att överenskommelsen om EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020 resulterat i att EU:s budget minskas och att utgiftsstrukturen moderniseras. I kommande översyner av EU-budgeten önskar dock utskottet att miljö- och klimatfrågorna samt insatser för forskning och utveckling ges ökad prioritet. Med anledning av detta anser utskottet att utrikesutskottet bör avstyrka yrkande 30 i motion 2015/16:3066 (SD) om EU:s budget.

Utskottet anser att kontrollen av att EU-medel används på ett korrekt och effektivt sätt behöver förbättras. Revisionsrätten bör även få ökade möjligheter att bedriva effektivitetsrevision för att bedöma om olika utgiftsprogram är ändamålsenligt utformade för att uppnå de politiska målen. Transparens, enkelhet och tydlig ansvarsfördelning bör vara ledstjärnor i utformningen av

såväl budgeten som sådan som de enskilda utgiftsprogrammen. År 2014 röstade Sverige, tillsammans med två andra icke-euroländer, nej till rekommendationen att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförande av 2013 års budget. Övriga medlemsstater ställde sig bakom rekommendationen, vilket också blev Europaparlamentets beslut. Utskottet anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka yrkande 31 i motion 2015/16:3360 (SD) om att kommissionen inte ska beviljas ansvarsfrihet.

Stockholm den 28 april 2016

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Jörgen Hellman (S), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Ingela Nylund Watz (S), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Erik Ullenhag (L), Ulla Andersson (V), Marie Granlund (S), Niklas Karlsson (S), Fredrik Schulte (M), Börje Vestlund (S), Peter Helander (C) och Aron Modig (KD).

Avvikande mening

Oscar Sjöstedt och Dennis Dioukarev (båda SD) anför:

Undantag från Europa 2020-målen

Vi anser att det är dags att EU tar ett steg tillbaka. Även om vi tycker att Europa 2020-målen i sig är sympatiska, finns det anledning att ifrågasätta om det verkligen är så EU ska fungera – med gemensamma mål som omvandlas till en harmoniserad strategi som i sin tur omvandlas till EU:s gemensamma rekommendationer om reformer i medlemsstaterna. Konvergens mellan medlemsstaternas ekonomier och tillväxt kommer nog snarare till genom sund konkurrens mellan medlemsstaterna och marknadstillträde inom unionen, än genom en harmoniserad utbildningspolitik och användningen av strukturfonder.

Den europeiska planeringsterminen

Under 2015 skedde ytterligare förstärkningar av arbetet med den europeiska planeringsterminen i syfte att strömlinjeforma Europa 2020-arbetet. Vi ifrågasätter nyttan med detta och menar att de problem som finns i respektive medlemsstat behöver lösas på nationell nivå för att ge bäst effekt, utan att kommissionen tar ett helhetsgrepp om saken. Återkommande kritik mot till exempel Sveriges hyresmarknad, lönebildning och arbetsmarknadspolitik, som medlemsstaterna förväntas ställa sig bakom, är ett steg på vägen mot en ökad federalisering av EU.

Den europeiska planeringsterminen breder ut sig trots att kommissionen talar om att den ska bli smalare och mer effektiv. Från att ha varit ett i huvudsak makroekonomiskt verktyg inkluderar den numera även rättspolitiska och sociala frågor som förvisso anknyter till finanspolitiska utgifter, men som knappast förväntades ingå i kommissionens granskning från början. Kommissionen har tagit den förstärkta ekonomiska styrningen till intäkt för att ge rekommendationer inom socialpolitik, och den europeiska planeringsterminen har på kort tid utvecklats till att bli ett av de starkaste verktyg EU har för att påverka medlemsstaterna. Inlemmandet av en social dimension i planeringsterminen är särskilt oroväckande då det är ett av få områden som medlemsstaterna råder över själva. Vi anser därför att regeringen bör verka för att den europeiska planeringsterminen endast ska omfatta de länder som omfattas av stödprogram eller ingår i eurogruppen.

De nationella reformprogrammen

De nationella reformprogrammen är en av de avgörande bitarna för att EU ska kunna utöva inflytande över en medlemsstats finanspolitik. När kommissionen i planeringsterminen gör analyser av medlemsstaternas ekonomi beaktas inte

bara programmets relevans för hållbarheten i finanspolitiken utan också i vilken mån EU:s regler och riktlinjer iakttagits. För att medborgarna och de partier som är EU-skeptiska ska kunna ta del av och bilda opinion kring hur EU påverkar medlemsstaterna och vilka krav EU bör ställa på en medlemsstat är det av avgörande vikt att regeringens förslag till nationellt reformprogram tillställs riksdagen i en särskild skrivelse.

EU:s budget

Vi vänder oss mot den snedförvriddning som råder inom unionen där vissa länder står för de finansiella tillgångarna och andra i stort tar emot pengar utan motkrav. Sveriges EU-avgift uppgick 2015 till 37,7 miljoner kronor och återflödet från EU:s budget uppgick till endast 13,7 miljarder kronor år 2014. För året 2015 väntas återflödet hamna på ett ungefärligt jämförbart resultat. Denna mellanskillnad på tiotals miljarder kronor kommer aldrig de svenska skattebetalarna till del. I takt med EU:s utvidgning och förskjutning av makt ökar denna mellanskillnad ständigt istället för att, som många skulle önska, minska. Vi vill därför att regeringen inom ständigt ska verka för att EU ska hålla onödiga kostnader nere.

Skydd av EU:s finansiella intressen

EU:s och kommissionens dåliga hantering av budgetmedel borde lyftas upp mer än vad som är fallet i dag. En felmarginal på 4,4 procent kan aldrig accepteras och därför ska inte kommissionen beviljas ansvarsfrihet för genomförandet av 2014 års budget.

Ställningstagande

Med anledning av det som anføres ovan anser vi att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 3-5, 30 och 31.

Särskilda yttranden

1. Särskilt yttrande (M)

Ulf Kristersson (M), Jörgen Andersson (M), Jan Ericson (M) och Fredrik Schulte (M) anför:

Vi anser att kommissionens initiativ om inrättande av Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) bör betraktas som en kompromiss för att reducera spänningarna inom unionen mot bakgrund av de tuffa åtstramningar som vissa medlemsstater tvingats till. Tillskapandet av Efsi är inte något vi förordar ur ett ekonomiskpolitiskt hänseende. Vi vill också upprepa att vi ser det som en nödvändighet att fonden finansieras inom befintlig EU-budget och att kostnader inte vältras över på medlemsstaterna. Vidare vill vi markera vår uppfattning att den ökade tonvikten på ”den sociala dimensionen” i EU-arbetet inte sker på bekostnad av det nationella självbestämmandet.

2. Särskilt yttrande (V)

Ulla Andersson (V) anför:

Orsakerna till den ekonomiska krisen i EU är komplexa och sammanflätade men har samtidigt avslöjat betydande brister i det finansiella systemet. Eurokrisen är en strukturell kris som har sin grund i att valutaunionen låser fast länderna i en gemensam penning- och valutapolitik, samtidigt som de saknar nationella centralbanker som kan agera som långivare i sista instans. Detta har lett till budgetunderskott och akuta statsfinansiella problem i en del länder i form av kraftigt stigande räntor på deras statsobligationer. Den förda politiken har alltså snarast förlängt och fördjupat den ekonomiska krisen och den har hanteras över huvudet på dem vars liv påtagligt påverkas av de beslut som fattas. I de flesta av de berörda länderna fick medborgarna inte fatta beslut om huruvida de skulle vara med i EMU, men de får nu betala priset. Därför är inte en ökad överstatlighet lösningen.

Jag tar avstånd från de avsteg från nationell bestämmanderätt över finanspolitiken som kommissionens förslag om förstärkt samordning och styrning av den ekonomiska politiken innebär och som det kommer till uttryck i den s.k. sexpacken inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Priset för den förda krishanteringen är att krisen blir allt djupare som social, demokratisk och politisk kris.

Krisen visar en brist på demokratisk legitimitet när det gäller EU- och EMU-länderna. En bankunion riskerar att förstärka EU:s makt på medlemsstaternas bekostnad. Jag anser att det behövs betydligt kraftigare åtgärder för att trygga den finansiella stabiliteten. En sådan åtgärd är att införa en lag om bankdelning som separerar traditionell bankverksamhet från spekulativ investmentverksamhet, vilket föreslås i den s.k. Liikanenrapporten

som tyvärr verkar ha hamnat längre ned på den politiska dagordningen bl.a. på grund av motstånd från den svenska regeringen.

Under 2015 behandlade utskottet rapporten Färdigställandet av EU:s ekonomiska monetära union, även benämnd De fem ordförandens rapport. Rapporten innehåller mycket långtgående förslag om ett fördjupat EU-samarbete. Stora steg tas mot ökad överstatlighet, och makten förskjuts från medlemsstaterna till EU. Jag är starkt kritisk till rapportens förslag. Problemen i euroområdet kan inte lösas genom att man beskär medlemsstaternas nationella beslutanderätt över finanspolitiken. Överstatliga lösningar förhindrar de enskilda medlemsstaterna att fatta nödvändiga beslut utifrån sina egna förutsättningar. Då länderna står inför olika utmaningar och det finns obalanser i de individuella ekonomierna som måste lösas är steg i federal riktning fel väg att gå. Enligt min mening är det viktigt att medlemsstaternas kompetens inte beskärs ytterligare. De åtgärder som föreslås i rapporten innebär ett ökat EU-inflytande. Grundläggande befogenheter flyttas från medlemsstaterna, och fördragsändringar kommer att bli nödvändiga. Jag menar att det krävs en bred debatt och att de nationella parlamenten aktivt involveras i diskussionen om ett framtida EMU. Demokratisk legitimitet är här en central fråga.

Under 2015 trädde den Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) i kraft. Jag tycker det är bra att kommissionen tar initiativ för att öka investeringarna i EU i syfte att bidra till högre tillväxt, ökad sysselsättning och stärkt konkurrenskraft. Efsi ska stödja strategiska investeringar av europeisk betydelse inom bl.a. infrastruktur, utbildning, forskning och innovation samt förnybar energi. Investeringarna bör kunna bidra till omställningen mot en grön resurseffektiv ekonomi, t.ex. genom hållbara investeringar på energi-, miljö- och klimatområdet med fokus på innovativa teknologier. I Sverige är ökade investeringar i Almi och Norrlandsfonden två viktiga satsningar.

Vänsterpartiet anser att EU:s budget bör minskas kraftigt. Vi motsätter oss generellt förslag som ökar EU:s makt. På områden där det är möjligt att flytta fram positionerna för en progressiv politik måste en bedömning göras från fall till fall om fördelarna överväger riskerna med att ytterligare politikområden förs till EU-nivå. Vi anser vidare att Sverige bör omförhandla sitt avtal med EU där en av utgångspunkterna bör vara att få lämna EU:s gemensamma jordbrukspolitik för att bygga upp en nationell politik inom det området.

BILAGA 5

Justitieutskottets yttrande 2015/16:JuU7y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har beslutat att ge övriga utskott och EU-nämnden möjlighet att yttra sig över skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 och en följdmotion som väckts med anledning av skrivelsen i de delar de berör respektive utskotts beredningsområde.

Justitieutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör justitieutskottets beredningsområde och över motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 32–34 som handlar om tre förslag från kommissionen som är under förhandling, nämligen revidering av EU:s vapendirektiv, en gemensam gräns- och kustbevakning och en europeisk åklagarmyndighet.

Utskottet anser att utrikesutskottet bör avstyrka motionsyrkandena.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD) och två särskilda yttranden (M och V).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

Allmänt

I skrivelsen ger regeringen en övergripande beskrivning av EU:s utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner under 2015. Redogörelsen följer i stort de olika rådskonstellationerna.

De frågor som rör justitieutskottets beredningsområde finns främst i del 5 om rättsliga och inrikes frågor (RIF) under avsnitt 23 som handlar om polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete. I detta avsnitt redogör regeringen för EU:s arbete för att förebygga och bekämpa brottslighet med gränsöverskridande inslag, t.ex. organiserad brottslighet, terrorism, penningtvätt, människohandel, olaglig narkotikahandel, it-brottslighet och brott mot EU:s finansiella intressen.

Regeringen framhåller att EU:s åtgärder för att förebygga och bekämpa denna brottslighet ska ge ett mervärde och bedrivas på ett effektivt sätt. Samtidigt ska åtgärderna vara förenliga med grundläggande principer om rättssäkerhet och respektera den personliga integriteten.

Revidering av EU:s vapendirektiv

I november 2015 lade kommissionen fram ett förslag till revidering av EU:s vapendirektiv. Direktivet rör gemensamma minimiregler om förvärv och innehav av vapen. De föreslagna ändringarna omfattar en skärpning av reglerna i vissa avseenden, t.ex. när det gäller vissa s.k. halvautomatiska vapen som bedöms vara särskilt farliga i samband med terroristattentat eller annan grov brottslighet. Vissa andra regeländringar föreslås också.

Terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet

RIF-rådet har vid flera tillfällen diskuterat problematiken med personer som reser till konfliktområden för att delta i olagliga våldshandlingar eller få träning i strid. I februari 2015 antog Europeiska rådet ett särskilt uttalande om att förstärka insatserna för att säkerställa allmänhetens säkerhet, motverka radikaliserings och främja tolerans och icke-diskriminering och samarbete med internationella parter. Uttalandet har legat till grund för arbetet under året i såväl RIF-rådet som andra grupper i rådsstrukturen. Efter terroristattentaten i Paris i november 2015 antog RIF-rådet vid ett extrainkallat möte slutsatser om bekämpandet av terrorism.

I det internationella arbetet används flygpassageraruppgifter, s.k. PNR-uppgifter, för att bekämpa terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet. I juli 2015 tog Europaparlamentet slutlig ställning till ett förslag till ett direktiv om behandling av flygpassageraruppgifter inom EU. Därefter

inleddes trilogförhandlingar som avslutades i december. Den 14 april 2016 antog Europaparlamentet direktivet och det godkändes formellt av rådet den 21 april 2016.

Det omförhandlade avtalet mellan EU och Kanada om utbyte av flygpassageraruppgifter har enligt skrivelsen ännu inte trätt i kraft eftersom Europaparlamentet har skickat förslaget till EU-domstolen för prövning av dess rättsenlighet.

Informationsutbyte för att förebygga och bekämpa brott

I november 2015 godkändes Sverige för att börja utbyta fingeravtrycksuppgifter med andra medlemsstater och ett utbyte har inletts med en medlemsstat. Utbytet är ett resultat av genomförandet av Prümrådsbeslutet som ger möjlighet till ett effektivare utbyte av DNA-, fingeravtrycks- och fordonsregisteruppgifter. Vad gäller utbyte av uppgifter mellan medlemsstaternas kriminalregister framgår av skrivelsen att Sverige nu är uppkopplat mot samtliga 25 aktiva medlemsstater.

Efter beslut i riksdagen trädde den 1 juli 2015 lagändringar i kraft som innebär att brottsbekämpande myndigheter under vissa förutsättningar ska få tillgång till informationssystemen för viseringar (VIS) och asylsökandes fingeravtryck (Eurodac).

Schengenfrågor inklusive gränskontroll

I skrivelsen hänvisas till det reviderade förslag om smart gränsförvaltning som kommissionen sedan lade fram den 6 april 2016. Det ursprungliga förslaget presenterades 2013 och har diskuterats i rådet sedan dess. Under 2015 har bl.a. frågan om tillgång till in- och utresesystemet för brottsbekämpande syften diskuterats. Ett pilotprojekt har också genomförts, bl.a. på Arlanda flygplats. Syftet har varit att testa några av de identifierade huvudalternativen till tekniska lösningar.

I december 2015 antog kommissionen ett förslag till förordning om en europeisk gräns- och kustbevakning. Syftet är att lägga grunden till en europeisk integrerad gränsförvaltning för att uppnå en effektiv migrationsförvaltning och värna den inre säkerheten i unionen, samtidigt som den fria rörligheten säkerställs. Förslaget fokuserar på inrättande av en europeisk gräns- och kustbevakning, precisering av obligatoriska komponenter i en europeisk integrerad gränsförvaltning och inrättande av en ny EU-byrå för gräns- och kustbevakning. Medlemsstaterna ska även framöver vara ansvariga för att säkerställa förvaltningen av sina respektive delar av den yttre gränsen. I vissa fall ska dock åtgärder kunna vidtas för att stärka kontrollen av den yttre gränsen, även om de berörda medlemsstaterna motsätter sig sådana åtgärder. Den nya byrån för gräns- och kustbevakning föreslås få ett utökat mandat i förhållande till dagens byrå för gränsbevakning (Frontex), bl.a. när det gäller återvändande, gränsöverskridande brottslighet, människosmuggling och terrorism.

I december 2015 lade kommissionen också fram ett förslag om ändring i kodexen om Schengengränserna. Enligt förslaget ska det vara obligatoriskt för medlemsstaterna att utföra systematiska in- och utresekontroller på personer som har fri rörlighet enligt unionsrätten. Kontroller ska göras mot databaser över resehandlingar och för att säkerställa att personen inte utgör ett hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten. Om det uppstår tvivel kring om ett pass är äkta eller innehavarens identitet så bör de biometriska kännetecken som finns i passet kontrolleras. Enligt förslaget blir det obligatorisk att kontrollera att en tredjelandmedborgare vid resa ut ur Schengenområdet inte utgör ett hot mot en allmänna ordning eller den inre säkerheten.

Straffrättsligt samarbete

Av skrivelsen framgår att förhandlingarna om förslaget att inrätta en europeisk åklagarmyndighet (Eppo) fortfarande pågår och flera delar i förslaget är kvar att förhandla. Förslaget har genomgått stora förändringar jämfört med det ursprungliga förslaget. Enligt redogörelsen är förslaget överlag nu bättre anpassat till svenska förhållanden och ståndpunkter men Sverige har ännu inte tagit ställning till om man bör delta i Eppo eller inte.

Förhandlingarna har fortsatt om förslaget till ny förordning om Eurojust och i mars 2015 antog RIF-rådet en allmän inriktning. I skrivelsen anges att Sverige inte stödde den allmänna inriktningen eftersom den innebar att den s.k. öppenhetsförordningen inte gjordes fullt ut tillämplig på Eurojust. Öppenhetsförordningen skulle endast tillämpas på dokument med anknytning till Eurojusts administrativa uppgifter.

Terrorismdirektivet

I december 2015 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om bekämpande av terrorism och om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism. Förhandlingarna har inletts och överläggningar har hållits i justitieutskottet.

Motionen

I motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 32 anför motionärerna att de anser att förslaget till revidering av EU:s vapendirektiv strider mot såväl subsidiaritetsprincipen som proportionalitetsprincipen. Enligt motionärerna får en majoritet av de föreslagna ändringarna i direktivet stora konsekvenser för bl.a. sport, jakt och träning för polis och militär. Motionärerna anser därför inte att EU ska reglera nationella villkor för vapen.

Vidare anför motionärerna att förslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning strider mot subsidiaritetsprincipen. Kontrollen av det egna territoriet är och bör förbli en nationell uppgift (yrkande 33).

Härutöver vill inte motionärerna att Sverige ska delta i en europeisk åklagarmyndighet (yrkande 34).

Utskottets ställningstagande

När det gäller reformer inom EU på ett generellt plan är utskottet positivt till kommissionens tidigare uttryckta vilja att begränsa sitt arbete till områden där medborgarna förväntar sig resultat från EU. Detsamma gäller ambitionen att vara uppmärksam på att den befintliga lagstiftningen fungerar effektivt och ändamålsenligt. Vidare anser utskottet, liksom det gjorde i yttrandet över kommissionens arbetsprogram för 2016, att kommissionen bör lägga större vikt vid att analysera den gällande lagstiftningen i samband med att ny lagstiftning förbereds (2015/16:JuU5y).

Vad gäller förslaget till revidering av EU:s vapendirektiv anser utskottet alltjämt att en översyn behövs. Förslaget syftar bl.a. till att förhindra att skjutvapen används vid terroristbrott och annan grov brottslighet och utskottet anser att det är viktigt att medlemsstaternas kontroll över farliga vapentyper förstärks. Utskottet står dock fast vid sin tidigare redovisade ståndpunkt att kommissionens ursprungliga förslag i flera delar strider mot subsidiaritetsprincipen (utl. 2015/16:JuU26). Även om målen med det föreslagna direktivet inte i tillräcklig omfattning kan uppnås av medlemsstaterna själva är det tveksamt om det i alla delar kräver en reglering på den detaljnivå och i alla de frågor som kommissionen föreslår. Det är utskottets uppfattning att kontrollen främst bör vara inriktad på de vapen som erfarenhetsmässigt utgör störst risk för att användas vid terroristbrott eller annan grov brottslighet, samtidigt som regelverket inte får bli onödigt betungande eller ingripande för enskilda tillståndshavare eller frivilliga försvarsorganisationer. Utskottet har överlagt med regeringen under förhandlingarnas gång (prot. 2015/16:19) och noterar att regeringen har lagt fram flera förslag till ändringar i kommissionens förslag. Det handlar bl.a. om halvautomatiska vapen avsedda för jakt, 18-årsgräns för innehav av vapen, tidsbegränsning om fem år för tillstånd, obligatoriska läkarundersökningar och privatpersoners distanshandel. Regeringen har även presenterat förslag om införande av minimiregler för förvaring av skjutvapen inom EU. Utskottet anser mot denna bakgrund att något initiativ inte är nödvändigt med anledning av motionsyrkandet om vapendirektivet (mot. 2015/16:3360 [SD] yrkande 32). Yrkandet bör därför avstyrkas av utrikesutskottet.

När det gäller förslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning anser utskottet att gränskontroll främst är en nationell fråga. Mot bakgrund av den situation som råder i Schengenområdet är det emellertid viktigt att överväga nya förslag och idéer om hur kontrollen av den yttre gränsen kan stärkas. Detta måste dock ske utan att medlemsstaterna lämnar över det grundläggande ansvaret för gränskontrollen till EU. Enligt förslaget är huvudregeln att medlemsstaterna ska vara ansvariga för förvaltningen av sina respektive delar av den yttre gränsen. I vissa undantagsfall kan dock kommissionen ingripa mot

en medlemsstats vilja. Utskottet betonar vikten av att medlemsstaterna får en tydlig roll i den beslutsprocess som föregår ett ingripande mot medlemsstatens egen vilja. Utskottet noterar att Sverige i de pågående förhandlingarna fått gehör för flera av de ståndpunkter som förts fram och som utskottet i samband med överläggning med regeringen ställt sig bakom (prot. 2015/16:21). Sveriges ståndpunkt om en tydlig roll för medlemsstaterna i beslutsprocessen om ett ingripande från EU:s sida i en medlemsstats gränskontroll har tillgodosetts på så vis att det är rådet som ska fatta det beslutet. Vidare föreslås att endast gränsbyråns styrelse, och inte den verkställande direktören, ska kunna fatta bindande beslut om vilka åtgärder medlemsstaten i ett tidigare stadium ska vidta om det framkommit att det finns brister i gränsförvaltningen.

Sammantaget konstaterar utskottet att alla medlemsstater är beroende av att förvaltningen av den yttre gränsen fungerar och sköts i enlighet med EU-regelverket. Den föreslagna byrån kan utgöra ett viktigt stöd för medlemsstaterna, i synnerhet för de stater som inte själva kan kontrollera sina gränser tillräckligt väl. Utskottet anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka motionsyrkandet om en europeisk gräns- och kustbevakning (mot. 2015/16:3360 [SD] yrkande 33).

Utskottet har vid flera tillfällen framfört att det anser att kommissionens förslag om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet är alltför långtgående och i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen, senast i yttrande 2015/16:JU5y. Utskottet vidhåller sin inställning till kommissionens förslag men anser till skillnad från motionärerna att det varken är konstruktivt eller gynnar Sverige att definitivt säga nej till ett förslag som ännu inte är färdigförhandlat. Som utskottet tidigare uttalat (2015/16:JU5y) delar det regeringens ståndpunkt om att ett slutligt ställningstagande till ett svenskt deltagande i en europeisk åklagarmyndighet kan bli aktuellt först när förhandlingsarbetet kommit längre och detaljerna i förslaget är tydligare. Det är också viktigt att Sverige deltar aktivt och konstruktivt i förhandlingsarbetet för att få genomslag för svenska utgångspunkter om t.ex. effektivitet, rättssäkerhet och öppenhet för att driva utformningen av en europeisk åklagarmyndighet i rätt riktning. Utrikesutskottet bör därför även avstyrka motionsyrkandet om den europeiska åklagarmyndigheten (mot. 2015/16:3360 [SD] yrkande 34).

När det gäller kommissionens förslag om smarta gränser som lades fram den 6 april 2016 har utskottet ännu inte tagit ställning till detta. Utskottet avser att behandla förslagen i detalj framöver.

Utskottet har i övrigt ingenting att anföra i fråga om regeringens skrivelse.

Stockholm den 28 april 2016

På justitieutskottets vägnar

Mats Pertoft

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Pertoft (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Arhe Hamednaca (S), Kent Ekeröth (SD), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Lawen Redar (S), Pia Hallström (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Avvikande meningar

Revidering av EU:s vapendirektiv, en europeisk gräns- och kustbevakning och en europeisk åklagarmyndighet (SD)

Kent Ekeröth (SD) och Adam Marttinen (SD) anför:

Motivet till förslaget till revidering av EU:s vapendirektiv är enligt kommissionen att stärka EU:s inre säkerhet mot terrorism. Men åtgärderna är i huvudsak begränsade till striktare regleringar av legala vapen som inte har någon betydelse för terroristers förmåga att utgöra ett hot mot eller allvarligt skada samhället. Förslaget får i stället negativa konsekvenser för bl.a. sport, jakt och träning för polis och militär. Vi anser därför att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen eftersom EU inte ska reglera nationella villkor för vapen. Däremot är vi positiva till förslaget i den del som rör ett gemensamt vapenregister, vilket gör det enklare att spåra vapen.

När det gäller förslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning kan vi förstå de motiv som ligger bakom. Vi anser emellertid att kontrollen av det egna territoriet är och bör förbli en nationell uppgift. Gränskontroller är ett viktigt verktyg för att varje medlemsstat ska kunna hävda sin territoriella integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. Det nu aktuella förslaget innebär att EU inkräktar på medlemsstaternas uppgifter. Enligt vår mening kan målen för de föreslagna åtgärderna bättre nås på nationell nivå och vi anser därför att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen.

Slutligen anser vi att kommissionens förslag om en europeisk åklagarmyndighet innebär ett tydligt och oacceptabelt steg mot att ge mer makt till EU på bekostnad av medlemsstaternas suveräna självbestämmande. Även om en europeisk åklagarmyndighet ges ett begränsat ansvarsområde ser vi inget nationellt intresse i att låta utvecklingen gå mot en mer överstatlig union. Förslaget strider mot såväl subsidiaritetsprincipen som proportionalitetsprincipen och vi anser att Sverige inte ska delta i samarbetet.

Det ovan anförda innebär att vi anser att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2015/16:3360 (SD) yrkandena 32–34.

Särskilda yttranden

1. Revidering av EU:s vapendirektiv, en europeisk gräns- och kustbevakning och en europeisk åklagarmyndighet (M)

Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Anders Hansson (M) och Pia Hallström (M) anför:

Vi delar kommissionens uppfattning att EU:s vapendirektiv behöver revideras. Det är nödvändigt för att få bort de illegala vapnen och bekämpa den grova organiserade brottsligheten. De föreslagna åtgärderna för att förbättra spårbarheten för vapen ligger också i linje med vad vi tidigare framfört. Däremot anser vi att kommissionens förslag är alltför långtgående och innehåller flera förslag till åtgärder som inte behöver regleras på EU-nivå. Även effektiviteten av några av åtgärderna kan ifrågasättas, t.ex. obligatoriska läkarundersökningar i samband med tillståndsprövning och att museers vapen ska omfattas av direktivet. Därför är det bra att regeringens ståndpunkt har förtydligats efter överläggning med utskottet och efter utskottets subsidiaritetsprövning som resulterade i ett motiverat yttrande. Vi delar nu regeringens ståndpunkt och väljer därför att inte stödja motionsyrkandet om vapendirektivet.

När det gäller förslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning har vi i samband med överläggning med regeringen påtalat behovet av akuta lösningar på dagens situation utifrån gällande regelverk. Det nu aktuella förslaget från kommissionen måste kombineras med åtgärder som på kort sikt stärker förvaltningen av EU:s yttre gränser. Vad gäller förslaget i sak har vi uttryckt oro över bl.a. bristande kostnadsanalyser, den föreslagna byråns mandat och inte minst förenligheten med svensk grundlag och rätten att söka asyl. Vi kan nu notera att regeringens ståndpunkt har förändrats och i flera delar tillmötesgår de farhågor vi har haft och även framfört i samband med överläggning i utskottet. Vi ser inte någon anledning att ställa oss bakom motionsyrkandet om den europeiska gräns- och kustbevakningen.

När det gäller förslaget om en europeisk åklagarmyndighet har vi vid överläggning med regeringen framfört att en sådan myndighet skulle vara ett överstatligt organ som riskerar att få långtgående konsekvenser för det svenska åklagarväsendet och det straffprocessrättsliga systemet. Även om vi är kritiska till förslaget i sak delar vi regeringens ståndpunkt att Sverige bör vara aktivt i förhandlingarna. Motionsyrkandet om en europeisk åklagarmyndighet bör därför avstyrkas.

2. Direktiv om flygpassageraruppgifter, en europeisk gräns- och kustbevakning och en europeisk åklagarmyndighet (V)

Linda Snecker (V) anför:

Direktivet om användning av flygpassageraruppgifter (PNR-uppgifter) har nyligen antagits. Terrorism är ett hot som måste tas på allvar, oavsett var i världen det sker. Metoderna för att bekämpa och motverka terrorism måste dock vara effektiva, rättssäkra och välavvägda. Jag är kritisk till direktivet och den massregistrering av uppgifter om personer som inte är misstänkta för brott som direktivet innebär. Att skapa ett sådant register är enligt min mening en alltför långtgående åtgärd som inte står i proportion till den inskränkning av den personliga integriteten som det medför. Jag ifrågasätter också på vilket sätt uppgifter om kostvanor och val av sittplats på flyget bidrar till att förebygga terrorism.

Vad gäller förslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning är jag kritisk till den nya gränsbyråns otydliga men likväl utökade mandat. Rätten att söka asyl och möjligheten för människor att ta sig till Europa inskränks för varje dag som går. Samtidigt ökar de systematiska kontrollerna av personer som enligt unionsrätten har fri rörlighet inom Schengenområdet. Den nya myndigheten kommer inte att skapa fler lagliga vägar in i Europa eller skydda den fria rörligheten. EU bör i stället värna asylrätten och se till att en fungerande omfördelningsmekanism kommer till stånd. Dessutom anser jag att kostnadsanalysen av förslaget är bristfällig.

När det gäller förslaget om en europeisk åklagarmyndighet är det min åsikt att Sverige inte bör delta i samarbetet. Jag anser emellertid att det är positivt att Sverige deltar i förhandlingsarbetet för att påverka utformningen av en europeisk åklagarmyndighet så att den överensstämmer med svenska utgångspunkter om t.ex. effektivitet, rättssäkerhet och öppenhet.

Mot denna bakgrund delar jag utskottets uppfattning att de aktuella motionsyrkandena bör avstyrkas.

BILAGA 6

Civilutskottets yttrande 2015/16:CU4y

Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 22 mars 2016 att ge bl.a. civilutskottet möjlighet att yttra sig över regeringens skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 och följdmotioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Civilutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör civilutskottets beredningsområde och över motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 40–42.

Civilutskottet ställer sig inte bakom de tillkännagivanden som föreslås i motionen och föreslår därför att utrikesutskottet avstyrker motionsförslagen.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Inledning

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2015. Skrivelsen tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar. Civilutskottets beredningsområde berörs bl.a. av avsnitt 35 Konsumentpolitik (s. 177 f.).

Konsumentprodukters säkerhet

Skrivelsen

I avsnittet lämnar regeringen en redogörelse om kommissionens förslag till produktsäkerhetspaket. Paketet presenterades i februari 2013 och omfattar dels en förordning om konsumentprodukters säkerhet, dels en förordning om marknadskontroll av produkter. Förslagen syftar till säkrare konsumentvaror på den inre marknaden genom införandet av ett mer enhetligt och tydligt regelverk och ett förbättrat system för marknadskontroll.

Av skrivelsen framgår att det råder oenighet i rådet vad gäller en föreslagen bestämmelse om ursprungslandsmärkning i förordningen om konsumentprodukters säkerhet. Under hösten stod förhandlingarna stilla sedan ett försök att nå en kompromiss i konkurrenskraftsrådet i maj 2015 inte lyckades.

Regeringen framför att den är positiv till att regelverken för produktsäkerhet och marknadskontroll förbättras men anser att det är problematiskt med en bestämmelse om ursprungslandsmärkning i förordningen om konsumentprodukters säkerhet, bl.a. eftersom en sådan bestämmelse i detta sammanhang kan vara missvisande för konsumenterna.

Motionen

I motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) föreslås tre tillkännagivanden till regeringen som berör civilutskottets beredningsområde. Det första tillkännagivandet innebär att regeringen i första hand ska verka för svenska konsumentprodukters säkerhet enligt svenska standarder och säkerhetskrav (yrkande 40). I andra hand anser motionärerna att regeringen ska verka för att svenska konsumentprodukters säkerhet kompletteras med EU:s säkerhetskrav i marknadskontrollen (yrkande 41). Motionärerna ställer sig också bakom en utökad märkning av ursprungsland och anser att regeringen bör verka för det inom EU (yrkande 42).

Utskottets ställningstagande

Vid överläggningen med regeringen i juni 2013 om kommissionens förslag till förordning om konsumentprodukters säkerhet (KOM(2013) 78) ställde sig en majoritet av utskottets ledamöter bakom regeringens ståndpunkt (se prot. 2012/13:35). I likhet med vad regeringen då anförde anser utskottet att förslaget om krav på ursprungslandsmärkning är problematiskt eftersom en sådan märkning riskerar att bli missvisande för konsumenten, dels med hänsyn till de produktions- och leveranskedjor som i dag gäller för konsumentprodukter där en produkt kan bestå av delar från olika länder och fysiskt tillverkas i ett land för att sedan monteras ihop i ett annat, dels eftersom en ursprungslandsmärkning inte ger någon upplysning om förhållandena i produktionen, t.ex. vad gäller arbetsvillkor eller miljöpåverkan. Snarare riskerar en sådan märkning att förstärka ogrundade uppfattningar om produktionen i vissa länder och i praktiken riskera varors fria rörlighet på den inre marknaden. Att säkerställa att produkter är spårbara är viktigt ur marknadskontrollhänseende, men detta går att åstadkomma på annat sätt. Som regeringen också konstaterade vid informationen till utskottet den 21 maj 2015 visar den studie om ursprungslandsmärkning för konsumentprodukter som kommissionen presenterade i maj 2015 att en ursprungslandsmärkning troligtvis inte skulle innebära någon tydlig förbättring för konsumenter. Utifrån kontrollmyndigheternas perspektiv förbättras inte heller produkters spårbarhet av en ursprungslandsmärkning, och om så endast obetydligt. Med hänvisning till vad som framgår av studien delar utskottet därför alltjämt regeringens uppfattning att den föreslagna bestämmelsen om ursprungslandsmärkning är problematisk. Det kan också ifrågasättas om en sådan märkning är lämplig inom ramen för en förordning som reglerar konsumentprodukters säkerhet.

Den inre marknaden har stor betydelse för svensk tillväxt och sysselsättning. Att den fungerar väl är till nytta för såväl företag och arbetstagare som konsumenter. I likhet med vad näringsutskottet tidigare anfört (se utl. 2015/16:NU16 s. 6 f.) anser civilutskottet att målsättningen måste vara att handelshinder tas bort, nya handelshinder inte uppstår och att den inre marknaden potential utnyttjas fullt ut. Olika nationella regler gör det krångligare och dyrare för företag att göra affärer utanför det egna landet. Det gäller både när företagen ska sälja och när de ska köpa. En konsekvens av motionärernas krav på att svenska säkerhetsstandarder och krav ska gälla för konsumentprodukter i Sverige vore att även övriga 27 medlemsstater skulle kunna införa motsvarande nationella krav. Det skulle inte underlätta för svenska företag som i dag verkar – eller vill verka – på den europeiska marknaden om de skulle behöva förhålla sig till 28 olika medlemsländers standarder och säkerhetskrav. På samma sätt skulle det heller inte underlätta för konsumenter som vill köpa varor från andra medlemsstater eller för myndigheterna att kontrollera, spåra och vidta korrigeringar mot produkter som inte är säkra.

Avslutningsvis delar utskottet regeringens övergripande uppfattning att det är positivt att kommissionens förslag till förordning om konsumentprodukters säkerhet strävar efter att förbättra regelverket för att uppnå mer säkra konsumentvaror på den inre marknaden, tydligare regler för näringsidkarna och en effektivisering av tillsynsmyndigheternas arbete (se fakta-PM 2012/13:FPM77). Utskottet vill framhålla att det är viktigt att regeringen fortsätter arbeta för att reglerna innebär höga säkerhetsnivåer och att de blir enkla och tydliga.

Med det som anförs ovan föreslår därför civilutskottet att utrikesutskottet avstyrker motion 2015/16:3360 yrkandena 40–42.

Stockholm den 26 april 2016

På civilutskottets vägnar

Caroline Szyber

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Caroline Szyber (KD), Johan Löfstrand (S), Ewa Thalén Finné (M), Hillevi Larsson (S), Lars Eriksson (S), Roger Hedlund (SD), Carl-Oskar Bohlin (M), Eva Sonidsson (S), Ola Johansson (C), Thomas Finnborg (M), Mikael Eskilandersson (SD), Robert Hannah (L), Shadiye Heydari (S), Mats Green (M), Hans Unander (S), Lotta Johnsson Fornarve (V) och Camilla Hansén (MP).

Avvikande mening

Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2015 (SD)

Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD) anför:

Enligt vår mening bör arbetet inom EU i högre grad inriktas på att minska överstatligheten och öka medlemsstaternas självbestämmande. I den mån det inte är möjligt att avstå EU-lagstiftning vill vi att den ska bygga på minimiharmonisering och att medlemsstaterna ges utrymme att själva bestämma nivån på de nationella reglerna.

Svenska produkters höga kvalitet och säkerhet har länge satt standarden, och av det skälet tenderar många konsumenter att föredra produkter som lever upp till svenska säkerhetskrav. Enligt vår mening är det viktigt att Sverige inte sänker sina höga ambitioner på detta område. Så länge EU inte ställer högre säkerhetskrav än de svenska bör regeringen därför verka för att svenska standarder och säkerhetskrav ska gälla för svenska konsumentprodukter. EU:s regler bör endast tillämpas i den mån de innebär ett högre och bättre skydd för konsumenterna och då endast fungera som ett komplement till de svenska standarderna och kraven.

För att konsumenten ska kunna fatta kloka och bra beslut är det viktigt att konsumenten får all relevant information om en produkt. Information om en produkts ursprungsland kan vara viktig för en konsument eftersom hon eller han av olika anledningar kan vilja – eller inte vilja – köpa produkter från ett visst land. För att konsumenten ska få möjlighet att välja eller välja bort en vara och därigenom kunna utöva sin konsumentmakt är det helt nödvändigt att få information om var produkten är producerad.

Enligt vår mening kan svenska konsumenter på detta sätt alltid vara säkra på att få det högsta skyddet och de högsta säkerhetskraven på svenska produkter. En ursprungsmärkning kommer av samma skäl också att vara en konkurrensfördel för svenska företag gentemot företag från andra länder.

Mot bakgrund av det som anføres ovan ställer vi oss därför bakom de tillkännagivanden som föreslås i motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 40–42. Utrikesutskottet bör alltså bifalla motionsyrkandena.

BILAGA 7

Försvarsutskottets yttrande 2015/16:FöU4y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 22 mars 2016 att ge bl.a. försvarsutskottet möjlighet att yttra sig över regeringens skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 och de motioner som kunde komma att väckas med anledning av skrivelsen i de delar de rör respektive utskotts eller EU-nämndens beredningsområde.

Försvarsutskottet begränsar sitt yttrande till att gälla ämnena för två motionsyrkanden som rör utskottets beredningsområde, nämligen EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och försvarsmaterielupphandling samt europeisk gräns- och kustbevakning. Utskottet föreslår att de aktuella motionsyrkandena avslås.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i EU under 2015. Skrivelsen tar upp beslut och händelser fördelade på Europeiska rådets olika sammansättningar. Av de frågor som helt eller delvis faller under försvarsutskottets beredningsområde behandlas kärnsäkerhet och strålskydd (avsnitt 11), den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (avsnitt 12.2), informations- och cybersäkerhet (avsnitten 12.12 och 40.2), civilskydd (avsnitt 14.5) och förslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning (avsnitt 23.3.2).

Av skrivelsen framgår bl.a. att det Europeiska rådet behandlade den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) vid sitt möte i juni 2015. I linje med rådets slutsatser från mötet i december 2013, och från mötet i rådet för utrikes frågor i maj 2015, beslutade rådet att fortsätta arbetet med att göra den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik mer effektiv, synlig och resultatorienterad. I linje med detta ska de civila och militära förmågorna utvecklas och den europeiska försvarsindustrin, inklusive små och medelstora företag, stärkas. Rådet framhöll också ett antal försvarsinriktade frågor samt vikten av tillräckliga nivåer för medlemsstaternas nationella försvarsutgifter. Därtill betonade rådet vikten av möjligheter till framtida program inom forskning och utveckling, hybridhot samt stärkt partnerskap med FN, Nato, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och Afrikanska unionen.

EU:s militära och civila krishanteringsinsatser inom ramen för GSFP är ett konkret uttryck för unionens vilja och förmåga att bidra till fred och säkerhet. Sverige har fortsatt att bidra till utvecklingen av denna förmåga och har engagerat sig i samtliga insatser. Sammanlagt 17 insatser bedrevs under året i Europa, Afrika, Mellanöstern och Asien varav 7 var militära och 10 civila. Under året lanserades en ny militär insats på Medelhavet.

Verksamheten inom ramen för den mellanstatliga europeiska försvarsbyrån (EDA) syftar till att stärka det europeiska försvarssamarbetet inom bl.a. förmågeutveckling, forskning, materielutveckling och den försvarsindustriella basen. EDA:s arbete har under 2015 präglats av förberedelser inför Europeiska rådets möte i juni och genomförande av mötets slutsatser. Fokus har varit på förberedelserna inför lanseringen av ett pilotprojekt samt en förberedande åtgärd när det gäller forskning om GSFP-tillämpningar i syfte att undersöka om sådan verksamhet kan bedrivas inom EU:s nästa fleråriga budgetram. Även materiel och sådana industrifrågor som försörjningstrygghet och standardisering har uppmärksamats. Arbeta har påbörjats för att utveckla EDA:s förmågeutvecklingsplan mot bakgrund av det förändrade säkerhetsläget. Sverige har

också samverkat i diskussioner med kommissionen och med EDA. I stor utsträckning har en gemensam syn uppnåtts, med fokus på genomförandet av det nya försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektivet och på generella åtgärder.

Förordningsförslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning antogs av kommissionen den 15 december 2015. Under Europeiska rådets möte den 17–18 december antogs slutsatser där rådet uppmanas att skyndsamt behandla kommissionens förslag med målsättningen att uppnå konsensus under första halvåret 2016.

Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken

Motionen

Julia Kronlid m.fl. (SD) anför i motion 2015/16:3360 att Sverigedemokraterna ser med oro på att Europeiska rådet vill driva EU till en alltmer sammanvävd militär organisation. När ett alltmer överstatligt EU beslutar om militära insatser där riksdagens inflytande är begränsat innebär det i praktiken att Sverige är med i en militär allians. I motionen föreslås att regeringen dels ska verka för en linje inom EU där säkerhets- och försvarspolitiken i huvudsak ska ligga på respektive medlemsland, dels motverka en inriktning som går mot en sammanvävd militär organisation. Om ett samarbete i stora frågor är nödvändigt ska det ske på mellanstatlig basis (yrkande 12 i denna del).

Bakgrund

Gällande ordning

Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP) är en del av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP), som är ett mellanstatligt samarbete. Beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser fattas enligt gällande fördrag med enhällighet, och varje medlemsstat har därmed vetorätt i dessa frågor. Vidare är regeringen enligt svensk grundlag skyldig att samråda med riksdagen i EU-frågor, och svensk medverkan till ett beslut i EU:s ministerråd om en insats föregås alltid av samråd mellan regeringen och riksdagen i EU-nämnden. Om det rör sig om ett bidrag med svenska väpnade styrkor krävs ett riksdagsbeslut (15 kap. 16 § regeringsformen).

Tidigare behandling

I samband med regeringens skrivelser om verksamheten i EU under 2012 och 2014 föreslog utskottet i sitt yttrande att ett liknande motionsyrkande som ovan om GSFP skulle avslås (yttr. 2012/13:FöU1y och yttr. 2014/15:FöU1y). I det senare yttrandet uttryckte utskottet att man inte delade motionärernas bedömning att det europeiska säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet präglas av överstatlighet eller att riksdagens inflytande över beslut om ett svenskt deltagande i internationella militära insatser är begränsat.

Utskottet har tidigare behandlat den övergripande frågan om ett svenskt deltagande i internationella insatser, bl.a. i samband med behandlingen av regeringens förslag om den nordiska stridsgruppen 2015 (bet. 2011/12: FöU8). Utskottet framhöll då att EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik ska tillförsäkra unionen en operativ civil och militär kapacitet för att utanför unionen bevara freden, förebygga konflikter och stärka den internationella säkerheten i enlighet med FN-stadgan. Resurserna ska tillhandahållas av medlemsstaterna. Utskottet anförde vidare att Sveriges framtida säkerhet numera bygger på gemenskap och samverkan med andra länder och att Sverige ska tillhöra det europeiska samarbetets kärna och driva på utvecklingen i GUSP.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2015 (utg.omr. 5) uttrycker regeringen att EU är det centrala forumet för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Regeringen anför att det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet inom EU, inklusive krishantering och fredsfrämjande insatser, fortsatte att utvecklas under 2014 och att Sverige var pådrivande när det gäller utvecklingen av EU som global aktör och i ett nära partnerskap med FN och andra organisationer. Sverige var särskilt drivande i beslutet att ta fram en samlad ansats (Comprehensive Approach) i EU:s internationella civila och militära krishanteringsoperationer. Sverige drev också jämställdhetsperspektivets viktiga roll i dessa operationer.

Sverige har arbetat för att stärka EU:s partnerskap med Nato, inte minst genom att underlätta delaktighet för europeiska Natomedlemmar som inte är medlemmar i EU, däribland Norge. Ett omfattande förberedelsearbete inklusive större militära samövningar i Sverige genomfördes under 2014 som en del av förberedelserna för beredskapsperioden första halvåret 2015 för den nordiska stridsgruppen (Nordic Battle Group), som är en del av GUSP-samarbetet och där bl.a. Norge ingår.

Sverige har bidragit till EU:s samtliga krishanteringsinsatser och deltagit aktivt i utformningen av instrumenten för krishantering. Deltagandet i insatser inom GSFP sker i huvudsak genom personalbidrag finansierade inom utgiftsområdena 5, 6 och 7.

Genom GUSP-budgeten gav Sverige stöd till EU:s institut för säkerhetsstudier (EUISS) och till EU:s satellitcentrum (EU SatCen).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar inte motionärernas bedömning att det europeiska säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet präglas av överstatlighet eller att riksdagens inflytande över beslut om ett svenskt deltagande i internationella militära insatser är begränsat.

Militära och försvarsmässiga beslut med konsekvenser på EU-nivå fattas enligt gällande fördrag med enhällighet och varje medlemsstat har därmed vetorätt i dessa frågor. Om det rör sig om ett bidrag med svenska väpnade styrkor utomlands krävs ett riksdagsbeslut.

Liksom vid tidigare behandling av förutvarande motionsyrkanden vill utskottet framhålla att ett svenskt deltagande i fredsfrämjande insatser också handlar om att främja Sveriges nationella säkerhet och svenska intressen.

Utskottet instämmer med regeringen om att Sverige ska tillhöra det europeiska samarbetets kärna och driva på utvecklingen i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion 2015/16:3360 yrkande 12 i denna del bör avslås.

Försvarsmaterielupphandling

Motionen

Julia Kronlid m.fl. (SD) anför i motion 2015/16:3360 yrkande 12 i denna del att det är ett oundgängligt behov för det svenska försvarets framtida utveckling att ha tillgång till en tekniskt välutvecklad försvarsindustri med bred kompetens. En svensk myndighet som upphandlar försvarsmateriel bör använda undantagsregeln i artikel 346 i EUF-fördraget (fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) på liknande sätt som andra medlemsländer som har en viktig försvarsindustri. Motionärerna anser därmed att regeringen därför bör hålla en linje som håller fast vid möjligheten att kunna ta sådana hänsyn om ett medlemslands säkerhetsintressen står på spel. Detta är nödvändigt om Sverige vill att försörjningstryggheten ska genomsyra försvarsmaterielförsörjningen av den svenska försvarsmakten.

Bakgrund

Tidigare behandling

I utskottets yttrande över regeringens skrivelser om verksamheten i EU under 2013 och 2014 (yttr. 2013/14:FöU1y och 2014/15:FöU1y) anförde utskottet att det i likhet med regeringen ansåg att det fortsatta arbetet med industri- och marknadsfrågor inom EU bör beakta försvarsmaterielmarknadens särart och behovet av att tillgodose medlemsstaternas säkerhetsintressen inom ramen för den gemensamma marknaden. Försvarsmaktens operativa behov för att nå den förmåga som riksdagen och regeringen har beslutat om ska vara styrande för den svenska materielförsörjningen. Bibehållandet av såväl undervattens- som stridsflygförmågan är väsentliga säkerhetsintressen för Sverige som kan motivera avsteg från konkurrensupphandling, ansåg utskottet.

Utskottet har vid ytterligare en rad tillfällen behandlat frågor om väsentliga säkerhetsintressen och en svensk försvarsindustristrategi, t.ex. i sitt yttrande över regeringens förslag till genomförande av försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektivet (yttr. 2010/11:FöU2y), och yttrandena över verksamheten i Europeiska unionen under 2012 (yttr. 2012/13:FöU1y) och 2013 (yttr. 2013/14:FöU1y) samt i betänkandena 2011/12:FöU3 Vissa frågor om Försvarsmaktens materielförsörjning, 2013/14:FöU7 Försvarspolitiska frågor och 2013/14:FöU9 Vissa frågor om militär verksamhet m.m.

I samband med utskottets behandling av regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskning av försvarets internationella materielsamarbeten (skr. 2011/12:14, RiR 2011:13, bet. 2011/12:FÖU3), samt motioner om försvarsindustristrategier, förutsatte utskottet att regeringen definierar de nationella säkerhetsintressen som enligt EU:s regelverk kan motivera avsteg från konkurrensupphandling och att regeringen inleder ett långsiktigt utvecklingsarbete.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2015 (utg.omr. 6) anför regeringen att eftersom försvaret är en nationell angelägenhet återspeglas varje nations val av säkerhetspolitisk lösning i materielförsörjningen, t.ex. vad gäller synen på försörjningstrygghet och upprätthållande av strategiska kompetenser för militära förmågor. En utgångspunkt för Sveriges agerande har enligt regeringen därför varit att det fortsatta arbetet med industri- och marknadsfrågor inom EU bör beakta försvarsmaterielmarknadens särart och behovet att tillgodose medlemsstaternas säkerhetsintressen inom ramen för den gemensamma marknaden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser likt Europeiska rådet att en konkurrenskraftig och innovativ europeisk försvarsindustri – kännetecknad av öppenhet, transparens och lika-behandling av samtliga europeiska leverantörer – behövs för att behålla och utveckla Europas försvarsförmåga.

Liksom regeringen anser utskottet dock att det fortsatta arbetet med industri- och marknadsfrågor inom EU bör beakta försvarsmaterielmarknadens särart och behovet av att tillgodose medlemsstaternas säkerhetsintressen inom ramen för den gemensamma marknaden. Försvarsmaktens operativa behov för att nå den förmåga som riksdagen och regeringen har beslutat om ska vara styrande för den svenska materielförsörjningen. Bibehållandet av såväl undervattens- som stridsflygförmågan är väsentliga säkerhetsintressen för Sverige som kan motivera avsteg från konkurrensupphandling, anser utskottet.

Med hänvisning till vad som anförs ovan gör utskottet bedömningen att motionärernas ståndpunkter på detta område i huvudsak ligger i linje med regeringens och utskottets. Utskottet anser att motion 2015/16:3360 yrkande 12 i denna del bör avslås.

En europeisk gräns- och kustbevakning

Motionen

Julia Kronlid m.fl. (SD) anför i motion 2015/16:3360 att de motiv som föranleder en ny förordning om en europeisk gräns- och kustbevakning är förstående. Dock anser motionärerna att kontrollen av det egna territoriet är och bör förbli en nationell uppgift. Gränskontroller är ett viktigt verktyg för att hävda

territoriell integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. I motionen anförts att förslaget inkräktar på medlemsstaternas rätt att kontrollera och upprätthålla sina gränser. Enligt motionärernas mening kan målen för de föreslagna åtgärderna bättre nås på nationell nivå. Motionärerna anser att förslagen i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen (yrkande 33).

Bakgrund

Pågående arbete

Justitieutskottet bereder frågan och har subsidiaritetsprövat EU-förslaget där en majoritet fann att det inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

Inrikesminister Anders Ygeman informerade utskottet i frågan vid ett seminarium i Regeringskansliet den 9 mars 2016. I Regeringskansliets faktabromemoria 2015/16:FPM45 Förslag till förordning om en europeisk gräns- och kustbevakning (160119) anges att kommissionens förordningsförslag om en europeisk gräns- och kustbevakning innehåller framför allt följande delar:

- inrättande av en europeisk gräns- och kustbevakning
- uppräknig av obligatoriska komponenter i en europeisk integrerad gränsförvaltning
- inrättande av en ny EU-byrå för gräns- och kustbevakning (som efterföljare till Frontex).

Syftet med förordningsförslaget är att lägga grunden till en europeisk integrerad gränsförvaltning för att uppnå en effektiv migrationsförvaltning och värna den inre säkerheten i unionen, samtidigt som den fria rörligheten säkerställs.

Enligt förordningsförslaget är huvudregeln att medlemsstaterna ska vara ansvariga för att säkerställa förvaltningen av sina respektive delar av den yttre gränsen. I vissa fall ska dock den verkställande direktören för den nya byrån för gräns- och kustbevakning, byråns styrelse eller kommissionen genom att anta genomförandeakter kunna fatta bindande beslut om åtgärder för att stärka kontrollen av den yttre gränsen, även om berörda medlemsstater motsätter sig sådana åtgärder.

Den nya byrån för gräns- och kustbevakning föreslås få utökat mandat och nya uppgifter på ett antal områden i förhållande till dagens byrå för gränsbevakning (Frontex), bl.a. i fråga om återvändande, gränsöverskridande brottslighet, människosmuggling och terrorism.

Mot bakgrund av den situation som nu råder inom Schengensamarbetet anser regeringen att det är viktigt att överväga nya förslag och idéer om hur kontrollen av den yttre gränsen kan stärkas. Detta måste dock ske utan att medlemsstaterna lämnar över det grundläggande ansvaret för gränskontrollen till EU.

Regeringen avser att göra en närmare analys av hela förslaget och invänta ett utlåtande från rådets rättstjänst innan den tar närmare ställning till de enskilda delarna av förslaget.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på regeringens kommande analys av hela förslaget, inklusive Kustbevakningens roll i sammanhanget, och det kommande utlåtandet från rådets rättstjänst. Utskottet ser ingen anledning att föreslå ytterligare åtgärder för tillfället men avser att fortsatt följa frågan. Motionsyrkandet bör avslås.

Skrivelsen ger i övrigt ingen anledning till några ytterligare uttalanden från utskottets sida.

Stockholm den 28 april 2016

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Jan R Andersson (M), Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C), Jakop Dalunde (MP), Roger Richtoff (SD), Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S), Kalle Olsson (S) och Dag Klackenberglund (M).

Avvikande mening

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 (SD)

Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD) anför:

Vi ser med oro på att Europeiska rådet vill driva EU till en alltmer sammanvävd militär organisation. När ett alltmer överstatligt EU beslutar om militära insatser där riksdagens inflytande är begränsat innebär det i praktiken att Sverige är med i en militär allians. Vi anser att det är tveksamt om denna förändring i svensk utrikespolitik är förankrad hos det svenska folket. Därför menar vi att regeringen inom EU ska verka för en linje där säkerhets- och försvarspolitikerna i huvudsak ska ligga på respektive medlemsland, samt motverka en inriktning som går mot en sammanvävd militär organisation. Om ett samarbete i stora frågor är nödvändigt ska det ske på mellanstatlig basis.

Utöver detta menar vi att det är ett oundgängligt behov för det svenska försvarets framtida utveckling att ha tillgång till en tekniskt välutvecklad försvarsindustri med bred kompetens. En svensk myndighet som upphandlar försvarsmateriel bör använda undantagsregeln i artikel 346 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på liknande sätt som andra medlemsländer som har viktig försvarsindustri. Regeringen bör därför hålla en linje som håller fast vid möjligheten att kunna ta sådana hänsyn om ett medlemslands säkerhetsintressen står på spel. Detta är nödvändigt om vi vill att försörjningstryggheten ska genomsyra försvarsmaterielförsörjningen av vår försvarsmakt. Detta innebär att vi anser att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2015/16:3360 (SD) yrkande 12.

Vi förstår vidare de motiv som föranleder en ny förordning om en europeisk gräns- och kustbevakning. Dock anser vi att kontrollen av det egna territoriet är och bör förbli en nationell uppgift. Gränskontroller är ett viktigt verktyg för att hävda territoriell integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. Vi anser att förslaget inkräktar på medlemsstaternas rätt att kontrollera och upprätthålla sina gränser. Enligt vår mening kan målen för de föreslagna åtgärderna bättre nås på nationell nivå och vi anser därför att förslagen i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen. Detta innebär att vi anser att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2015/16:3360 (SD) yrkande 33.

BILAGA 8

Socialutskottets protokollsutdrag

**Utdrag ur
PROTOKOLL**

UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2015/16:30

DATUM
TID

2016-04-28
09.30–09.55

§ 9 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Utskottet fortsatte behandlingen om fråga om yttrande till utrikesutskottet över skrivelse 2015/16:115.

Rådet för Europeiska socialfonden (Svenska ESF-rådet) har i uppdrag att i Sverige genomföra Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (Fead), vilket innebär att utlysa projektmedel, följa upp och utvärdera effekterna av de olika projekt som får del av medlen. I april 2015 inrättades också en övervakningskommitté för Fead i Sverige. Svenska ESF-rådet kommer med början under våren 2016 att påbörja en programutvärdering av Fead. Utvärderingen ska lämnas till övervakningskommittén och innehålla rekommendationer om programmets genomförande, styrfart och eventuella resultat. Utskottet anser därmed att yrkande 38 i motion 2015/16:3360 (SD) får anses tillgodosett och bör avstyrkas.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

Vid protokollet Mattias Andersson

Rätt utdraget
intygar

Mattias Andersson

Exp: 2016-04-28 till UU

BILAGA 9

Kulturutskottets protokollsutdrag

Utdrag ur:**PROTOKOLL UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2015/16:25**

DATUM Tisdagen den 26 april 2016

TID 11.00–11.55

NÄRVARANDE Se bilaga

§ X Yttrande till utrikesutskottet över skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Utskottet behandlade frågan om yttrande till utrikesutskottet över berättelsen om verksamheten i EU under 2015.

Utskottet beslutade om följande yttrande till utrikesutskottet.

Kulturutskottet konstaterar i enlighet med regeringens beskrivning att ungdomspolitikerna är sektorsövergripande och omfattar alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år. Detta arbete förutsätter insatser på såväl nationell, regional och lokal som internationell nivå (prop. 2015/16:1, utgiftsområde 17, s. 171). Under 2015 antog EU en arbetsplan på ungdomsområdet (2016–2018) som under en pilotfas ska använda existerande verktyg och resurser mer effektivt för att möta de utmaningar som unga står inför. Utskottet noterar att i såväl EU:s ramverk för det europeiska samarbetet på ungdomsområdet (2010–2018) som ovan nämnda arbetsplan återfinns de nationella prioriteringarna om försörjning, inflytande och psykisk hälsa. Utskottet vill dock understryka vikten av att det beaktas att EU när det gäller ungdomsfrågor enbart har befogenhet att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. Motion 2015/16:3380 (SD) yrkande 68 bör därför avstyrkas.

Kulturpolitiken är inte bindande på EU-nivå utan vilar på frivillighet. EU ska stödja, samordna och komplettera medlemsstaternas insatser. Detta sker i första hand genom att främja samarbete mellan medlemsstaterna, bl.a. via den s.k. öppna samordningsmetoden (OMC). Utskottet anser att internationellt samarbete, där olikheter möts, är centralt för utveckling och förnyelse av det svenska kulturlivet. Det är också betydelsefullt att svensk kultur har möjlighet att nå utanför landets gränser. Utskottet betonade den principiella betydelsen av frivillighet i EU-arbetet i sitt yttrande till utrikesutskottet över kommissionens arbetsprogram 2016 (prot. 2015/16:13). Där betonade utskottet vikten av att de åtgärder som planeras inom ramen för arbetsprogrammet inte innebär en utveckling mot en gemensam kulturpolitik inom EU. Utskottet vill även i detta sammanhang understryka att kulturpolitiken är en nationell angelägenhet och det är viktigt att åtgärderna inte inkräktar på de enskilda staternas befogenhet på området. Utskottet menar att motion 2015/16:3380 (SD) yrkande 69 inte bör föranleda något initiativ från riksdagens sida.

Sverigedemokraternas ledamöter anmälde en avvikande mening och ansåg att utskottet borde ha tillstyrkt motion 2015/16:3360 (SD) yrkandena 68–69.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

VID
PROTOKOLLET

Tina Hökebro Bergh

JUSTERAT

Olof Lavesson

RÄTT UTDRAGET
INTYGAR

Tina Hökebro Bergh

Exp. 2016-04-26

UU

BILAGA 10

Utbildningsutskottets yttrande 2015/16:UbU6y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 22 mars 2016 att bereda bl.a. utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 och eventuella följdmotioner i de delar de berör respektive utskotts beredningsområde.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som berör utskottets beredningsområde och över motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 65–67.

Utskottet föreslår att utrikesutskottet avstyrker de nämnda motionsyrkandena och lägger skrivelsen till handlingarna i de berörda delarna.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Utbildning 2020

Skrivelsen

I skrivelsens avsnitt om Utbildning 2020 (s. 218) redogör regeringen för de aktiviteter som ägde rum inom det strategiska ramverket för europeiskt utbildningssamarbete (Utbildning 2020) under 2015. Regeringen redovisar att den gemensamma rapporten om Utbildning 2020-ramverket har behandlats under det luxemburgska ordförandeskapet. Den gemensamma rapporten ska ligga till grund för en ny serie prioriteringar för det arbete som ska göras under den kommande arbetscykeln 2015–2020. Kommissionens utkast till gemensam rapport byggde bl.a. på nationella rapporter och på utbildningsministrarnas riktlinjedebatt vid rådsmötet i maj. De nya prioriteringarna är sammanfattningsvis:

- utbildningens kvalitet och relevans
- inkluderande och jämlik utbildning
- öppen och innovativ utbildning
- stöd till undervisande personal
- transparens och erkännande av kunskaper och färdigheter för ökad rörlighet på arbetsmarknaden
- hållbar, långsiktig finansiering av utbildning.

Regeringen informerar vidare om att ovanstående prioriteringar konkretiseras i ca 30 punkter som ska utgöra basen för sex arbetsgruppers mandat under nästa arbetscykel. Medlemsstaterna avgör själva i enlighet med nationella prioriteringar vad de väljer att samarbeta kring. Regeringen meddelar att utbildningsministrarna antog den gemensamma rapporten vid rådsmötet den 23 november.

Regeringen höll en överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden i november.

Motionen

I kommittémotion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 65 framhåller motionärerna att Utbildning 2020-ramverket inte ska innehålla förslag på lösningar på problem eller utmaningar som lämpar sig bäst att lösa på nationell nivå.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att inom utbildnings-, forsknings- och rymdområdet har flera viktiga processer ägt rum på EU-nivå under 2015, som

regeringen beskriver i skrivelsen. Utskottet har aktivt följt och kommer att fortsätta att följa utvecklingen inom dessa frågor.

Utskottet vill även påminna om att EU-samarbetet på utbildningsområdet enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (artiklarna 2.5 och 6) inte ska omfatta harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning, men att unionen har befogenhet att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder.

När det gäller just Utbildning 2020-ramverket vill utskottet betona att ramverket är ett värdefullt instrument för europeiskt samarbete inom utbildningsfrågor. Genom ramverket får medlemsstaterna möjlighet att utbyta erfarenheter och dra lärdom av varandra inom en rad olika utbildningsfrågor.

Utskottet kan vidare konstatera att i rådsslutsatserna om inrättandet av Utbildning 2020 (rådets slutsatser av den 12 maj 2009, 2009/C 119/02) enades EU:s utbildningsministrar om ett antal principer om hur Utbildning 2020 ska genomföras. Utbildningsministrarna kom bl.a. överens om att Utbildning 2020 ska genomföras med ett effektivt utnyttjande av den öppna samordningsmetoden, med fullständig respekt för medlemsstaternas ansvar för sina utbildningssystem och enligt det europeiska utbildningssamarbetets frivilliga karaktär. Utskottet vill i sammanhanget lyfta fram att den öppna samordningsmetoden, som den bl.a. beskrivs i EU:s rättsliga databas Eurlex, är en typ av mellanstatligt beslutsfattande som inte leder till bindande EU-lagstiftning. Vidare kräver inte den öppna samordningsmetoden att EU-länderna för in nya eller ändrar befintliga lagar, utan samarbetet bygger i stället på mellanstatlig utvärdering. Utskottet noterar även att regeringen i skrivelsen (s. 218) betonar att det är medlemsstaterna som själva avgör i enlighet med nationella prioriteringar vad de väljer att samarbeta kring inom Utbildning 2020.

Under 2015 hade utskottet överläggningar med regeringen vid två tillfällen inför formuleringen och antagandet av de nya prioriteringar inom Utbildning 2020 som ska gälla fram till 2020. Utskottet uttryckte vid dessa överläggningar stöd för regeringens då redovisade ståndpunkt (se prot. 2014/15:34 och prot. 2015/16:09).

Utifrån det anförda ser utskottet inte att det finns behov av att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandet och föreslår därför att utrikesutskottet avstyrker motion 2015/16:3360 (SD) yrkande 65.

EU:s program för utbildning, ungdom och idrott (Erasmus+)

Skrivelsen

I skrivelsens avsnitt om programmet för utbildning, ungdom och idrott (Erasmus+) (s. 219) redogör regeringen för det som hände inom det finansiella instrumentet Erasmus+ under 2015. Regeringen informerar inledningsvis om att Erasmus+ omfattar de aktiviteter som tidigare täcktes av Programmet för

livslångt lärande och Ung och aktiv i Europa. Det omfattar också ett antal program inom högre utbildning som innebär samarbeten med tredjeländer samt ett nytt idrottsprogram och Jean Monnet-programmet, som syftar till att främja kvalitet i undervisnings- och forskningsverksamhet om EU i hela världen.

Regeringen förklarar vidare att inom Erasmus+ kan medel sökas för tre typer av aktiviteter (gäller dock inte Jean Monnet och idrottsområdet) som alla ska bidra till målen i Europa 2020-strategin:

- individuell lärandemobilitet
- samarbete för innovation och goda exempel
- stöd till policyreformer.

I programmet finns också ett initiativ kallat Erasmus+ Masterlån som ska främja mobilitet inom högre utbildning på avancerad nivå (master). EU ska stå som ekonomisk garant till banker som i sin tur ska förmedla studielån för programmobilitet på masternivå. Denna möjlighet gavs för första gången under 2015.

Regeringen informerar vidare om att alla de initiativ och projekt inom utbildnings-, ungdoms- och idrottsområdet som sker inom ramen för EU-samarbetet finansieras genom Erasmus+. Den totala budgeten för programperioden är ca 14,7 miljarder euro.

Motionen

I kommittémotion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 66 anför motionärerna att ekonomiska satsningar på Erasmus+ ska stanna inom EU. Motionärerna framhåller att medel inom programmet kan sökas till olika aktiviteter runtom i världen och att medel på detta sätt slussas från EU:s budget till länder som inte är med i EU.

I yrkande 67 yrkar motionärerna att regeringen ska verka för att lägga ned Erasmus+ och i stället låta respektive lärosäte skriva avtal med de lärosäten de önskar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis betona betydelsen av internationalisering av högre utbildning. Det är mycket viktigt att ta till vara och utöka möjligheterna för elever och studenter att förlägga delar av sin utbildning eller sin praktik utomlands. I detta sammanhang anser utskottet att Erasmus+ spelar en viktig roll.

Utskottet vill även övergripande framhålla att svenska studenter och akademiker har dragit betydande nytta av EU-program inom utbildningsområdet. Exempelvis deltog under läsåret 2014/15 drygt 17 000 svenska studenter i högskoleutbildningar i andra europeiska länder,

varav nästan 3 100 studenter åkte ut inom ett EU-program (UKÄ och SCB, Statistiska meddelande UF 20 SM 1503).

Utskottet noterar dessutom att kommissionens rapport om Erasmus+ alla aktiviteter under 2014 (Europeiska kommissionen, Erasmus+ Programme Annual Report 2014) visade att mer än 1 miljon personer deltog i ca 18 000 projekt finansierade av Erasmus+ under 2014. Genom programmet fördelades t.ex. 650 000 stipendier till studenter, praktikanter, lärare, volontärer och andra unga människor. För första gången finansierade programmet även projekt för policyförändring som involverade offentliga aktörer och internationella organisationer.

När det gäller yrkandet om att satsningar inom Erasmus+ inte ska användas till länder som inte är medlemmar i EU kan utskottet särskilt konstatera att en stark internationell dimension är en viktig komponent av Erasmus+. I rådets beslut av den 11 december 2013 om inrättande av Erasmus+ (2013/1288/EU) framhålls nämligen att den starka internationella dimensionen väntas bidra till att förbättra kvaliteten på den europeiska högre utbildningen i strävan att nå de bredare målsättningarna i den strategiska ramen för europeiskt utbildningssamarbete (Utbildning 2020), göra unionen till ett attraktivt studiemål och främja förståelsen mellan människor. Den internationella dimensionen väntas även bidra till en socioekonomisk utveckling i partnerländer och en hållbar utveckling av den högre utbildningen i dessa länder.

Utskottet vill även framhålla att utvärderingar av tidigare EU-program inom utbildningsområdet har visat att en stark internationell dimension har gett positiva effekter i EU:s medlemsstater genom att bl.a. lösa hinder för internationaliseringen av utbildning i Europa, bidra till en bättre rörlighet för akademiker och höja synligheten för universitet och högskolor. Programmen har även bidragit till positiva effekter bland deltagande individer, såsom förbättrade språkkunskaper och främjande av solidariska värderingar.

När det gäller yrkandet om att regeringen ska verka för att lägga ned Erasmus+ och i stället låta respektive lärosäte skriva avtal med de lärosäten de önskar kan utskottet, utöver ovanstående, särskilt konstatera att Erasmus+ enligt rådets beslut om inrättande av programmet (2013/1288/EU) enbart ska stödja de insatser och den verksamhet som har ett potentiellt europeiskt mervärde och som bidrar till att programmets allmänna mål uppnås. De allmänna målen inom utbildningsområdet är att bidra till att uppnå målen i Europa 2020-strategin, Utbildning 2020 och hållbar utveckling av den högre utbildningen i partnerländer. Det framgår även att det europeiska mervärdet hos programmets insatser och verksamheter framför allt ska säkerställas genom att insatserna är av gränsöverskridande karaktär, kompletterar och skapar synergier med andra program och strategier på nationell nivå, unionsnivå och internationell nivå samt bidrar till en effektiv användning av unionens verktyg för öppenhet och erkännande.

Utskottet noterar slutligen att kommissionen för närvarande genomför en halvtidsutvärdering av Erasmus+, som väntas bli klar under fjärde kvartalet

2017 (Evaluation roadmap 2016, Mid-term evaluation of Erasmus+). I halvtidsutvärderingen ingår bl.a. frågor om programmets effektivitet när det gäller att nå programmets mål och skapa europeiskt mervärde. Utvärderingen kommer även att undersöka de långsiktiga resultaten och påverkan när det gäller de program som föregick Erasmus+.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan ser utskottet inte något skäl att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandena och föreslår att utrikesutskottet avstryker motion 2015/16:3360 (SD) yrkandena 66 och 67.

Stockholm den 28 april 2016

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (L), Camilla Waltersson Grönvall (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Jabar Amin (MP), Erik Bengtzboe (M), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Roza Güclü Hedin (S), Lena Emilsson (S) och Fredrik Christensson (C).

Avvikande mening

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 (SD)

Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD) anför:

Vår uppfattning är att Utbildning 2020-ramverket innehåller många bra förslag. Samtidigt anser vi att vilka åtgärder och vilka prioriteringar som ett enskilt land bäst behöver för att ha en framgångsrik utbildningspolitik är något som det enskilda landet bäst avgör självt. Vi är inte emot samarbeten mellan länder – tvärtom – men anser att det inte ska ske på ett överstatligt plan utan genom bilaterala avtal.

När det gäller Erasmus+ kan vi konstatera att den totala budgeten för Erasmus+ programperiod (2014–2020) är hela 14,7 miljarder euro. Vi anser att detta är en mycket stor kostnad.

Vi har dessutom uppmärksammat att medel kan sökas inom programmet till olika aktiviteter runtom i världen – bl.a. genom Jean Monnet-programmet. Pengar slussas på detta sätt från EU:s budget till länder som inte är med i EU och som inte är med och finansierar EU:s budget. Detta ställer vi oss skeptiska till.

Dessutom innehåller Erasmus+ ett antal frågor som bäst löses på nationell nivå. Vi anser exempelvis att samverkan mellan olika lärosäten bäst sker direkt mellan lärosätena.

BILAGA 11

Trafikutskottets yttrande 2015/16:TU4y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 22 mars 2016 att ge bl.a. trafikutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2015/16:115 Årsboken om EU – Verksamheten i Europeiska unionen 2015 och eventuella följdmotioner till denna i de delar de berör utskottets beredningsområde.

Trafikutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör transporter och informationssamhället samt över kommittémotion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 43–47.

Utskottet har inget att invända mot i skrivelsen i de delar som rör utskottets beredningsområde. Utskottet anser inte att något initiativ är nödvändigt med anledning av de motionsyrkanden som väckts inom utskottets beredningsområde. Yrkandena bör därför avstrykas.

I yttrandet finns två avvikande meningar (SD, V).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2015 i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Trafikutskottets beredningsområde berörs i skrivelsen i del 8 om TTE-området (Transport, Telekom och Energi).

När det gäller transporter framför regeringen att ett väl fungerande och långsiktigt hållbart transportsystem är en viktig förutsättning för att möta klimatutmaningen och för att stärka EU:s ekonomi och konkurrenskraft. En hel del arbete återstår fortfarande innan den inre marknaden för transporter kan anses färdig. Tre nyckelåtgärder i den andra inremarknadsakten avser transportområdet, nämligen det fjärde järnvägspaketet, sjöfartsmarknaden och utvecklingen av det gemensamma luftrummet. Arbetet i rådet med dessa åtgärder har under året främst avsett järnvägsfrågorna men även arbetet med det s.k. hamnpaketet har avancerat. Europaparlamentet har dock inte avslutat sin första behandling av detta förslag. Under året antogs ny lagstiftning om vägfordons mått och vikt, färdskrivare, informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott och nödlarmstjänst.

När det gäller politiken för informationssamhället pekar regeringen på att de åtgärder som vidtas inom området syftar till att bidra till goda förutsättningar för väl fungerande marknader och en effektiv konkurrens. Hushåll och företag ska ha tillgång till effektiv, robust och säker infrastruktur och till bästa möjliga utbud av kommunikationstjänster. Sverige har under året prioriterat frågorna om den europeiska inre marknaden för elektronisk kommunikation.

Motionen

I kommittémotion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) anförts i fråga om öppnande av järnvägstransporter från andra länder att frågeställningar som rör infrastruktur och transportföretag i allt väsentligt bör hanteras på nationell nivå (yrkande 43). I samma motion framhåller motionärerna att man enbart i nödvändiga fall ska implementera ERTMS (yrkande 44), att regeringen ska verka i EU för att avskaffa ERTMS (yrkande 45) och järnvägspaketet (yrkande 46). Vidare anförts att så mycket som möjligt av medlemsländernas flygledning och trafikbestämmelser ska skötas på nationell nivå (yrkande 47).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att invända mot redogörelsen i skrivelsen i de delar som rör utskottets beredningsområde. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det är viktigt att få på plats en inre marknad för transporter där det fjärde järnvägspaketet, sjöfartsmarknaden och ett gemensamt europeiskt luftrum är nyckelåtgärder. Det är viktigt att Sverige och övriga länder gör sina åtaganden i enlighet med detta.

När det gäller yrkandena 43 och 46 i följdmotionen påminner utskottet om att det har subsidiaritetsprövat kommissionens förslag i fjärde järnvägspaketet, inklusive förslaget om inrättandet av ett gemensamt europeiskt järnvägsområde (KOM (2013) 29). Utskottet har också haft överläggningar med regeringen avseende förhandlingarna om det fjärde järnvägspaketet, senast i mars 2015. Den 17 april 2015 överlämnade regeringen propositionen 2014/15:120 angående ett gemensamt europeiskt järnvägsområde, med nödvändiga lagändringar för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/34/EU om inrättandet av ett gemensamt europeiskt järnvägsområde. Riksdagen antog regeringens lagförslag (bet. 2014/15:TU13, rskr. 2014/15:207). När det gäller frågan om ERTMS (yrkandena 44 och 45) vill utskottet dessutom uppmärksamma att den kommer att beredas i särskild ordning senare under våren då utskottet behandlar motionsyrkanden på området inom ramen för trafikutskottets betänkande 2015/16:TU16 om järnvägs- och kollektivtrafikfrågor.

När det gäller yrkande 47 i följdmotionen kan utskottet konstatera att det vid subsidiaritetsprövningen av kommissionens förslag om det gemensamma europeiska luftrummet (KOM(2013) 409–410) ansåg att dessa inte strider mot subsidiaritetsprincipen (protokoll från utskottssammanträde 2012/13:38). Utskottet påminner också om att det den 26 oktober 2013 överlade med regeringen om genomförandet av det gemensamma europeiska luftrummet.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att det redan har behandlat de motionsyrkanden som berör utskottets beredningsområde i samband med genomförda subsidiaritetsprövningar eller i överläggningar med regeringen. Därmed anser utskottet att något initiativ inte är nödvändigt med anledning av de aktuella motionsyrkandena. Utrikesutskottet bör därför avstyrka kommittémotion 2015/16:3360 (SD) yrkandena 43–47.

Stockholm den 28 april 2016

På trafikutskottets vägnar

Karin Svensson Smith

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Svensson Smith (MP), Jessica Rosencrantz (M), Pia Nilsson (S), Suzanne Svensson (S), Lars Mejern Larsson (S), Tony Wiklander (SD), Sten Bergheden (M), Leif Pettersson (S), Anders Åkesson (C), Boriana Åberg (M), Per Klarberg (SD), Christina Örnebjär (L), Emma Wallrup (V), Robert Halef (KD), Johan Andersson (S), Teres Lindberg (S) och Erik Ottoson (M).

Avvikande meningar

1. Verksamheten i den Europeiska unionen 2015 (SD)

Tony Wiklander (SD) och Per Klarberg (SD) anför:

Vi anser inte att det är rätt eller rimligt att EU:s regelverk står över de lagar som stiftas av Sveriges riksdag, det svenska folkets företrädare. Detta grundläggande förhållningssätt bör vara vägledande även i frågor som rör transporter. Detta innebär att vi anser att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2015/16:3360 (SD) yrkandena 43–47.

2. Verksamheten i den Europeiska unionen 2015 (V)

Emma Wallrup (V) anför:

Liksom vi framhållit tidigare år är vi i Vänsterpartiet emot det fjärde järnvägs-paketet. Vi menar att det är olyckligt att tvinga medlemsländerna att genomföra det marknadsexperiment på järnvägen som Sverige redan har prövat. Det har visat sig bli dyrare till följd av ökade administrativa kostnader, det har lett till sämre kontroll av hur företagen lever upp till arbetsmiljökrav och på så sätt bidragit till social dumping och stora brister vad gäller arbetsmiljöerna och dess säkerhet. Det har också lett till dålig samordning mellan de aktörer som verkar på järnvägen. Detta ställer till stora problem för trafiken då järnvägen är beroende av att fungera som en enhet eftersom det är ett sammanhängande system. Järnvägen är därför särskilt olämplig att avreglera.

BILAGA 12

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2015/16:MJU3y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 22 mars 2016 att ge miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 och eventuella följdmotioner i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör utskottets beredningsområde och över motion 2015/16:3360 (SD) yrkandena 50–60, 62 och 64.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Inledning

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2015 i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Skrivelsen är en övergripande beskrivning av Europeiska unionens utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner. Den tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar.

Vissa jordbrukspolitiska frågor m.m.

Skrivelsen

EU:s jordbruks- och fiskeripolitik

I skrivelsen anförts att EU:s gemensamma jordbrukspolitik är ett harmoniserat politikområde som består av två pelare: första pelaren (direktstöd och marknadsstöd) och andra pelaren (miljö- och landsbygdsstöd). Under året har regeringen fattat beslut om att meddela kommissionen om den nationella utformningen av stödsystemen. Det framhålls vidare att det inom EU inte finns någon specifik rättslig grund för en gemensam skogspolitik men att svenskt skogsbruk påverkas av utvecklad unionspolitik inom en rad olika områden, inte minst klimat och energi, och av internationella skogliga överenskommelser. Den nya gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) beslutades i december 2013 då samtliga rådsförordningar antogs. Regeringen framhåller även att inför rådsmöten under förhandlingarna informerades miljö- och jordbruksutskottet och samråd ägde rum med EU-nämnden. Den 19 juni 2014 fattades beslut om direktstödet utformning i Sverige, och den 5 juni 2014 fattades beslut om förslag till Landsbygdsprogrammets utformning i Sverige. Information lämnades till miljö- och jordbruksutskottet inför dessa beslut. Efter förhandlingar med kommissionen togs beslut om ett justerat förslag till landsbygdsprogram den 12 mars. Förslaget godkändes sedan av kommissionen den 26 maj.

När det gäller fiskeripolitiken anförts i skrivelsen att den gemensamma fiskeripolitiken är en fullt utvecklad unionspolitik. Målet är att förvalta en gemensam, gränsöverskridande naturresurs på ett sådant sätt att ett hållbart nyttjande kan uppnås i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende. Enligt skrivelsen är regeringens hållning när det gäller EU:s fiskepartnerskapsavtal med tredjeländer (FPA) att göra ett ställningstagande från fall till fall varvid följande kriterier beaktas:

- Det måste finnas offentligt tillgängliga sociala och ekonomiska utvärderingar som är av tillräckligt god standard.
- Iakttagandet av mänskliga rättigheter ska utgöra ett nödvändigt villkor för att ingå eller fortsätta samarbetet med tredjeländer på fiskeriområdet.
- Där det saknas kunskaper om bestånden eller om hur många som bedriver fiske på samma bestånd ska försiktighetsprincipen tillämpas.
- Avtalen ska stödja utvecklingen av en hållbar fiskesektor i partnerskapsländerna, och ekonomiska bidrag ska komma den lokala fiskeindustrin till del.
- Sektorstödet ska frikopplas från betalningarna för fisketillträdesrättigheterna och definieras mot bakgrund av partnerskapsländernas behov och kapacitet att utnyttja det, och utbetalningarna ska kopplas till framsteg i utförandet.
- EU-fartyg ska bara få tillgång till ett överskott av den tillåtna fångstmängden som lokalbefolkningen inte kan utnyttja och som fastställts baserat på bästa tillgängliga vetenskapliga rådgivning, enligt artikel 31 i grundförordningen för den gemensamma fiskeripolitiken.

Regeringen anför vidare att Sverige under året röstat nej till beslut om att ingå ett hållbart partnerskapsavtal om fiske mellan EU och republiken Senegal eftersom ett tillgängligt beståndsoverskott för arten kummel inte kunnat säkerställas inom ramen för det tillgängliga vetenskapliga underlaget. Sverige har även lagt ned sin röst vid beslut om att ingå ett protokoll mellan EU och Guinea-Bissau mot bakgrund av att utvärderingen, och rådgivningen från den regionala fiskeriorganisationen, är föråldrad vilket därmed gör det svårt att säkerställa att det finns ett överskott för EU att fiska på. Samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober. Under året har följande protokoll behandlats och Sverige har gett sitt stöd till ingående av protokoll med Gabon, Kap Verde, Grönland, Liberia, Mauretanien (eventuellt Cooköarna) samt Madagaskar. Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet om partnerskapsavtal med Liberia ägde rum i november i år. Förhandlingsmandat har antagits för Madagaskar och Liberia. Sverige har gett sitt stöd till dessa förhandlingsmandat. Förhandlingsmandat för Kiribati pågår och förväntas antas under första kvartalet 2016.

Förenklingsarbete m.m.

Enligt skrivelsen har kommissionen under året tagit initiativ till att förenkla den nyligen reformerade jordbrukspolitiken. Medlemsstaterna skickade under våren in förslag till förenkling till kommissionen. Den 11 maj antog rådet rådsslutsatser om prioriterade områden för förenkling samt om synen på processen för förenklingsarbetet. Under hösten har förenkling av delegerade akter och genomförandakter diskuterats. Förenkling diskuterades senast på jordbruks- och fiskerådet den 16 november. Det framhålls att flera medlemsstater då efterfrågade fler konkreta förenklingar från kommissionen.

Fortsatta diskussioner förväntas under 2016. Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars, maj och november.

Skogspolitik

I skrivelsen framhålls att regeringen värnar den nationella skogspolitiken och noggrant följer nya EU-initiativ och hur dessa kan påverka svensk skog och skogsnäringen. Generellt verkar regeringen för att begränsa EU-insatser som berör skogsområdet. Samtidigt ska subsidiaritetsprincipen respekteras för de områden som faller inom EU:s befogenhet. Under året har fokus för skogliga diskussioner under jordbruksrådet främst handlat om EU:s förhandlingsmandat inför FN:s skogsforum i maj. Enligt skrivelsen har Sverige vid dessa förhandlingar verkat för att få gehör för hållbart skogsbruk och skogens multifunktionalitet. Genom internationellt samarbete kan Sverige utbyta erfarenheter och kompetens samt sprida kunskap om Sveriges syn på att hållbart bruka skogen, inklusive dess bevarande. Det internationella samarbetet utnyttjas också för att främja ökad export av svenska skogsprodukter och tekniskt kunnande samt för att främja Sverige som besöksmål. Ett informationstillfälle med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i april.

Motionen

Enligt kommittémotion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 50 ska regeringen verka för att avskaffa den gemensamma jordbrukspolitiken. Motionärerna anser att den gemensamma jordbrukspolitiken har karaktären av en icke ändamålsenlig övergripande lösning som är gjord främst för att passa jordbrukare i södra Europa.

I samma motion anförs i yrkande 52 att regeringen ska verka för att avskaffa den externa fiskeripolitiken. I motionen framhålls att Sverigedemokraterna motsätter sig större delen av EU:s externa fiskeripolitik. Kostnadseffektiviteten i framför allt fiskeavtalen ifrågasätts och man ser helst att avtalen inte förlängs när det gäller utvecklingsländerna. EU:s fiskeflotta är dåligt kontrollerad och undergräver utvecklingsländernas möjligheter att utveckla lokalt fiske, skapa arbetstillfällen och försörja sin egen befolkning med fisk.

I motionen anförs även (yrkande 51) att regeringen ska verka för en minskad EU-byråkrati för fiske- jordbruks- och fiskerinäringen och för att rimliga sanktions- och återkravbelopp för EU-ersättningar bör gälla vid felaktigheter (yrkande 53). Enligt motionen måste den byråkrati som i dag omger EU:s regler förenklas. Motionärerna beklagar att många av de s.k. tvärvillkoren systematiskt har tillämpas felaktigt i Sverige, vilket har resulterat i att tusentals lantbrukare kan ha fått avdrag för fel som de inte har begått.

Enligt yrkande 57 i samma motion måste Sverige värna om den nationella beslutanderätten över skogspolitiken. Motionärerna anför att det för närvarande pågår ett arbete inom EU med att ta fram en ny skogsstrategi och

att Sverigedemokraterna känner en oro för att en sådan strategi kan bli det första steget mot en framtida gemensam skogspolitik inom EU, vilket med stor sannolikhet skulle kunna få betydande negativa konsekvenser för Sverige och för den svenska skogsbruksmodellen.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

EU:s jordbruks- och fiskeripolitik

I fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) fastställs områdena för, avgränsningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter. I den tredje delen behandlas unionens politik och inre åtgärder. I den delen finns bl.a. de artiklar som lägger grunden för den inre marknaden (avdelning I), fri rörlighet för varor (avdelning II), den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken (avdelning III) och fri rörlighet för personer, tjänster och kapital (avdelning IV). Enligt artikel 38 i detta fördrag ska unionen fastställa och genomföra en gemensam jordbruks- och fiskeripolitik. Sverige blev medlem i EU den 1 januari 1995 och deltar sedan dess fullt ut i EU:s gemensamma jordbruks- och fiskeripolitik.

Enligt årets budgetproposition (prop. 2015/16:1 utg.omr. 23) är regeringens långsiktiga målsättning för den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU en avreglerad, marknadsorienterad och konkurrenskraftig jordbrukssektor som styrs av konsumenters efterfrågan, klimat- och miljömål och där hänsyn tas till djurskydd samt den globala utvecklingspolitiken i enlighet med Sveriges politik för global utveckling (PGU). I syfte att bidra till regeringens ambition om väsentligt lägre utgifter för jordbrukspolitiken i EU och ett hållbart jordbruk vill regeringen att den gemensamma jordbrukspolitiken lägger ett ökat fokus på åtgärder inom landsbygdspolitiken. Vidare framhålls att det är viktigt att politiken och dess tillämpning skapar möjligheter till starkt konkurrenskraft för svensk jordbruks- och trädgårdsnäring samt bidrar till den nödvändiga klimatomställningen och till att miljömålen kan nås. I budgetpropositionen anför regeringen att för att möjliggöra detta behöver den nuvarande politiken utvärderas. Ett analysarbete som utgår från en modernisering av EU:s gemensamma jordbrukspolitik kommer därför att inledas inför nästa budgetperiod efter 2020 samt inför en halvtidsöversyn av politiken under budgetperioden 2014–2020.

När det gäller den gemensamma fiskeripolitiken vill regeringen, enligt årets budgetproposition, främja ett hållbart fiske i såväl Sverige och Europa som globalt. De beslut som fattas ska baseras på vetenskapliga underlag i syfte att säkra en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Vidare anförS att Sverige i detta sammanhang ska vara pådrivande för att de beslut som fattas inom EU leder till en god förvaltning av fiskbestånden. Regeringen framhåller också att i och med att den nya gemensamma fiskeripolitiken har fått en extern dimension som anger ramarna för EU:s förhållande med tredjeländer, skapas möjligheter till ett hållbart fiske, stärkta rättigheter för tredjeländer och ökad handel på global nivå.

Förenklingsarbete m.m.

I utskottets betänkande 2015/16:MJU9 framhålls att den nya EU-kommissionären för jordbruk har satt förenkling av den gemensamma jordbrukspolitiken högt på agendan. Under 2015 har medlemsstaterna och EU-kommissionen tillsammans identifierat flera förslag till förenkling varav vissa redan har genomförts i kommissionens riktlinjer. I betänkandet framhålls också att regeringen inför jordbruks- och fiskerådets möte den 16 november 2015 välkomnade att kommissionen uppmärksammar behovet av att förenkla den gemensamma jordbrukspolitiken. I betänkandet anförts vidare att regeringen har bidragit med förenklingsförslag till både kommissionen och det förra ordförandeskapet och att regeringen anser att det är viktigt att det förenklingsarbete som påbörjats ses som ett startskott på ett kontinuerligt arbete med att förenkla den gemensamma jordbrukspolitiken utan att göra avkall på miljökraven. Det betonas också att även om kommissionären specifikt har efterfrågat förenklingsförslag som ryms inom den nuvarande politiken kan det redan nu finnas skäl att lyfta fram förenklingsfrågor för utvärdering och analys inför nästa jordbrukspolitiska reform. Regeringen har därför ansett att det finns skäl att påbörja ett arbete med analyser och utvärderingar inför kommande reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken. Syftet med arbetet är bl.a. att ta fram förslag till en framtida gemensam jordbrukspolitik som kan bidra till att uppnå målen med livsmedelsstrategin. I samma betänkande anförts att regelverket för den gemensamma jordbrukspolitiken har blivit krångligare i många delar genom reformen som genomfördes 2013. Enligt betänkandet ser regeringen utrymme för förenkling inom ramen för jordbrukspolitikens första pelare inom områden som t.ex. tvärvillkor, förgröning och handelsnormer. Det framhålls också att regeringen skulle vilja se större effekt av förenklingsarbetet och att den därför efterlyser fler förslag från kommissionen som i högre grad kan ge märkbara förenklingar. Regeringens intention är att aktivt delta i detta arbete. Vidare erinras om att Jordbruksverket 2013 genomförde den s.k. Förenklingsresan tillsammans med Lantbrukarnas riksförbund och att regeringen fortsätter att följa myndigheternas och branschorganisationernas arbete med de åtgärder som föreslogs under Förenklingsresan. Av betänkandet framgår också att regeringen i budgetpropositionen för i år framhåller att det är viktigt att genomförandet och förvaltningen av den gemensamma jordbrukspolitiken är effektiv och enkel för både brukare och myndigheter och att regeringen därför har föreslagit att Jordbruksverket får extra resurser för detta under perioden 2016–2019.

När det gäller felaktig tillämpning av tvärvillkor och rimliga sanktions- och återkravsbelopp påminner utskottet om vad det anförde i betänkande 2015/16:MJU9. Tvärvillkoren är vissa regler som lantbrukare måste följa för att få full utbetalning av vissa jordbruksstöd. Tvärvillkorsreglerna och principen för hur avdrag på stöden ska göras regleras på EU-nivå, men Jordbruksverket har, utifrån ett bemyndigande från regeringen, det fulla ansvaret för hur tvärvillkoren tillämpas i Sverige. Det innebär att det är upp

till Jordbruksverket att tolka EU:s regelverk och utifrån det upprätta ett system för tvärvillkor. Enligt betänkandet ser landsbygdsministern positivt på att den nya jordbrukskommissionären satt regelförenklingar högt på agendan (ip. 2014/15:183). Ett enklare och mer transparent sanktionssystem för tvärvillkoren är något som kan behövas, och landsbygdsministern kommer att verka för att dessa frågor inkluderas i en övergripande översyn av jordbrukspolitiken inför nästa reform. Inför jordbruks- och fiskerådet den 16 november 2015 framförde landsbygdsministern att det redan nu finns skäl att lyfta fram förenklingsfrågor för utvärdering och analys inför nästa jordbrukspolitiska reform. I betänkandet anförts vidare att enligt information från Näringsdepartementet handlar frågan om felaktiga tvärvillkorsavdrag om Jordbruksverkets tidigare gruppering av kontrollpunkter inom tvärvillkoren. Jordbruksverket gjorde under 2014 en översyn av hur kontrollpunkterna grupperades och fann utrymme för förbättringar. Kontrollinstruktionen reviderades därför. Jordbruksverket menar att den tidigare grupperingen ryms inom EU:s regelverk. I betänkandet konstateras att Sverige inte har fått någon kritik för tillämpningen vid kommissionens revision av tvärvillkoren 2011. Eftersom Jordbruksverket menar att tillämpningen är i linje med EU:s regelverk avser myndigheten inte att gå tillbaka och korrigera några gamla beslut där lantbrukare fått avdrag till följd av den gamla grupperingen. Man hänvisar i stället till möjligheten att överklaga. I betänkandet framhålls även att Jordbruksverket har gjort en mindre analys som visar att det förmodligen är få lantbrukare som drabbats.

Skogspolitik

I betänkande 2015/16: MJU10 framhöll utskottet att det för närvarande pågår ett arbete inom EU med att ta fram en ny skogsstrategi, vilket utskottet i grunden ser positivt på. Ett dylikt redskap kan vara användbart för att på ett övergripande plan samordna EU:s politik och för att ta till vara skogens bidrag till ett hållbart samhälle och dess potential för jobb och tillväxt. Utskottet anförde samtidigt att det med viss oro ser på att en sådan strategi blir det första steget mot en framtida gemensam skogspolitik inom EU, vilket med stor sannolikhet skulle kunna få betydande negativa konsekvenser för Sverige och för den svenska skogsbruksmodellen. Utskottet påminde om att redan i dag påverkas förutsättningarna för att bedriva en nationell skogspolitik av flera EU-direktiv och förordningar som berör skogsbruket. En än större inblandning från EU i dessa frågor riskerar också att medföra ett större fokus på detaljstyrning och leda till att administrativa och byråkratiska hinder tillkommer. I betänkandet framhöll utskottet att förutsättningarna för att även fortsättningsvis kunna bedriva skogsbruk i Sverige under devisen ”frihet under ansvar” kan komma att kringläsas på ett sätt som utskottet anser vore olyckligt och att utskottet därför anser att det är mycket angeläget att regeringen agerar kraftfullt på EU-nivå när det gäller att hävda den nationella beslutskompetensen på det skogspolitiska området. I betänkandet finns därför

ett tillkännagivande om att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen även fortsättningsvis ska värna den nationella beslutanderätten över skogsfrågor i samband med arbetet med EU:s skogsstrategi (S, MP, V reserverade sig till stöd för regeringens pågående skogspolitik och anförde att det saknas anledning att stödja tillkännagivandet eftersom regeringens hållning när det gäller EU:s skogsstrategi inte avviker från den som efterfrågas i tillkännagivandet).

Vissa livsmedelspolitiska frågor m.m.

Skrivelsen

Enligt skrivelsen finns omfattande regelverk för växter, djur och livsmedel inom EU. Vidare anføres att unionen och medlemsstaterna enligt fördraget har skyldighet att ta hänsyn till djurens välfärd. Lagstiftningen om djurhälsa syftar till att säkerställa en hållbar djurproduktion, underlätta handeln med djur och animaliska produkter inom EU utan att sprida sjukdomar samt förhindra smitta från djur till människa. Lagstiftningen för livsmedel är i stort sett harmoniserad inom unionen, vilket innebär att det inte är tillåtet för enskilda medlemsstater att ha strängare regler eller mer generösa bestämmelser än de som finns i EU:s regelverk. Lagstiftningen om växter syftar bl.a. till att skydda unionen mot allvarliga växtskadegörare och säkerställa att utsäde m.m. är av god kvalitet.

I skrivelsen anføres vidare att kommissionen presenterade ett lagstiftningspaket 2013 med fem rättsakter och ett meddelande under namnet Friskare djur, sundare växter och en säkrare jordbruksbaserad livsmedelskedja – en moderniserad lagstiftning för ett mer konkurrenskraftigt EU. Förordningsförslagen handlar om djurhälsa, skyddsåtgärder mot växtskadegörare, produktion och tillhandahållande på marknaden av växtförokningsmaterial, offentlig kontroll inom djur-, växt- och livsmedelsområdena m.fl. och EU-utgifter inom områdena djurhälsa, växtskadegörare och offentlig kontroll. Enligt skrivelsen är kommissionens målsättning med förslagen att skapa en effektivare, modernare och enklare lagstiftning. Förordningen om EU-utgifter antogs i maj 2014. När det gäller de övriga förslagen antog Europaparlamentet sina ståndpunkter i första behandlingen under våren 2014. Det nya Europaparlamentet beslutade att stå fast vid dessa ståndpunkter. Mot bakgrund av Europaparlamentets ställningstagande när det gäller förslaget till ny förordning om produktion och tillhandahållande på marknaden av växtförokningsmaterial drog kommissionen under året tillbaka sitt förslag. I december 2015 nåddes en informell överenskommelse mellan institutionerna om förordningen om skyddsåtgärder mot växtskadegörare, och rådet antog formellt sin ståndpunkt om förslaget till en ny djurhälsoförordning. Förslaget till förordning om offentlig kontroll förhandlades under året i rådet och i trepartssamtal mellan institutionerna. En överläggning med miljö- och jordbruksutskottet ägde rum i augusti 2013 och samråd med EU-nämnden i december 2013, juni 2014 och

december 2014. Djurhälsoförordningen var föremål för samråd med EU-nämnden i juni 2015.

Enligt skrivelsen är syftet med kommissionens förslag till djurhälsoförordning att göra lagstiftningen enklare, modernare och mer sammanhållen än den nuvarande EU-lagstiftningen på området. Sjukdomsovervakningen stärks och djurhållarnas ansvar för djurhälsan klargörs. Förordningen lägger fast övergripande principer för att minska förekomsten av smittsamma djursjukdomar och bevara EU:s ekonomiska konkurrenskraft. Åtgärder ska vidtas för att förebygga och bekämpa listade sjukdomar. Hur sjukdomar listas och kategoriseras är av avgörande betydelse för vilka krav Sverige i framtiden kommer att få ställa i samband med införsel av djur. I skrivelsen anförts att regeringen har verkat för att medlemsstater med en god djurhälsa ska kunna förhindra införsel av smittsamma djursjukdomar som kan utgöra ett hot mot djurs eller människors hälsa eller orsaka produktionsförluster. I förslaget till ny förordning om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet regleras hur den offentliga kontrollen ska bedrivas inom områdena livsmedel, foder, djurhälsa och djurskydd, skyddsåtgärder mot växtskadegörare, växtförökningsmaterial och växtskyddsmedel. Förslagets syfte är att effektivisera den offentliga kontrollen som berör djur-, livsmedels- och växtområdena och att samla reglerna som finns om offentlig kontroll inom dessa områden i en förordning. Förslaget reglerar även hur den offentliga kontrollen ska finansieras. Enligt skrivelsen har regeringen verkat för att medlemsstaterna ska vara ansvariga för att det finns tillräckliga resurser för de behöriga myndigheterna att utföra den offentliga kontrollen. Medlemsstaterna ska kunna välja på vilket sätt man finansierar kontrollen, eftersom val av finansieringsform måste stämma överens med t.ex. nationella skatter och andra system.

I skrivelsen framhålls vidare att Sverige under året har deltagit i ett samarbete med andra medlemsstater på djurskyddsområdet inom EU. I samband med en konferens om grisvälfärd som anordnades av den danska jordbruksministern i april undertecknade Danmark, Nederländerna, Tyskland och Sverige en gemensam deklaration som syftar till att öka djurskyddsnivån för grisar inom EU. Deklarationen innehåller bl.a. en uppmaning till kommissionen att ta ytterligare krafttag för att minska förekomsten av svanskupering, att sugor ska hållas i grupp under längre tid än i dag i stället för att hållas fixerade samt att krav ska ställas på bedövning och smärtlindring vid kirurgisk kastrering av smågrisar. I samband med deklarationen aviserades även att ett förslag kommer att lämnas till kommissionen om att det bör inrättas en plattform för djurskydd inom EU.

Motionen

Enligt kommittémotion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 54 ska regeringen verka för att varje medlemsstat får införa de sjukdoms- och smittkontroller som anses nödvändiga. I motionen framhålls att

konsumenternas förtroende för kvaliteten på livsmedlen förutsätter ett starkt djurskydd i Sverige och flexibla kontroller utifrån varje EU-medlemsstats specifika behov. Motionärerna vill därför minska kommissionens inflytande över hur, när och varför kontroller utförs i alla led i produktionskedjan samt vid import av livsmedel.

I samma motion yrkande 56 anförs att regeringen ska verka för att Sverige ska få möjlighet till undantag som gör att vi kan stoppa importen av kött som kraftigt avviker från intentionerna i svensk djurskyddslagstiftning.

I motionen yrkas vidare att regeringen ska verka för att ett generellt förbud på EU-nivå införs mot slakt utan bedövning (yrkande 55). Motionärerna anför att det bästa sättet att uppnå ett starkt djurskydd inom EU är att verka för strikta gemensamma regler vid transporter samt att gemensamt motverka undantag för plågsamma slaktmetoder.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I årets budgetproposition (2015/16:1 utg.omr. 23) framhålls att det pågår ett arbete med ett nytt gemensamt regelverk för friskare djur, sundare växter och en säkrare jordbruksbaserad livsmedelskedja inom ramen för EU-samarbetet. Vidare anförs att Sverige aktivt bidrar i arbetet med målsättningen att förenkla och effektivisera lagstiftningen och utveckla de förebyggande insatserna och riskstyrningen samt att Sverige verkar för en balanserad, ändamålsenlig lagstiftning och för att EU:s medel används på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Enligt information till utskottet antogs den nya förordningen om djurhälsa den 8 mars 2016.

När det gäller importbegränsningar påminner utskottet om vad som anfördes i utskottets yttrande 2014/15: MJU3y. I det yttrandet konstaterar utskottet att kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan är förbjudna mellan medlemsstaterna enligt artikel 34 i EUF-fördraget. Bestämmelserna i artiklarna 34 och 35 ska emellertid inte, enligt artikel 36, hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import, export eller transitering som grundas på hänsyn till bl.a. allmän moral eller intresset av att skydda människors och djurs hälsa och liv. Sådana förbud eller restriktioner får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. I betänkande 2011/12: MJU21 anförde utskottet att det inte är möjligt att införa något generellt förbud mot import enligt det internationella regelverket inom Världshandelsorganisationen (WTO). En av hörnstenarna i det internationella handelsarbetet är att varje land har rätt att bestämma över sina egna produktions- och processmetoder och att importhindrande åtgärder inte får vidtas om det inte finns fara för hälsan bland djur och människor i det importerande landet. Det framhölls vidare att det enligt Landsbyggsdepartementet finns en risk att krav på att inkludera djurskydd kan användas i protektionistiska syften. Detta är något som inte minst utvecklingsländer oroar sig för. Därför vill man inte se detta inkluderat. Enligt

departementet måste dock internationella standarder komma till stånd innan det ens är realistiskt att börja diskutera om djurskydd ska inkluderas i WTO:s regelverk i större utsträckning än i dag. Det är något som Sverige aktivt arbetar för. I betänkandet framhålls vidare att ett sätt att uppnå ett förbättrat djurskydd internationellt är att förhandla fram multilaterala överenskommelser om djurskydd och att ta med frågan i bilaterala avtal mellan EU och tredjeländer. Vidare anføres att det bör uppmärksammas att näringens engagemang hela tiden ökar och att privata standarder skapas. Dessa kan i vissa fall vara mer effektiva för att förbättra djurskyddet globalt, och det kan vara bättre att förlita sig på dem än på att stater ska agera.

I samma betänkande noterade utskottet vidare att det i betänkandet Ny djurskyddslag framhålls att Sverige under åren som medlem i EU har arbetat hårt för att höja djurskyddsnivån på den inre marknaden, vilket även till vissa delar lyckats. Det anføres också att det vid tidpunkten för det svenska inträdet i EU fanns en viss reglering av djurskyddet för djur som hölls för livsmedelsproduktion och som försöksdjur. Denna reglering, som inte var särskilt omfattande, har nu utökats eller skärpts på ett flertal områden. Det finns fortfarande områden där Sverige har mer omfattande och strängare regler än övriga EU-länder. I betänkandet framhölls även att en tendens som kan noteras är att regleringen av djurskyddet på EU-nivå går från direktiv, som medlemsstaterna ska inarbeta i den egna lagstiftningen, till förordningar som gäller direkt i alla medlemsländer. I fråga om förordningar får medlemsländerna som huvudregel inte heller ha avvikande regler även om de tidigare har ställt högre krav än förordningen. Det påpekas också att ett antal avgöranden från EU-domstolen i Luxemburg har visat att om lagstiftningen ställs på sin spets har oftast EU-regler om den fria rörligheten på den inre marknaden och förbud mot handelshinder företrädde framför djurskyddsregler. Domstolen har dock också vid ett flertal tillfällen konstaterat att om området är oharmoniserat (inte har ett fullständigt gemensamt regelverk på området) får medlemsländerna anta handelshindrande bestämmelser. Detta gäller så länge bestämmelserna bl.a. är nödvändiga för att skydda djuren och proportionerliga.

När det gäller förbud mot slakt utan bedövning anförde utskottet i samma betänkande (bet. 2014/15: MJU21) att en politisk överenskommelse nåddes inom EU vid jordbruksrådet i juni 2009 om den nya förordningen om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning. Det framgår av artikel 4 i den förordningen att djur endast får avlivas efter bedövning. Bedövningen ska utföras i enlighet med de metoder och de särskilda krav för tillämpningen av dessa metoder som anges i en bilaga till förordningen. Avsaknad av medvetande och känslor ska bibehållas till dess att djuret är dött. Av samma artikel framgår att kraven på bedövning inte gäller djur som slaktas med särskilda metoder som påbjuds av religiösa riter, under förutsättning att slakten äger rum i ett slakteri. Utskottet konstaterade således att enligt förordningen ska alla djur bedövas före slakt men att det finns ett undantag för djur som slaktas enligt metoder som påbjuds av religiösa riter. Förordningen trädde i

kraft den 8 december 2009 och började tillämpas den 1 januari 2013. I betänkandet framhöll utskottet vidare att det noterades att frågan om märkning av kött från djur som har slaktats utan bedövning kom upp i slutskedet av förhandlingarna om ändringar i förordningen om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011). Detta resulterade i att skäl 50 infördes i den förordningen. I skäl 50 står följande: ”Konsumenterna i unionen visar allt större intresse för hur unionens djurskyddsbestämmelser tillämpas i samband med slakt, till exempel om djuren bedövas innan de slaktas. Därför bör man i samband med en framtida unionsstrategi för djurskydd och djurs välbefinnande överväga en studie om lämpligheten i att ge konsumenterna relevant information om bedövning av djur.” Utskottet noterade vidare att kommissionen i sitt meddelande om EU:s strategi för djurskydd och djurs välbefinnande 2012–2015 utöver det planerade förenklade regelverket föreslår att det utvecklas verktyg för att förbättra medlemsstaternas efterlevnad av reglerna, att det ges stöd till internationellt samarbete, att konsumenterna och allmänheten ska ges lämplig information och att kommissionen i det sammanhanget kommer att undersöka frågan om märkning i enlighet med överenskommelsen om lagförslaget om livsmedelsinformation. I betänkandet anförde utskottet att kommissionen inom ramen för EU:s strategi för djurskydd och djurs välbefinnande 2012–2015 tagit initiativ till att genomföra en undersökning om märkning av kött från djur som har slaktats utan bedövning och att resultatet ska presenteras 2013. Utskottet konstaterade också att Sverige tog upp problemet med slakt utan bedövning som inte är religiöst motiverad som en övrig fråga på jordbruks- och fiskerådets möte den 14–15 maj 2012. Sverige ville uppmärksamma kommissionen och de andra medlemsstaterna på att undantaget i artikel 4 utnyttjas av ekonomiska skäl, vilket strider mot lagstiftningens syfte. Man uppmanade kommissionen att öka sina ansträngningar att komma till rätta med detta problem och föreslog även ett antal möjliga åtgärder. Bland annat föreslogs gemensamma riktlinjer för hur slakten bör gå till, ett harmoniserat förfarande för godkännande och kontroll av aktörer som utför slakt utan bedövning samt riktade inspektioner i medlemsstaterna utförda av kommissionens granskningsorgan FVO för att se till att den gemensamma lagstiftningen efterlevs. I betänkandet framhålls att regeringen vid samma tillfälle konstaterade att märkning skulle kunna vara ett verktyg i arbetet med att minska överutnyttjandet av undantaget, och man framhöll därför att man från svenskt håll såg fram emot att ta del av kommissionens rapport om märkning.

Riksdagen beslutade 2012 att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör arbeta för att det inom EU införs en tydlig märkning av kött som kommer från djur som har slaktats utan bedövning (bet. 2011/12: MJU21, rskr. 2011/12:261). I skrivelse 2015/16:75 har regeringen redovisat att kommissionen har tagit initiativ till en undersökning om märkning av kött från obedövad slakt. I skrivelsen anförts vidare att en rapport från kommissionen

skulle ha presenterats för rådet under 2013, men ännu har ingen rapport presenterats.

Så som utskottet påminde om i sitt betänkande 2015/16: MJU16 har utskottet tidigare behandlat frågor om ett förbättrat djurskydd såväl internationellt som inom EU, bl.a. i betänkande 2014/15: MJU10. I det betänkandet föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen ska intensifiera arbetet inom EU-samarbetet för ett förbättrat djurskydd. Motivet bakom tillkännagivandet var att regeringen måste prioritera frågan, i synnerhet mot bakgrund av de problem som många svenska jordbruksföretag har i dag. När EU skärper djurskyddskraven måste Europas bönder anpassa sin djurhållning till de nya kraven medan de svenska bönderna redan håller en hög nivå. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:181). I betänkande 2015/16: MJU16 anförde utskottet att den nuvarande regeringen, precis som föregående regeringar, prioriterar djurskyddet högt och vill att det ska förstärkas för djur både i Sverige och utanför Sveriges gränser. Utskottet framhöll att det delar denna hållning eftersom det är utomordentligt viktigt att djurskyddet förbättras i synnerhet i övriga EU-länder. Utskottet noterade också att regeringen har arbetat på bred front inom EU med djurskyddsfrågorna och nämnde bl.a. djurvälståndssamarbetet med Danmark, Nederländerna och Tyskland. Utskottet framhöll att det ställer sig positivt till detta samarbete och delar regeringens syn att dessa initiativ kommer att bidra till att stärka djurskyddet inom EU och till en mer hållbar animalieproduktion. Utskottet konstaterade vidare att Sverige även varit drivande i att EU-kommissionen ska anta en ny handlingsplan för djurskydd för perioden 2016–2020 och att utskottet, precis som regeringen, anser att det är ett bra verktyg för att ta ett samlat grepp om djurskyddsarbetet och uppmuntrar fortsatt engagemang i frågan. I betänkandet noterade utskottet vidare att regeringen på EU-nivå ofta lyfter fram djurskyddsfrågor och efterlevnad av regelverket. Utskottet poängterade att medlemsstaternas efterlevnad av de gemensamma bestämmelserna är oerhört viktig, både ur djurskyddsperspektiv och konkurrensperspektiv. Avslutningsvis framhöll utskottet att det förutsätter att regeringen även i fortsättningen prioriterar arbetet med att förkorta djurtransporterna i hela EU. Sverige har en viktig roll när det gäller att kräva kortare djurtransporter och bättre förhållanden för djuren under transporten

Vissa miljöpolitiska frågor m.m.

Skrivelsen

I skrivelsen framhålls att EU ska vara en drivande kraft för att både inom Europa och globalt skydda miljön och underlätta omställningen till en resurseffektiv och cirkulär ekonomi som säkerställer en hållbar utveckling. Regeringen anför vidare att klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. För att klara klimatutmaningarna och främja en hållbar utveckling krävs en ambitiös och sammanhållen klimatpolitik globalt och inom EU. EU

är en drivande kraft i det globala klimatarbetet. Det är viktigt att EU så snart som möjligt genomför ramverket för energi- och klimatpolitiken till 2030. För att minska luftföroreningarna som sprids över länders gränser är internationellt samarbete av högsta vikt inom EU och globalt. I skrivelsen anförs vidare att en av vår tids stora miljöutmaningar är att bevara den biologiska mångfalden. För att bevara och hållbart nyttja biologisk mångfald är internationellt samarbete av högsta vikt inom EU och globalt. Globala åtgärder samordnas inom EU-samarbetet. I skrivelsen framhålls också att EU:s kemikaliepolitik syftar till att skydda människor och miljön mot farliga kemikalier och säkra att avfallet kan tas om hand på ett miljömässigt bra sätt och utnyttjas som resurs. Problematiken med negativa effekter på hälsa och miljö orsakade av farliga ämnen är gränsöverskridande och förstärks av en globaliserad ekonomi.

När det gäller klimatpolitiken konstateras att det nåddes enighet om ett globalt klimatavtal för tiden efter 2020 vid FN:s klimatoppmöte COP 21 i december 2015. Sverige verkade för att klimatöverenskommelsen skulle vara rättsligt bindande, rättvis, omfatta alla länder och innehålla tillräckligt ambitiösa utsläppsminskningar för att hålla den globala uppvärmningen så långt under 2 grader som möjligt. Enligt skrivelsen föregicks COP 21 av ett gediget förberedelsearbete inom EU. I februari presenterade kommissionen meddelandet Vägen till Paris. I meddelandet redogjorde kommissionen för sin syn på förhandlingarna. En överläggning om meddelandet genomfördes i miljö- och jordbruksutskottet i juni. Den 18 september antog miljørådet rådsslutsatser som var grunden för EU:s ståndpunkt vid klimatförhandlingarna. De antagna slutsatserna gav EU ett mandat att vara pådrivande för ett ambitiöst och långsiktigt hållbart avtal. Regeringen anför i skrivelsen att den svenska linjen fick ett tydligt avtryck i slutsatserna framför allt då EU enades om att en tydlig och återkommande översyn av ländernas åtaganden skulle skrivas in i avtalet. En överläggning med miljö- och jordbruksutskottet, och samråd med EU-nämnden hölls i september inför miljørådet. EU:s ståndpunkt i frågan om internationell finansiering för klimatåtgärder inför COP 21 behandlades vid Ekofinrådet i november. Samråd ägde rum i november med EU-nämnden. Slutsatserna lyfter fram att EU:s medlemsstater står bakom hög-inkomstländernas gemensamma mål om att mobilisera 100 miljarder US-dollar årligen fram till 2020. Vidare tydliggörs att EU:s medlemsstater kommer bidra med substantiell finansiering även efter 2020 samt att den nya överenskommelsen bör uppmuntra till en generösare finansiering. Enligt skrivelsen fick Sverige i slutsatserna gehör för vikten av att alla länder som utlovat stöd till Gröna klimatfonden omvandlar sina löften till juridiskt bindande avtal.

I fråga om biologisk mångfald anförs i skrivelsen att miljørådet i december 2015 antog slutsatser om kommissionens rapport om halvtidsöversynen av EU:s strategi för biologisk mångfald till 2020. Enligt rapporten är EU på väg att uppfylla endast ett av de sex målen i strategin, nämligen målet om att bekämpa invasiva främmande arter. Vissa framsteg lyftes fram när det gäller bl.a. skydd av naturområden och ökad kunskap om det ekonomiska värdet av

ekosystemtjänster. Rådet underströk särskilt vikten av hänsyn till biologisk mångfald i alla relevanta politikområden och finansieringsmekanismer och av att förbättra genomförandet av miljölagstiftningen. Rådsslutsatserna behandlades vid ett informationstillfälle i miljö- och jordbruksutskottet i december och vid samråd med EU-nämnden samma månad.

Motionen

Enligt kommittémotion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) ska regeringen vid förhandlingar inom den klimat- och energipolitiska ramen verka för att EU:s medlemsstaters åtaganden ska kunna justeras (yrkande 60) och som svensk linje driva att EU:s medlemsstater, inom ramen för internationella klimatavtal, inte bör anta väsentligt större mål om minskning av utsläpp av växthusgaser än resten av världen (yrkande 62). Motionärerna vill se klimatpolitiken i ett globalt perspektiv. Det framhålls att det krävs en insikt om att varken Sverige eller EU kan påverka koldioxidutsläppen i någon betydande utsträckning utan globala avtal. Om vi på kort och lång sikt ska kunna klara vår industri och handel och därmed i förlängningen jobben och välfärden, måste vi ta med i beräkningen vad vi faktiskt släpper ut i förhållande till andra när vi beslutar om Sveriges utsläppsminskningar. I motionen framhålls att regeringens linje vid förhandlingar i EU och på global nivå måste vara att de som släpper ut mest också gör de största åtagandena när det gäller att minska sina utsläpp när det kommer till fördelningen av bördan inom EU och resten av världen.

I yrkande 64 i samma motion framhålls att regeringen bör driva linjen att EU:s medlemsstater vid beräkningen av nettoutsläpp av klimatgaser ska kunna tillgodogöra sig faktiska nettoutsläpp som inkluderar markanvändning.

I motionen uttrycks även en oro för att art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet så som de är formulerade i alltför hög grad kan kringskära normalt kommersiellt skogsbruk (yrkande 58). Motionärerna anför också att implementeringen av direktiven i svensk lagstiftning går betydligt längre än vad direktiven säger. Vidare framhålls att motionärerna anser att det nationella parlamentet alltid ska ha sista ordet i frågor som berör viltförvaltning och att regeringen därför tydligt ska verka för att Sverige återtar beslutsmakten för de frågor som ryms inom art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet (yrkande 59).

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Så som påpekas i yttrande 2014/15: MJU3y framhöll klimat- och miljöminister Åsa Romson i EU-nämnden den 27 februari 2015 bl.a. att det finns en bred samsyn i Sveriges riksdag som är grundad på att vetenskap ska vara en grundläggande faktor för klimatförhandlingarna, att klimatpolitik är nödvändigt och att ambitionerna därför bör höjas. Ministern framhöll också att regeringen har verkat och verkar för att EU ska vara redo att höja sin

ambitionsnivå både innan 2020, som avtalet skulle hantera, och efter för att främja en ambitiös överenskommelse. I yttrandet anförs också att utskottet i likhet med regeringen anser att det krävs en ambitiös och sammanhållen klimatpolitik globalt och inom EU för att klara klimatutmaningarna och främja en hållbar utveckling. I yttrandet framhåller utskottet även att det stöder arbetet för att en ny rättsligt bindande klimatöverenskommelse ska omfatta alla länder och innehålla tillräckligt ambitiösa utsläppsminskningar för att hålla den globala uppvärmningen under 2 grader. Det konstateras också att det krävs att enskilda medlemsländer är beredda att gå före och visa ledarskap för att möjliggöra en tillräckligt ambitiös EU-politik.

I den klimatskrivelse som regeringen presenterade i början av året (skr. 2015/16:87), Kontrollstation för de klimat- och energipolitiska målen till 2020 samt klimatanpassning, betonas att Sverige ska vara ett föregångsland och visa globalt ledarskap genom en ambitiös klimatpolitik. Alla världens länder måste ställa om till ett hållbart samhälle för att begränsa den globala uppvärmningen. Så som anförs i klimatskrivelsen beslutades ett nytt globalt och rättsligt bindande klimatavtal vid FN:s klimatkonventions tjugoförsta partsmöte i Paris i december 2015, i vilket man slår fast att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader och att man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 grader. Det nya klimatavtalet innebär att länder successivt ska skärpa sina åtaganden och att dessa ska förnyas vart femte år. En gemensam översyn av världens samlade ansträngningar för att minska klimatpåverkan ska också göras vart femte år. Vidare framhålls att avtalet erkänner vikten både av att anpassa sig till klimatförändringarna och av att undvika och hantera de skador och förluster som klimatförändringarna ger upphov till. Länder uppmanas att bevara och hållbart bruka skogen och minska den globala avskogningen, för att bidra till både utsläppsbegränsningar och klimatanpassning. I klimatskrivelsen framhålls också att det enligt FN:s klimatpanel IPCC krävs en minskning med 40–70 procent av de globala utsläppen till 2050 jämfört med 2010 för att hålla den globala uppvärmningen under 2 grader Celsius. Därefter behöver utsläppen fortsätta minska ned till noll eller till och med till negativa utsläpp någon gång mellan 2050 och 2100. Ett scenario som leder till att den globala uppvärmningen begränsas till ned mot 1,5 grader Celsius kräver utsläppsminskningar i den mer ambitiösa änden av intervallerna enligt klimatskrivelsen. I klimatskrivelsen framhålls att regeringen har gett den parlamentariska Miljömålsberedningen (M2010:04) i uppdrag att föreslå hur ett klimatpolitiskt ramverk och en strategi för en samlad och långsiktig klimatpolitik kan utformas (dir. 2014:165). Enligt klimatskrivelsen behövs ett klimatpolitiskt ramverk för att skapa tydlighet och stabilitet på vägen mot ett långsiktigt klimatomål. I det delbetänkande som Miljömålsberedningen lämnade i början av 2016 (SOU 2016:21, Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige) framhålls att den svenska traditionen med en bred politisk uppslutning kring en ambitiös och kraftfull klimatpolitik ska fortsätta. Miljömålsberedningen anser vidare att Sverige ska vara ett ledande land i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets ambitiösa målsättningar och

ta ansvar för sina historiska utsläpp. Enligt Miljömålsberedningen ska Sverige fortsätta vara en internationell förebild genom sitt nationella klimatarbete och genom att bidra till finansiering av utsläppsminskningar och anpassningsåtgärder i utvecklingsländer. Miljömålsberedningen gör bedömningen att Sverige har goda förutsättningar att minska de nationella utsläppen av växthusgaser och därför kan anta långtgående och ambitiösa klimatomål. Det framhålls att det kan medföra en rad fördelar och möjligheter men även utmaningar för Sverige att gå före i omställningen till ett samhälle med låga utsläpp av växthusgaser. En stor utmaning är att resten av världen, inklusive EU, förmår skärpa sin klimatpolitik.

Av regeringens faktapromemoria 2015/16:FPM65, Vägen från Paris, framgår att regeringens preliminära ståndpunkt är att man i huvudsak delar den positiva syn på klimatavtalet från Paris som kommissionen förmedlar. Avtalet innebär ett skärpt globalt temperaturmål som kräver en ökad ambitionsnivå för utsläppsminskningar. Det innebär också en ökad ambitionsnivå för anpassning och finansiering. Av faktapromemorian framgår även att klimatavtalets femåriga cykler, som ger möjlighet att öka ambitionen över tid, är av särskild vikt. Enligt regeringen är cyklerna en förutsättning för att kunna hålla den globala temperaturökningen långt under 2 grader med en strävan att begränsa den till 1,5 grader. En första faciliterande dialog kring den globala ambitionsnivån kommer att hållas 2018. Regeringens preliminära ståndpunkt är att alla länder, inklusive EU, redan nu bör överväga hur klimatarbetet på sikt kan stärkas, och regeringen vill till skillnad från kommissionen betona att EU bör ha en beredskap att bidra med ökad ambition som en följd av dialogen 2018 liksom om vetenskapen visar att det krävs för att kunna nå det globala temperaturmålet. I faktapromemorian anförts även att meddelandet hittills bara har diskuterats under den riktlinjedebatt om uppföljningen av FN:s klimattoppmöte (COP 21) och det nya avtalets betydelse för EU:s klimatpolitik som hölls på miljørådet den 4 mars. Det upplyses emellertid om att medlemsstaterna vid rådet instämde i kommissionens positiva syn på avtalet. Avtalet sågs som ett historiskt genombrott som ger ett gediget ramverk för att klara klimatproblemet, och nu handlar det om att genomföra avtalet, med särskilt fokus på 2030-ramverket. Det fanns bred uppslutning bland medlemsstaterna för att EU ska vara fortsatt ledande i förhandlingarna.

När det gäller frågan om upptag och utsläpp av växthusgaser till följd av verksamheter i samband med skogsbruk och markanvändning behandlades detta i förra årets yttrande om verksamheten i EU (2014/15: MJU3y). Så som utskottet påminde om i det yttrandet har den preliminära svenska ståndpunkten varit att dessa upptag och utsläpp av växthusgaser bör tas till vara som en del av klimatpolitiken. Utskottet har även framhållit att det liksom regeringen anser att sådana upptag och utsläpp av växthusgaser behöver hanteras med hänsyn till de stora osäkerheter som finns i beräkningarna av växthusgasflöden. Skogens centrala roll för produktionen av hållbar bioenergi och klimatsmarta material, för biologisk mångfald och ekosystemtjänster och för skogens långsiktiga produktionshorisont måste också beaktas. I yttrandet

konstaterades även att en kompromiss nåddes på rådsmötet den 6 mars 2015 i fråga om skogs- och markanvändning som innebär att EU innan 2020 ska besluta hur skogs- och markanvändning hanteras inom ramen för EU:s klimat- och energiramverk till 2030. Av kommissionens meddelande Vägen efter Paris – en bedömning av Parisavtalets konsekvenser m.m. (KOM(2016) 110) framgår att kommissionen under det närmaste året kommer att lägga fram de viktigaste lagförslagen för att nå målen för 2030 på ett rättvist och kostnadseffektivt sätt, med största möjliga flexibilitet för medlemsstaterna och en välvald avvägning mellan nationella åtgärder och åtgärder på EU-nivå. Bland annat arbetar kommissionen med ett förslag om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk.

När det gäller ramarna för den svenska viltförvaltningen sätts de av internationella konventioner och EU-direktiv så som anfördes i utskottets betänkande 2014/15: MJU12. Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (Bernkonventionen) syftar till att främja ett mellanstatligt samarbete för att bevara vilda djur- och växtarter och livsmiljöer samt skydda hotade flyttande arter. Både Sverige och EU har ratificerat konventionen. EU:s art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) bygger på Bernkonventionen. Direktivets syfte är att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom att bevara livsmiljöer och vilda djur och växter. Vidare finns EU:s fågeldirektiv (direktiv 2009/147 om bevarande av vilda fåglar). Direktivet innehåller regler till skydd för samtliga naturligt förekommande och vilt levande fågelarter inom EU, liksom deras ägg, reden och boplatser. Både art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet är minimidirektiv, vilket innebär att medlemsländerna inte får införa regler som innebär ett mindre strängt skydd än vad direktiven föreskriver. I betänkandet anför även EU-kommissionen i februari 2014 initierade en utvärdering av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet (en s.k. fitness check). Utvärderingen inbegriper frågeställningar om huruvida direktivens mål har uppnåtts, om direktiven är kostnadseffektiva, om de är i överensstämmelse med annan EU-lagstiftning och om de fortfarande behövs. Utvärderingen omfattar även frågan om huruvida målen för direktiven på ett tydligt sätt bättre uppnås på EU-nivå än på nationell nivå. I nämnda betänkande framhöll utskottet att det anser att det naturvårdsarbete som bedrivs inom EU genom art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet är angeläget för att bevara livsmiljöer och vilda djur och växter inom EU och för att säkerställa att EU lever upp till internationella åtaganden på området. Direktiven utgör även en viktig ram för de åtgärder som genomförs för hotade arters bevarande i Sverige. Samtidigt anförde utskottet att det anser att viltförvaltningen behöver decentraliseras ytterligare – från europeisk nivå till nationell nivå och från nationell nivå till regional nivå. Regelverket för skydd av värdefulla miljöer och arter i EU bör anpassas efter de olika nationella förutsättningarna. Mot den bakgrunden biföll riksdagen ett motionsyrkande (C, M, FP, KD) och uppmanade regeringen att verka för att förändra art- och habitatdirektivet så

att klassificeringen av hotade djur och växter i högre grad kan avgöras i Sverige.

I utskottets betänkande 2015/16: MJU10 konstaterade utskottet inledningsvis att riksdagen genom ovannämnda tillkännagivande har uppmanat regeringen att verka för att förändra art- och habitatdirektivet så att klassificeringen av hotade djur och växter i högre grad kan avgöras i Sverige. I betänkandet påminde utskottet även om att det för närvarande pågår en översyn av EU:s s.k. naturvårdsdirektiv i vilken bl.a. frågor om lagstiftningens ändamålsenlighet, effektivitet, konsekvens, relevans och EU-mervärde ska följas upp. Vidare erinrades om att de aktuella direktiven är minimidirektiv och att det således är upp till respektive medlemsland att avgöra om man vill gå längre än vad som krävs i direktivet. Utskottet ansåg emellertid att utfallet av den nyssnämnda översynen och regeringens åtgärder med anledning av det ovan refererade tillkännagivandet bör avvaktas innan det finns skäl för riksdagen att vidta några åtgärder i enlighet med ett yrkande om genomförandet av naturvårdsdirektiven i Sverige. När det gäller det tillkännagivandet anför regeringen i skrivelse 2015/16:75 (Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen) att Sverige har medverkat i den pågående utvärderingen ("fitness check") av art- och habitatdirektivet, bl.a. i en särskild process med en fördjupad utvärdering där tio utvalda medlemsstater medverkar. Vidare framhålls att EU-kommissionen kommer att använda resultatet av utvärderingen, halvtidsöversynen av EU:s biodiversitetsstrategi och sammanställning av medlemsstaternas rapportering enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet (State of the Nature) som underlag för beslut att eventuellt gå vidare med att öppna upp direktiven för en revidering. Först då kan frågan om eventuella ändringar av art- och habitatdirektivet och därmed klassificeringen av hotade djur och växter komma upp enligt regeringen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen är ett viktigt underlag för att riksdagen ska kunna följa utvecklingen inom EU och hur regeringen har agerat inom det samarbetet.

I likhet med vad som anfördes i utskottets yttrande 2014/15: MJU3y noterar utskottet att unionens politik och inre åtgärder, bl.a. den inre marknaden, fri rörlighet för varor och den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken behandlas i den tredje delen av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Utskottet konstaterar även att Sverige blev medlem i EU den 1 januari 1995 och sedan dess deltar fullt ut i EU:s gemensamma jordbruks- och fiskeripolitik. Utskottet anser i likhet med regeringen att den långsiktiga målsättningen för den gemensamma jordbrukspolitikerna inom EU är en avreglerad, marknadsorienterad och konkurrenskraftig jordbrukssektor som styrs av konsumenters efterfrågan, klimat- och miljömål och där hänsyn tas till djurskydd samt den globala

utvecklingspolitiken i enlighet med Sveriges politik för global utveckling (PGU). Vidare vill utskottet liksom regeringen se ett hållbart fiske i såväl Sverige och Europa som globalt. Så som anförs i skrivelsen är regeringens hållning när det gäller EU:s fiskepartnerskapsavtal med tredjeländer att ta ställning från fall till fall och då beakta en rad kriterier. Utskottet konstaterar att Sverige under året avstått från att ge sitt stöd till beslut om att ingå fiskepartnerskapsavtal mellan EU och ett antal afrikanska stater, bl.a. på grund av att det saknats tillräcklig information om fiskebestånden.

När det gäller förenklingsarbete och rimliga sanktioner vid felaktigheter noterar utskottet inledningsvis att kommissionen under året tagit initiativ till att förenkla den nyligen reformerade jordbrukspolitiken. Utskottet konstaterar att regeringen är aktiv i detta arbete och att den bl.a. driver på för att förenkla tvärvillkoren. Så som anförs i betänkande 2015/16: MJU9 är ett enklare och mer transparent sanktionssystem för tvärvillkoren något som kan behövas. Utskottet delar regeringens syn att det är viktigt med en jordbrukspolitik som är effektiv och enkel för både myndigheter och brukare utan att göra avkall på miljökraven och noterar att regeringen har föreslagit att Jordbruksverket får extra resurser för arbeta med detta under perioden 2016–2019. Utskottet konstaterar således att det pågår arbete på både EU-nivå och nationell nivå, vilket är positivt.

I fråga om beslutanderätt över skogspolitiken konstaterar utskottet att regeringen enligt skrivelsen värnar den nationella skogspolitiken och noggrant följer nya EU-initiativ och hur dessa kan påverka svensk skog och skogsnäringen. Utskottet anser liksom regeringen att Sverige generellt bör verka för att begränsa EU-insatser som berör skogsområdet men att subsidiaritetsprincipen samtidigt ska respekteras för de områden som faller inom EU:s befogenhet.

När det gäller kontroller av djursjukdomar vid införsel av djur välkomnar utskottet att regeringen i arbetet med att ta fram en ny djurhälsoförfordning verkat för att medlemsstater med en god djurhälsa ska kunna förhindra införsel av smittsamma djursjukdomar som kan utgöra ett hot mot djurs eller människors hälsa eller orsaka produktionsförluster. Utskottet konstaterar att den nya förfordningen antogs i mars 2016.

Utskottet ser positivt på att Sverige under året har deltagit i ett samarbete med andra medlemsstater på djurskyddsområdet inom EU och välkomnar den gemensamma deklARATION som syftar till att öka djurskyddsnivån för grisar inom EU. Utskottet ser även positivt på det aviserade förslaget till kommissionen om att det bör inrättas en plattform för djurskydd inom EU. När det gäller importbegränsningar på grund av bristande djurskydd hänvisar utskottet till vad som anförs i förra årets yttrande 2014/15: MJU3y.

Så som utskottet konstaterade i sitt betänkande 2011/12: MJU21 framgår det av artikel 4 i förordningen om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning att djur endast får avlivas efter bedövning. Av samma artikel framgår att kraven på bedövning emellertid inte gäller djur som slaktas med särskilda metoder som påbjuds av religiösa riter, under förutsättning att slakten äger rum

i ett slakteri. Utskottet välkomnar att kommissionen har tagit initiativ till en undersökning om märkning av kött från obedövad slakt och beklagar att den försenats. Utskottet påminner även om det tillkännagivande som riksdagen riktade till den dåvarande regeringen om att regeringen bör arbeta för att det inom EU införs en tydlig märkning av kött som kommer från djur som har slaktats utan bedövning (bet. 2011/12: MJU21, rskr. 2011/12:261).

När det gäller vad Sverige ska driva i klimatförhandlingarna konstaterar utskottet inledningsvis att man vid FN:s klimattoppmöte COP 21 i december 2015 nådde enighet om ett globalt och rättsligt bindande klimatavtal för tiden efter 2020. I avtalet slår man fast att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader och att man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 grader. Det nya klimatavtalet innebär att länder successivt ska skärpa sina åtaganden och att dessa ska förnyas vart femte år. En gemensam översyn av världens samlade ansträngningar för att minska klimatpåverkan ska också göras vart femte år. Utskottet anser i likhet med regeringen att Sverige ska vara ett föregångsland och visa globalt ledarskap genom en ambitiös klimatpolitik och att alla världens länder måste ställa om till ett hållbart samhälle för att begränsa den globala uppvärmningen. Utskottet konstaterar att även Miljömålsberedningen i sitt delbetänkande anser att den svenska traditionen med en bred politisk uppslutning kring en ambitiös och kraftfull klimatpolitik ska fortsätta.

Så som utskottet tidigare har konstaterat (2014/15: MJU3y) nåddes en kompromiss i fråga om upptag och utsläpp av växthusgaser till följd av verksamheter i samband med skogs- och markanvändning på rådsmötet den 6 mars 2015. Kompromissen innebär att EU innan 2020 ska besluta hur skogs- och markanvändning ska hanteras inom ramen för EU:s klimat- och energiramverk till 2030. Utskottet välkomnar kommissionens avsikt, så som den uttrycks i kommissionen meddelande Vägen från Paris, att under det närmaste året lägga fram ett förslag om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk.

När det gäller art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet konstaterar utskottet att det pågår en översyn av dessa direktiv i vilken bl.a. frågor om lagstiftningens ändamålsenlighet, effektivitet och relevans ska följas upp (en s.k. fitness check). Så som anförs i skrivelse 2015/16:75 kommer kommissionen bl.a. att använda resultatet av denna översyn som underlag för beslut om att eventuellt gå vidare med att öppna upp direktiven för en förändring. Först då kan frågan om eventuella ändringar av direktiven komma upp. Utskottet vidhåller därför vad som nyligen anfördes i betänkande 2015/16: MJU10 mot bakgrund av liknande motionsyrkanden, dvs. att utfallet av översynen bör avvaktas innan det finns skäl för riksdagen att vidta åtgärder.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att de förslag som tas upp i de aktuella motionsyrkandena antingen kan anses tillgodosedda eller i övrigt inte bör ge anledning till någon åtgärd från riksdagens sida. Utrikesutskottet bör därmed avstyrka motion 2015/16:3360 (SD) yrkandena 50–60, 62 och 64.

Stockholm den 28 april 2016

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtlér (M), Isak From (S), Johan Hultberg (M), Maria Strömkvist (S), Åsa Coenraads (M), Jan-Olof Larsson (S), Stina Bergström (MP), Gunilla Nordgren (M), Monica Haider (S), Lars Tysklind (L), Jens Holm (V), Lars-Axel Nordell (KD), Marianne Pettersson (S), Johan Büser (S) och Runar Filper (SD).

Avvikande meningar

Vissa jordbrukspolitiska och miljöpolitiska frågor inom EU m.m. (SD)

Runar Filper (SD) anför:

Dagens jordbrukspolitik i Sverige är ett av de områden där i stort sett all kompetens är överförd till EU. Sverigedemokraterna anser att den gemensamma jordbrukspolitiken (Common Agricultural Policy, CAP) har karaktären av en icke ändamålsenlig övergripande lösning som är gjord främst för att passa jordbrukare i södra Europa. Denna politik är det kanske mest ineffektiva och kostsamma inslaget i hela EU. Jordbruksstödet utgör ungefär en tredjedel av EU:s budget. Det är Sverigedemokraternas mening att regeringen ska verka för att avskaffa den gemensamma jordbrukspolitiken. Sverigedemokraterna vill helt skrota jordbruksstödet i dess nuvarande form, som ur ett svenskt perspektiv utgör en enorm transferering av medel från svenska skattebetalare till jordbrukare på den europeiska kontinenten. Ett avskaffande av den gemensamma jordbrukspolitiken skulle leda till en radikal sänkning av medlemsavgifterna till EU. För svenskt vidkommande skulle i stället det s.k. gårdsstödet betalas ut direkt från den svenska staten. Tills vidare är det dock viktigt att vi på bästa sätt tar vara på de stöd som lantbruket kan få av EU för att stärka det svenska jordbruket.

Sedan EU-inträdet är den svenska jordbruksnäringen på tillbakagång. Sverigedemokraterna motsätter sig flera av de direktiv som EU stipulerar och som får negativa återverkningar på de svenska böndernas villkor. Sverigedemokraterna eftersträvar att Sverige ska omförhandla villkoren för medlemskapet i Europeiska unionen med det långsiktiga målet att återföra beslutsmakten till Sverige. Sverigedemokraterna vill i grunden omförhandla avtalen för det svenska EU-medlemskapet för att på olika sätt gynna Sveriges jordbruksnäring.

Den byråkrati som i dag omger EU:s regler måste förenklas, och den tillsyn som utförs av svenska myndigheter ska vara rättssäker, transparent och fri från onödigt betungade byråkrati. Reglerna om tvärvillkoren betyder att lantbrukarna ska uppfylla ett antal verksamhetskrav inom t.ex. tvärvillkorsområdet djurskydd för att få fulla stöd. Överträdelser bestraffas med avdrag på stöden, och om lantbrukarna inte rättat till tidigare uppmärksammade fel blir avdragen procentuellt större, från 3 till 15 procent. Tyvärr har många av de s.k. tvärvillkoren systematiskt tillämpas felaktigt i Sverige. Jordbruksverket har själva medgett att deras avdragssystem är fel. Det har resulterat i att tusentals lantbrukare kan ha fått avdrag för fel som de inte har begått.

Sverigedemokraterna motsätter sig stora delar av EU:s externa fiskeripolitik. Vi ifrågasätter kostnadseffektiviteten i framför allt fiskeavtalen

och ser helst att avtalen inte förlängs när det gäller utvecklingsländerna. Man använder fiskeripolitiken och pengar från den gemensamma budgeten, där vi är stora nettobetallare, för att upprätthålla en fiskeflotta, främst i Spanien och Portugal, som vid det här laget borde ha anpassats till hållbara fiskenivåer. Vi anser även att EU:s fiskeavtal över huvud taget inte går att förena med en hållbar utvecklingspolitik. EU:s fiskeflotta är dåligt kontrollerad och undergräver utvecklingsländernas möjligheter att utveckla lokalt fiske, skapa möjligheter till arbetstillfällen och försörja sin egen befolkning. Sverigedemokraterna menar därför att regeringen ska verka för att avskaffa EU:s externa fiskeripolitik.

Sverigedemokraterna anser vidare att konsumenternas förtroende för kvaliteten på livsmedlen förutsätter ett starkt djurskydd i Sverige och flexibla kontroller utifrån varje EU-medlemsstats specifika behov. Ett starkt djurskydd har även ett egenvärde då det besparar djuren det lidande som uppstår vid långa transporter och plågsamma slaktmetoder. Det bästa sättet att uppnå ett starkt djurskydd inom EU är att verka för strikta gemensamma regler vid transporter samt att gemensamt motverka undantag för plågsamma slaktmetoder. Krav på ett starkt djurskydd i Sverige får inte leda till att det svenska jordbruket konkurreras ut av jordbruk i andra EU-länder. Sverigedemokraterna anser att de svenska böndernas konkurrenskraft bör stärkas, samtidigt som ett starkt djurskydd bibehålls.

Inom ramen för EU vill Sverigedemokraterna även verka för att varje medlemsstat får införa de sjukdoms- och smittokontroller som anses nödvändiga. Sverigedemokraterna vill därför minska kommissionens inflytande över hur, när och varför kontroller utförs i alla led i produktionskedjan samt vid import av livsmedel.

För närvarande pågår ett arbete inom EU med att ta fram en ny skogsstrategi. Vi i Sverigedemokraterna känner en oro för att en sådan strategi kan bli det första steget mot en framtida gemensam skogspolitik inom EU, vilket med stor sannolikhet skulle kunna få betydande negativa konsekvenser för Sverige och för den svenska skogsbruksmodellen. Redan i dag påverkas förutsättningarna för en nationell skogspolitik av flera av EU:s direktiv och förordningar. Om EU får ett allt större inflytande i dessa frågor kommer vi utan tvekan få mer av detaljstyrning, administration och byråkrati. Svenska förhållanden skiljer sig kraftigt från många EU-länders, och vi har redan fungerande modeller för att bruka och bevara vår egen skog. Därför anser vi att Sverige måste värna den nationella beslutanderätten.

Sverigedemokraterna har en konservativ syn på biologisk mångfald; vi anser att hänsyn ska tas till missgynnade och hotade arter. Art och habitatdirektivet innebär emellertid att skogsbruk i praktiken skulle begränsas starkt om direktivet följdes strikt. Genomförandet av direktivet i svensk lagstiftning går betydligt längre än vad direktivet säger. Dessutom finns det en stark kritik kring hur Sverige som helhet har arbetat med rapporteringen till EU i fråga om art- och habitatdirektivet. Detta har till stor del skötts av Artdatabanken vid SLU utan insyn från övriga aktörer. Sverigedemokraterna

anser att man inte kan ha den gemensamma rapporteringen av art- och habitatdirektivet som utgångspunkt för en utvärdering av vare sig miljömålet Levande skogar i stort eller av huruvida vissa naturtyper i sig mer specifikt har gynnsam status eller inte. Sverige bör i stället utifrån egna definitioner av olika naturtyper sätta upp mål för bevarandet helt bortsett från befintliga definitioner av EU-habitaten. Frågan aktualiserades genom halvtidsöversynen av EU:s strategi för biologisk mångfald. Sverigedemokraterna har framfört en oro för att fågel- respektive habitatdirektivet så som de är formulerade i alltför hög grad kan kringskära normalt kommersiellt skogsbruk.

Sverigedemokraterna är positivt inställda till den jakt och viltvård som bedrivs i Sverige. Emellertid vänder vi oss mot att EU dikterar svensk viltförvaltning. Sverige hade redan före EU-inträdet en viltförvaltning som var ett föredöme för resten av världen, och vi ser inga mervärden i att EU numera dikterar förutsättningarna. I frågor som berör viltförvaltning anser vi att det nationella parlamentet alltid ska ha sista ordet och att regeringen därmed tydligt ska verka för att Sverige återtar beslutsmakten för de frågor som rymms inom art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet.

När det gäller klimatpolitiken vill Sverigedemokraterna se den i ett globalt perspektiv. Det krävs en insikt om att varken Sverige eller EU kan påverka koldioxidutsläppen i någon betydande utsträckning utan globala avtal. Sverigedemokraterna eftersträvar en miljö- och klimatpolitik baserad på humanism där alla världens människor har en okränkbar rätt att eftersträva en mer hälsosam morgondag. Vi avhåller oss emellertid från domedagsprofetior och lägger fokus på realistiska lösningar på verkliga problem. Om vi på kort och lång sikt ska kunna klara vår industri och handel och därmed i förlängningen jobben och välfärden måste vi ta med i beräkningen vad vi faktiskt släpper ut i förhållande till andra när vi beslutar om Sveriges utsläppsminskningar. I Sverige har vi sedan 1970-talet minskat vår användning av fossilt bränsle bl.a. genom en utfasning av användning av olja för uppvärmning. Detta har tillsammans med en nästan koldioxidfri elproduktion resulterat i att vi i princip har den industrialiserade världens lägsta utsläpp per capita, detta trots vårt kalla klimat. Sverige står därmed för mellan 0,1 och 0,2 procent av världens totala utsläpp av växthusgaser, och därför anser vi inte att Sverige ska krävas på större utsläppsminskningar än andra länder.

Sverigedemokraterna anser vidare att regeringens linje vid förhandlingar i EU och på global nivå måste vara att de som släpper ut mest också ska göra de största åtagandena när det gäller att minska sina utsläpp när det kommer till fördelningen av bördan inom EU och resten av världen. Svensk klimatpolitik har länge byggt på att Sverige ska gå före och besluta om betydligt större utsläppsminskningar av koldioxid än andra länder. Tanken bakom detta är att Sverige på detta sätt ska kunna påverka andra länder i samma riktning. Problemet med denna strategi är att det inte finns något som tyder på att den fungerar. Det finns ingen forskning på området som tyder på att denna föregångspolitik på något sätt bidrar till minskade utsläpp. Enligt teorin om

koldioxidläckage kan det till och med vara så att denna politik bidrar till att öka utsläppen i andra länder. Enligt EU-kommissionen bidrar varje procentuell ökning av elpriset till en minskning av exporten med 1,6 procent, vilket understryker vikten av att upprätthålla god konkurrenskraft inom EU. Om det blir dyrare att tillverka varor i Sverige och Europa är risken stor att företag i stället flyttar till andra länder med lägre energipriser.

Sverigedemokraterna anser slutligen att regeringen bör driva linjen att EU:s medlemsstater vid beräkningen av nettoutsläpp av klimatgaser ska kunna tillgodogöra sig faktiska nettoutsläpp som inkluderar markanvändning.

Detta innebär att Sverigedemokraterna anser att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2015/16:3360 yrkandena 50–60, 62 och 64.

EU-nämndens yttrande 2015/16:EUN1y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 (skr. 2015/16:115)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 22 mars 2016 att ge EU-nämnden tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015.

Regeringens skrivelse

I skrivelsen om verksamheten i Europeiska unionen under 2015 behandlas övergripande utvecklingen i EU (del 1), frågor under allmänna rådet (del 2), EU:s förbindelser med omvärlden (del 3), ekonomiska och finansiella frågor (del 4), rättsliga och inrikes frågor (del 5), sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård (del 6), konkurrenskraftsfrågor (del 7), transport, telekom och energi (del 8), jordbruk, fiske och livsmedel (del 9), miljö (del 10), utbildning, ungdom, kultur och idrott (del 11) och EU:s institutioner (del 12). I bilagorna redogör regeringen för mål av svenskt intresse vid EU-domstolen under 2015 och för de beslut i ministerrådet under 2015 som Sverige inte har stött.

EU-nämnden

Synpunkter av övergripande karaktär

EU-nämnden vill liksom tidigare år uttrycka sin uppskattning över skrivelsen som ger en bred översikt över verksamheten i EU 2015.

Relationerna mellan regeringen och riksdagen behandlas övergripande i avsnitt 1.1 i skrivelsen (Information till och överläggning och samråd med riksdagen). Kontakterna mellan EU-nämnden och regeringen och på tjänstemannanivå har liksom tidigare år fungerat väl. Samarbetet har även fortsatt präglats av god samarbetsanda, effektiv handläggning och beredskap för nödvändig flexibilitet.

Det löpande arbetet i nämnden följer rådets dagordning och tidsramar. Under året har extraordinära händelser såsom terroristattacker och stora flyktingströmmar medfört extrainsatta möten i rådet och Europeiska rådet och extra samråd i nämnden med kort varsel. Processen i rådet har stundtals varit ryckig och det har ofta varit oklart vilka frågor som kommer att hanteras och på vilket sätt, särskilt vid möten i utrikesrådet och rådet för rättsliga och inrikes frågor. Nämnden har förståelse för att vissa frågor måste hanteras skyndsamt och att det varit ett komplicerat förhandlingsläge i många situationer. Samtidigt har delar av nämnden uttryckt att sent inkomna underlag försvårat nämndens ställningstaganden.

Totalt har åtta ordinarie möten i Europeiska rådet och informella möten mellan stats- och regeringscheferna ägt rum, inklusive extra möten. Statsministern har informerat och samrått med nämnden inför samtliga av dessa möten. Statsministern återrappporterade till EU-nämnden efter Europeiska rådets möten i juni och december 2015. Vid båda tillfällena skedde återrappporten via telefon. Övriga återrappporteringar ägde rum i kammaren.

Berörda statsråd samråder med nämnden inför alla ordinarie möten i rådet. Utöver dessa ordinarie möten har regeringen under året samrått med nämnden inför ett flertal extrainsatta rådsmöten. Några av dessa sammanträden har ägt rum via telefon.

Utgångspunkten är, vilket regeringens skrivelse speglar, att regeringens samråd med EU-nämnden ska ske i närvaro av statsråd och ledamöter vid sammanträden. När nämnden inte sammanträder sker samråd skriftligen. Antalet skriftliga samråd med nämnden har ökat och utgör nu en större del av nämndens arbete jämfört med tidigare år. Skriftliga samråd genomförs löpande flera gånger varje vecka och sker ofta inom korta tidsramar. Det gäller dels A-punkter, dvs. beslutspunkter där en överenskommelse redan har nåtts vid förberedande möten och som rådet kan besluta utan diskussion, dels inför rådsbeslut som antas med s.k. skriftliga förfaranden i rådet och dels då frågor läggs till en rådsdagordning efter EU-nämndens ordinarie sammanträde eller då dokument tillkommit som inte varit tillgängliga för nämnden under sammanträdet. Ledamöter i nämnden har under året vid ett antal tillfällen begärt att få kompletterande information i samband med skriftliga samråd.

Sammantaget fick regeringen under året stöd för sina ståndpunkter av en majoritet i nämnden, såväl vid sammanträden som vid skriftliga samråd.

Synpunkter med anledning av de olika avsnitten

I det följande lyfter EU-nämnden fram några utvecklingslinjer och enskilda frågor som är av intresse för att belysa regeringens samråd med nämnden.

Den övergripande utvecklingen i EU (del 1)

När det gäller den övergripande utvecklingen i EU har migrationsfrågor och kampen mot terrorism präglat många av regeringens samråd med nämnden liksom relaterade frågor som rör EU:s yttre gränser och den geopolitiska oron

i EU:s närområde. Andra viktiga frågor som nämnden diskuterat under året är en strategi för energiunionen och EU:s ställningstaganden inför klimatmötet COP 21 i Paris 2015. Frågorna har diskuterats vid flera tillfällen.

Horisontella frågor under allmänna rådet (del 2)

Vad gäller horisontella frågor under allmänna rådet har regeringen bl.a. samrått med nämnden om Europa 2020-strategin, om sammanhållningspolitiken och om riktlinjer för Sverige inom ramen för planeringsterminen. Regeringen har också samrått om färdigställande av den ekonomiska och monetära unionen. Det fanns stöd för regeringens ståndpunkter i dessa frågor medan delar av oppositionen förordade en mer restriktiv linje. Nämnden har under året också diskuterat det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet. Regeringen fick stöd för sin ståndpunkt i denna fråga av en majoritet i nämnden.

EU:s förbindelser med omvärlden (del 3) och rättsliga och inrikesfrågor (del 5)

Flera stora utrikespolitiska händelser har under 2015 satt prägel på samråden i EU-nämnden. Inför möten i *utrikesrådet* har samråd om utvecklingen i Syrien och dess konsekvenser även fortsatt varit i fokus.

Migration och kampen mot terrorism har dock varit de frågor som dominerat arbetet i nämnden. Mot bakgrund av det stora antalet förolyckade flyktingar och den livsfara som migranternas resor i överfulla farkoster över Medelhavet innebär sammankallades ett extra möte i Europeiska rådet den 23 april. Sedan dess har migration och flyktingströmmarna till EU och därmed relaterade frågor varit de mest frekventa i EU-nämnden inbegripet bevakning av EU:s yttre gränser, samarbete med länder i EU:s närhet om migration och tillämpningen av EU:s gemensamma asylsystem. De frågeställningar som aktualiserats har implikationer både för EU:s interna hantering och för EU:s relationer med tredjeländer. Samråd i nämnden har skett inför möten i *utrikesrådet och rådet för rättsliga och inrikesfrågor* så väl som allmänna rådet och Europeiska rådet. Diskussionen i nämnden har bl.a. rört vikten av att asylrätten värnas, möjligheterna för människor att lagligen söka asyl i EU och behovet av att skapa fler lagliga vägar in i EU, liksom frågan om säkra länder och huruvida Turkiet är ett säkert land för återsändande av flyktingar. En majoritet i nämnden har stått bakom regeringens ståndpunkt att asylrätten ska värnas och att fler länder måste ta sitt ansvar att ta emot flyktingar. Vidare har nämnden inför möten i *rådet för rättsliga och inrikesfrågor* ingående diskuterat system för en omfördelning av flyktingar inom EU. Nämnden har varit enig med regeringen om att det stora antal flyktingar som Sverige tagit emot ska beaktas vid beräkning av antalet asylsökande som ska omfördelas inom EU. Nämnden har också ingående diskuterat etableringen och inrättandet av Eunavfor MED, en insats för att bekämpa människosmuggling från centrala delar av södra Medelhavet. I nämnden underströks vikten av att insatsen är förenlig med folkrättens regler

och genomförs med respekt för mänskliga rättigheter. Delar av nämnden har under året haft avvikande meningar i olika delar i de aktuella frågorna. Regeringen har dock huvudsakligen fått stöd för sina ståndpunkter.

Även frågeställningar om terrorism berör EU:s samarbete inom ramen för rättsliga och inrikes frågor och EU:s förbindelser med omvärlden. Kampen mot terrorism har till följd av terrorattackerna i Paris i februari och november 2015 intensifierats och har varit föremål för regeringens samråd med nämnden vid ett flertal tillfällen under året. Vid ett informellt möte mellan stats- och regeringscheferna efter terroristattackerna i Paris i februari gjordes ett uttalande om kampen mot terrorism som sedan bekräftades av *rådet för rättsliga och inrikes frågor* vid ett extrainsatt möte efter attackerna i Paris i november. Regeringen samrådde med nämnden vid ett extra telefonmöte i den delen, vilket anordnades med kort varsel. I rådets slutsatser betonades vikten av att påskynda redan överenskomna åtgärder, bl.a. genomförandet av EU-direktivet om passageraruppgifter. Slutsatserna betonar vidare frågor om skjutvapen, kontrollen av EU:s yttre gränser, utbyte av information och finansiering av terrorism samt straffrättsliga åtgärder mot terrorism och våldsam extremism. Det fanns stöd av en majoritet i EU-nämnden för regeringens ståndpunkt. Flera partier har understrukt vikten av att bevaka rättighets- och integritetsfrågorna i dessa sammanhang. Vid samma tillfälle antog rådet slutsatser om rättsliga åtgärder mot radikaliserings som leder till terrorism och våldsbejakande extremism.

Frågan om användningen av vapen för terrorismändamål och olaglig handel med vapen har också föranlett diskussion i nämnden. Delar av oppositionen har framhållit svenska jägares behov av att fortsatt kunna använda vapen som är avpassade för jakt.

Ekonomiska och finansiella frågor (del 4)

När det gäller samråden om ekonomiska och finansiella frågor samrådde regeringen med nämnden under juli månad om bl.a. en bryggfinansiering till Grekland ur den EU-gemensamma Europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM). Syftet med bryggfinansieringen var att Grekland behövde medel att klara sin betalning till Europeiska centralbanken som löpte ut innan det tredje stödprogrammet till Grekland, som beslutats av euroländerna, hann träda i kraft. Regeringen fick stöd av nämnden för sin ståndpunkt att godkänna lånet medan delar av oppositionen förordade en annan hållning i frågan.

Vidare har nämnden hanterat det förslag om en kapitalmarknadsunion som kommissionen presenterade under hösten. Som en del av kapitalmarknadsunionen presenterades även ett förordningsförslag om värdepapperisering och skapandet av ett europeiskt ramverk för enkel, transparent och standardiserad värdepapperisering. Regeringen fick stöd i nämnden för sin ståndpunkt av en majoritet i nämnden.

Nämnden diskuterade även vid ett antal tillfällen under 2015 det arbete som inlett under 2014 med investeringsplanen för EU och den europeiska investeringsfonden (Efsi). Regeringen fick stöd för sin ståndpunkt av en majoritet i nämnden.

Vidare diskuterade nämnden under hösten kommissionens förslag till ändringar i direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning. Regeringen fick stöd av en enig nämnd inför rådets antagande av en politisk överenskommelse.

Sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård (del 6)

Regeringen har vid flera tillfällen samrått med nämnden om sysselsättnings- och sociala frågor inom ramen för den europeiska planeringsterminen, bl.a. om kommissionens och rådets gemensamma sysselsättningsrapport, de land-specifika rekommendationerna samt sysselsättningsriktlinjer för 2015 liksom inspel till Europeiska rådets möte den 25-26 juni. En majoritet av nämndens ledamöter ställde sig bakom regeringens ståndpunkt vid dessa tillfällen.

Vidare har nämndens ledamöter fått löpande information om och diskuterat förslaget om en jämnare könsfördelning i börsnoterade bolagsstyrelser samt efterföljande kompromissförslag. En majoritet av nämndens ledamöter har vidhållit att de inte ställer sig bakom regeringens förslag till svensk ståndpunkt om stöd för det kompromissförslag som lagts fram i rådet. Oppositionen ansåg att reglerna för hur ägarna i ett företag utser styrelseledamöterna är en nationell angelägenhet.

Konkurrenskraftsfrågor (del 7)

Under året har nämnden behandlat två övergripande frågor på konkurrenskraftsområdet inre marknadsstrategin för varor och tjänster och en strategi för en inre digital marknad. Regeringen har fått stöd sina ståndpunkter av en majoritet i nämnden.

Transport, telekom och energi (del 8)

På energiområdet har nämnden ett flertal gånger behandlat EU:s energiunion, bl.a. en strategi för en energiunion med en framåtblickande klimatpolitik, en strategi för energitrygghet samt ett styrningssystem för energiunionen inklusive klimat- och energiramverket 2030. Vid samtliga tillfällen har en majoritet i nämnden gett sitt stöd till regeringens ståndpunkt.

Under året har nämnden även fortsatt behandlat det fjärde järnvägspaketet och den s.k. marknadsöppningsdelen. Regeringen fick vid dessa tillfällen stöd för sin ståndpunkt av en majoritet i nämnden. Vid samråd den 6 mars lämnade dock samtliga oppositionspartier avvikande, men oliklydande, meningar.

Jordbruk, fiske och livsmedel (del 9)

Nämndens ledamöter har under 2015 löpande behandlat kommissionens stödåtgärder med anledning av den svåra situationen för EU:s mejeri- och animaliesektorer. En majoritet i nämnden har uttryckt stöd för de föreslagna åtgärderna.

Nämnden har även behandlat kommissionens förslag till förordning om genetiskt modifierade livsmedel och foder (GMO). Vid samrådet den 10 juli fanns det stöd för regeringens inriktning. Dock hade flera partier oliklydande avvikande meningar.

Miljö (del 10)

På miljöområdet har klimatfrågorna stått i centrum. Inför rådets behandling av FN:s klimattoppmöte (COP 21) i Paris i december 2015 höll nämnden samråd vid tre tillfällen under året. Det har vid samtliga tillfällen funnits stöd för regeringens ståndpunkt. Flertalet partier har dock vid ett eller flera tillfällen lämnat avvikande meningar i olika delar.

Nämnden har även behandlat kommissionens förslag om ett reviderat system för handel med utsläppsrätter. Frågan var föremål för samråd den 23 oktober. Samtliga oppositionspartier lämnade avvikande meningar, dock oliklydande, varmed regeringen fått stöd för sin inriktning.

Stockholm den 27 april 2016

På EU-nämndens vägnar

Carl Schlyter

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carl Schlyter (MP), Eskil Erlandsson (C), Marie Granlund (S), Ulrika Karlsson (M), Börje Vestlund (S), Johan Büser (S), Johnny Skalin (SD), Lawen Redar (S), Pavel Gamov (SD), Tina Acketoft (L), Jens Holm (V), Désirée Pethrus (KD), Hanna Westerén (S), Margareta Cederfelt (M), Erik Ezelius (S), Krister Hammarbergh (M), Ulf Berg (M).